

Regeringens proposition

2005/06:133

Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle

Prop.
2005/06:133

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Harpsund den 16 mars 2006

Göran Persson

Leni Björklund
(Försvarsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisar regeringen en strategi för samhällets säkerhet. Strategin syftar till att bilda ett ramverk för samhällets samlade arbete med att stärka säkerheten. För det fortsatta arbetet redovisar regeringen en inriktning för säkerhetsarbetet som löpande kommer att följas upp och redovisas till riksdagen.

En redogörelse lämnas över ansvarsfördelningen mellan aktörer inom krishantering i samhället och behovet av en samlad nationell lägesbild tydliggörs för regeringen och Regeringskansliet samt för myndigheter. Vidare redogör regeringen för hur strukturen för krishantering bör förstärkas genom bl.a. att en myndighet föreslås få det tvärsektoriella krisledande ansvaret.

I propositionen beskrivs regeringens syn på en utvecklad strategi på informationssäkerhetsområdet och ett nationellt program för säkerhetsforskning. Dessutom beskrivs behovet av en utökad användarkrets för radiokommunikationssystemet Rakel för att stärka samhällets arbete med ordning, säkerhet och krisberedskap. I propositionen föreslås en ändring av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Lagändringen innebär att kravet på inbjudningsförfarande inför beslut om att meddela tillstånd att använda radiosändare vid frekvensbrist inte skall gälla sådan radioanvändning som behövs för verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

I propositionen föreslås vidare en lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Bestämmelserna i lagen syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Därigenom uppnås också en grundläggande förmåga för civilt försvar. Den nya lagen ersätter lagen (2002:833) om

extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting samt vissa delar av lagen (1994:1720) om civilt försvar som upphävs. Regleringen av verkskydd, hemskydd, mörkläggnings och varning i den sistnämnda lagen avskaffas helt.

Bestämmelserna om skyddsrum förs samman i en lag om skyddsrum. Även bestämmelserna om utrymning och inkvartering under höjd beredskap samlas i en egen lag.

Vidare föreslås vissa ändringar i sekretesslagen (1980:100) och plan- och bygglagen (1987:10) samt ett antal andra lagar som en följd av de nya lagar som föreslås.

Lagändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 september 2006.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	6
2	Lagtext.....	7
2.1	Förslag till lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap	7
2.2	Förslag till lag om skyddsrum.....	13
2.3	Förslag till lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.....	18
2.4	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	21
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	25
2.6	Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10).....	27
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor	28
2.8	Förslag till lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288).....	29
2.9	Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900).....	30
2.10	Förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144).....	32
2.11	Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).....	33
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation	34
3	Inledning.....	35
3.1	Ärendet och dess beredning	35
3.2	Politikens inriktning.....	39
4	En strategi för Sveriges säkerhet	44
4.1	En samlad syn på säkerhet	44
4.2	Ett förändrat sätt att arbeta med säkerhet.....	48
5	Ett stärkt system för krishantering.....	49
5.1	Utgångspunkter för samhällets krishantering	49
5.2	Den lokala krishanteringsförmågan	52
5.3	Den regionala krishanteringsförmågan	53
5.4	Den nationella krishanteringsförmågan	55
5.5	Samverkan och beredskap vid myndigheter	61
5.6	Utbildning och övning	63
5.7	Varningsystem.....	65
5.8	Samarbete med andra länder för att hantera kriser	67
5.9	Bistånd från andra länder	70
6	Information	71
7	Effektiv användning av samhällets resurser	76
7.1	Resursförstärkning genom samverkan och bistånd.....	76

7.2	Frivillig medverkan i säkerhetsarbetet.....	80
8	Robusthet i samhällsviktig verksamhet.....	82
8.1	Samhällsviktig verksamhet.....	82
8.1.1	Beredskap för dricksvattenhanteringen.....	87
8.1.2	Haveriutredning vid infrastrukturella störningar.....	88
8.2	Informationssäkerhet.....	89
8.2.1	Inriktning av nationell strategi för informationssäkerheten.....	89
8.2.2	Organisatoriska konsekvenser inom informationssäkerhetsområdet.....	92
9	Nationellt program för säkerhetsforskning.....	94
10	Förändringar på central myndighetsnivå.....	95
11	Förslag till ny lagstiftning för krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting m.m.....	96
11.1	Bakgrund och utgångspunkter.....	96
11.2	Kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.....	98
11.2.1	Gällande rätt.....	98
11.2.2	Ny överenskommelse mellan staten och Svenska Kommunförbundet om kommunernas uppgifter och ersättning i det nya krishanteringssystemet.....	100
11.2.3	Förslag till ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.....	101
11.3	Lag om skyddsrum.....	116
11.3.1	Gällande rätt.....	116
11.3.2	Synen på skyddsrum byggandet.....	119
11.3.3	Förslag till lag om skyddsrum.....	121
11.4	Utrymning och inkvartering.....	126
11.4.1	Historik.....	126
11.4.2	Gällande rätt.....	127
11.4.3	Förslag till lag om utrymning och inkvartering.....	129
11.5	Sekretess och tystnadsplikt.....	131
11.6	Lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10).....	134
11.7	Övriga författningsförslag.....	136
11.8	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	137
12	Det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel.....	137
12.1	Utgångspunkter.....	137
12.2	En utökad användarkrets behövs för att stärka samhällets säkerhetsarbete.....	139
12.3	Förslag till ändring av lagen om elektronisk kommunikation.....	144
13	Ekonomiska konsekvenser.....	153

14	Författningskommentar	156	Prop. 2005/06:133
14.1	Förslaget till lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap	156	
14.2	Förslaget till lag om skyddsrum.....	164	
14.3	Förslaget till lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.....	170	
14.4	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	173	
14.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	174	
14.6	Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10).....	175	
14.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor	175	
14.8	Förslaget till lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288).....	175	
14.9	Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (1991:900).....	176	
14.10	Förslaget till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144).....	176	
14.11	Förslaget till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).....	176	
14.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation	176	
Bilaga 1	Förteckning över remissinstanser	178	
Bilaga 2	Sammanfattning av betänkandet SOU 2004:134.....	183	
Bilaga 3	Lagförslagen i betänkandet SOU 2004:134.....	190	
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanser SOU 2004:134	214	
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag.....	215	
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	241	
Bilaga 7	Lagförslag i rapport från arbetsgruppen för utredning om utökad användarkrets i radiokommunikations- systemet Rakel.....	245	
Bilaga 8	Förkortningar och benämningar	246	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2006	247	
	Rättsdatablad.....	248	

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap,
2. lag om skyddsrum,
3. lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap,
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
5. lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100),
6. lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10),
7. lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,
8. lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288),
9. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
10. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
11. lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och
12. lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och landsting skall därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.

2 § Vad som sägs i denna lag om landsting gäller också kommuner som inte ingår i något landsting.

3 § Vad som sägs i denna lag gäller inte om annat följer av elberedskapslagen (1997:288).

Definition

4 § Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

2 kap. Förberedelser för och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid

Analys och planering

1 § Kommuner och landsting skall analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen respektive landstinget och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet skall värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Kommuner och landsting skall vidare, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de skall hantera extraordinära händelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om risk- och sårbarhetsanalyser samt planer för hanteringen av extraordinära händelser.

2 § I kommuner och landsting skall det finnas en nämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid (krisledningsnämnd). Närmare bestämmelser om krisledningsnämnden finns i detta kapitel. I övrigt tillämpas kommunallagens (1991:900) bestämmelser.

Krisledningsnämndens verksamhet

3 § Ordföranden i krisledningsnämnden bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden skall träda i funktion och beslutar i sådana fall att så skall ske.

Ordföranden får besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut skall därefter snarast anmälas till nämnden.

Har ordföranden i krisledningsnämnden förhinder träder vice ordföranden i dennes ställe.

4 § Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen eller landstinget i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning.

När förhållandena medger det skall krisledningsnämnden besluta att de uppgifter som nämnden har övertagit från andra nämnder skall återgå till ordinarie nämnd.

5 § Krisledningsnämndens beslut skall anmälas vid närmast följande fullmäktigesammanträde. Fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för denna.

6 § Kommun- respektive landstingsstyrelsen får, när krisledningsnämndens verksamhet som är föranledd av den extraordinära händelsen inte längre behövs, besluta att verksamheten skall upphöra. Om styrelsen fattar ett sådant beslut återgår de verksamhetsområden som krisledningsnämnden har övertagit till ordinarie nämnd. Ett sådant beslut om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra kan även fattas av fullmäktige.

Geografiskt områdesansvar

7 § Kommuner skall inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att

1. olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet,
2. de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas, och
3. informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

8 § Kommuner och landsting skall ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

Rapportering

9 § Kommuner och landsting skall hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om vilka åtgärder som vidtagits enligt detta kapitel och hur åtgärderna påverkat krisberedskapsläget.

Kommunen och landstinget skall vid en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder.

3 kap. Förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap**Förberedelser**

1 § Kommuner och landsting skall vidta de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser).

Ledningsansvar

2 § Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen skall bedriva.

Under höjd beredskap ansvarar landstingsstyrelsen för ledningen av den civila hälso- och sjukvården samt den övriga verksamhet för det civila försvaret som landstinget skall bedriva.

Lokal kristidsverksamhet

3 § Kommunen skall under höjd beredskap eller när ransoneringslagen (1978:268) i annat fall tillämpas, i den omfattning som regeringen i särskilda fall beslutar,

1. vidta de åtgärder som behövs för försörjningen med nödvändiga varor,
2. medverka vid allmän prisreglering och ransonering, och
3. medverka i övrigt vid genomförandet av åtgärder som är viktiga för landets försörjning.

Geografiskt områdesansvar

4 § Kommunstyrelsen skall under höjd beredskap verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

5 § Kommuner och landsting skall under höjd beredskap hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen respektive landstinget.

4 kap. Bistånd mellan kommuner och landsting samt stöd till enskilda

Bistånd mellan kommuner och landsting

1 § Kommuner och landsting får på begäran lämna hjälp till andra kommuner och landsting som drabbats av en extraordinär händelse i fredstid. Om hjälp har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skälig ersättning av den andra kommunen eller landstinget.

Bestämmelser om kommuners och landstings möjlighet att hjälpa annan kommun eller annat landsting med hälso- och sjukvårdsresurser vid extraordinär händelse finns i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

När en enskild persons vistelse i en kommun är föranledd av en extraordinär händelse i fredstid, har vistelsekommunen rätt till ersättning från den kommun som drabbats av den extraordinära händelsen.

2 § Om en kommun eller ett landsting har en för totalförsvaret viktig uppgift och denna blir oskäligt betungande till följd av krigsskada eller andra utomordentliga förhållanden som orsakats av krig eller krigsfara, är andra kommuner och landsting skyldiga att lämna hjälp.

Omfattningen av hjälpen beslutas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Stöd till enskilda

3 § Kommuner och landsting får under en extraordinär händelse i fredstid lämna begränsat ekonomiskt stöd till en enskild som drabbats av händelsen.

5 kap. Statlig ersättning

1 § Kommunerna och landstingen skall få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 och 3 kap. Uppgifter som rör extraordinära händelser i fredstid berättigar till ersättning endast i den mån verksamheten är till nytta för hanteringen av sådana mycket omfattande och svåra extraordinära händelser som allvarligt kan påverka kommunens respektive landstingets verksamhet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ersättningens storlek.

1 § Enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna skall uppgifter om identitet, vistelseort, hälsotillstånd och liknande förhållanden som avser krigsfångar och andra skyddade personer som är i Sveriges våld lämnas till en officiell nationell upplysningsbyrå. Varje kommun och landsting som har sådana uppgifter skall, under tid när den nationella upplysningsbyrån är upprättad, lämna dessa uppgifter i fråga om krigsfångar till Totalförsvarets pliktverk och i fråga om andra skyddade personer till Migrationsverket. Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket skall vidarebefordra uppgifterna till den nationella upplysningsbyrån.

Varje kommun och landsting skall också till Totalförsvarets pliktverk respektive Migrationsverket lämna uppsamlade värdeföremål och handlingar, som kvarlämnats av skyddade personer eller som efterlämnats av avlidna skyddade personer, om värdeföremålen eller handlingarna är av vikt för de närmast anhöriga. Uppgift skall även lämnas om var avlidna skyddade personers gravar är belägna. Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket skall lämna vidare uppsamlade värdeföremål och handlingar samt vidarebefordra uppgifter om gravars belägenhet till den nationella upplysningsbyrån.

2 § På begäran av Svenska Röda Korset skall varje kommun och landsting, som i krig eller under neutralitet kan få sådan information som avses i 1 §, i fred hjälpa Svenska Röda Korset med att förbereda den nationella upplysningsbyråns verksamhet.

7 kap. Tystnadsplikt

1 § Den som deltar eller har deltagit i en kommuns eller ett landstings verksamhet med beredskap för eller åtgärder under extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon därigenom har fått veta om

1. förhållanden av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser,
2. förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller rikets säkerhet i övrigt,
3. en enskild persons ekonomiska förhållanden, eller
4. ett företags affärs- eller driftsförhållanden.

2 § Den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos den nationella upplysningsbyrå som avses i 6 kap. 1 § får inte obehörigen röja vad han eller hon i sin verksamhet har fått veta om en krigsfånge eller annan skyddad person som avses i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna, såvitt gäller vistelseort, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden.

Trots tystnadsplikten får den som deltar i verksamhet hos den nationella upplysningsbyrån till Central Tracing Agency vid Internationella

rödakorskommittén i Genève vidarebefordra sådana uppgifter som avses i 6 kap. 1 § och motsvarande uppgifter som lämnats till den nationella upplysningsbyrån av statliga myndigheter. Prop. 2005/06:133

8 kap. Överklagande av beslut

1 § En statlig myndighets beslut om ersättning enligt 5 kap. 1 § får överklagas hos regeringen.

2 § Beslut som meddelats i frågor enligt 3 kap. 3 § får inte överklagas.

1. Bestämmelserna i 2 kap. 1, 7–9 §§ och 5 kap. träder i kraft den 30 juni 2006. Lagens övriga bestämmelser träder i kraft den 1 september 2006.

2. Genom lagen upphävs den 1 september 2006

– lagen (1994:1720) om civilt försvar

– lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns det bestämmelser om hur skyddsrum skall byggas, utrustas och underhållas. I lagen finns det också bestämmelser om ersättning.

2 § Skyddsrum är utrymmen för skydd av befolkningen i krig.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar om behovet av skyddsrum och inom vilka områden inom landets kommuner som skyddsrummen skall vara belägna.

2 kap. Utformning och placering av skyddsrum

1 § Skyddsrum skall vara utformade och utrustade för att stå emot verkningarna av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig. Om det krävs skyndsamma åtgärder för skydd av befolkningen i krig får skyddsrummen utformas och utrustas så att de i största möjliga utsträckning står emot sådana verkningar.

2 § Skyddsrum skall vara placerade och utformade med hänsyn till de skyddsbehövandes möjligheter att efter varning hinna fram till dem i tid och att uppehålla sig där under den tid som behövs.

3 § Skyddsrum skall vara utformade så att de under fredstid kan användas för andra ändamål.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i särskilda fall besluta om skyddsrumms placering, utformning och utrustning samt inom vilken tid de skall kunna iordningställas.

3 kap. Byggande och kontroll av skyddsrum

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer skall, i den omfattning staten ställer medel till förfogande, besluta i enskilda fall om byggande av skyddsrum samt kontrollera att inrättade skyddsrum har avsedd skyddsförmåga och att skyltning skett i enlighet med lagen.

Kommunen skall på begäran av den myndighet som avses i första stycket lämna upplysningar om planer för byggverksamhet i kommunen och om andra förhållanden av betydelse för myndighetens beslut i frågor om byggande av skyddsrum.

2 § Skall ett skyddsrum byggas utan att frågan uppkommit i samband med att någon sådan byggnadsåtgärd skall utföras som anges i 9 kap. 2 § 1 och 3 plan- och bygglagen (1987:10) och som kräver bygganmälan, skall den myndighet som enligt 1 § fattat beslutet ombesörja att skyddsrummet byggs och utrustas.

Skyddsrum i samband med nybyggnation

3 § Den som inom ett område där skyddsrum skall byggas avser att utföra sådana byggnadsåtgärder som anges i 9 kap. 2 § 1 och 3 plan- och bygglagen (1987:10) och som kräver bygganmälan skall underrätta den myndighet som avses i 1 § om sin avsikt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från underrättelseskyldigheten enligt första stycket.

4 § Den som har lämnat en underrättelse enligt 3 § har rätt att få ett beslut i skyddsrumfrågan enligt 1 §. Innebär beslutet att ett skyddsrum skall byggas skall beslutet även innehålla uppgift om det antal personer som skall kunna få plats i utrymmet.

I samband med att ett beslut enligt första stycket delges, får den som lämnat underrättelsen föreläggas att vidta åtgärder i enlighet med beslutet.

Ett beslut enligt första stycket gäller i två år eller, om bygganmälan enligt 9 kap. 2 § plan- och bygglagen (1987:10) har gjorts, under två år från dagen för bygganmälan. Ett sådant beslut får ändras endast om den som beslutet gäller godtar ändringen.

5 § Vid byggsamråd enligt 9 kap. 7 § plan- och bygglagen (1987:10) skall en genomgång göras av de åtgärder för besiktning, tillsyn och övrig kontroll som är nödvändiga för att ett skyddsrum skall kunna antas komma att uppfylla de krav som ställs i 2 kap. 3 § och med stöd av 2 kap. 4 § denna lag.

Bestämmelserna i 9 kap. 9 och 10 §§ plan- och bygglagen om kontroll m.m. och om slutbevis skall tillämpas på arbetet med att bygga ett skyddsrum.

6 § En byggherre som utför sådana byggnadsåtgärder som avses i 3 § skall bygga och utrusta sådant skyddsrum som enligt ett föreläggande skall finnas i byggnaden eller anläggningen. Byggherren skall se till att utrymmet stämmer överens med givet föreläggande enligt 4 § andra stycket samt med det som anges i 2 kap. 3 § och det som bestämts med stöd av 2 kap. 4 §.

Ansvar för att underhålla skyddsrum

1 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är skyldig att underhålla skyddsrummet och den utrustning som hör till skyddsrummet.

2 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är skyldig att, efter föreläggande av den myndighet som avses i 3 kap. 1 §, vidta de åtgärder som behövs för att förbättra utrymmets skyddsförmåga.

Skyldighet att bereda plats

3 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är under höjd beredskap skyldig att bereda plats i skyddsrummet åt dem som behöver skydd.

Skyltning

4 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum skall genom skyltning på byggnaden eller anläggningen ge anvisning om var utrymmet finns.

Skyldighet att tillåta inrättande av skyddsrum

5 § En nyttjanderättshavare får inte hindra ägaren till en byggnad eller annan anläggning att inrätta skyddsrum eller att företa andra åtgärder enligt denna lag.

Särskilt om nyttjanderättshavare

6 § En nyttjanderättshavare är skyldig att på begäran av ägaren till en byggnad eller annan anläggning betala ett skäligt bidrag till kostnader som ägaren får på grund av skyldigheter enligt denna lag. Detta gäller dock endast om

1. ägaren inte kände till att åtgärderna skulle vidtas då nyttjanderättsavtalet träffades eller senast kunde sägas upp och minst två år återstod av nyttjanderätten då skyldigheten att vidta åtgärderna blev kända för ägaren, och

2. det kan anses uppenbart oskäligt att ägaren skall svara för hela kostnaden.

5 kap. Avveckling av skyddsrum

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att ett utrymme inte längre skall vara skyddsrum.

6 kap. Ersättning

Prop. 2005/06:133

1 § Den som skall bygga och utrusta ett skyddsrum enligt 3 kap. 6 § har rätt till skälig ersättning av staten för sina merkostnader.

2 § Den som är skyldig att underhålla ett skyddsrum har rätt till skälig ersättning av staten för sina kostnader. Detsamma gäller den som vidtagit åtgärder som anges i 4 kap. 2 §. Ersättning lämnas dock inte för åtgärder som har föranletts av att ägaren eftersatt underhållet av skyddsrummet, gjort otillåtna ingrepp i det eller på annat sätt varit försumlig.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ersättningens storlek.

7 kap. Förelägganden och andra åtgärder

Förelägganden och vite

1 § Den myndighet enligt 3 kap. 1 § som beslutar om byggande eller kontroll av skyddsrum får meddela de förelägganden som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite. Ett föreläggande som tar sikte på sådana situationer som regleras i 7 kap. 3 § denna lag får dock inte förenas med vite.

Åtgärd på försumligs bekostnad

2 § Om ett föreläggande enligt 1 § inte följs, får åtgärden vidtas av den som meddelat föreläggandet. En sådan åtgärd vidtas på den försumliges bekostnad, om han eller hon inte på grund av någon bestämmelse i denna lag är berättigad till ersättning för åtgärden om den vidtas frivilligt.

Tillträde

3 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning är skyldig att lämna den myndighet som avses i 3 kap. 1 § tillträde till byggnaden eller anläggningen för att utföra besiktning eller annan kontroll enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för tillträde enligt första stycket.

8 kap. Straff

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin skyldighet enligt 4 kap. 3 § döms till böter eller fängelse i högst ett år. Har gärningen medfört avsevärt men för totalförsvaret eller är den av någon annan anledning att anse som grov döms till fängelse, i lägst sex månader och högst fyra år.

2 § Till böter döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot någon föreskrift som meddelats med stöd av 2 kap. 4 §. Prop. 2005/06:133

9 kap. Överklagande m.m.

1 § Beslut i frågor enligt 3 kap. 1 och 4 §§, 4 kap. 2 §, 6 och 7 kap. får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Beslut enligt 1 kap. 2 § och 5 kap. 1 § får inte överklagas.

3 § Beslut enligt 1–7 kap. som meddelas under höjd beredskap skall gälla omedelbart om inte något annat bestäms i beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2. Bestämmelser i denna lag om ägare till fastighet tillämpas även på den som innehar fastighet med fideikommissrätt.

3. För underhåll av skyddsrum som inrättats med stöd av 6 kap. 13 § lagen (1994:1720) om civilt försvar gäller fortfarande 6 kap. 11–16 §§ i den upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar.

4. Ett föreläggande som utfärdats enligt 6 kap. 8, 11, 12, 14, 15 och 18 §§ och 7 kap. 3 § i den upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar skall anses som ett föreläggande enligt denna lag.

5. I fråga om ersättning som bestämts före ikraftträdandet av denna lag gäller 6 kap. 20–22 §§ i den upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar.

2.3 Förslag till lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap

Prop. 2005/06:133

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om utrymning och inkvartering under höjd beredskap.

2 § Bestämmelserna i 2 och 3 kap. skall tillämpas endast under höjd beredskap.

2 kap. Utrymning m.m.

Utrymning

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att de som uppehåller sig inom ett område skall utrymma detta om området blivit eller kan antas bli utsatt för stridshandlingar och utrymningen är nödvändig för att skydda befolkningen, eller det i området behöver vidtas militära åtgärder av väsentlig betydelse och åtgärderna allvarligt försvåras om inte utrymning sker.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta

1. att de som omfattas av ett utrymningsbeslut skall vistas på en viss plats, och

2. vilka villkor som skall gälla för vistelsen.

Beslutet får inte utformas så att det inskränker den enskildes frihet mer än vad som är nödvändigt med hänsyn till syftet med utrymningen och förhållandena på vistelseplatsen.

3 § Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs vid utrymning enligt 1 och 2 §§.

4 § Kommuners och landstings skyldighet att ta hand om utrymmande och utläningar som söker skydd i Sverige regleras i socialtjänstlagen (2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

5 § Kommuner och landsting som befolkningen lämnar på grund av utrymning är skyldiga att i skälig omfattning lämna hjälp till de kommuner och landsting som i större omfattning får ta emot befolkningen.

Utflyttningsförbud

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som uppehåller sig inom ett visst område att lämna detta om förflyttningen eller vistelsen utanför området allvarligt skulle

Inflyttningsförbud

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som inte är bosatta inom ett visst område att annat än tillfälligt uppehålla sig inom området, om en inflyttning allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret.

3 kap. Inkvartering

Skyldighet att upplåta inkvarteringsbostad

1 § En kommun får förelägga innehavaren av en byggnad eller bostadslägenhet (inkvarteringsvärd) att upplåta bostad och utrustning åt den som behöver en bostad (inkvarteringsbostad) på grund av beslut om utrymning eller på grund av att denne till följd av krigshändelser tvingats lämna sin ordinarie bostad.

Ett sådant föreläggande får meddelas endast om behovet av bostad inte kan tillgodoses på annat lämpligt sätt. Beslutet får inte medföra större olägenhet för inkvarteringsvärden än vad som är nödvändigt och får inte avse utrymmen som behövs för inkvarteringsvärden och hans eller hennes familj eller någon dem närstående.

2 § Om inkvarteringsvärden inte följer föreläggandet enligt 1 §, får kommunen hos polismyndigheten begära den hjälp som behövs för att den som skall inkvarteras skall få tillträde till inkvarteringsbostaden.

Ersättning

3 § Inkvarteringsvärden har rätt till skälig ersättning av kommunen för inkvarteringsbostaden.

4 § Om bostaden eller dess utrustning skadas när bostaden används som inkvarteringsbostad, är den skadelidande berättigad till ersättning av kommunen. Är skadan ringa, betalas dock ingen ersättning.

5 § Ersättningen enligt 3 och 4 §§ prövas på det sätt som anges i förfogandelagen (1978:262).

Om taxa enligt 33 § förfogandelagen har fastställts, beslutar kommunen ersättningen. I annat fall beslutas ersättningen av den lokala värderingsnämnden.

6 § Den som disponerat en inkvarteringsbostad enligt 1 § skall till kommunen betala tillbaka vad kommunen betalat till inkvarteringsvärden enligt 3 och 4 §§.

Om det med hänsyn till den inkvarterades ekonomiska förhållanden eller annars är oskäligt, skall kommunen helt eller delvis befria den inkvarterade från återbetalningsskyldigheten.

1 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning eller den som i fråga om förvaltning och skötsel företräder honom eller henne är skyldig att förmedla myndigheternas beslut och meddelanden i frågor som rör verksamhet enligt denna lag till dem som bor eller bedriver verksamhet i byggnaden eller anläggningen.

Samma skyldighet gäller också för arbetsgivare i fråga om de anställda.

2 § Var och en är skyldig att på fråga av en statlig eller kommunal myndighet ange om han eller hon har egendom som kan behöva tas i anspråk för verksamhet enligt denna lag.

5 kap. Straff

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet som inte är ringa underlåter att fullgöra sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 och 2 §§, eller vid fullgörandet lämnar oriktiga uppgifter, döms till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som inte följer ett föreläggande eller förbud som meddelats med stöd av denna lag.

Har en gärning enligt första stycket begåtts under höjd beredskap och medfört avsevärt men för totalförsvaret eller är den av någon annan anledning att anse som grov, döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

6 kap. Överklagande m.m.

1 § Beslut enligt 3 kap. 1 och 6 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Beslut enligt 2 kap. 1, 2, 6 och 7 §§ får inte överklagas.

3 § Beslut av en kommun enligt 3 kap. 5 § andra stycket får överklagas till den lokala värderingsnämnden. Värderingsnämndens beslut i ett sådant ärende får inte överklagas.

Den lokala värderingsnämndens beslut i andra fall enligt 3 kap. 5 § andra stycket överklagas hos Riksvärderingsnämnden.

Riksvärderingsnämndens beslut får inte överklagas.

4 § Beslut enligt 2 eller 3 kap. som meddelas under höjd beredskap skall gälla omedelbart om inte något annat bestäms i beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2.4 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 2005/06:133

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 14 §, 8 kap. 23 § och 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

14 §²

Sekretess gäller för uppgift som rör utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlänningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. I verksamhet för kontroll över utlänningar gäller sekretess också för anmälan eller annan utsaga av enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Beträffande beslut i ärende som avses i detta stycke gäller sekretessen dock endast för uppgifter i skälen.

Sekretessen enligt andra stycket gäller även hos myndighet som lämnar biträde i ett ärende eller verksamhet som avses där.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess hos Integrationsverket

1. i ärende om statlig ersättning för kostnader för mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande som beviljats uppehållstillstånd och av personer som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till sådana utlänningar och

2. i verksamhet som avser medverkan till bosättning för personer som omfattas av 1, för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess hos Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket i verksamhet som avser mottagande och vidarebefordran av upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer som avses i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna, för uppgift om enskilds vistelseort, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2004:507.

Sekretess gäller, i den mån riksdagen har godkänt avtal om detta med främmande stat eller mellanfolklig organisation, för uppgifter som avses i första och andra styckena och som en myndighet fått enligt avtalet. Föreskrifterna i 14 kap. 1–3 §§ får i fråga om denna sekretess inte tillämpas i strid med avtalet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Utan hinder av sekretess enligt första eller femte stycket eller enligt 2 kap. 1 eller 2 § får uppgifter som avses i femte stycket lämnas till den nationella upplysningsbyrån enligt vad som föreskrivs i 8 kap. 13 § lagen (1994:1720) om civilt försvar och förordningen (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer.

Utan hinder av sekretess enligt första eller femte stycket eller enligt 2 kap. 1 eller 2 § får uppgifter som avses i femte stycket lämnas till den nationella upplysningsbyrån enligt vad som föreskrivs i 6 kap. 1 § lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och förordningen (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer.

8 kap.

23 §³

Sekretess gäller hos kommuner och landsting i verksamhet som avser *beredskapsförberedelser enligt lagen (1994:1720) om civilt försvar* eller planering enligt förfogandelagen (1978:262), för uppgift om

Sekretess gäller hos kommuner och landsting i verksamhet som avser *beredskap för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap enligt lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* eller planering enligt förfogandelagen (1978:262), för uppgift om

1. enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs,

2. andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för verksamheten.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

³ Senaste lydelse 1995:490.

16 kap.1 §⁴

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

*Föreslagen lydelse***16 kap.**

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

⁴ Senaste lydelse 2005:838.

Anmärkning: Ändring i 16 kap. 1 § har också föreslagits i prop. 2005/06:129 Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier, prop. 2005/06:138 Personsäkerhet, prop. 2005/06:156 Sekretess i Donationsregistret, prop. 2005/06:161 Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. samt prop. 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning.

*13. 7 kap. 1 § 1 lagen
(0000:000) om kommuners och
landstings åtgärder inför och vid
extraordinära händelser i fredstid
och höjd beredskap.*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om
ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretess-
lagen (1980:100)

Prop. 2005/06:133

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ att 16 kap. 1 § i stället för dess lydelse enligt lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2005:839

16 kap.

1 §²

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2005:838.

Anmärkning: Ändring i 16 kap. 1 § har också föreslagits i prop. 2005/06:129 Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier, prop. 2005/06:138 Personssäkerhet, prop. 2005/06:156 Sekretess i Donationsregistret, prop. 2005/06:161 Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. samt prop. 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning.

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

13. 7 kap. 1 § 1 lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 8 och 12 §§ plan- och bygglagen (1987:10) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §¹

Vid byggsamrådet skall en genomgång göras av

1. arbetenas planering,
 2. de åtgärder för besiktning, tillsyn och övrig kontroll som är nödvändiga för att byggnaden eller anläggningen skall kunna antas komma att uppfylla de krav som avses i 3 kap.,
 3. den samordning som behövs.
- Över samrådet skall föras protokoll.

Om byggnadsnämnden finner anledning anta att ett projekt som inte kräver bygglov, fordrar tillstånd av någon annan myndighet, skall nämnden under samrådet upplysa byggherren om detta.

Om byggnadsnämnden finner anledning anta att ett projekt som inte kräver bygglov, fordrar tillstånd av någon annan myndighet, skall nämnden under samrådet upplysa byggherren om detta. *När ett projekt rör en befintlig byggnad skall byggnadsnämnden kontrollera om byggnaden innehåller ett skyddsrum och om så är fallet ge den myndighet som avses i 3 kap. 1 § lagen (0000:000) om skyddsrum tillfälle att yttra sig.*

12 §²

Om det krävs en sådan byggfelsförsäkring eller ett sådant färdigställandeskydd som avses i lagen (1993:320) om byggfelsförsäkring m.m., får byggnadsarbetena inte påbörjas förrän bevis om försäkringen respektive färdigställandeskyddet har visats upp för byggnadsnämnden. Motsvarande gäller, om det krävs ett besked om skyddsrum enligt 6 kap. 8 § lagen (1994:1720) om civilt försvar.

Om det krävs en sådan byggfelsförsäkring eller ett sådant färdigställandeskydd som avses i lagen (1993:320) om byggfelsförsäkring m.m., får byggnadsarbetena inte påbörjas förrän bevis om försäkringen respektive färdigställandeskyddet har visats upp för byggnadsnämnden. Motsvarande gäller, om det krävs ett besked om skyddsrum enligt 3 kap. 4 § lagen (0000:000) om skyddsrum.

I de fall en rivningsplan skall finnas enligt 4 §, får rivningsarbetena inte påbörjas förrän byggnadsnämnden godkänt rivningsplanen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Senaste lydelse 1994:852.

² Senaste lydelse 2004:551.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

Prop. 2005/06:133

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att fysiska eller juridiska personer skall medverka vid övningar av betydelse för *befolkningsskyddet* eller den räddningstjänst som skall bedrivas under höjd beredskap.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att fysiska eller juridiska personer skall medverka vid övningar av betydelse för den räddningstjänst som skall bedrivas under höjd beredskap.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2.8 Förslag till lag om ändring i elberedskapslagen
(1997:288)

Prop. 2005/06:133

Härigenom föreskrivs att 2 § elberedskapslagen (1997:288) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Beredskapslagring av bränsle som används för elproduktion omfattas av lagen endast i fråga om rätt till ersättning enligt 10 §. Särskilda bestämmelser rörande beredskapslagring finns i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.

Bestämmelser om tillträdesbegränsning finns i lagen (1990:217) om skydd för vissa samhällsviktiga anläggningar m.m. och i säkerhets-skyddslagen (1996:627).

*Bestämmelser om verkskydd
finns i lagen (1994:1720) om civilt
försvar.*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

2.9 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)

Prop. 2005/06:133

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § och 3 kap. 3 a § kommunallagen (1991:900) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §¹

Föreskrifter om indelningsändringar finns i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting.

Föreskrifter om den kommunala organisationen under krig eller krigsfara finns i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Föreskrifter om kommuners och landstings organisation och befogenheter vid extraordinära händelser i fredstid finns i *lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting*.

Föreskrifter om kommuners och landstings organisation och befogenheter vid extraordinära händelser i fredstid finns i *lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*.

3 kap.

3 a §²

Kommuner och landsting får genom en gemensam nämnd fullgöra uppgifter enligt 3 §.

En gemensam nämnd får fullgöra uppgifter för vilka det enligt särskilda författningar skall finnas en eller flera nämnder i varje kommun eller landsting. Sådana uppgifter som kommun- eller landstingsstyrelsen har enligt *lagen (1994:1720) om civilt försvar* får dock inte fullgöras av en gemensam nämnd. Särskilda bestämmelser om gemensam nämnd finns i *lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet*.

En gemensam nämnd får fullgöra uppgifter för vilka det enligt särskilda författningar skall finnas en eller flera nämnder i varje kommun eller landsting. Sådana uppgifter som kommun- eller landstingsstyrelsen har *vid höjd beredskap enligt lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* får dock inte fullgöras av en gemensam nämnd. Särskilda bestämmelser om gemensam nämnd finns i *lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet*.

¹ Senaste lydelse 2002:835.

² Senaste lydelse 2003:196.

En gemensam nämnd tillsätts i någon av de samverkande kommunerna eller landstingen och ingår i denna kommuns eller detta landstings organisation. Prop. 2005/06:133

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2.10 Förslag till lag om ändring i begravningslagen
(1990:1144)

Prop. 2005/06:133

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 och 4 §§ begravningslagen (1990:1144) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 §¹

En församling som är huvudman för begravningsverksamheten skall vidta de beredskapsförberedelser som behövs för denna verksamhet under höjd beredskap.

Bestämmelser om vilket ansvar kommuner i detta sammanhang har inom det civila försvaret finns i *lagen (1994:1720) om civilt försvar*.

Bestämmelser om vilket ansvar kommuner i detta sammanhang har inom det civila försvaret finns i *lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*.

4 §²

Skyldigheten att lämna upplysningar m.m. enligt 8 kap. 13 § andra stycket och 14 § lagen (1994:1720) om civilt försvar gäller för huvudman och annan församling som innehar en eller flera allmänna begravningsplatser.

Skyldigheten att lämna upplysningar m.m. enligt 6 kap. 1 § andra stycket och 2 § lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap gäller för huvudman och annan församling som innehar en eller flera allmänna begravningsplatser.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Senaste lydelse 1999:943.

² Senaste lydelse 1999:943.

2.11 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)

Prop. 2005/06:133

Härigenom föreskrivs i fråga om hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)¹

dels att nuvarande 4 a § skall betecknas 26 c §,

dels att den nya 26 c § skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före nuvarande 4 a § skall sättas närmast före 26 c §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Kommuner och landsting får på begäran ställa hälso- och sjukvårdsresurser till förfogande för att bistå en annan kommun eller ett annat landsting som drabbats av en sådan extraordinär händelse i fredstid som avses i lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. Vid sådant bistånd skall personer som tas emot från en annan kommun eller ett annat landsting omfattas av kommunens och landstingets skyldigheter enligt denna lag.

Om bistånd har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skälig ersättning av den kommun eller det landsting som drabbats av den extraordinära händelsen.

26 c §²

Kommuner och landsting får på begäran ställa hälso- och sjukvårdsresurser till förfogande för att bistå en annan kommun eller ett annat landsting som drabbats av en sådan extraordinär händelse i fredstid som avses i lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Vid sådant bistånd skall personer som tas emot från en annan kommun eller ett annat landsting omfattas av kommunens och landstingets skyldigheter enligt denna lag.

Om bistånd har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skälig ersättning av den kommun eller det landsting som drabbats av den extraordinära händelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Lagen omtryckt 1992:567.

² Senaste lydelse av tidigare 4 a § 2002:834.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 8 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

8 §

När det uppkommer fråga om att meddela tillstånd att använda radiosändare för nya eller väsentligt ändrade radioanvändningar och det kan antas att det frekvensutrymme som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för att ge tillstånd åt alla som vill och skulle kunna bedriva sådan verksamhet, skall prövning ske efter allmän inbjudan till ansökan, om inte särskilda skäl föranleder annat. Detsamma gäller när det frekvensutrymme som avsatts för en viss radioanvändning utökas eller på annat sätt medger att ytterligare tillstånd meddelas.

Första stycket gäller inte sådan radioanvändning som

1. huvudsakligen avser utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen,

2. är avsedd för privat bruk, eller

3. *uteslutande avser verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning och säkerhet.*

3. *behövs för verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa.*

Prövning enligt första stycket skall ske efter ett jämförande urvalsförfarande, efter ett anbuds förfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande eller efter en kombination av dessa förfaranden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan enligt första stycket och om förfarande enligt tredje stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan enligt första stycket, *vilken radioanvändning som omfattas av undantaget i andra stycket 3* och om förfarande enligt tredje stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

3.1 Ärendet och dess beredning

Informationssäkerhetsutredningen

Regeringen beslutade den 11 juni 2002 om kommittédirektiv till en särskild utredare (dir. 2002:103) att bedöma behovet av signalskydd i samhällsviktig verksamhet samt att lämna förslag till organisatorisk placering, lokalisering, uppgifter, ledning och samordning av signalskyddstjänsten. Utredningen, som antog namnet Informationssäkerhetsutredningen, lämnade en delrapport om signalskydd till regeringen den 28 februari 2003 (SOU 2003:27). Den 28 februari 2003 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2003:29) som innebar att utredaren också skulle lämna förslag till hur den nationella strategin för informationssäkerhet bör utvecklas, hur Sveriges engagemang i det internationella arbetet inom informationssäkerhetsområdet bör utformas i framtiden samt hur OECD:s riktlinjer om nät- och informationssäkerhet kan genomföras i Sverige. Utredaren fick dessutom i uppdrag att följa myndigheternas uppbyggnad av de verksamheter som regeringen aviserade i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158 s. 106–112), avseende informationssäkerheten i samhället. En delrapport lämnades till regeringen den 1 april 2004 Informationssäkerhet i Sverige och internationellt – en översikt (SOU 2004:32). Regeringen beslutade den 7 april 2004 om ytterligare tilläggsdirektiv (dir. 2004:46). Enligt dessa skulle utredaren genomföra den utvärdering som regeringen anmälde till riksdagen i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158 s. 105) avseende de bedömningar när det gäller uppgiftsfördelningen som regeringen gjorde inom informationssäkerhetsområdet. Utredaren lämnade den 13 maj 2005 delrapporten *Säker information – förslag till informationssäkerhetspolitik* (SOU 2005:42). Delrapporten har remissbehandlats. Remissyttrandena och remissammanställning finns tillgängliga i Förvarsdepartementet (dnr Fö2005/1418/CIV). En förteckning över remissinstanserna framgår av *bilaga 1*.

Genom beslut den 28 april 2005 fick utredaren förlängd tid till den 9 september 2005 med att lämna sitt slutbetänkande. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande *Informationssäkerhetspolitik – organisatoriska konsekvenser* (SOU 2005:71) i september 2005. Slutbetänkandet har remissbehandlats. Remissyttrandena och remissammanställning finns tillgängliga i Förvarsdepartementet (dnr Fö2005/2204/CIV). En förteckning över remissinstanserna framgår av *bilaga 1*.

Utredningen om en översyn av totalförsvarsinformation

Regeringen beslutade den 24 april 2003 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av totalförsvarsinformationen. Utredningen lade fram sitt betänkande *Informera om samhällets säkerhet* (SOU 2004:25) i februari 2004. Betänkandet har remissbehandlats. Remissyttrandena och remissammanställning finns tillgängliga i Förvars-

Utredningen om lagen om civilt försvar

Den 12 februari 2004 beslutade regeringen om direktiv (dir. 2004:17) till en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av lagen (1994:1720) om civilt försvar. Utredningen, som antog namnet Utredningen om lagen om civilt försvar, fick som huvuduppgift att lämna förslag till en lagstiftning som är bättre anpassad till nuvarande planeringsinriktning för det civila försvaret och nu rådande omvärldsläge, se över möjligheten till en minskad detaljreglering och redovisa hur de internationella överenskommelser som Sverige anslutit sig till påverkar lagstiftningen på området. Vidare skulle utredningen beakta det planerade avtalet mellan staten och Svenska Kommunförbundet om kommunernas uppgifter och ersättning i det nya krishanteringssystemet.

Regeringen gav den 17 juni 2004 Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att närmare beskriva landstingens uppgifter vid höjd beredskap och vid sådana extraordinära händelser som kan betecknas som svåra påfrestningar på samhället i fred. Krisberedskapsmyndigheten redovisade den 16 september 2004 uppdraget i rapporten Landstingens uppgifter vid extraordinära händelser i fred (dnr Fö2004/1959/CIV). Krisberedskapsmyndigheten har därefter inkommit med en komplettering till rapporten. Regeringen överlämnade den 25 november 2004 Krisberedskapsmyndighetens rapport Landstingens uppgifter vid extraordinära händelser i fred till utredningen. Utredningen lämnade sitt betänkande Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting (SOU 2004:134) i januari 2005.

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 2*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 3*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissyttrandena och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr Fö2005/66/CIV).

I propositionen föreslås bl.a. en ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100). En ändring i samma paragraf har även föreslagits i prop. 2005/06:129 Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier, prop. 2005/06:138 Personssäkerhet, prop. 2005/06:156 Sekretess i Donationsregistret, prop. 2005/06:161 Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. samt prop. 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning. De ändringar som föreslås i den förstnämnda propositionen och i denna proposition föreslås träda i kraft samma dag.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 december 2005 att inhämta Lagrådets yttrande över de förslag som finns i lagrådsremissen Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting, se *bilaga 5*. Lagrådet har i huvudsak godtagit förslagen men har också föreslagit vissa ändringar. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 11.3.3 och i författningskom-

mentaren. Dessutom har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten. Prop. 2005/06:133
Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*.

Övrigt underlag

Den 26 augusti 2004 uppdrog regeringen åt Krisberedskapsmyndigheten att utveckla och konkretisera de förslag om förstärkning av den fredstida förmågan vid svåra påfrestningar på samhället i fred som Krisberedskapsmyndigheten redovisat i rapporten *Nya villkor för samhällets beredskap (Fö2005/891/CIV)*. Rapporten *En utvecklad krisberedskap – Krisberedskapsmyndighetens underlag inför 2005 års proposition om krisberedskap* inkom till regeringen den 18 mars 2005. Delar av rapporten har remissbehandlats. Remissyttrandena och remissammanställning finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr Fö2005/891/CIV). En förteckning över remissinstanserna framgår av *bilaga 1*.

Regeringen uppdrog den 11 november 2004 åt Krisberedskapsmyndigheten att lämna förslag på hur den svenska krishanteringsförmågan inom Krisberedskapsmyndighetens ansvarsområde kan stärkas genom internationellt arbete, att lämna förslag på hur svensk krisberedskap, genom internationellt samarbete, skulle kunna bidra till ökad säkerhet och lämna förslag på hur en tydligare koppling skulle kunna utvecklas mellan den nationella verksamheten inom ramen för det nationella krishanteringsystemet och internationell verksamhet. Rapporten överlämnades till regeringen den 1 juni 2005 (dnr Fö2005/1591/CIV).

Chefen för Försvarsdepartementet beslutade den 16 december 2004 att Försvarsberedningen i en rapport den 15 september 2005 skall föreslå en samlad strategi för det fortsatta arbetet med att stärka samhällets förmåga inför framtida hot och risker. Efter tillsättandet av 2005 års Katastrofkommission (dir. 2005:3) och Informationssäkerhetsutredningen (Fö 2002:06) förlängda tid för sitt utredningsarbete förändrades förutsättningarna för Försvarsberedningens arbete. Chefen för Försvarsdepartementet beslutade därför den 16 augusti 2005 om ändrad tid för Försvarsberedningens rapport. I enlighet med dessa uppdrag lämnade Försvarsberedningen den 15 januari 2006 rapporten *En strategi för Sveriges säkerhet – Försvarsberedningens förslag till reformer (Ds 2006:1)* där Försvarsberedningen lämnat sitt förslag till en säkerhetsstrategi, och föreslår ett antal reformer för att stärka samhällets säkerhet. Krisberedskapsmyndigheten fick i 2004 års regleringsbrev i uppdrag att analysera behovet av förändringar i förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap. En rapport överlämnades till regeringen den 1 mars 2005 (Fö2005/678/CIV). Rapporten har remissbehandlats. Remissyttrandena och en sammanställning över dessa finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr Fö2005/678/CIV). En förteckning över remissinstanserna framgår av *bilaga 1*.

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2004 ett uppdrag till en myndighetsgrupp under ordförandeskap av Vinnova att ta fram en nationell strategi för säkerhetsforskning. Rapporten *"Kunskap för säkerhets skull – Förslag till en nationell strategi för säkerhetsforskning"*, överlämnades till regeringen den 31 januari 2005 (dnr N2005/839/ITFoU).

Regeringen beslutade den 10 januari 2005 att bemyndiga chefen för Försvarsdepartementet att tillkalla ett nationellt råd som skall verka för samordning av svenska myndigheters insatser för hjälp och stöd till dem som drabbats av naturkatastrofen i Asien. Rådet överlämnade betänkandet *Efter flodvågen – det första halvåret* (SOU 2005:60) till regeringen i juni 2005.

Den 13 januari 2005 beslutade regeringen att tillkalla en oberoende kommission med uppgift att bland annat utvärdera samhällets förmåga att hantera de påfrestningar som naturkatastrofen i Asien inneburit och klargöra på vilket sätt de erfarenheterna kan tas tillvara. Kommissionen, som antog namnet 2005 års katastrofkommission, överlämnade betänkandet *Sverige och tsunamin – granskning och förslag* (SOU 2005:104) till regeringen den 1 december 2005.

Regeringen uppdrog den 17 februari 2005 åt ett antal myndigheter att inom sina respektive verksamhetsområden redovisa erfarenheterna av krishanteringsarbetet i samband med stormen Gudrun i södra Sverige 2005. Krisberedskapsmyndigheten fick dessutom av regeringen i uppdrag att sammanställa och analysera de olika myndigheternas underlag i en rapport till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet). Rapporten överlämnades den 1 september 2005 (dnr Fö2005/2127/CIV).

En utökad användarkrets i Rakel

I propositionen *Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället* (prop. 2004/05:175) bedömde regeringen att en utökad användarkrets för Rakelsystemet bör eftersträvas för att tillfredsställa behovet av säkerställd och tvärspektoriell kommunikation i samhällets arbete med ordning, säkerhet och krisberedskap. Chefen för Försvarsdepartementet beslutade den 21 juni 2005 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att ta fram ett förslag till en utökad användarkrets i radiokommunikationssystemet Rakel, den s.k. arbetsgruppen utökad användarkrets i Rakel. Arbetsgruppen redovisade den 24 oktober 2005 en rapport med förslag till ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation för att möjliggöra en utökad användarkrets i det gemensamma radiosystemet Rakel (Fö2005/2515/CIV). Arbetsgruppens lagförslag finns i bilaga 7.

Rapporten har remissbehandlats. En sammanställning av remissinstanserna finns i *bilaga 1*. Remissvaren och en remissammanställning finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (Fö2005/2515/CIV).

Lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation trädde i kraft den 25 juli 2003. Dessförinnan inhämtades Lagrådets yttrande över lagförslaget (prop. 2002/03:110, bilaga 11). Huvudprinciperna i lagen har alltså behandlats i detta yttrande. Det nu aktuella lagförslaget innebär ett tillägg till den krets som träffas av undantaget i 3 kap. 8 § andra stycket 3 i lagen samt till bemyndigandet för regeringen i paragrafens fjärde stycke. I huvudsak kvarstår emellertid bestämmelsens karaktär oförändrad. Mot denna bakgrund är ändringen av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande inte bedömts som nödvändigt. Yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats i detta lagstiftningsärende.

Vår syn på samhällets säkerhet har förändrats på ett genomgripande sätt under de senaste tio åren. Med samhällets säkerhet avses händelser och förhållanden som enskilda individer saknar förutsättningar att själva hantera fullt ut och som hotar samhällets funktionalitet och överlevnad.

På ett grundläggande plan innebär säkerhet att människor kan känna sig trygga i sin vardag och på ett mer övergripande plan att det finns förmåga att skydda de värden som vi förknippar med att leva i ett modernt demokratiskt samhälle. Samtidigt är mycket av det som är typiskt för det moderna samhället, bland annat i form av vår avancerade teknikanvändning, också det som skapar sårbarheter. Sårbarheter som i förlängningen kan leda till kriser av olika slag. Just denna dubbelhet, med å ena sidan möjligheter och å andra sidan risker och sårbarheter, är typiskt för den öppna, globaliserade värld som vi lever i. Flodvågen i Asien och dess tragiska konsekvenser för såväl de lokala befolkningarna som för många svenskar kan ses som ett exempel på detta förhållande. Ett annat exempel är fågelinfluensan, där en av smittvägarna utgörs av den globala handeln med levande fjäderfä.

En politik för samhällets säkerhet

Ett brett säkerhetsarbete måste omfatta allt från orsaksförebyggande och sårbarhetsreducerande till förhindrande, hanterande och återuppbyggande åtgärder. Med denna kedja av säkerhetsbyggande blir det tydligt att fler politikområden berörs än försvars- och utrikespolitiken, som traditionellt sett har varit centrala för vårt säkerhetsarbete. Nu berörs till exempel även bistånds-, kriminal-, miljö-, social-, arbetsmarknads-, transport-, närings- samt hälso- och sjukvårdspolitiken. Vi kallar denna övergripande ansats för en *politik för samhällets säkerhet*. I föreliggande proposition presenteras hur denna politik bör utvecklas i En strategi för Sveriges säkerhet.

En viktig del i en politik för samhällets säkerhet är vad som på senare år benämnts som *krisberedskap*. Även krisberedskapen skär rakt igenom samhällets olika verksamheter. En stärkt krisberedskap kan i huvudsak sägas bestå av två delar; *ökad krishanteringsförmåga* och *sårbarhetsreducerande åtgärder*. Denna proposition handlar i första hand om arbetet med att öka krishanteringsförmågan.

Regeringen redovisar i propositionen åtgärder för att stärka krishanteringsförmågan på alla nivåer i samhället, men med särskilt fokus på den nationella nivån. Propositionen bygger på de förslag som Försvarsberedningen, i bred parlamentarisk samsyn, lämnade den 15 januari 2006. I sitt arbete utgick Försvarsberedningen bland annat från Katastrofkommissionens rapport med dess viktiga förslag kring krisledningsförmåga på nationell nivå. En bred parlamentarisk uppslutning kring förslagen är en styrka i genomförandet av besluten.

I propositionen föreslås en ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Lagen innebär en viktig förskjutning av fokus för kommunernas och landstingens beredskapsåtgärder, från civilt försvar i krig, till krisberedskap i fred.

Regeringen har i propositionen Vårt framtida försvar (prop. 2004/05:5) redogjort för den svenska säkerhetspolitiska linjen, den säkerhetspolitiska utvecklingen och dess konsekvenser för Försvarsmaktens förmåga. Denna beskrivning står sig.

Krisledande myndighet

I Sverige ligger ansvaret för operativa åtgärder av nationell karaktär på central myndighetsnivå. Regeringen bedömer att de flesta kriser kan ledas och samordnas av de myndigheter som normalt ansvarar för de verksamheter som berörs. Alla offentliga organ skall ha en förmåga att hantera kriser som inträffar inom deras ansvarsområde.

Vid sällan förekommande, men särskilt svåra kriser, av sektorsövergripande karaktär, kan det dock krävas en annan typ av ledning med ett tvärsektorieellt ansvar. Försvarsberedningen har beskrivit för- och nackdelar med olika modeller för en krisledningsfunktion vid sådana särskilt svåra kriser och anser att det bör vara *en och samma myndighet* som skall kunna leda krishantering.

Regeringen delar Försvarsberedningens bedömning och avser därför att skyndsamt låta ta fram förslag för en närmare utformning av ett system med krisledande myndighet. Den krisledande myndighetens befogenheter bör vila på ett regelverk som aktiveras med ett regeringsbeslut. Mandatet att leda bör vara tidsbegränsat och upphöra när det inte finns behov av denna typ av ledning. Regeringen anser att modellen med *en i förväg utpekad* krisledande myndighet skapar bästa möjliga förutsättningar för en effektiv krishantering.

Regeringens roll

I det svenska förvaltningssystemet ansvarar regeringen främst för att fatta beslut i strategiska frågor samt att vidta åtgärder för att åstadkomma nationell samordning.

En beredskaps- och analysenhet har nyligen inrättats i Regeringskansliet. Beredskaps- och analysenheten skall kunna identifiera tänkbara kriser och förse regeringen och Regeringskansliet med nödvändiga underlag. Den skall vara en larmklocka när det krävs ett extra snabbt beslutsfattande av regeringen.

Beredskaps- och analysenheten är ansvarig för nödvändiga förberedelser, till exempel genom att skapa rutiner för att samla och förmedla information. Enheten skall stödja regeringen i krissituationer genom att bland annat löpande följa och bedöma effekten av vidtagna åtgärder, samt vid behov föreslå prioriteringar av olika slag.

Förändringar på central myndighetsnivå

Som ett led i den utveckling som skett på krisberedskapsområdet bör en översyn av verksamheten vid Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk genomföras. Inriktningen för översynen är att relevanta delar av myndigheterna bör läggas samman och att övriga delar överförs till andra verksamheter. Även viss annan verksamhet, till exempel de

frågor som Styrelsen för psykologiskt försvar ansvarar för bör ingå i Prop. 2005/06:133 översynen.

För att säkerställa en god krishanteringsförmåga vid centrala myndigheter skall särskilt utpekade myndigheter ha tjänsteman i beredskap samt vara skyldiga att så långt möjligt bistå ansvariga aktörer med information och resurser vid kriser.

Länsstyrelsernas roll

På regional nivå fungerar systemet för ledning och samordning av insatser ofta bra, det visar inte minst erfarenheterna från stormen Gudrun. För att ytterligare skärpa beredskapen på regional nivå bör varje länsstyrelse ha tjänsteman i beredskap. Tjänstemannens uppgift är att påbörja och samordna det inledande arbetet i samband med kriser. Länsstyrelsen bör också efter beslut av regeringen kunna prioritera och kanalisera statliga och eventuella internationella resurser som ställs till förfogande.

Ny lag om kommunal krisberedskap

Under 2004 slöts ett avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa för kommunerna och landstingen särskilt utpekade skyldigheter vid kriser. Detta avtal har legat till grund för ett förslag till en ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Kommuner och landsting ges i lagen en skyldighet att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser. De ges också ett ansvar att se till att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser. En skyldighet att till regional och central nivå rapportera om krisberedskapsläget införs också. Kommunerna ges även ett geografiskt områdesansvar för samordning mellan aktiva krishanteringsaktörer.

Utbildning och övning

I enlighet med inriktningen i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158) har ökade satsningar skett inom övnings- och utbildningsområdet. I dagsläget genomförs cirka en övning eller utbildning per myndighet och år. Därmed ligger myndigheternas satsningar i nivå med den höga ambitionsnivå som Försvarsberedningen föreslår. Enligt regeringen bör utbildnings- och övningsverksamheten minst motsvara dagens nivå och vara obligatorisk för nyckelpersoner vid myndigheter.

Regeringen avser att uppdra åt Krisberedskapsmyndigheten att utarbeta förslag till inriktning för samhällets utbildnings- och övningsverksamhet. Krisberedskapsmyndigheten bör även utforma förslag till en systematisk utbildnings- och övningsplan för samhället.

Dagens system med varning till allmänheten via radio, TV och utomhusvarning bör kompletteras. På regeringens uppdrag har Statens räddningsverk lämnat förslag till hur olika kommunikationstjänster i mobiltelefonsystem kan användas vid kriser för att varna och informera allmänheten. Detta skall kunna ske både i Sverige och då människor med hemvist i Sverige drabbas av kriser utomlands. Regeringen avser att uppdra åt Statens räddningsverk att i samråd med Krisberedskapsmyndigheten och Post- och telestyrelsen vidareutveckla förslaget samt föreslå ett stegvis införande.

Översyn av samhällets resurser vid kriser

En förutsättningslös översyn av samordningsvinster mellan Sveriges offentliga maritima resurser, inklusive en översyn av myndighetsstrukturer och myndighetsansvar, bör genomföras. Det finns betydande synergier i att – utgående från uppgifter, förmågor och resurser – merutnyttja, samutnyttja respektive samordna berörda myndigheters kompetens, infrastruktur, ledningsresurser, materiel och personal samt verksamhetsplanering.

En liknande översyn bör genomföras rörande samhällets användning av helikoptertjänster. Det finns relativt stor tillgång till helikoptrar, både i offentlig och i privat ägo. Däremot finns det skillnader i beredskap, bemanning, kapacitet och utrustning vilket innebär att helikoptrarna endast kan utföra vissa typer av insatser som i första hand är definierade utifrån den enskilda organisationens behov. Det samordningsarbete för helikoptertjänster som nu sker på Sjöfartsverkets initiativ bör kunna tjäna som grund för en översyn av hur de samlade helikopterresurserna kan samutnyttjas, samfinansieras och lokaliseras i syfte att effektivisera användandet.

Regeringen anser att en översyn av den samlade underrättelseverksamhetens och säkerhetstjänstens struktur och organisation bör ske. Vidare bör möjligheterna att utveckla formerna för och innehållet i inriktningen, styrningen och finansieringen av underrättelse- och säkerhetstjänsten ses över.

Information i skolan

Informationen om samhällets säkerhet bör enligt regeringen påbörjas redan i skolan. Utbildningen skulle enligt regeringen kunna ske inom ramen för gymnasieskolans utbildning om säkerhetspolitik, försvar och krisberedskap. Utbildningen bör hållas samman i ett tema om samhällets säkerhet samt kompletteras med praktisk utbildning om hur man kan skydda sig själv och hjälpa andra i en olycks- eller krissituation.

Frivilligas medverkan i säkerhetsarbetet

Det frivilliga engagemanget är centralt för att samhället skall kunna värna grundläggande värden, skydda befolkningens liv och hälsa samt

värna samhällets funktionalitet. Frivilliga organisationer bör kunna få stöd till information och utbildning som stärker samhällets säkerhetsarbete och utvecklar medborgarnas möjligheter att vidta egna säkerhetsåtgärder.

Regeringen avser att låta pröva möjligheten av en utbildning för frivilliga som tar till vara människors vilja att hjälpa till vid kriser och som kan genomföras med hjälp av frivilligorganisationer. Vidare avser regeringen att se över hur man bättre kan ta till vara den kompetens som frivilliga har förvärvat genom yrkes- och pliktutbildning. Formerna för ett administrativt stöd för att kartlägga dessa kompetenser bör klargöras.

För att ytterligare ta till vara de frivilliga resurser som finns i samhället bör, utöver de frivilliga försvarsorganisationerna, även andra demokratiskt uppbyggda organisationer kunna medverka i säkerhetsarbetet.

Krav på robusthet i samhällsviktig verksamhet

Samhällsviktiga verksamheter skall kunna upprätthålla en grundläggande funktionalitet vid extraordinära händelser. Krav på förmåga för samhällsviktig verksamhet bör formuleras för att tydligare styra arbetet med att identifiera lämpliga åtgärder.

Informationssäkerhet

Regeringens strategi för informationssäkerhet från 2002 bör utvecklas till att även omfatta förmågan att kunna upptäcka, ingripa mot och agera i samband med störningar i samhällsviktiga IT-system. En ökad säkerhet och ett förbättrat integritetsskydd bör eftersträvas. En handlingsplan för informationssäkerhet bör utarbetas med utgångspunkt i en nationell strategi för informationssäkerhetsarbetet.

Säkerhetsforskning

För att stärka samhällets säkerhet bör ett nationellt program för säkerhetsforskning upprättas som även beaktar nationella styrkeområden och pågående internationella forskningssatsningar.

Krisberedskapsmyndigheten bör få ett ansvar för att, i samverkan med Verket för Innovationssystem, kartlägga, följa upp och i vissa fall beställa relevant behovsmotiverad forskning, utvecklingsverksamhet och analyser.

Utökad användarkrets för Rakel

Rakel är det gemensamma radiokommunikationssystemet för de så kallade "blåljusmyndigheterna". Användarkretsen för detta system bör utökas till att gälla fler myndigheter och aktörer som verkar för att stärka samhällets arbete med ordning, säkerhet och krisberedskap.

Dagens gränsöverskridande hot innebär att allt fler kriser kräver internationellt samarbete. Detta samarbete stärker Sveriges säkerhet. Sverige bör verka för att förmågan att hantera kriser stärks ytterligare både inom ramen för EU-samarbetet och inom internationella organisationer.

Erfarenheterna från stormen Gudrun visar att förmågan och formerna för att ta emot internationella förstärkningsresurser och att samarbeta med andra länder vid kriser måste utvecklas. Denna uppgift ligger i första hand på central nivå.

Det konsulära samarbetet för att bistå EU-medborgare i tredje land har förstärkts under senare år. Flodvågskatastrofen har inneburit en ytterligare fokusering på detta samarbete. Regeringen anser att det är viktigt att EU:s övriga krishanteringsförmågor kan utgöra en stödresurs för de konsulära samarbetsstrukturerna.

Regeringen gav den 17 februari 2005 ett särskilt uppdrag till Statens räddningsverk i syfte att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i utlandet. Uppdraget har lett till att Statens räddningsverk nu har en ständig beredskap att, på mindre än sex timmar, skicka en bedömningsstyrka till en katastrofplats. Inom loppet av tolv timmar kan en behovsanpassad styrka på upp till 50 personer skickas ut. Styrkan kan etablera en samordningsstab för att stödja rekognosering av hjälpbehovet, insatsplanering och samordning av den svenska hjälpen. Staben skall också initialt kunna fungera som ett centralt informationscenter samt ge krisstöd och sjukvård i inledningsskedet.

4 En strategi för Sveriges säkerhet

4.1 En samlad syn på säkerhet

Regeringens bedömning: Att stärka samhällets säkerhet kräver att det som skall skyddas, vad som hotar och medlen för att stärka säkerheten ses i ett sammanhang. Denna helhetssyn bör genomsyra verksamhet över hela kedjan från orsaksförebyggande och sårbarhetsreducerande till hanterande och återuppbyggande verksamhet. Arbetet bör bedrivas utifrån en strategi som tar sin utgångspunkt i:

- mål för säkerhetsarbetet,
- hot mot säkerheten och
- medel för att stärka säkerheten.

Målen för Sveriges säkerhet bör vara att värna

- befolkningens liv och hälsa,
- samhällets funktionalitet samt
- förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter.

Skälen för regeringens bedömning

Säkerhet berör individen, samhället och det internationella samfundet. I denna säkerhetsstrategi ligger tyngdpunkten på samhällets säkerhet, dvs. händelser och förhållanden som enskilda individer saknar förutsättningar att själva hantera fullt ut och som skadar samhällets funktionalitet. Således handlar individens säkerhet i det här sammanhanget om sådant som går utöver vardagliga störningar och som berör det svenska samhället till väsentliga delar.

Att stärka samhällets säkerhet är en angelägenhet för flera aktörer; individer, företag, organisationer, kommuner, landsting, statliga myndigheter, regering och riksdag. Det som görs internationellt för att möta dagens hot, vår aktiva medverkan i exempelvis FN, EU och OSSE, liksom vårt samarbete med Nato, stärker också vår säkerhet.

Vi bär gemensamt ansvaret för vår säkerhet. Det är viktigt att skapa en balans mellan förväntningar och ansvar. Det offentliga har ett huvudansvar för Sveriges säkerhet. Enskilda individer och företag har även de ett ansvar och därmed en viktig roll i säkerhetsarbetet. Det offentliga har ett ansvar att tydliggöra, ta tillvara och att organisera arbetet på bästa sätt. Samtidigt måste individer och företag hålla sig själva informerade om relevanta risker och hot, och vilka krav det ställer.

Det internationella samfundets kollektiva ansvar för säkerheten så som det kommer till uttryck i bl.a. FN-stadgan, bör också understrykas. Kollektiv säkerhet är beroende av ett effektivt samarbete i enlighet med folkrätten för att hantera gränsöverskridande hot. Ingen stat kan stå ensam.

Det är viktigt att det fortsatta arbetet med att stärka vår säkerhet tar sin utgångspunkt i en samlad syn på målen för, och hoten mot vår säkerhet, samt på våra medel för att stärka denna. De tre delarna måste ses i ett sammanhang.

Mål för vår säkerhet

Regeringen anser att målen för vår säkerhet bör vara att värna

- befolkningens liv och hälsa,
- samhällets funktionalitet samt
- förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter.

Den demokratiska rättsstaten, liksom hälso- och sjukvården, informations- och kommunikationssystemen, energiförsörjningen, flödena av varor och tjänster, och annan samhällsviktig verksamhet är förutsättningar för ett fungerande samhälle och får inte bryta samman.

Hot mot vår säkerhet

Hoten mot vår säkerhet förändras ständigt, nya risker och utmaningar tillkommer. Det internationella samfundet har en allt mer enad bild av

vilka dessa hot är i dag. Sveriges säkerhet har på ett avgörande sätt stärkts genom den europeiska integrationen och utvecklingen i vårt närområde. Samtidigt finns det ett antal hot mot vår säkerhet. Hoten av i dag är ofta gränslösa och komplexa.

Hot och händelser kan få konsekvenser för och beröra flera samhällssektorer. Vid en terroristattack eller en omfattande naturkatastrof kan exempelvis både räddningsinsatser och konsulära insatser komma att efterfrågas. Ett större elavbrott innebär stora problem för telekommunikationer, men påverkar även verksamheten inom bl.a. vård och omsorg, samt våra betalningssystem. IT-system, som ofta stöder andra verksamheter, är också känsliga för elavbrott.

Hot kan sprida sig över nationsgränser. Regionala väpnade konflikter, terrorism och förekomsten av massförstörelsevapen hotar internationell säkerhet, och därmed också vår. Sviktande statsstrukturer kan utgöra en arena för illegal handel med vapen, trafficking och annan organiserad brottslighet, som kan sprida sig till andra länder.

Händelser som innebär hot och allvarliga risker kan vara svåra att förutse och uppstå plötsligt. Ett utbrott av allvarlig smitta i andra delar av världen kan drabba Sverige inom ett par timmar. Det är viktigt att alltid bibehålla en öppenhet för vad som kan komma att bli ett hot framöver och förbereda sig för det oväntade. Ett ökat internationellt samarbete har betydelse i detta sammanhang.

Medel för att främja vår säkerhet

Ett brett säkerhetsarbete måste omfatta allt från orsaksförebyggande och sårbarhetsreducerande till förhindrande, hanterande och återuppbyggande åtgärder. Med denna kedja av säkerhetsbyggande blir det tydligt att vår politik för säkerhet berör många fler politikområden än försvarspolitik och utrikespolitiken, som traditionellt sett varit centrala för vårt säkerhetsarbete. Nu berörs t.ex. även bistånds-, kriminal-, miljö-, social-, arbetsmarknads-, folkhälso-, transport-, närings- och hälso- och sjukvårdspolitikerna.

Vi kan minska risken för regionala väpnade konflikter, terrorism och vissa naturkatastrofer genom riktade åtgärder mot krisernas grundorsaker inom ramen för politiken för en rättvis och hållbar global utveckling. FN:s säkerhetsråd har slagit fast behovet av att förebygga väpnade konflikter genom att angripa dess grundorsaker som fattigdom, brist på demokrati och mänskliga rättigheter, och utnyttjandet av naturresurser. Politiskt samarbete och insatser som stärker demokratiska institutioner och främjar långsiktig ekonomisk utveckling i vår omvärld måste fortgå. Det är också viktigt att vårt internationella engagemang ökar kvinnors delaktighet i arbetet med att förebygga, hantera och lösa konflikter.

Det är mycket angeläget att hjälpa stater, som har behov härav, att reformera sina säkerhetssektorer liksom att göra insatser för avvärjning, demobilisering och återintegrering av forna soldater. Åtgärder för att förhindra spridning av massförstörelsevapen är av allra största betydelse. Icke-spridningsfördraget och konventionerna om kemiska och biologiska vapen är legala hörnstenar i detta. Det är likaså avgörande att begränsa tillgången till och den illegala handeln med lätta vapen.

En viktig del i det orsaksförebyggande arbetet är åtgärder för att hantera miljöproblem, bl.a. utarmning av jordar, klimatförändringar och vattenbrist, som kan hota global, nationell och mänsklig säkerhet. Sådana miljöproblem kan leda till konflikter, eller bidra till att förstärka andra faktorer, såsom fattigdom, sociala klyftor, spridning av smittsamma sjukdomar, vilka kan skapa instabilitet. Klimatförändringar kan påverka vattenflöden och skapa risk för översvämningar eller ge upphov till andra naturkatastrofer.

Brist på demokrati och brott mot mänskliga rättigheter är, vid sidan av resursknapphet, sned ekonomisk fördelning och bristen på deltagandeprocesser, en av de främsta orsakerna till interna konflikter. Att människor har en dräglig social och ekonomisk tillvaro är en viktig faktor som bidrar till politisk stabilitet. För ekonomiskt marginaliserade människor är fattigdom och frånvaro av mänsklig säkerhet intimt sammankopplade. Samtidigt utgör faktorer som är förknippade med fattigdom, t.ex. brist på mänskliga fri- och rättigheter, makt och deltagande, också konkreta grogrunder till att konflikter växer fram och fortgår.

Åtgärder för att minska segregation, diskriminering och socialt utanförskap kan bidra till att motverka att sådana företeelser leder till eller utnyttjas som förevändning för att främja extremism och våldsanvändning riktade mot enskilda eller samhällets institutioner.

Åtgärder som främjar dialog mellan människor med olika kulturell och etnisk bakgrund är viktiga instrument för att motverka processer som kan leda till destruktiv radikaliserings hos såväl grupper som individer, vilket i sin tur kan leda till våldsamma beteenden med konsekvenser för samhällets säkerhet. Detta är ett fenomen som vi sett bl.a. i samband med terroristdåden i London sommaren 2005.

Sårbarheter i samhället kan minskas genom att våra system görs mer robusta och att olika säkerhets- och kontrollåtgärder vidtas. För att förhindra stora tekniska störningar, oavsett vilken orsaken är, behöver vi stärka viktig infrastruktur i form av el- och telenät och transportssystem liksom de system som stöder dem, t.ex. IT och reparations- och driftspersonal. Det är mer kostnadseffektivt att beakta säkerhetsaspekter redan vid uppbyggandet av nya system än att åtgärda brister i efterhand. Vi måste vidare upprätthålla en beredskap för att kunna motverka spridningen av farliga ämnen och allvarlig smitta.

Kriser hanteras, förutom genom att förhindra en händelseutveckling som är på väg att inträffa, genom att bemöta deras konsekvenser. Konsekvenshantering involverar med nödvändighet flera verksamheter som exempelvis räddningstjänst, akutsjukvård och polisinsatser. Därför är det viktigt att vi fortsätter att utveckla vår förmåga att genomföra sådana komplexa och sektorsövergripande insatser. Med effektivare underrättelse- och brottsbekämpande arbete, stärkt gränskontroll och åtgärder mot penningtvätt blir vi också bättre på att förhindra terroristattacker och organiserad brottslighet. Insatser som stärker rättssäkerheten och gränskontrollen i andra länder, kan dessutom på ett effektivt sätt bidra till att stärka Sveriges säkerhet.

Sverige har ett militärt försvar för att vi inte långsiktigt kan utesluta ett militärt angreppshot, med de utomordentligt allvarliga konsekvenser som ett sådant angrepp skulle få. Regeringen står kvar vid sin bedömning att

ett enskilt militärt väpnat angrepp i alla dess former direkt riktat mot Sverige bedöms som osannolikt under överskådlig tid. Uppgifterna för vårt militära försvar har med detta som utgångspunkt förändrats. Våra insatsförband måste vara välutbildade och övade för att vara användbara här och nu, både internationellt och nationellt. Det är angeläget att vi förbättrar vår förmåga att bidra till det breda spektrum av fredsfrämjande insatser som genomförs internationellt, inte minst multifunktionella insatser där samverkan mellan militära och civila komponenter är central. Därigenom bidrar vi också till fred och utveckling i vår omvärld.

Genom att verka för ett nära samspel mellan akuta fredsfrämjande insatser och andra kapacitetsstärkande åtgärder för fred och utveckling tar vi ett ansvar för den långsiktiga återuppbyggnaden i ett konfliktområde. Bredden i EU:s instrument gör EU till en viktig aktör i gränssnittet mellan säkerhet och utveckling.

Inrättandet av en fredsbyggandekommission inom FN kan också vara ett betydelsefullt bidrag till dessa ansträngningar. Återuppbyggnad kan också handla om att återställa raserad infrastruktur eller återskapa förtroendet i ett samhälle som drabbats av en naturkatastrof eller en terrorattack. Därigenom bidrar vi på sikt till att undanröja grogrunden för nya eller nygamla konflikter och kriser.

4.2 Ett förändrat sätt att arbeta med säkerhet

Regeringens bedömning: Säkerhetsfrågor bör i större utsträckning behandlas i ett tvärsektorielt perspektiv.

Försvarsberedningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning

Nuvarande struktur för arbetet med Sveriges säkerhet är, trots de förändringar som genomförts under senare år, mycket komplex. Ansvar för Sveriges säkerhet är fördelat på ett flertal departement, myndigheter och organisationer inom olika samhällssektorer. Sektorisering förstärks av det moderna samhällets allt högre krav på specialisering, kostnadseffektivitet, o.s.v. Emellertid kan en sektorisering försvåra möjligheterna att bedöma och begränsa konsekvenser av tvärsektorieell karaktär, liksom att göra avvägningar, prioriteringar och åtgärder utifrån den politiska ambitionen att stärka Sveriges säkerhet.

För att möta de förändrade krav som ställs och ta tillvara de möjligheter som ges, föreslår regeringen ett förändrat sätt att fortlöpande arbeta med säkerhet.

Att organisera vårt kontinuerliga säkerhetsarbete

Vi måste organisera vårt kontinuerliga arbete så att en helhetssyn på säkerhet främjas. Förutsättningarna för att ta tillvara synergier och undvika onödig dubblering av aktörer och verksamheter måste förbättras.

Regeringskansliet har en central roll i den statliga förvaltningen för att motverka negativa effekter av sektoriseringen. Ett helhetsperspektiv i Regeringskansliet är en förutsättning för ett effektivt arbete med säkerhetsfrågor.

För att säkerställa auktoritet och genomslagskraft i arbetet med säkerhet är det av stor betydelse att säkerhetsfrågorna får en god organisatorisk och politisk förankring. På detta sätt kan man höja frågornas status och kompetensen på området. Därmed skapas förutsättningar för samordning mellan aktörer som arbetar med olika säkerhetsfrågor.

En utveckling där säkerhetsfrågor hanteras mer samlat ligger också i linje med utvecklingen inom EU.

Att utveckla styrning och uppföljning av det kontinuerliga säkerhetsarbetet

En utvecklad syn på säkerhet ställer höga krav på hur vi analyserar, inriktar och följer upp den verksamhet som sammantaget stärker vår säkerhet. Vi måste använda etablerade metoder bättre men också hitta nya former.

Säkerhet bör beaktas även när sektorsvisa strategier och handlingsplaner utformas för att uppnå andra mål. Biståndspolitikerna, där sambanden mellan utveckling och säkerhet betonas, är i detta avseende ett bra exempel på hur säkerhet kan bli en integrerad del i en verksamhet även där säkerhet inte är huvudmålet. En metod som bör prövas är att handlingsplaner som specifikt behandlar säkerhet regelbundet tas fram inom alla berörda sektorer.

5 Ett stärkt system för krishantering

5.1 Utgångspunkter för samhällets krishantering

Regeringens bedömning: En förutsättning för en snabb och effektiv krisledningsförmåga är att det finns tydliga, tillämpbara principer och en enkel och välkänd organisatorisk struktur.

På lokal och regional nivå samt inom enskilda sektorer fungerar systemet för ledning och samordning av insatser ofta bra. Den nationella samordningen behöver utvecklas, liksom insatserna för att bistå den lokala och den regionala nivån.

Formerna för att ta emot internationella förstärkningsresurser samt att samarbeta med och bistå andra länder behöver utvecklas.

Att utveckla den nationella krisledningsförmågan ändrar inte den särskilda och grundläggande betydelse som ansvarsprincipen har eller betydelsen av områdesansvaret på lokal och regional nivå.

Försvarsberedningens bedömning: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Samhällets krishanteringsförmåga bygger på samverkan mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå samt inom och mellan enskilda sektorer. Med utgångspunkt i sektorsspecifika författningar agerar varje aktör utifrån sin roll, uppgift och befogenheter. Insatserna utförs samtidigt och aktörerna är starkt beroende av varandra varför det är viktigt med samordning. Dagens struktur för krishantering bygger på *sektorsansvar* och *geografiskt områdesansvar* som syftar till att säkerställa samordningen. Denna struktur ligger fortsatt fast men arbetsformer och organisation behöver utvecklas. Samordning och samverkan måste fungera i alla situationer – även i de som inte identifierats i förväg. Berörda aktörer måste kunna hantera händelser som präglas av stor osäkerhet och krav på ett sektorsövergripande krishanteringsarbete.

Oavsett om det är Sverige eller ett annat land som drabbas, och oavsett vilken typ av kris som inträffar, t.ex. en terrorattack, pandemi, naturolycka, eller regional väpnad konflikt, kan erfarenheter från tidigare kriser bidra till att identifiera möjliga problem och peka på lösningar för att stärka krishanteringsförmågan. Egna och andras erfarenheter från kriser är ett viktigt kunskapsunderlag som stärker samhällets säkerhet och förbättrar krishanteringsförmågan.

Det svenska systemet för ledning, samordning och samverkan av insatser vid kriser fungerar ofta bra på lokal och regional nivå, samt inom enskilda sektorer. Den nationella samordningen behöver utvecklas, liksom insatser för att kunna bistå den lokala och regionala nivån.

Regeringen anser att det är viktigt att den nationella förmågan till samordning av insatser förbättras. Vid kriser som kräver nationell ledning och samordning krävs en tydlig ansvars- och uppgiftsfördelning och en väl fungerande central organisation. Huvuddelen av kriserna kan hanteras av lokala och regionala aktörer, i vissa fall med stöd av den nationella nivån. Den nationella nivåns insatser kommer således att variera utifrån krisens art och omfattning. Att utveckla den nationella krisledningsförmågan ändrar inte den särskilda och grundläggande betydelse som ansvarsprincipen har eller betydelsen av områdesansvaret på lokal och regional nivå. Det är viktigt att alla samhällsinstitutioner har en förmåga att hantera kriser som inträffar inom deras ansvarsområde.

Förmågan och formerna för att ta emot internationella förstärkningsresurser och att samarbeta med andra länder vid kriser måste utvecklas. Detta bekräftas av erfarenheter från krishantering efter stormen Gudrun. Denna internationella samverkan är primärt en uppgift för den centrala nivån.

Begrepp

Begreppet *svåra påfrestningar på samhället i fred* har använts sedan regeringens proposition Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred (prop. 1996/97:11). Begreppet har framförallt tillämpats i planeringen av förberedande och förebyggande åtgärder. Med en svår påfrestning ses inte en särskild händelse i sig, utan ett tillstånd som kan uppstå när en eller flera händelser utvecklar sig eller eskalerar till att omfatta flera delar av samhället. Tillståndet är av en sådan omfattning att

det uppstår allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner och kräver att insatser från flera olika myndigheter och aktörer samordnas för att kunna hantera situationen och därmed begränsa konsekvenserna. Även begreppet extraordinära händelser används för att beskriva mycket svåra situationer. I lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting anges att en *extraordinär händelse* avser en situation som avviker från det normala och innebär allvarlig störning eller överhängande risk för sådana i viktiga samhällsfunktioner. Regeringen anser att begreppet extraordinära händelser i fortsättningen bör användas som ett samlingsbegrepp inkluderande allvarliga störningar i samhällsviktiga funktioner och svåra påfrestningar. I avsnitt 11.1 redogör regeringen för de begrepp som är relevanta för förslag som rör krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting.

Förutom dessa båda begrepp finns ett stort antal andra begrepp, vars innebörd och användning varierar mellan olika samhällssektorer. Krishantering förutsätter en bred tvärsektoriell samverkan, vilket i sin tur ställer krav på en gemensam begreppsapparat hos de berörda aktörerna. Regeringen avser därför att återkomma med förslag på en sådan gemensam begreppsapparat.

Principer för krishantering

En viktig förutsättning för en snabb och effektiv ledningsförmåga är att det finns tydliga och övade ledningsprinciper och rutiner samt en enkel och välkänd organisatorisk struktur. Det svenska krishanteringssystemet bygger på de ordinarie förvaltningsstrukturerna och på principen om att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande verksamhetsansvar vid en kris (*ansvarsprincipen*). En viktig princip är att en kris skall hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga (*närhetsprincipen*). En annan princip är att förändringar i organisationen inte skall göras större än vad som krävs (*likhetsprincipen*). Katastrofkommissionen har föreslagit att principerna bör kompletteras med en *enkelhetsprincip* som innebär att krisorganisationen är enkel och överblickbar. Dessutom menar kommissionen att en *försiktighetsprincip* bör införas som innebär att åtgärder bör sättas in redan i en fas då det inte finns full information om krisen.

Regeringen anser att de tre befintliga principerna om ansvar, närhet och likhet är tillfyllest. En grund för enkla, tydliga och lättförståeliga kontaktvägar och strukturer skapas genom att den operativa hanteringen sker geografiskt och organisatoriskt så nära krisen som möjligt (*närhetsprincipen*) och att organisatoriska förändringar inte görs större än vad krisen kräver (*likhetsprincipen*). Alla aktörer som berörs av en kris, direkt eller indirekt, och som kan bidra till att hantera konsekvenserna har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Detta följer av ansvarsprincipen. Ansvarsprincipen får emellertid inte användas som en förevändning att inte agera eller undvika nödvändiga förberedelser och förebyggande åtgärder, med argumentet att någon annan aktör bär huvudansvaret.

Regeringen anser att de offentliga organens skyldighet att samverka vid kriser bör betonas. Myndigheterna skall samverka och stödja varandra för att på bästa sätt hantera den uppkomna situationen.

Principen om att myndigheter måste bistå varandra finns reglerad i författning, bl.a. i förvaltningslagen (1986:223), och är alltså i sig inte något nytt, men regeringen vill lyfta fram denna skyldighet inom kris- hanteringsområdet.

Den enskildes ansvar och det offentliga åtagandet

Regeringen anser att erfarenheterna från hanteringen av flodvågs- katastrofen i Asien och stormen Gudrun i södra Sverige båda pekar på nödvändigheten av att ytterligare tydliggöra det ansvar och de roller som det offentliga respektive den enskilde har när det gäller att möta och hantera kriser.

Utgångspunkten för det offentliga åtagandet är att den enskilde, alltså både individer och företag, har ett grundläggande ansvar för att skydda liv och egendom och att vidta förebyggande åtgärder.

Av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor framgår att den enskilde har ett primärt ansvar att skydda sitt liv och sin egendom. Därför är det i första hand den enskilde som själv skall vidta och bekosta åtgärder i syfte att förhindra olyckor och begränsa sådana skador som kan uppstå till följd av olyckor. Först om, och när, den enskilde inte själv eller med hjälp av någon annan kan klara av en situation har det allmänna ett ansvar att ingripa. Att förebygga och att skapa förmåga att hantera kriser är i dag en integrerad del av olika aktörers ordinarie verksamhet. Denna princip bör vara vägledande också vid kriser.

De offentliga åtgärderna får emellertid större vikt ju mer krävande och oförutsedd krissituationen är. I extrema fall blir statens roll som yttersta garant för medborgarnas säkerhet och trygghet särskilt stor.

Eftersom varje situation är unik går det dock inte att i förväg fastslå exakta kriterier för när den enskildes ansvar upphör eller när samhällets resurser behöver sättas in. I det offentliga åtagandet ingår för det första en förmåga att analysera potentiella eller uppkomna situationer för att bedöma om dessa är av sådan natur att det krävs någon form av samhällsinsats, för det andra måste det ingå att ha sådana resurser tillgängliga eller gripbara som kan behövas i svåra situationer.

5.2 Den lokala krishanteringsförmågan

Kommunerna har en nyckelroll i samhällets krishantering. Konsekvenserna av en extraordinär händelse berör alltid en eller flera kommuner. I juni 2004 träffades en överenskommelse mellan staten och Svenska Kommunförbundet om kommunernas uppgifter och ersättning i det nya krishanteringssystemet (2004 års kommunavtal). Överenskommelsen innebär bl.a. att en kommun skall genomföra risk- och sårbarhetsanalyser för all verksamhet som måste upprätthållas vid en extraordinär händelse inom kommunens geografiska område. Dessutom skall en kommun verka för en samordning av statens, landstingets, företags och organisationers förberedelser för hanteringen av en extraordinär händelse samt regelbundet utbilda och öva politiker och tjänstemän så att de kan lösa sina uppgifter. De nya uppgifterna skall införas i kommunerna under en uppbyggnadsperiod om tre år med början 2006.

Kommunernas uppgifter och den lagstiftning som behövs för att sätta avtalet i kraft behandlas mer utförligt i kapitel 11. Lagstiftningen omfattar även landstingen.

Prop. 2005/06:133

5.3 Den regionala krishanteringsförmågan

Regeringens bedömning: I utvecklingen av krishanteringssystemet har länsstyrelsen en viktig roll som en länk mellan den nationella nivån och den lokala nivån. Länsstyrelsen bör därför

- verka för att nödvändig samverkan inom länet samt mellan närliggande län sker kontinuerligt, samt under och efter en kris,
- inrätta, respektive utveckla redan befintliga, regionala råd för krisberedskap och skydd mot olyckor,
- ha en tjänsteman i beredskap med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet i samband med en extraordinär händelse,
- under en kris samordna verksamhet mellan kommuner, landsting och myndigheter samt
- utveckla förmågan att efter beslut av regeringen kunna prioritera och inrikta statliga och eventuella internationella resurser som ställs till förfogande.

Krisberedskapsmyndighetens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flera länsstyrelser föreslår att myndighetens uppgifter, bl.a. områdesansvaret (samordningsrollen) och de regionala risk- och sårbarhetsanalyserna, skall regleras i förordning.

Skälen för regeringens bedömning

Länsstyrelserna – en sammanhållande funktion i systemet för krishantering

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig samt samverkans- och bevakningsansvarig myndighet med uppgift att bl.a. hålla sig underättad om händelseutvecklingen i länet, verka för att nödvändig samverkan kan åstadkommas och bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen. Vid omfattande räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst får länsstyrelsen enligt förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor ta över ansvaret för räddningstjänsten i de kommuner som berörs av insatsen. Om räddningsinsatserna även omfattar statlig räddningstjänst skall länsstyrelsen ansvara för att räddningsinsatserna samordnas. Vidare ansvarar länsstyrelsen för räddningstjänst och sanering vid utsläpp av radioaktiva ämnen.

Länsstyrelsens uppgifter i krishanteringssystemet har ibland av aktörerna upplevts otydliga. Regeringen avser därför att tydliggöra länsstyrelsernas roll och stärka deras generella förmåga till krishantering. Vid extraordinära händelser med direkta konsekvenser i en eller flera kommuner eller län krävs en samordnad ledning på lokal, regional och nationell nivå. Länsstyrelsen bör därför samordna verksamheten mellan berörda kommuner och landsting samt mellan dessa och sektorsansvariga

myndigheter. Det regionala samordningsbehovet berör även företag och organisationer.

Av länsstyrelsernas regleringsbrev för 2006 framgår att dessa snabbt skall kunna upprätta en egen ledningsfunktion för bl.a. samordning och information vid kriser. Funktionen skall vara utbildad och övad och förutsätter en hög tillgänglighet. Därför anser regeringen att det skall finnas en tjänsteman i beredskap med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet.

En gemensam regional lägesbild är viktig för att åstadkomma ett effektivt resursutnyttjande vid extraordinära händelser. Vid kriser bör länsstyrelsen kontinuerligt inhämta, sammanställa, analysera och förmedla en övergripande lägesinformation till alla berörda aktörer. Länsstyrelsen bör även verka för att dessa samordnar sin information samt har förmåga att på ett effektivt sätt kommunicera med allmänheten och medierna. Önskemålet om att alltid förfoga över en fullständig lägesbild får inte leda till ett fördröjt agerande.

Länsstyrelsen bör utveckla förmågan att efter beslut av regeringen kunna prioritera och inrikta de statliga och eventuella internationella resurser som ställs till förfogande. Genom deltagande i nätverk och gemensamma utbildningar samt övningar skapas ett effektivt resursutnyttjande.

Vidare bör länsstyrelsen samverka med och stödja de aktörer som är primärt ansvariga för krishanteringen i länet utan att ta över deras ansvar. Därför bör länsstyrelsen stödja aktörerna, särskilt kommunerna, när det gäller planering, risk- och sårbarhetsanalyser samt utbildning och övning. Behovet av denna verksamhet understryks av den föreslagna lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Mot bakgrund härav får länsstyrelsen en stärkt funktion i uppföljningen och rapporteringen om vilka risker och sårbarheter som finns samt hur beredskap och krishanteringsförmåga utvecklas. Länsstyrelsen bör årligen följa upp krisberedskapsförberedelserna på lokal nivå och rapportera vilka åtgärder som vidtagits samt redovisa en bedömning av effekten av dessa. Länsstyrelsens sammanställda regionala risk- och sårbarhetsanalyser är ett viktigt underlag för de förebyggande, hanterande och återuppbyggande åtgärder som behöver genomföras av aktörer på regional nivå. De kommunala risk- och sårbarhetsanalyserna utgör en grund för detta arbete, se avsnitt 11.2.3.

Det är viktigt att antalet utbildningar och övningar ökar och anpassas till den struktur som byggs upp genom de nedan beskrivna regionala råden för krisberedskap och skydd mot olyckor. Regeringen avser därför att ge länsstyrelserna i uppdrag att utveckla nuvarande stöd och samordning bl.a. när det gäller övning och utbildning.

Regeringen vill även framhålla att de generella åtgärder som vidtas för att stärka samhällets krishanteringsförmåga självfallet har återverkan på det regionala planet. Här kan särskilt nämnas länsstyrelsernas medverkan i radiokommunikationssystemet Rakel, se vidare kapitel 12.

Utveckling av regionala nätverk

En av de mest effektiva åtgärder som kan vidtas för att förbättra krishanteringsförmågan är enligt regeringen att långsiktigt och sammanhållet

bygga upp och förvalta nätverk för samordning av krisberedskapen. Detta arbete har redan påbörjats i flera län. Regeringen anser att arbetet bör utvecklas och avser därför att ge länsstyrelserna i uppdrag att med stöd av berörda myndigheter inrätta respektive utveckla redan befintliga regionala råd för krisberedskap och skydd mot olyckor. I råden bör ingå representanter för kommuner, landsting, myndigheter, företag och organisationer.

Huvuduppgiften för råden bör vara att stödja länsstyrelserna och att säkerställa att nödvändig samordning sker kontinuerligt, samt under och efter en kris. Genom råden skapas förutsättningar för en gemensam bedömning av läget vid kriser och av behovet av åtgärder. Verksamheten i råden bör även ligga till grund för en utveckling av gemensamma rutiner för rapportering och sammanhållen information samt samordnad utbildnings- och övningsverksamhet. Råden bör även fungera som arena för dialog med frivilliga organisationer och andra aktörer som kan förstärka samhällets resurser avseende krisberedskap. Trossamfundens roll bör därvid beaktas. En likartad arbetsmetodik för råden i de olika länen underlättar länsstyrelsernas möjligheter att vid behov bistå varandra.

Övrigt

Länsstyrelsernas ledningscentraler förvaltas i dag av Krisberedskapsmyndigheten. Regeringen avser att se över om ansvaret för ledningscentraler bör föras över till länsstyrelserna för att möjliggöra en mer rationell hantering av deras resurser samt för att underlätta anpassningen till den regionala struktur som byggs upp.

5.4 Den nationella krishanteringsförmågan

Regeringens bedömning: En i förväg utpekad myndighet bör av regeringen kunna ges i uppgift att vara s.k. krisledande myndighet. Myndigheten bör efter beslut av regeringen leda de operativa krishanteringsinsatserna av nationell omfattning. Förslag om den närmare utformningen av ett sådant system bör skyndsamt tas fram.

En funktion bör inrättas vid samma myndighet med uppgift att sammanställa en samlad nationell lägesbild.

Regeringens krishanteringsförmåga utvecklas. En beredskaps- och analysenhet har inrättats i Regeringskansliet.

Försvarsberedningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning

I likhet med Försvarsberedningen anser regeringen att i den svenska förvaltningen avser regeringens ansvar i första hand strategiska frågor medan ansvaret för ledning och samordning av operativa åtgärder av nationell karaktär ligger på central myndighetsnivå. Den nationella nivån

bör på ett bättre sätt än i dag kunna bistå den lokala och regionala nivån samt inbördes vara bättre samordnad. Förmågan och formerna för att samarbeta med andra länder, t.ex. att ta emot eller bistå med förstärkningsresurser, behöver också utvecklas.

Försvarsberedningen har föreslagit att en och samma krisledningsfunktion på central myndighetsnivå skall ha som uppgift att leda den operativa krishanteringen. Regeringen anser att förslaget består av två komponenter. Den ena avser regeringens möjlighet att utse en krisledande myndighet. Den andra innebär att det bör finnas en funktion på myndighetsnivå som kan identifiera allvarliga kriser och förse aktörer på nationell, regional och lokal nivå med en samlad nationell lägesbild samt tvärssektoriell analys.

För regeringens behov krävs dessutom en egen förmåga vid Regeringskansliet att ta fram en samlad lägesbild och sektorsövergripande analyser.

Regeringen anser att det s.k. geografiska områdesansvaret på nationell nivå härigenom utvecklas, dvs. regeringens ansvar att säkerställa en tvärssektoriell samordning, samverkan och prioritering vid kriser. Att samordning och beslut om de centrala operativa insatserna delegeras till myndighetsnivå förändrar inte regeringens yttersta ansvar på nationell nivå. Det är ett sätt att tydliggöra vikten av att krishanteringen bör ledas av personer med stor kompetens vad gäller den operativa verksamheten.

Det är viktigt att såväl regeringen och Regeringskansliet som den centrala myndighetsnivån i en utvecklad struktur för krishantering kan förhålla sig till de funktioner inom EU som har till uppgift att ta fram övergripande lägesbilder och att koordinera hanterandet av en kris. Det gäller bl.a. förhållandet till EU:s ad hoc-arrangemang för koordinering vid kriser som beslutades i december 2005. Regeringen anser att det är av vikt att den svenska nationella krisledningsstrukturen kan fungera väl med de strukturer som byggs upp i EU-samarbetet. Utvecklingen på EU-nivå kan förväntas förstärka behovet av en samlad lägesbild på nationell nivå.

Krisledning på regeringsnivå

I det svenska förvaltningssystemet ansvarar regeringen främst för strategiska frågor och skall utifrån sin uppgift att styra riket fatta beslut i olika frågor samt vidta åtgärder för att åstadkomma nationell samordning. Regeringens uppgift som ytterst ansvarig avser bl.a. de regeringsbeslut som bedöms nödvändiga för att hantera kriser. Begränsningar i regeringens möjlighet att styra underlydande myndigheter finns dock när fråga är om ärenden som gäller myndighetsutövning mot enskild eller mot kommun eller som rör tillämpning av lag (11 kap. 7 § regeringsformen). I regeringens ansvar ingår att med stöd av sitt regeringskansli

- kontinuerligt och i samverkan med myndigheter bedriva omvärldsbevakning samt identifiera och analysera händelser som kan komma att utvecklas till kriser,
- snabbt kunna larma berörda aktörer inom Regeringskansliet och vid behov även andra aktörer,
- snabbt kunna initiera vissa operativa insatser, som t.ex. transporter,

- snabbt kunna inleda samarbete med operativa funktioner vid centrala myndigheter och aktörer som behövs i den aktuella krisen,
- upprätthålla kommunikation med berörda aktörer inom och utom landet,
- snabbt kunna agera i de arrangemang för kriskoordinering på politisk nivå som beslutats inom EU,
- informera allmänhet och medier,
- fatta regeringsbeslut om att vid särskilt allvarliga kriser av tvärsektoriell karaktär ge ett ledande ansvar till en myndighet för samhällets operativa insatser av nationell karaktär,
- vid behov begära internationella förstärkningsresurser eller bidra med svenska resurser internationellt om denna uppgift inte redan ålagts en central myndighet,
- löpande följa och bedöma effekten av vidtagna åtgärder, samt
- fatta regeringsbeslut om prioriteringar.

Regeringen måste ha en ständig beredskap som möjliggör ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser vid kriser. Regeringskansliets krishanteringsförmåga har förstärkts inom ett antal områden. Särskilt fokus har lagts på utbildnings- och övningsverksamheten, där det bl.a. har genomförts samverkans- och funktionsövningar med deltagande från samtliga departement och särskilt inbjudna myndigheter. Detta arbete bör fortsätta.

En krisenhet, benämnd beredskaps- och analysenheten, har inrättats i Regeringskansliet. Denna har till uppgift att biträda regeringen i krissituationer. Vid kriser skall enheten löpande följa och bedöma effekten av vidtagna åtgärder och kunna föreslå prioriteringar.

Beredskaps- och analysenheten ansvarar för nödvändiga förberedelser, t.ex. genom att utarbeta rutiner för delgivning och inhämtning av information. Sådana rutiner bör utvecklas enligt i förväg fastställda informationskedjor. Relevanta myndigheter som har stor betydelse för krishantering bör omfattas av förberedelserna. Utifrån regeringens behov bör en samlad nationell lägesbild kunna tas fram och en förmåga till sektorsövergripande analyser finnas.

Det är viktigt att beredskaps- och analysenheten kan identifiera potentiella kriser, förse berörda beslutsfattare med nödvändigt underlag samt tjäna som larmklocka när det krävs extra snabbhet i regeringens beslutsfattande. Vid behov bör även aktörer utanför Regeringskansliet kunna larmas. Den självklara utgångspunkten är att ansvariga operativa aktörer i normala fall svarar för larmningen. Vid allvarligare kriser är det viktigt att enheten kan följa upp att larmning sker för att vid behov annars själv kunna ingripa och larma.

För att tid inte skall gå förlorad ingår i beredskaps- och analysenhetens uppdrag även sådana uppgifter som kan behöva utföras i ett inledningskede av en händelse som skulle kunna utvecklas till en kris. Detta kräver en ständig omvärldsbevakning, kontakt med liknande funktioner med motsvarande uppgifter i andra länder och ett nära och kontinuerligt samarbete med operativa aktörer, t.ex. polisen, Kustbevakningen, Försvarsmakten, Statens räddningsverk, Krisberedskapsmyndigheten, SOS Alarm AB samt andra aktörer som själva bedriver omvärldsbevakning och som är uppkopplade mot olika internationella informations-

system. Vid kriser som inträffar i ett annat land och som drabbar svenska medborgare eller andra personer med hemvist i Sverige har utrikesförvaltningen alltid ett myndighetsansvar reglerat i lag, vilket även inkluderar operativa uppgifter.

Krisledning på central myndighetsnivå

I den svenska förvaltningsmodellen ligger ansvaret för operativa åtgärder av nationell karaktär på central myndighetsnivå. Regeringen anser att det finns ett samordningsbehov för dessa funktioner och redogör i det följande för en struktur för operativ ledning på central myndighetsnivå för att bättre kunna hantera kriser med sektorsövergripande konsekvenser. Regeringen behandlar i detta sammanhang inte ledning av insatser av Försvarsmakten vid väpnat angrepp. Sådana frågor behandlades i propositionen Vårt framtida försvar (prop. 2004/05:5).

Regeringen bedömer att de flesta kriser är av den karaktären att de kan ledas och samordnas av sektorsmyndigheterna. Vid sällan förekommande men särskilt svåra kriser med sektorsövergripande konsekvenser kan den operativa verksamheten på central myndighetsnivå kräva tvärsektoriell ledning. Vid sådana situationer bör regeringen kunna fatta beslut om att den operativa verksamheten på central myndighetsnivå leds av *en* myndighet, en s.k. krisledande myndighet. Syftet är att konsekvenshanteringen skall ske på ett effektivt och samordnat sätt.

En av de viktigaste uppgifterna för den krisledande myndigheten är att fastställa inriktningen för insatserna. För att verksamheterna skall kunna följa inriktningen behöver dessa koordineras i tid och rum. Försvarsberedningen understryker att företrädare för berörda aktörer måste delta i dessa avvägningar. Regeringen instämmer i att ledningen bör utföras tillsammans med kompetens från berörda centrala myndigheter och därmed kommer den krisledande myndigheten att, efter erhållna förstärkningar, operativt kunna leda samordnade insatser över sektorsgränser.

Försvarsberedningen har översiktligt beskrivit för- och nackdelar med olika modeller för krisledande myndigheter och bedömer att det bör vara *en och samma myndighet* som skall kunna bli krisledande, dock utan att utesluta varianter av organisationsformen.

Regeringen delar Försvarsberedningens uppfattning och avser därför att skyndsamt låta ta fram förslag till närmare utformning av ett system med en krisledande myndighet. Utgångspunkten är att bästa möjliga förutsättningar för ett effektivt hanterande skapas. Detta kräver en i förväg bestämd och tydlig rollfördelning. Det är härvid viktigt att se på de i dag utvecklade system för samarbete och krishantering som finns inom särskilda sektorer, såväl nationellt som på EU-nivån och på den internationella nivån. Systemet bör vara enkelt, och kunna förberedas genom regelbundna övningar och baseras på klara rutiner för rapportering och samverkan samt vara kostnadseffektivt. Utformningen bör ske inom befintliga konstitutionella ramar.

Ett system med krisledande myndighet bör kunna införas relativt snabbt och utvecklas successivt under 2006 och 2007, så att en väl förberedd och övad struktur kan vara i funktion senast under 2008. Arbetet måste bedrivas tillsammans med den översyn av vissa myndigheters

verksamheter som redovisas i kapitel 10 Förändring på central myndighetsnivå.

Den krisledande myndighetens befogenheter att leda bör vila på ett regelverk som aktiveras med ett regeringsbeslut vid särskilt svåra situationer. Mandatet bör vara tidsbegränsat och upphöra när det inte längre finns behov av denna typ av ledning. I förslagen till närmare utformning bör ingå ett regelverk samt ett tydliggörande av förutsättningarna för när och hur krisledningen bör utövas. Den krisledande myndighetens uppgifter bör innebära att:

- sammankalla berörda aktörer,
- ansvara för prioritering, ledning och samordning av den operativa krishanteringen på nationell nivå,
- samordna myndigheternas information till allmänhet och media,
- verka för ett effektivt resursutnyttjande av samhällets samtliga resurser,
- verka för ett effektivt resursutnyttjande av internationella förstärkningsresurser enligt etablerade rutiner för internationell resurssamverkan,
- koordinera stöd till den lokala och regionala nivån samt
- besluta om sektorsövergripande åtgärder samt prioriteringar i den utsträckning som det är nödvändigt med hänsyn till situationens art och omfattning.

I dag finns inom flera enskilda sektorer system för att samla lägesinformation och ta fram beslutsunderlag. Vid sidan av dessa finns även behov av en samlad nationell lägesbild för den övriga förvaltningens behov, dvs. myndigheter, kommuner samt även andra aktörer. Försvarsberedningen föreslår därför att det inrättas en lägesbildsfunktion på central myndighetsnivå med förmåga att stödja den krisledande myndigheten. Funktionen bör också förse aktörer på central, regional och lokal nivå med information och analys vid kriser.

Regeringen anser i likhet med Försvarsberedningen att det bör inrättas en lägesbildsfunktion vid den krisledande myndigheten. Denna bör ha förmågan att upptäcka och verifiera händelser som kan komma att utvecklas till kriser. Erfarenheter från bl.a. stormen Gudrun visar på ett stort behov av en samlad nationell lägesbild som t.ex. kan ge en överblick av tillgängliga resurser. Med en lägesbildsfunktion tillgodoses behovet av underlag för beslut om åtgärder och insatser samt koordinering av dessa. Lägesbildsfunktionen och lägesbildssystemen i sektorerna för lägesinformation och beslutsunderlag bör också kunna använda system för säker kommunikation och för delgivning av sekretessbelagd information.

Den omvärldsbevakning som lägesbildsfunktionen genomför bör ske i nära samverkan med centrala myndigheter och beredskaps- och analysenheten vid Regeringskansliet. Därför måste en tydlig rapporteringsstruktur utvecklas. Det är viktigt att insamlad information kan användas för att snabbt kunna larma berörda aktörer och initiera arbetet hos dessa. Under kriser bör funktionen kunna sammanställa och analysera lägesinformation om tillstånd, förväntad utveckling, vidtagna åtgärder och tillgängliga resurser som stöd till berörda aktörer. I

uppgiften bör också ingå att upprätthålla kommunikation med och att förmedla en samlad nationell lägesbild till berörda aktörer.

Den information som samlas in för att sammanställa en lägesbild vid Regeringskansliet för regeringens strategiska ledning skiljer sig till viss del från den information som de operativa aktörerna behöver för att leda och koordinera insatserna. Det är en viktig grund till varför det nu bör inrättas en lägesbildsfunktion vid den krisledande myndigheten.

Vid inrättandet av lägesbildsfunktionen bör även behoven av tekniskt stöd och lokaler för eventuell samlokalisering tillgodoses. Lägesbildsfunktionen bör ge förutsättningar för en effektiv operativ ledning på central myndighetsnivå samt kunna stödja den lokala och regionala nivån, vilket innebär en förmåga att fortlöpande:

- med stöd av beredskaps- och analysenheten inom Regeringskansliet bedriva omvärldsbevakning i nära samverkan med centrala myndigheter för att upptäcka och verifiera händelser som kan utvecklas till allvarliga kriser och snabbt kunna larma och initiera arbetet hos berörda aktörer,
- sammanställa och analysera lägesinformation om tillstånd, förväntad utveckling, vidtagna åtgärder och tillgängliga resurser som stöd till berörda aktörer samt
- upprätthålla kommunikation med och förmedla en samlad nationell lägesbild till berörda aktörer.

För att säkerställa en väl fungerande kommunikation mellan Regeringskansliet och övriga myndigheter måste lägesbildsfunktionerna samverka nära och kopplas samman tekniskt så att lägesinformation och analyser kan utbytas kontinuerligt. Därmed ökar förutsättningarna för att fatta snabba och väl underbyggda beslut. Därutöver behöver självfallet även andra aktörer lägesfunktioner för den egna verksamheten, vilka också bör utbyta information med såväl Regeringskansliets lägesbildsfunktion som lägesbildsfunktionen på central myndighetsnivå.

Nationellt råd för krisberedskap och skydd mot olyckor

Det finns behov av att utveckla formerna för samråd om krishantering mellan Regeringskansliet och andra aktörer. Inom ramen för Försvarsrådet genomförs i dag överläggningar och ömsesidig orientering mellan Regeringen och cheferna för vissa av totalförsvarets myndigheter om bl.a. totalförsvarsgemensamma frågor. Vidare finns ett centralt samarbetsforum för samordning inom räddningstjänsten, det s.k. Rådet för räddningstjänst, som bl.a. diskuterar erfarenheter av inträffade olyckor. I rådet ingår deltagare från Regeringskansliet och ansvariga myndigheter.

Mot bakgrund av rådande omvärldsläge är Försvarsrådets uppgifter inte längre motiverade. Regeringen avser därför besluta om att Försvarsrådet skall avvecklas. Det finns emellertid behov av dialog om samhällets beredskap mot olyckor och kriser. Frågor om beredskapen mot olyckor sammanfaller ofta med frågor om utvecklingen av krisberedskapsförmågan. Regeringen anser därför att Rådet för räddningstjänst kan omvandlas till ett nationellt råd för krisberedskap och skydd mot olyckor.

Inriktningen för rådet bör vara att utgöra ett centralt samarbetsforum mellan högsta statsledningen, myndigheter och andra berörda aktörer.

Rådet bör vara ett forum för överläggningar, ömsesidig orientering, erfarenhetsutbyte samt samordning och samsyn. Rådet bör genom ledamöterna hållas underrättade om respektive organisations resurser och organisation. Under en kris sker samråd och samverkan enligt andra rutiner.

5.5 Samverkan och beredskap vid myndigheter

Regeringens bedömning: För att säkerställa en god krishanteringsförmåga bör särskilt utpekade myndigheter ha tjänstemän i beredskap samt vara skyldiga att så långt som möjligt bistå ansvariga aktörer med information och resurser vid kriser.

Försvarsberedningens förslag: För att den nationella krishanteringsförmågan skall kunna komma igång snabbt bör beredskapsnivåer införas som innebär att myndigheter vid varning om kris har en skyldighet att stärka ledningsorganisationen. Detta kräver jourhavande tjänstemän vid alla berörda myndigheter.

Krisberedskapsmyndighetens förslag: Myndigheten föreslår att det införs ett system med två beredskapsnivåer i fredstid. Formerna för systemet bör utredas. Vissa myndigheter bör få befogenhet och ges skyldighet att vid behov höja beredskapsnivån även för andra berörda myndigheter. Kostnaderna för förslaget bedöms som relativt små. Beredskapsnivåer förutsätter att det finns vakthavande beslutsfattare. Detta kräver en fungerande infrastruktur hos berörda aktörer och ett IT-stöd för informationssamordning.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser är positiva till att införa beredskapsnivåer, men det finns tveksamheter bl.a. vad avser förslaget om att vissa myndigheter ges befogenheten att höja beredskapen hos andra myndigheter. Flertalet instanser delar inte Krisberedskapsmyndighetens förslag om antalet nivåer på beredskapen. Flera av de remissinstanser som är positiva anser att förslaget bör utredas vidare. Övriga synpunkter på förslaget innebär bl.a. tveksamheter till att använda begreppet beredskapsnivåer och höjd beredskap då detta kan förväxlas med begrepp som tillämpas inför och under krig.

Skälen för regeringens bedömning: Kriser innebär ofta stor osäkerhet, brist på information, krav på snabba beslut och snabbt agerande. Detta ställer mycket höga krav på ansvariga aktörer. Ordinarie rutiner, arbetsmetoder och former för samverkan räcker ofta inte till, utan nya arbetsformer krävs.

Många aktörer har en i förväg planerad krisorganisation som kan träda i funktion vid kriser. Det är viktigt att krisorganisationen bygger på tydliga befogenheter och ansvar. Regeringen anser därför att myndigheterna bör upprätta en plan som bl.a. omfattar ledning och information vid kriser. Detta förbättrar möjligheterna till snabba insatser. För att säkra informationsförmågan är det av stor vikt att beredskapen även omfattar det interna IT-stödet.

En effektiv krishantering förutsätter långtgående samverkan mellan berörda myndigheter. Oavsett om det är kommunen, länsstyrelsen, regeringen eller en annan myndighet som i första hand samordnar samhällets

samlade insatser bör myndigheterna kunna samverka och samordna sina insatser. Erfarenheter från bl.a. stormen Gudrun visar att samverkan och samordning av information behöver utvecklas. Varje enskild myndighet förfogar över information och resurser som kan komma hela samhället till del. Det är varje myndighets ansvar att vid kriser informera andra berörda aktörer om tillgängliga resurser. Möjligheten till ett aktivt förhållningssätt ökar om detta ansvar fullföljs.

Regeringen har uppdragit åt Krisberedskapsmyndigheten att utveckla ett skyddat webbaserat informationssystem (WIS) för att underlätta informationsdelning och kommunikation vid kriser. Enligt regeringen är det väsentligt att Krisberedskapsmyndigheten har en överblick över resursdatabaser hos relevanta aktörer. Därmed förbättras möjligheterna till att besluten baseras på ett fullständigt underlag. Regeringen har tidigare i propositionen redogjort för behovet av en nationell samlad lägesbild som stöd för myndigheternas insatser.

Krisberedskapsmyndighetens förslag till beredskapsnivåer bygger på behovet av att information kan förmedlas snabbt och leda till ett aktivt agerande från berörda aktörer. Flera av remissinstanserna menar att det finns tveksamheter med förslaget att vissa myndigheter bör kunna höja beredskapen hos andra myndigheter och att förslaget behöver utvecklas vidare bl.a. vad avser lämpligt antal nivåer. Regeringen anser i likhet med remissinstanserna att förslaget måste utvecklas innan slutligt ställningstagande kan göras.

Regeringen anser att snabbhet i informationsdelgivning, larm och agerande kan uppnås om det finns en tjänsteman i beredskap vid myndigheterna. En befattningshavare med rätt att påbörja eventuella insatser bör alltid gå att nå. Redan i dag har större delen av myndigheterna i krishanteringssystemet en tillgänglighet dygnet runt. En hög tillgänglighet måste emellertid kombineras med en delegerad rätt att i viss utsträckning fatta beslut för myndighetens räkning. En sådan utökad funktion är inte lika spridd, vilket är en brist i dagens system. Regeringen har för avsikt att ge Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att lämna förslag på vilka myndigheter som bör ha tjänstemän i beredskap samt planer för ledning och information vid kriser.

Utlandsmyndigheterna har ansvaret att hålla en beredskap för egen del. De skall även bistå svenska medborgare och personer med hemvist i Sverige med skydd, evakuering och andra åtgärder som kan behöva vidtas vid olika händelser i stationeringslandet eller dess närhet. Erfarenheterna från bl.a. senare års internationella terroristdåd och flodvågskatastrofen i Asien har medfört ett starkare behov för Sveriges utlandsmyndigheter att hålla en utökad beredskap. Detta sker i samverkan med aktörer i Sverige och i verksamhetslandet.

Förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap omfattar inte utlandsmyndigheterna. Sedan våren 2005 utvecklas dock beredskapsplaneringen så att den skall stå i överensstämmelse med förordningens regler. Arbetet bedrivs bl.a. med stöd från Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk. Krisberedskapsmyndigheten har fått regeringens uppdrag att lämna förslag till uppbyggnad och struktur av en kunskapsbas för utrikesförvaltningens krisberedskap. Kunskapsbasen skall administreras av Utrikesdepartementet och vara tillgänglig för andra delar av Regeringskansliet, Krisberedskapsmyndig-

heten och Statens räddningsverk. Även andra myndigheter och organisationer kan vara intressenter, vilket skall belysas genom uppdraget.

Med syfte att stödja utlandsmyndigheterna och nödställda i utlandet har Statens räddningsverk sedan den 17 februari 2005 regeringens uppdrag att, i samverkan med berörda myndigheter och organisationer, skapa beredskap för att kunna bistå med hjälp till utlandsmyndigheter och nödställda då många människor med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet.

Regeringen har även uppdragit åt Socialstyrelsen att lämna förslag på hur Sverige kan hantera situationer då många människor med hemvist i Sverige drabbas till följd av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet. Uppdraget omfattar bl.a. att lämna förslag till en krisberedskap för att i mycket tidigt skede sända svensk sjukvårdsexpertis och en organisation och plan för att möta sådana situationer. Frågor som behöver lösas är bl.a. vårdgivaransvar, logistik, sjuktransporter samt organisation och ledning på plats. Detta kan föranleda att regeringen behöver återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i lagstiftning. Socialstyrelsen skall redovisa uppdraget senast den 31 mars 2006.

5.6 Utbildning och övning

Regeringens bedömning: Ambitionen när det gäller utbildning och övning inom krishanteringsområdet bör vara hög.

Krisberedskapsmyndigheten bör

- säkerställa att det finns ett kvalitativt utbud av utbildning inom krishanteringsområdet,
- utarbeta förslag till en systematisk och obligatorisk utbildnings- och övningsplan för nyckelpersoner vid myndigheterna samt
- kontinuerligt följa upp genomförda aktiviteter i förhållande till angivna mål och inriktningar och årligen till regeringen redovisa resultatet av detta inklusive slutsatser och förslag till åtgärder.

Försvarsberedningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: För att öka samhällets krishanteringsförmåga krävs en systematisk utbildnings- och övningsverksamhet med hög ambitionsnivå. Kunskap krävs om olika faser av en kris. Samverkan under en kris och konkret hantering av kriser bör särskilt uppmärksammas. Utbildningar och övningar bör innehålla så realistiska inslag som möjligt så att de kan analyseras, leda till förbättringar och därmed till lärande och erfarenhetsåterföringar.

Krisberedskapsmyndigheten konstaterar i utvärderingen av Samverkansövning 2004 (SAMÖ-04) att sektorsansvariga myndigheter har en god uppfattning om sitt eget ansvar och mandat vid olika händelser. Däremot förefaller det svårare att göra en gränsdragning mellan den egna verksamheten i förhållande till andra sektorsansvariga myndigheters och områdesansvariga aktörers verksamhetsområden. En otydlighet i gränsdragningen om vem som bär ansvaret för att agera riskerar att leda till ett passivt förhållningssätt vid kriser. Övning och utbildning leder till att ansvarsförhållandena förtydligas.

Övning och vidareutbildning i krishantering bör enligt regeringen vara en ordinarie del av verksamheten för bl.a. de myndigheter som hanterar konsekvenser av kriser. Övningar med deltagare från flera myndigheter sker kontinuerligt sedan flera år tillbaka, bl.a. vad gäller beredskap för kärnkraftsolyckor. Även terroristattacker har varit tema för några större övningar och seminarier. Försvarsmakten genomför samövningar bl.a. när det gäller stöd till civil verksamhet. Inom ramen för bl.a. räddningstjänstsamarbetet i Norden och i EU samt inom ramen för Nato/PFF och Barentsrådet genomförs internationella övningar.

I enlighet med inriktningen i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158) har ökade satsningar skett inom övnings- och utbildningsområdet. I dagsläget genomförs cirka en övning eller utbildning per myndighet och år. Därmed ligger myndigheternas satsningar i nivå med den höga ambitionsnivå som Försvarsberedningen föreslår. Enligt regeringen bör utbildnings- och övningsverksamheten minst motsvara dagens nivå och vara obligatorisk för nyckelpersoner vid myndigheter. Detta ligger även i linje med regeringens förslag till en ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap där kommuner och landsting föreslås få ett utökat ansvar att genomföra utbildning och övning. Se vidare kapitel 11.

Det är viktigt att krishanteringssystemets aktörer har förmågan att samverka, samordna och informera vid krissituationer. Varje myndighet bör kunna bedöma en situation och fatta beslut trots att stor osäkerhet råder om vad som inträffat. Övningar med inslag av beslutsfattande under krissituationer är därför av stor vikt. Kunskap om uppgifter, mandat och ansvarsfördelning är viktig för att uppnå effektiv samordning över sektors- och nivågränser. Övningar ökar deltagarnas kunskap om bl.a. hur den egna krisorganisationen fungerar och den egna och andra organisationers uppgifter och mandat. En hög ambition för utbildnings- och övningsverksamheten bör enligt regeringen innefatta såväl förmåga internt hos enskilda myndigheter som tvärsektoriell samordningsförmåga. Tjänstemän i beredskap hos myndigheterna måste utbildas och övas för att få nödvändig kunskap och förmåga.

Kunskaps- och kompetensutvecklingen inom krisberedskapsområdet bör även inrymma internationella dimensioner. Det handlar om att beakta internationella och gränsöverskridande aspekter samt att kontinuerligt bygga upp, tillvarata och utbyta kunskap och erfarenhet i internationella sammanhang. För att förbättra förmågan att ge eller ta emot internationell hjälp vid en extraordinär händelse anser regeringen att andelen övningar med sådana internationella inslag bör öka.

Regeringen avser att uppdraga åt Krisberedskapsmyndigheten att utarbeta förslag till inriktning för utbildnings- och övningsverksamheten. Krisberedskapsmyndigheten bör även utforma förslag till en systematisk utbildnings- och övningsplan för samhället. Regeringen vill i detta sammanhang betona att det är viktigt att ett genusperspektiv integreras i all utbildning för att belysa hur kvinnor och män kan drabbas olika vid kriser. Även barns och ungdomars särskilda behov och förutsättningar bör ingå i utbildningarna. Genomförda aktiviteter bör löpande följas upp.

Näringslivet har också en viktig roll i krisberedskapen. Samverkan och kunskapsutbyte mellan offentliga aktörer och näringslivet bör därför

främjas. Det är enligt regeringen särskilt viktigt att privata aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet i ökad utsträckning bereds möjlighet att delta i utbildningar och övningar. Myndigheterna bör därför aktivt verka för att dessa aktörer skall kunna få möjlighet att delta i planerade övningar och utbildningar.

Nationella utbildnings- och övningsprogram för krishantering på alla nivåer, med bl.a. tvärsektoriella perspektiv, kan genomföras av flera aktörer. Regeringen instämmer i Forsvarsberedningens påpekande att det är viktigt att säkerställa ett kvalitativt utbud av denna typ av utbildningar. Regeringen avser att ge Krisberedskapsmyndigheten, i samverkan med berörda myndigheter, ett sådant uppdrag. Arbetet bör ske i samarbete med andra kvalificerade aktörer inom risk- och säkerhetsutbildning samt krishanteringsområdet.

5.7 Varningssystem

Regeringens bedömning: Radio och television bör även fortsättningsvis vara det grundläggande medlet för varning och information till allmänheten.

Varning och vägledande information genom radio och television bör, som i dag, kompletteras med ett system för utomhusvarning.

Ett system för varning och information genom mobiltelefoner bör införas stegvis.

Skälen för regeringens bedömning

Att kunna varna och vägleda allmänheten vid en kris kan vara avgörande för möjligheterna att skydda människors liv, hälsa och egendom.

Det är angeläget att varnings- och informationsarbetet präglas av snabbhet och tydlighet. Detta ställer stora krav på de tekniska systemens tillgänglighet och säkerhet. Det är därför nödvändigt med regelbundet återkommande kontroller av system och rutiner. Ett effektivt varnings- och informationssystem ställer också krav på att mottagarna har förmåga att reagera på rätt sätt.

Varning genom radio och TV

Radio och TV är det grundläggande medlet för varning och information till allmänheten. Varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande (VMA) regleras genom avtal mellan Statens räddningsverk och Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, TV4 AB samt Radioutgivarföreningen. Avtalen har successivt justerats med avseende på nya förutsättningar för såväl samhällets säkerhetsarbete som utvecklingen inom radio- och TV-området. Vid utformningen av de nya sändningstillstånden för programföretagen kommer beredskaps- och säkerhetsåtgärder i första hand att inriktas på företagens förmåga att motstå störningar i produktion och distribution av sändning.

Med utgångspunkt i de åtgärder som redovisas i denna proposition avser regeringen uppdra till berörda myndigheter att i samverkan med public service-företagen gå igenom tekniska och administrativa förutsättningar för att klarlägga om det finns svagheter i systemen och oklarheter i fråga om myndigheters skyldighet och behörighet att varna och lämna vägledande information i hotande och akuta situationer.

I samband med kriser kan det inte uteslutas att det förekommer störningar i elförsörjning och elektroniska kommunikationer. I en sådan situation kan det vara svårt för myndigheter att nå ut med information till allmänheten. Kommuner och länsstyrelser bör även ha en beredskap för att kunna nå ut till allmänheten med information i situationer då man inte kan använda radio och TV.

Regeringens förslag i kapitel 12 om utökad användarkrets i radiokommunikationssystemet Rakel kommer att stärka systemen för varning och information.

Systemet för utomhusvarning

Varning och information genom radio och TV kompletteras genom systemet för utomhusvarning. Varning utomhus kan ske i stort sett i alla tätorter med mer än 1 000 invånare samt i områden runt kärnkraftverken. Systemet omfattar ca 4 500 ljudsändare. Vid fara sänds viktigt meddelande signalen som följs av information i radio och TV.

Systemet har successivt moderniserats och är numera dator- och radiobaserat, vilket gör det möjligt att aktivera bara de ljudsändare som behövs. Reservkraft finns för att garantera utomhusvarning också vid elavbrott. Systemet testas regelbundet genom sändning av ljudsignalen viktigt meddelande åtföljt av information i Sveriges Radios samtliga kanaler.

Utomhusvarningssystemet hanteras av den kommunala räddningstjänsten. Beslut om att aktivera viktigt meddelande signalen fattas av den räddningsledare som ansvarar för den aktuella räddningsinsatsen. Systemet kan också vid omedelbar fara aktiveras av innehavare och verksamhetsutövare vid anläggning med farlig verksamhet.

Regeringen bedömer att systemet för utomhusvarning också i fortsättningen bör vidmakthållas som ett komplement till varning och information genom radio och TV.

Varning och information till allmänheten genom mobiltelefoner

På regeringens uppdrag har Statens räddningsverk den 30 november 2005 lämnat förslag till hur olika kommunikationstjänster i mobiltelefonsystem kan användas vid kriser för att varna och informera allmänheten. Detta skall kunna ske både i Sverige och då människor med hemvist i Sverige drabbas av kriser utomlands.

Statens räddningsverks förslag har utarbetats i samråd med Krisberedskapsmyndigheten och Post- och telestyrelsen. Den viktigaste grunden för förslaget är att det skall utgöra ett komplement till VMA i radio och TV och vara innehålls- och tidsmässigt anpassade till hur VMA används. Förslaget är uppdelat i tre steg med varierande kapacitet för att

snabbt kunna skicka informations- och varningsmeddelanden samt kostnad för detta. Myndigheterna påpekar att förslagen behöver utredas ytterligare. Regeringen avser därför uppdra åt Statens räddningsverk att i samråd med Krisberedskapsmyndigheten och Post- och telestyrelsen vidareutveckla förslaget samt föreslå ett stegvis införande och redovisa kostnadskonsekvenser.

5.8 Samarbete med andra länder för att hantera kriser

Regeringens bedömning: Dagens gränsöverskridande hot innebär att allt fler kriser kräver internationellt samarbete och multilaterala lösningar för att kunna hanteras. Detta internationella samarbete stärker Sveriges säkerhet. Sverige bör verka för att förmågan att förebygga och hantera kriser stärks ytterligare både inom ramen för EU-samarbetet samt FN och andra internationella organisationer.

Försvarsberedningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning

Regeringen anser att samarbetet med andra länder bidrar till att stärka den svenska förmågan att trygga säkerheten i Sverige samt till att skapa en ökad säkerhet i vår omvärld. Detta utgör en helhet, då ett svenskt engagemang för säkerhet i omvärlden ger värdefulla erfarenheter som stärker den nationella förmågan, samtidigt som den gemensamma säkerheten stärks. Ett viktigt syfte är också att ha förmåga att hjälpa människor i nöd i enlighet med vad regeringen uttalar i skrivelsen Regeringens politik för humanitärt bistånd (skr. 2004/05:52).

Forum för multilateralt samarbete

Alla länder har tillsammans ett ansvar att bekämpa grundorsakerna till säkerhetsproblem. Det finns ett ömsesidigt samband mellan utveckling och säkerhet som är en grundläggande del av Sverige politik för global utveckling. Internationellt skall Sverige verka för en helhetssyn på krishantering från förebyggande åtgärder till konsekvenshantering.

FN har det primära ansvaret för att värna fred och säkerhet internationellt. Med en världsomspännande medlemskrets är legitimiteten i FN:s agerande hög. Sverige värnar FN:s unika mandatgivande roll i internationellt arbete för att förebygga och hantera konflikter och katastrofer, samt arbetar för att stärka FN-systemets effektivitet. FN leder i dag 18 komplexa fredsfrämjande insatser och har betydande närvaro i ett stort antal konflikt- och krisområden.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) är med sin breda medlemskrets ett viktigt instrument för att skapa långsiktig säkerhet genom ett brett säkerhetsbegrepp som omfattar militärpolitiska aspekter, demokrati och mänskliga rättigheter samt ekonomi och miljö.

EU arbetar med säkerhet inom flera områden. Inom ramen för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik pågår ett intensivt samarbete i syfte att axla ett större ansvar för en säkrare omvärld. Detta stärker också FN och ger organisationen de resurser som behövs för att den skall kunna fullgöra sina uppgifter. I EU:s säkerhetsstrategi "Ett säkert Europa i en bättre värld" har medlemsstaterna formulerat en gemensam säkerhetsrelaterad syn på omvärlden. Inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (ESFP) genomförs insatser utanför unionen för att stärka fred och säkerhet.

EU bidrar sedan många år till förebyggande av hot mot säkerheten genom åtgärder på områden som bistånd och miljö. Unionen bedriver också ett intensivt arbete inom bl.a. det polisiära området, smittskydd och olika infrastrukturektorer för att skydda medborgare och viktiga samhällsfunktioner. Genom EU:s forskningsprogram bedrivs omfattande säkerhetsforskning där Sverige redan framgångsrikt deltar.

Nato har genomgått djupgående förändringar sedan kalla krigets slut med ett ökat fokus på krishantering. Sverige har, baserat på frivillighet och den militära alliansfriheten, ett nära och brett samarbete med Nato. Det sker både inom Euroatlantiska Partnerskapsrådet (EAPR) och Partnerskap För Fred (PFF), samt genom samarbetet mellan EU och Nato. Ett betydande samarbete bedrivs också på områdena civil beredskap och katastrofhjälp. Vi deltar i övningsverksamhet som stärker den civila krishanteringsförmågan. På de civila områdena samarbetar Sverige på lika villkor med Natos medlemsstater.

Samarbete för att hantera kriser som drabbar EU:s medborgare

De naturkatastrofer och terroristattacker som EU-länder på senare år drabbats av har medfört ett intensifierat samarbete mellan medlemsländerna. Ett tydligt uttryck för detta är den mellanstatliga s.k. solidaritetsdeklarationen som antogs av EU:s stats- och regeringschefer i mars 2004 där de förklarade sig vara villiga att "handla gemensamt i en anda av solidaritet om en av dem utsätts för en terroristattack". Varje medlemsstat väljer själv de lämpligaste medlen för att fullfölja detta solidaritetsåtagande med den drabbade staten.

Det praktiska uttrycket för denna solidaritet är bl.a. utvecklingen av olika instrument för att underlätta stöd till ett medlemsland som drabbas av en kris. Ett av dessa instrument är den så kallade Gemenskapsmekanismen för räddningstjänst (Rådets beslut 2001/792/EG, Euratom av den 23 oktober 2001 om inrättande av en gemenskapsmekanism för att underlätta ett förstärkt samarbete vid biståndsinsatser inom räddningstjänsten). Syftet med gemenskapsmekanismen är att förmedla information och förfrågningar om hjälp mellan medlemsländer samt stödja med utbildningar och övningar. Gemenskapsmekanismen reformeras f.n. för att stärka dess effektivitet. Sverige har redan dragit nytta av den politiska solidaritet och de praktiska samarbetsarrangemangen som finns inom EU när Sverige genom Gemenskapsmekanismen begärde och fick hjälp med reservkraftsaggregat efter stormen Gudrun. Regeringens bedömning om Sveriges förmåga att ta emot bistånd från andra länder redovisas i avsnitt 5.9. EU har, bl.a. på initiativ av Sverige, beslutat om arrangemang för stöd till EU:s politiska strukturer vid en kris. De är av ad hoc-karaktär

och skall kunna aktiveras på mycket kort varsel om EU drabbas av en stor katastrof. Målsättningen är att dessa arrangemang skall vara fullt utbyggda till halvårsskiftet 2006. Regeringen fortsätter att vara aktiv i dessa ansträngningar och kommer att vidta de åtgärder som behövs för att Sverige fullt ut skall kunna bidra till, och dra nytta av, de arrangemang som byggs upp.

Det konsulära samarbetet för att bistå EU-medborgare i tredje land har förstärkts under senare år. Flodvågskatastrofen har inneburit en ytterligare fokusering på detta samarbete. Regeringen anser att det är viktigt att EU:s övriga kris- och katastrofhanteringsförmågor kan utgöra en stödresurs för de konsulära samarbetsstrukturerna.

Samarbete för att hantera kriser globalt

Inom FN-systemet finns flera organ som fått axla ett allt större ansvar för att hantera hot mot säkerheten på global nivå även utanför kärnområdena internationell fred och säkerhet. Det tydligaste exemplet är den utvidgade roll som världshälsoorganisationen WHO har fått för att bekämpa smittspridning runt om i världen. Regeringen anser att denna utveckling är positiv och Sverige stödjer bl.a. WHO i organisationens internationella krishanteringsarbete. I Sverige finns exempelvis en beredskapsgrupp med smittskyddsexperter knuten till Kunskapscentrum för mikrobiologisk beredskap som under ledning av WHO deltar i arbetet med att förhindra spridning av farlig smitta var den än upptäcks.

Humanitära biståndsinsatser syftar till att lindra nöd för befolkningen i naturkatastrofer eller väpnade konflikter. I skrivelsen Regeringens politik för humanitärt bistånd (skr. 2004/05:52) redogör regeringen för sin politik för humanitärt bistånd. Statens räddningsverk bistår framförallt FN med transporter, telekommunikationer och annat tekniskt underhåll vid humanitära biståndsinsatser. Inom Nato/PFF:s och EU:s räddningstjänstssamarbeten bedrivs också arbete vad gäller katastrofhjälp. Natos samordningsfunktion för katastrofinsatser har i första hand till uppgift att stödja FN i de länder som är medlemmar i EAPR, men har även haft en viktig roll i koordineringen av flygtransporter vid katastrofer i länder som Algeriet och Pakistan. Det är viktigt att FN:s ledande roll för att förebygga och hantera humanitära kriser globalt respekteras och att de insatser som EU och Nato gör kompletterar FN:s insatser. Det görs bl.a. genom att stödja FN:s samordningskontor för humanitärt bistånd, OCHA. Riksdagen beslutade med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen för 2006 att från 2006 utöka Statens räddningsverks förmåga på området (prop. 2005/06:1, utgiftsområde 6, bet. 2005/06:FöU1, rskr. 2005/06:82). Myndigheten skall utöka omfattningen på befintliga insatser, inklusive minhantering. Vid naturkatastrofer och andra stora olyckor är det av största vikt att insatsen sker skyndsamt. I Statens räddningsverks internationella, operativa verksamhet ingår att myndigheten skall öka kapaciteten för återuppbyggnad i katastrofutsatta biståndsländer.

I vissa fall kan militära resurser behövas vid humanitära insatser. Det sker i enlighet med FN:s riktlinjer från 1994 och 2003 för utnyttjande av militära tillgångar till stöd för internationella katastrofinsatser. Det är samtidigt viktigt att beakta kostnadseffektiviteten i nyttjandet av militära

resurser i förhållande till civila. Dessa behov skall vidare ej vara dimensionerande för utvecklingen av militär förmåga. Det är viktigt att det finns utvecklade rutiner för hur förfrågan och förmedling av militära resurser till humanitära insatser skall gå till.

FN är den viktigaste globala aktören för att hantera konflikter som hotar internationell säkerhet. Det är angeläget att svensk förmåga att bidra till det breda spektrum av fredsfrämjande insatser som genomförs internationellt förbättras, inte minst multifunktionella insatser där samverkan mellan militära och civila komponenter är central. Därigenom bidrar Sverige till fred och utveckling i världen.

EU:s civila krishanteringsförmåga bör utvecklas så att samtliga resurser för krishantering och konfliktförebyggande insatser som står till unionens förfogande utnyttjas effektivt och att insatser kan komma igång så tidigt som möjligt. Sverige, som har varit initiativtagare till utvecklingen av EU:s civila snabbinsatsförmåga, ställer experter till förfogande och anordnar utbildningar för egna och andra länders experter. Statens räddningsverk spelar en viktig roll, bl.a. genom att förse EU:s civila ESFP-insatser med logistikexperter. Det är viktigt att den höga svenska ambitionsnivån präglar det sätt på vilket myndigheter, som tillhandahåller berörda personalkategorier, arbetar med internationella frågor.

Sverige deltar i militära krishanteringsinsatser både inom ramen för FN i Liberia, EU i Bosnien-Hercegovina samt Nato i Kosovo och Afghanistan. Regeringens ambition som anges i regeringens proposition Vårt framtida försvar (prop. 2004/05:5) är att den svenska förmågan på detta område skall öka. En viktig del av detta är utvecklandet av den nordiska snabbinsatsstyrkan.

Under 2006 kommer en nationell handlingsplan att presenteras för genomdrivandet av syftena i FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Genderperspektivet måste uppmärksammas på samtliga nivåer i arbetet med internationella insatser för att insatserna skall bli trovärdiga och få effekt.

5.9 Bistånd från andra länder

Regeringens bedömning: Förmågan att under kriser ta emot bistånd från andra länder bör stärkas.

Försvarsberedningen: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Bistånd bör kunna tas emot från andra länder om nationella resurser i en svår situation visar sig vara otillräckliga. Genom olika former av internationellt samarbete har också Sverige möjligheter att begära stöd från andra länder. Sådana former finns inom olika sektorer och inom ramen för EU, FN och olika regionala samarbeten.

Erfarenheterna från stormen Gudrun i Sverige och orkanen Katrina i USA visade på behovet av god beredskap och förmåga att ta emot bistånd från andra länder vid krissituationer. Under stormen Gudrun utnyttjades det system som byggts upp inom EU för att begära och ta emot mobila elverk från Tyskland och Tjeckien. Sveriges förmåga att ta

emot bistånd från andra länder måste emellertid utvecklas. Krisberedskapsmyndigheten lyfte i sin rapport Svensk krisberedskap i internationellt samarbete fram behovet av att se över det regelverk som styr våra möjligheter att ta emot hjälp från utlandet. Regeringen har därför uppdragit åt Statens räddningsverk att i samverkan med andra berörda myndigheter redovisa hur förmågan att ta emot internationellt stöd vid stora olyckor och allvarliga krissituationer av olika slag kan öka. I uppdraget ingår också att kartlägga behovet av utbildning och övning för att uppnå och upprätthålla förmågan. Uppdraget har i mars 2006 redovisats (Fö2006/730/CIV).

Det bör finnas ett färdigt system för att finansiera mottagen internationell hjälp inom ramen för olika former av ömsesidigt stöd. Regeringen anser att förslag om hur finansieringen av internationellt bistånd som utgör räddningstjänst samt internationellt bistånd som inte är räddningstjänst bör utformas. Det är regeringens uppfattning att det är viktigt att ett helhetsgrepp tas när det gäller frågorna om statlig ersättning till kommunerna efter inträffade naturolyckor. Regeringen avser därför att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av systemet för statlig ersättning till kommunerna i samband med stora olyckor, katastrofer och internationellt bistånd.

6 Information

Regeringens bedömning: En inriktning för informationen till allmänheten om säkerhetspolitiken, försvaret och krishanteringen bör tas fram. Inriktningen bör ta hänsyn till hur olika målgruppers intressen och behov kan tillgodoses.

Den enskilde behöver få stöd i form av information om vilka egna säkerhetsåtgärder som kan vidtas för att kunna klara en krissituation, t.ex. långvariga avbrott i el-, vatten- och värmeförsörjning.

Utredningen Översyn av totalförsvarsinformationen: I betänkandet Informera om samhällets säkerhet (SOU 2004:25) föreslås bl.a. att information om totalförvar och säkerhetspolitik bör utvidgas till att omfatta information om samhällets sårbarhet, säkerhet, skydd, krishantering, försvar samt säkerhetspolitik. Det övergripande målet för informationen bör vara att skapa förutsättningar för den enskilde att inhämta kunskap och att tillskapa sig ett eget förhållningssätt till frågorna samt bidra till att individen förstår sin egen roll och uppgift. Vidare bör informationen bli mer omfattande samt nå personer med begränsade kunskaper i svenska och personer med olika slag av funktionsnedsättningar. Myndigheterna och de frivilliga försvarsorganisationerna bör därför öka sina ansträngningar på detta område.

Remissinstanserna: Utredningens förslag biträds i huvudsak av remissinstanserna. Några påpekar vikten av folkförankringen så att försvarsviljan inte urholkas.

Försvarsberedningens bedömning: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Folkförankring

Ett viktigt syfte med informationen om säkerhetspolitiken, försvaret, risker, sårbarheter och samhällets krishantering är enligt regeringen att skapa ett förtroende för förmågan att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättsäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

För att kunna delta i den demokratiska processen och debatten behöver medborgarna kunskap och information. Detta gäller inte minst frågor som är grundläggande för samhället och vilkas lösning kan få konsekvenser för vårt land och dess framtid. Sedan årtionden har därför folkförankringen av försvaret varit viktig. Med begreppet folkförankring avses här att uppnå en delaktighet bland befolkningen. Under senare år har det skett en ökad betoning av samhällets förmåga att klara kriser. Regeringen anser därför att informationen om försvars- och säkerhetspolitik bör inriktas mot det vidgade säkerhetstänkandet på det sätt som beskrivs i utredningsbetänkandet Informera om samhällets säkerhet. Stor vikt bör i fortsättningen läggas på krissituationer av olika slag.

Regeringen anser vidare att en inriktning bör tas fram för informationen om säkerhetspolitik, försvarspolitik, krisberedskap och skydd mot olyckor. Inriktningen bör syfta till att skapa förutsättningar för människor att inhämta kunskap och bidra till att individen förstår sin egen roll och uppgift. I förlängningen är det regeringens förhoppning att en sådan insats kan leda till att såväl delaktighet som engagemang på olika nivåer kan öka. Det är viktigt, som såväl utredningen som Försvarsberedningen påpekar, att informationen når ut till så många som möjligt och därmed kan bidra till en fortsatt folkförankring av frågorna. Regeringen bedömer därför att det finns skäl att genomföra såväl en brett upplagd informationsinsats som återkommande insatser som vänder sig till befolkningen och som beskriver säkerhetspolitik, försvar, krisberedskap och skydd mot olyckor. Informationen bör genomföras på stor bredd i samhället med användning av många kanaler.

Regeringen avser därför att utarbeta en övergripande inriktning till hur allmänheten kan informeras och hur delaktigheten kan öka. Hänsyn måste tas till hur olika målgruppers intressen och behov kan tillgodoses.

Information före en kris

Den enskilde har ett ansvar att hålla sig informerad om risker och hot och att vidta de skyddsåtgärder som är befogade och möjliga. En förbättrad förmåga hos den enskilde att hantera kriser underlättar för samhällets operativa insatser, också i kriser.

För att motivera enskilda att vidta egna säkerhetsåtgärder och att frivilligt medverka i kommuners och organisationers säkerhetsarbete, krävs att kommuner, stat och andra samhällsorgan och utövare av farlig verksamhet tydliggör och kommunicerar riskerna i samhället. Den enskilde bör också i möjligaste mån få reda på vilka risker som finns i

samhället och vilka skyddsåtgärder som offentliga organ och enskilda verksamhetsutövare planerar och vidtar samt vilka åtgärder som enskilda medborgare kan och bör vidta för att höja den egna säkerheten.

Var och en bör veta hur man kan klara sin situation vid t.ex. långvariga avbrott i el-, vatten- och värmeförsörjning. För att den enskilde skall kunna bidra till sin egen säkerhet och kunna skapa den förmåga som svarar mot ansvaret behöver den enskilde få stöd från framför allt kommunerna, men också från statliga myndigheter. I lagen (2003:778) om skydd mot olyckor föreskrivs att kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för räddningstjänsten skall se till att allmänheten informeras om vilken förmåga som finns för att genomföra räddningsinsatser. De skall dessutom lämna upplysning om hur varning och information till allmänheten sker vid allvarliga olyckor.

Erfarenheterna efter stormen Gudrun visar att information, rådgivning, utbildning och övning måste förbättras. Det offentliga har ett ansvar att analysera och bedöma risker och sårbarheter samt förmedla resultatet av detta arbete till den enskilde. Genom att förmedla en bild av potentiella risker kan individer och andra aktörer ges möjlighet att själva vidta skyddsåtgärder.

Det är enligt regeringen viktigt att informationen utformas efter individens behov så att alla får möjlighet att lära sig och ta ställning i dessa frågor. Den enskilde bör oberoende av exempelvis ålder, kön, funktionshinder och språkkunskaper beredas möjlighet att få del av informationen.

Även företag och organisationer har ett ansvar för att stärka den säkerhet som är kopplad till den egna verksamheten. Om grundläggande säkerhetsåtgärder vidtas av den verksamhetsansvarige, kan ofta skadeverkningar begränsas vid kriser.

Regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att i samråd med ideella organisationer redovisa vilka åtgärder som kan vidtas för att den externa informationen anpassas till olika medborgares behov både avseende utformning och spridning.

Informationen om risk- och sårbarhetsutvecklingen samt samhällets och enskildas säkerhetsåtgärder bör enligt regeringens bedömning kunna påbörjas redan i skolan. Mot bakgrund av den begränsade omfattningen av den utbildning som sker med stöd av totalförsvarsplikt behövs nu andra vägar för att hos ungdomar tidigt förankra och motivera frivilligt engagemang i samhällets säkerhetsarbete. Genomförandet skulle kunna ske på så sätt att den utbildning som redan bedrivs i gymnasieskolan, med bäring på försvar, krisberedskap samt olyckor, hålls samman i ett tema om samhällets säkerhet och kompletteras med praktiska inslag om hur man kan skydda sig själv och hjälpa andra i en olycks- eller krissituation. Formerna för ett tema om säkerhet samt om myndigheternas och frivilliga organisationers eventuella roll, bör prövas. Detta skulle vidare kunna bidra till att bryta negativa trender i olycks- och skadeutvecklingen i samhället.

Information under en kris – kriskommunikation

Vid kriser prövas förtroendet för ansvariga myndigheter. En effektiv och trovärdig krishantering beror i allt högre grad på det sätt på vilket verk-

samhetsansvariga informerar och kommunicerar med allmänhet och medier. Det handlar om att under stor tidspress och osäkra förhållanden kvalitetsgranska, sammanställa och lämna information samt att ta emot information från olika källor, t.ex. enskilda, organisationer och näringsliv. Hanteringen av information i samband med en kris får inte reduceras till att enbart bli en teknisk funktion. Offentliga organisationer måste även ha kompetens för att kunna möta människor i kris och se till att personalen är utbildad och övad i att ta emot och förmedla problematisk, osäker och svår information på ett respektfullt sätt och anpassat till olika målgrupper, t.ex. barn och ungdomar. Vidare bör myndigheterna ha en förmåga att ägna sig åt mediebevakning och möta mediernas krav på information.

Regeringen vill betona vikten av att varje myndighet samarbetar med övriga myndigheter och bidrar med information. I avsnitt 5.4 redovisar regeringen sin syn på en krisledande myndighet. Ett fungerande informationsflöde är nödvändigt för att samordning av relevanta delar av myndigheternas information till allmänhet och medier skall kunna ske.

Som ett stöd för spridning och samordning av information finns i dag webbportaler och webbplatser som har till syfte att sprida olika slags krisinformation via Internet. Regeringen anser att Internet och andra kommunikationsverktyg, som t.ex. sms, ställer betydande krav på myndigheter att snabbt kunna informera och kommunicera med medier och allmänhet.

På uppdrag av regeringen ansvarar Krisberedskapsmyndigheten för en nationell webbportal för krisinformation till allmänhet och medier. Den nationella portalen har flera syften. Före en kris skall allmänhet och medier informeras om hur krishanteringen fungerar i Sverige. Under en kris skall ansvarsförhållanden beskrivas och hänvisning göras till dem som är ansvariga för krishanteringen. Efter krisen kan Krisberedskapsmyndigheten sammanfatta vad som har inträffat och beskriva de erfarenheter som har gjorts.

Regeringen gav den 19 februari 2004 i uppdrag åt berörda myndigheter och samtliga länsstyrelser att de på sina hemsidor skall tillhandahålla krisinformation till allmänhet, företag och massmedier. Krisberedskapsmyndigheten skall ta fram råd och rekommendationer för dessa hemsidor. I nuläget har de flesta offentliga aktörer, inklusive kommunerna, förbereda webbsidor med krisinformation. Regeringens hemsida spelar här en särskilt viktig roll eftersom många medborgare i en nationell krissituation kan tänkas vända sig till den först för information.

Krisberedskapsmyndigheten har enligt sin instruktion i uppgift att sprida kunskap och stärka samhällets krishanteringsförmåga genom att särskilt utveckla metoder för kriskommunikation. I syfte att ytterligare förbättra förmågan att kommunicera vid kriser avser regeringen att ge Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att följa upp myndigheters kriskommunikation vid olika typer av kriser samt föreslå åtgärder för hur kommunikationen kan förbättras. I detta sammanhang bör möjligheten att samverka med ideella organisationer, inte minst inom ramen för konceptet Frivilliga resursgrupper (FRG), uppmärksammas.

I rapporten Krishantering i stormens spår, om stormen Gudrun, konstaterar Krisberedskapsmyndigheten att samverkan mellan myndigheter och företag behöver stärkas när det gäller information till drabbade.

Regeringen anser att det bör finnas en förmåga att vid behov snabbt inrätta en instans inom en myndighet, eller gemensamt med flera offentliga organ, dit allmänheten kan hänvisas med sina frågor och där dessa kan besvaras på ett genomtänkt och korrekt sätt. I arbetet med fågelinfluensan och en eventuell pandemi har Krisberedskapsmyndigheten lämnat stöd till berörda myndigheter i form av samordnad information. Stödet innebär en gemensam informationstjänst om fågelinfluensa, ett 020-nummer, samt myndighetsgemensam information. Därutöver arbetar myndigheterna tillsammans med att ta fram en webblösning för information till allmänheten. Ett annat exempel är KrisSam som är ett regionalt webbaserat informationssystem som finns i Kronobergs respektive Skåne län och som syftar till att förse allmänheten med samordnad information vid en krissituation. I avsnitt 5.5 redovisar regeringen sin syn på samverkan och beredskap vid myndigheter. Regeringen avser att ge Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att lämna förslag på hur samordning av information mellan offentliga organ samt mellan offentliga organ och näringsliv kan ske då en kris har inträffat så att allmänheten kan få en samlad bild av händelsen.

Information efter en kris

Även efter en kris är informationen viktig. Den kan syfta till att enskilda får information och råd om hur förhållanden skall kunna återställas och återgå till det normala efter t.ex. ett omfattande el- eller teleavbrott. Efter en kris kan det ibland finnas skäl att skapa en särskild samordning av information till drabbade på det sätt som har skett efter flodvågskatastrofen, då regeringen inrättade Nationella rådet för samordning och stöd till drabbade med anledning av naturkatastrofen i Asien (dir. 2005:1). Rådet har i rapporten Efter flodvågen – det första halvåret (SOU 2005:60), redovisat vilka aktiviteter som under våren hade genomförts. Under och efter en kris kan det enligt regeringen finnas skäl att överväga om det behövs en särskild samordning av information till drabbade på så sätt som gjordes efter flodvågskatastrofen.

7.1 Resursförstärkning genom samverkan och bistånd

Regeringens bedömning: Förstärkning med personal och andra resurser vid stora olyckor och extraordinära händelser bör i första hand ske genom att offentliga organ samverkar och bistår varandra.

Den gemensamma användningen av offentliga resurser bör utvecklas vidare. I detta sammanhang bör det också göras en översyn av Sveriges offentliga maritima resurser och av samhällets användning av helikopterresurser.

Försvarsberedningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning

De resurser som den offentliga sektorn har räcker många gånger till för att hantera uppkomna kriser. Emellanåt behöver ytterligare resurser användas. Behoven av förstärkning gäller inte enbart den operativa hanteringen vid en extraordinär händelse. Behoven gäller också uppbyggnad av kompetenser och resurser för att med förebyggande och återställande insatser begränsa och mildra konsekvenserna av en händelse.

Regeringens bedömning om Sveriges förmåga att ta emot bistånd från andra länder redovisas i avsnitt 5.9.

Myndigheternas skyldigheter att samverka och bistå varandra

De behov av förstärkning som finns i den operativa hanteringen av stora olyckor och extraordinära händelser bör i första hand ske genom samverkan och bistånd mellan offentliga organ. Av avsnitt 5.1 framgår regeringens bedömning av utgångspunkter för samhällets krishantering. Där betonas bl.a. den grundläggande principen för offentliga myndigheters samverkan och bistånd enligt 6 § förvaltningslagen (1986:223). Varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten. Föreskriften gäller för all verksamhet vid förvaltningsmyndigheterna, inklusive myndigheternas faktiska handlande och därmed också operativ verksamhet. Såväl statliga som kommunala myndigheter omfattas av föreskriften. Det finns dock vissa begränsningar. Skyldigheten att hjälpa bör endast gälla inom ramen för den egna verksamheten och om den rådande arbets- och resurssituationen hos myndigheten medger detta. Vägrar en statlig myndighet att hjälpa eller bistå ligger avgörandet hos regeringen.

I lagen (2003:778) om skydd mot olyckor föreskrivs att kommunerna skall ta tillvara möjligheterna att utnyttja varandras resurser för räddningstjänst och att statliga myndigheter och kommuner under vissa förutsättningar är skyldiga att med personal och egendom delta i en räddningsinsats på anmodan av räddningsledare. I lagen (2002:833) om kommunernas och landstingens åtgärder vid extraordinära händelser föreskrivs att kommuner och landsting på begäran får bistå andra kommuner

och landsting som drabbats av en extraordinär händelse. Bestämmelserna i den sistnämnda lagen föreslås läggas in i den föreslagna lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extra ordinära händelser i fredstid och vid höjd beredskap, se vidare kapitel 11.

Bestämmelser om kommuners och landstings möjligheter att bistå annan kommun eller annat landsting med hälso- och sjukvårdsresurser vid extraordinär händelse finns i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Ett underlag för bedömning av behov av förstärkning utgör de risk- och sårbarhetsanalyser som myndigheter, kommuner, landsting (enligt förslag i kapitel 11) och enskilda verksamhetsutövare enligt föreskrifter i lag eller förordning är skyldiga att genomföra. Detta innebär att behoven av förstärkningsresurser bör fångas upp i risk- och sårbarhetsanalyserna samt att behoven kan tillgodoses i planeringen. Analysen och planen för extraordinära händelser i kommuner och landsting måste även beakta om verksamhet har lagts ut på entreprenad samt behov av bistånd från andra enskilda aktörer för att lösa uppgifterna. Statliga myndigheter har samma ansvar att i analyser och planering ta hänsyn till sådana förhållanden.

Länsstyrelserna har enligt regeringen viktiga uppgifter när det gäller att sammanställa och analysera det behov av förstärkningsresurser som måste tillgodoses på regional och nationell nivå samt medverka till att dessa behov även tillgodoses inom de statliga myndigheternas sektorsansvar.

Förstärkningsbehoven kan vara av olika slag beroende på situationen. Det kan t.ex. gälla att en kommun förstärker en annan kommuns ledningsförmåga genom att ställa ledningsresurser till förfogande. Detsamma kan gälla mellan länsstyrelser och mellan andra myndigheter. Det kan även finnas behov av särskild kompetens och utrustning av ett sådant slag att behov och bistånd endast kan överblickas och hanteras på nationell nivå. Detta gäller t.ex. sjukvårds-, smittskydds- och strålskyddskompetens, specialutbildad personal med särskild utrustning för insatser vid utsläpp av farliga ämnen, vid särskilt svår brottslighet samt för katastrofmedicinska insatser. Inom dessa områden ligger ett särskilt ansvar på de centrala myndigheterna att se till att kompetens och utrustning byggs upp, sammanställs, kommuniceras och görs tillgänglig som bistånd till de organ som operativt skall hantera situationen. Regeringen har i avsnitt 5.5 Samverkan och beredskap vid myndigheter framhållit det angelägna behovet av en överblick över de samlade resurserna.

Förstärkningsbehov kan även gälla yrkespersonal och tekniska resurser inom verksamheter och kompetensområden som finns i stort sett i alla kommuner och landsting, såsom personal för information, hälso- och sjukvårdspersonal, omvårdnads- och socialtjänstpersonal, personal och utrustning för kommunalteknisk försörjning och räddningstjänst. Dessa förstärkningsbehov tillgodoses bäst inom och mellan kommuner och landsting. Det finns också lösningar som kan vila på avtal och andra överenskommelser mellan kommunen och enskilda verksamhetsutövare. Regeringen anser att länsstyrelser och centrala myndigheter bör stimulera och stödja utvecklingen av olika interkommunala och regionala samverkans- och biståndslösningar som medverkar till att regionala och nationella förstärkningsresurser kan utnyttjas effektivt.

Enligt regeringens bedömning finns redan i dag de författningsmässiga förutsättningarna som behövs för offentliga myndigheters samverkan och

bistånd vid extraordinära händelser. De åtgärder som regeringen redovisar i kapitel 5 för att stärka krishanteringsförmågan, bl.a. i fråga om olika samordningsåtgärder och en samlad lägesbild, kommer enligt regeringens mening att underlätta myndigheternas samverkan och bistånd.

Användning av offentliga resurser

I likhet med Försvarsberedningen anser regeringen att för vissa kostnadskrävande resurser kan det vara rationellt och kostnadseffektivt att de samutnyttjas så att de utgör ett väsentligt bidrag till fler aktörers verksamhet.

Försvarsmakten kan utgöra en viktig resurs vid stora olyckor och extraordinära händelser. Insatser från Försvarsmakten har genomförts sedan många år, bl.a. vid skogsbrandsläckning och vid översvämningar, och är mycket betydelsefulla i ett samhällsperspektiv. Förmågan att ge stöd till samhället får dock inte blir dimensionerande för Försvarsmaktens organisation.

Regeringen anser att samhällets förmåga att hantera spridning av kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära ämnen (CBRN) bör ytterligare stärkas. Den operativa förmågan finns främst hos den kommunala räddningstjänsten, hälso- och sjukvården samt polisen. Stödet till de operativa organen i fråga om hotbildsunderlag, expert- och laboratorieberedskap och samordnad utbildning och övning bör vidareutvecklas.

Regeringen delar Försvarsberedningens uppfattning att utbildning och regelbunden övning är förutsättningar för att kunna bibehålla förmågan och öka effektiviteten i insatserna. Regeringen anser också i likhet med Försvarsberedningen att hantering av CBRN-händelser bör ingå som återkommande moment i utbildningen av polis, brandmän och sjukvårdspersonal samt att samordningen av utbildnings- och övningsverksamheten på CBRN-området bör stärkas. Regeringen avser att uppdra åt berörda myndigheter att lämna förslag i dessa avseenden liksom beträffande åtgärder som ytterligare förstärker insatsberedskapen.

Vidare anser regeringen det angeläget att det i enlighet med Försvarsberedningens slutsatser skapas en tydlig bild av det samlade, nationella behovet av stöd på CBRN-området. Det är också angeläget att ytterligare kartlägga och analysera de samlade nationella tillgångarna av expertis och resurser på CBRN-området som i dag finns för att tillgodose ett sådant behov av stöd.

Regeringen delar Försvarsberedningens uppfattning att en förutsättningslös översyn av samordningsvinster mellan Sveriges offentliga maritima resurser, inklusive en översyn av myndighetsstrukturer och myndighetsansvar, bör genomföras. Det finns betydande synergier i att – utgående från uppgifter, förmågor och resurser – merutnyttja, samutnyttja respektive samordna berörda myndigheters kompetens, infrastruktur, ledningsresurser, materiel och personal samt verksamhetsplanering. För att åstadkomma sådana synergier måste formen för samverkan och samordning klarläggas, formaliseras och regleras. Detta inkluderar även vem som skall ansvara för, respektive stödja, då händelseutvecklingen och uppgifterna förändras. En effektivisering av användningen av de maritima resurserna måste också beakta möjlig-

heterna till internationell resurssamverkan. Översynen bör föregås av en nulägesbeskrivning kompletterad med en översiktlig problembeskrivning av den nuvarande verksamheten. Regeringen avser att återkomma i frågan.

En liknande översyn bör genomföras rörande samhällets användning av helikoptertjänster. Helikopterresurser finns hos sjukvårdshuvudmännen, polisen, Försvarsmakten samt vid Sjöfartsverket och Luftfartsstyrelsens entreprenörer för sjö- och flygräddningstjänst. Det finns relativt stor tillgång till helikoptrar, både i offentlig och privat ägo. Däremot finns det skillnader i beredskap, bemanning, kapacitet och utrustning vilket innebär att helikoptrarna endast kan utföra vissa typer av insatser, som i första hand är definierade utifrån den enskilda organisationens behov. Det samordningsarbete för helikoptertjänster som nu sker på Sjöfartsverkets initiativ bör kunna tjäna som grund för en översyn av hur de samlade helikopterresurserna kan samutnyttjas, samfinansieras och lokaliseras i syfte att effektivisera användandet.

I likhet med Försvarsberedningen anser regeringen att en översyn av den samlade underrättelseverksamhetens och säkerhetstjänstens struktur och organisation samt möjligheterna att utveckla formerna för och innehållet i inriktningen, styrningen och finansieringen av underrättelse- och säkerhetstjänsten bör ske. Regeringen återkommer till detta i annan ordning.

Den sammantagna förmågan till transporter vid insatser – internationellt, nationellt, civilt och militärt – är inte tillfyllest. Det är inom den privata sektorn som den absoluta huvuddelen av logistik- och transportresurser finns, men Försvarsmaktens flygtransportsystem har också, även om de inte kan betraktas som en strategisk transportkapacitet, under lång tid utnyttjats som en betydande och speciell resurs för internationella operationer och stöd till humanitära insatser samt för samhället i övrigt. I det arbete som nu pågår för att säkerställa transportkapacitet, är det enligt regeringen viktigt att hitta tvärsektoriella lösningar genom att ta tillvara både nationella och internationella möjligheter till samordning och samutnyttjande av resurser. Försvarsmakten, med sin mångåriga erfarenhet på området, kan utgöra plattformen för en strategisk förmåga, och genom olika mekanismer engagera de resurser och den specialistkompetens som krävs. I detta sammanhang är det viktigt att framhålla principen, som regeringen redovisar i avsnitt 5.8, om att civila behov ej skall vara dimensionerande för utvecklingen av militär förmåga.

Regeringen delar Försvarsberedningens syn på behovet av att kunna förstärka den ordinarie polisen vid kriser samt att nuvarande system för beredskapspolisen behöver reformeras. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i budgetpropositionen för 2007.

Krisberedskapsmyndigheten tar i rapporterna Så vill vi utveckla krisberedskapen och Svenskt krisberedskap i ett internationellt samarbete upp frågan om att vid svåra olyckor och kriser nationellt kunna använda de resurser som ingår i Statens räddningsverks beredskap för internationella biståndsinsatser. Statens räddningsverk har också regeringens uppdrag att i samverkan med berörda myndigheter och organisationer vidta förberedelser för att kunna lämna stöd vid en katastrof i utlandet som berör många människor med hemvist i Sverige. Enligt regeringens uppfattning bör dessa resursers nationella användning hanteras med de

villkor som föreskrivs om offentliga myndigheters samverkan och bistånd samt inom ramen för myndighetens ansvar för sammanställning och kommunikation av särskilda resurser, även om de i grunden är avsedda för insatser i andra länder.

SOS Alarm AB bildades 1972 i syfte att tillgodose samhällets behov av alarmeringstjänster, nödnummer för allmänheten samt alarmering av samhällets olika hjälporgan. Företaget ägs gemensamt av staten och Sveriges kommuner och landsting. Verksamheten bedrivs i regionala alarmeringscentraler (SOS-centraler), som är väsentliga länkar i samhällets samlade säkerhets- och trygghetssystem. Det sedan 1994 gällande alarmeringsavtalet mellan staten och SOS Alarm AB är föremål för översyn. Avsikten är att utforma ett nytt avtal gällande från och med den 1 juli 2006. Skälen till denna översyn är bl.a. den samhällsutveckling och de omvärldsförändringar som skett sedan avtalet upprättades. Ökade samhällskrav och utvecklingen inom mobiltelefonin och informationstekniken (IT) samt Sveriges engagemang inom EU är exempel på sådana förändringar.

De bedömningar som regeringen lämnar i denna proposition om kris- hanteringssystemets utveckling kan på sikt medföra behov av en kompletterande översyn av alarmeringsavtalet.

I kapitel 12 lämnar regeringen förslag till lagstöd för en utökad användarkrets i det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel för att stärka samhällets säkerhetsarbete.

Privat-offentlig samverkan

Ägandet och driften av en del av de verksamheter som är väsentliga för samhällets funktioner och krisberedskapen har förskjutits till näringslivet. Exempel på sådana områden är energiförsörjning, elektroniska kommunikationer och transporter. För att bl.a. skapa bättre förutsägbarhet och möjlighet till långsiktig planering i krisberedskapsfrågor är det därför viktigt att den offentliga sektorn och näringslivet samverkar. Detta gäller även samverkan om de resurser som kan användas för att stärka den operativa förmågan att hantera kriser.

7.2 Frivillig medverkan i säkerhetsarbetet

Regeringens bedömning: Frivilligt engagemang har stor betydelse för samhällets samlade säkerhetsarbete.

Statens stöd till frivillig medverkan i säkerhetsarbetet bör i första hand ta sikte på att fördjupa medborgarnas kunskap om samhällets säkerhetsarbete och vilka säkerhetsåtgärder de själva kan och bör vidta.

Det frivilliga engagemanget i säkerhetsarbetet bör även ge förutsättningar för personell förstärkning med frivilliga till de offentliga organen vid hanteringen av stora olyckor och extraordinära händelser.

Utöver de frivilliga försvarsorganisationerna bör även andra demokratiskt uppbyggda och ideella organisationer kunna medverka i säkerhetsarbetet.

Försvarsberedningens bedömning: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Krisberedskapsmyndighetens förslag: Frivilliga utgör en viktig resurs vid allvarliga kriser och förmågan att kunna ta emot och på ett bra sätt använda frivilliga vid krishanteringsinsatser är viktig både ur ett krishanteringsperspektiv och ur ett förtroende- och demokratiperspektiv. Krisberedskapsmyndigheten föreslår att kommuner och landsting bygger upp strukturer för att kunna utnyttja frivilliga vid allvarliga kriser. Krisberedskapsmyndigheten konstaterar vidare att statligt stöd bör kunna lämnas till alla de ideella och demokratiska organisationer som kan bidra till samhällets krishantering samt föreslår en författningsöversyn och ett generellt system för statligt stöd till frivilligverksamheten.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är i huvudsak positiva till Krisberedskapsmyndighetens förslag.

Skälen för regeringens bedömning: Det frivilliga engagemanget är centralt för att samhället skall kunna leva upp till målen att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättsäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Den verksamhet som de frivilliga organisationerna bör kunna få statligt stöd för bör avse information och utbildning som stärker samhällets säkerhetsarbete och utvecklar medborgarnas möjligheter att vidta egna säkerhetsåtgärder. En väsentlig del av det statliga stödet för frivillig medverkan i säkerhetsarbetet bör gå till att förbättra informationen och utbildningen om förebyggande och skadebegränsande åtgärder i den enskildes dagliga närmiljö. Insatserna bör omfatta information om de åtgärder som medborgarna bör och kan vidta för att under en kortare tid säkra den egna försörjningen med exempelvis energi, värme, vatten och livsmedel om de ordinarie försörjningssystemen störs eller slås ut.

Det frivilliga engagemanget i säkerhetsarbetet bör även ge förutsättningar för att vidareutveckla frivillig medverkan till personell förstärkning av de offentliga organen vid hanteringen av stora olyckor och extraordinära händelser.

Frivillig medverkan har enligt regeringens bedömning särskild betydelse vid stora olyckor och extraordinära händelser för att komplettera och förstärka yrkesverksam personal i kommuner och landsting. Det kan gälla personer som vid sidan av sin ordinarie yrkesverksamhet, på frivillig väg eller genom plikt, eller vid tidigare yrkesverksamhet genomgått utbildning och har erfarenhet som är relevant för förstärkningsuppgiften och som kan lösa denna tillsammans med anställd yrkespersonal. Det kan också gälla frivillig förstärkning med särskild kompetens och utrustning för exempelvis sök-, räddnings-, kommunikations- och försörjningstjänster. Denna frivilliga medverkan bör baseras på i förväg gjorda överenskommelser som även omfattar deltagande i den utbildnings- och övningsverksamhet som kommuner och landsting föreslås bli skyldiga att genomföra enligt lag, se kapitel 11. Etablerandet av Frivilliga resursgrupper (FRG) i många kommuner är mycket positivt och bör stimuleras.

Även länsstyrelserna bör få en vidgad och väsentlig samordnande uppgift för samverkan avseende frivillig medverkan till personell förstärkning av de offentliga organen.

Frivillig medverkan bedöms också ha stor betydelse vid stora olyckor och extraordinära händelser som kräver förstärkningspersonal i stort antal under en längre tid. Det kan gälla vid stora naturolyckor, såsom omfattande översvämningar och hårda stormar som också kan leda till att försörjningssystemen delvis bryter samman. Det kan också gälla vid utsläpp eller fara för utsläpp av farliga ämnen. Förstärkningsresurser kan behövas för att bygga provisoriska skydd mot vattenflöden, röja efter översvämningar och stormvindar, sanera olja och andra kemikalier, medverka vid utrymning, tillfällig inkvartering och bevakning, hjälpa till med provisorisk omvårdnad och försörjning med vatten, livsmedel och andra förnödenheter.

Erfarenheterna av frivilligt engagemang vid insatser under de senaste åren visar, som Försvarsberedningen har uppmärksammat, att det finns goda förutsättningar för ett omfattande frivilligt deltagande i samhällets säkerhetsarbete. Det är således inte omfattningen av människors vilja och engagemang för medverkan i frivilliga insatser som är gränssättande för användningen av frivilliga krafter i säkerhetsarbetet. Däremot behöver inriktning, ansvarsfördelning och strukturer för statens uppmuntran och stöd till frivilliga insatser utvecklas och anpassas till de behov som finns i dag. Med utgångspunkt i bedömningen av behovet av frivillig medverkan avser regeringen att låta pröva möjligheten av en utbildning för frivilliga, som tar till vara människors vilja att hjälpa till vid kriser och som kan genomföras med hjälp av frivilligorganisationer. Vidare avser regeringen att se över hur man kan ta till vara befintlig kompetens som frivilliga har förvärvat genom tidigare yrkes- och pliktutbildning. Former för ett administrativt stöd för genomförande och för förteckning av tillgängliga kompetenser bör klarläggas. Regeringen bedömer att prövningen bör kunna vara avslutad under 2007.

Med utgångspunkt i det som här har redovisats, avser regeringen låta utveckla inriktning, ansvarsfördelning och strukturer för det statliga stödet till frivillig medverkan i samhällets krisberedskap. I detta arbete skall beaktas möjligheterna att ge statligt stöd till andra ideella och demokratiskt uppbyggda organisationer än de frivilliga försvarsorganisationerna, som med uthållighet och kvalitet kan bidra till samhällets krisberedskap. Resultatet av utredningen om den statliga folkrörelsepolitiken i framtiden (dir. 2005:117) som skall redovisas senast den 30 juni 2007 kommer att beaktas.

8 Robusthet i samhällsviktig verksamhet

8.1 Samhällsviktig verksamhet

Regeringens bedömning: Samhällsviktiga verksamheter bör kunna upprätthålla en grundläggande funktionalitet vid extraordinära händelser. Krav på förmåga för samhällsviktig verksamhet bör formuleras för att tydligare styra arbetet med att identifiera lämpliga åtgärder.

Försvarsberedningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Krisberedskapsmyndighetens förslag: Krisberedskapsmyndigheten föreslår att grundläggande säkerhetskrav skall tas fram för samhällsviktig verksamhet. Dessa krav skall precisera miniminivåer för en godtagbar säkerhet och utgöra ett gränssnitt för att bedöma vem som skall bekosta och genomföra säkerhetshöjande åtgärder. De åtgärder som krävs för att uppnå de grundläggande säkerhetskraven skall enligt förslaget bekostas av den verksamhetsansvarige.

Remissinstansernas synpunkter: Remissinstanserna är i huvudsak positiva till Krisberedskapsmyndighetens förslag att grundläggande säkerhetsnivåer skall tas fram. Vissa myndigheter har även preciserat att dessa krav skulle vara bra redskap för att bedöma vem som skall bekosta och genomföra säkerhetshöjande åtgärder. Några myndigheter pekar på att sådana krav bör ställas i form av målsättningar och inte vara för detaljerade. Flera myndigheter som är för principen pekar emellertid på att förslaget behöver förtydligas och analyseras ytterligare, bl.a. vad som avses med samhällsviktig verksamhet. Risken för att mindre företag slås ut och att konkurrensen snedvrids tas också upp.

Skälen för regeringens bedömning: Vissa verksamheter tillhandahåller så väsentliga tjänster att om deras funktionalitet kraftigt reduceras eller upphör riskeras såväl den enskildes hälsa och liv som möjligheten att värna samhällets grundläggande värden. Det är följaktligen viktigt att dessa verksamheter är motståndskraftiga mot olika typer av störningar. I en föränderlig värld måste vad som är att betrakta som samhällsviktig verksamhet kontinuerligt utvecklas och uppdateras.

Energiförsörjning, system för kommunikation och information, vattenförsörjning, hälso- och sjukvård, omsorg om äldre och funktionshindrade, försörjning av vissa varor samt betalningsväsendet är exempel på verksamheter som levererar tjänster som krävs för ett fungerande samhälle. Samtidigt är dessa verksamheter sårbara. Det är därför inte realistiskt att förvänta sig att de alltid kan fungera problemfritt i situationer då samhället ställs inför extraordinära händelser. Den övergripande inriktningen måste dock vara att sådana verksamheter alltid skall kunna upprätthålla en funktionalitet som möjliggör att människors grundläggande behov kan tillgodoses.

Skyddet av svensk samhällsviktig verksamhet måste ses ur ett internationellt perspektiv. De senaste åren har flera händelser visat att störningar i ett land kan få stora konsekvenser i andra länder. Inom många sektorer finns sedan lång tid ett utvecklat internationellt samarbete med syfte att säkra funktionaliteten i olika system. Inom EU pågår sedan 2004 ett arbete med att på europeisk nivå identifiera samhällsviktiga verksamheter för att medlemsländerna skall ta ett gemensamt ansvar för deras skydd. Arbetet är ännu i ett inledande skede och Sverige spelar en aktiv roll i utformandet av denna politik. Det är enligt regeringen viktigt att säkerställa att det nationella arbetet går i fas med utvecklingen i EU och övriga omvärlden.

En nödvändig del av arbetet med att skydda de samhällsviktiga verksamheterna är att prioritera mellan olika åtgärder för att göra samhällsviktig verksamhet mer robust. En rimlig avvägning måste göras mellan åtgärder för att säkerställa att en grundläggande funktionalitet upprätthålls i alla lägen och att utveckla den normala verksamheten. En ökad satsning på hög funktionalitet kan dra resurser från utvecklingsverksam-

heten. Avvägningen bör därför ta sin utgångspunkt i en värdering av verksamhetens betydelse för samhällets funktionalitet.

Mot bakgrund av det som anges ovan anser regeringen att det finns ett behov av att fastställa krav för en grundläggande funktionalitet inom vissa samhällsfunktioner. En utgångspunkt för arbetet kan vara Krisberedskapsmyndighetens förslag till vad som avses med samhällsviktig verksamhet.

För samhället som helhet är det viktigt *att* vissa tjänster kan levereras oavsett omständigheter, inte *hur* dessa levereras. Därför bör krav på dessa verksamheter formuleras i termer av förmåga att upprätthålla en grundläggande funktionalitet även vid störningar som kan uppstå till följd av t.ex. stora olyckor och extraordinära händelser. I detta ingår att ange vilka avnämare som under alla omständigheter bör betjänas. Utifrån dessa krav på samhällsviktiga verksamheter bör ett arbete genomföras som identifierar de samhällsviktiga verksamheternas sårbarheter, vilka hot som kan exploatera dessa sårbarheter samt vilka konsekvenser detta kan få. Detta kan bl.a. ske i arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser. Syftet bör vara att identifiera prioriterade åtgärder, både sådana som bekostas av verksamhetsansvariga själva och sådana som kan finansieras över anslaget 7:5 Krisberedskap. Regeringen anser därmed inte att kraven på förmåga för samhällsviktig verksamhet bör användas som ett gränssnitt för att avgöra vem som skall bekosta säkerhetshöjande åtgärder. Dessa åtgärder kan bl.a. vara sårbarhetsreducerande investeringar i infrastrukturen, insatser för att stärka personalens kompetens och kunskap vilket i sin tur kan leda till behov av författningsändringar. I arbetet bör hänsyn tas till det ömsesidiga beroendet som kan finnas mellan verksamheter.

Beroendeförhållanden är en viktig orsak till att samhällsviktiga verksamheter är sårbara. Kritiska beroendeförhållanden uppstår i de fall då funktionen i en samhällsviktig verksamhet kräver att en annan verksamhet fungerar där denna saknar alternativ. Ett exempel på ett sådant förhållande är beroendet mellan el och elektroniska kommunikationer. En viktig del i arbetet är därför att kartlägga relevanta beroendeförhållanden.

En stor del av de samhällsviktiga verksamheterna ägs och drivs av privata aktörer på en marknad präglad av avreglering. En väl fungerande privat-offentlig samverkan är därför nödvändig för arbetet med att skydda dessa verksamheters funktionalitet. Privata aktörer bör i möjligaste mån involveras i arbetet med att identifiera rimliga förmågekrav för samhällsviktig verksamhet. En väl fungerande privat-offentlig samverkan är dynamisk och kan snabbt anpassas efter en föränderlig verklighet. Privat-offentlig samverkan bör vara en i krishanteringssystemet integrerad process på såväl central som regional och lokal nivå. Den bör vara baserad på frivilliga avtal mellan likvärdiga parter och bedrivs med kvalitetssäkrade metoder, bland annat för säkert informationsutbyte.

I de avsnitt som följer redogör regeringen för åtgärder inom vissa områden som bedöms som samhällsviktiga.

Erfarenheterna från stormarna i södra Sverige under vintern 2005 visade än en gång på den stora betydelsen av att de allmänna telenäten fungerar för såväl medborgarnas trygghet och säkerhet som samhällsorganens förmåga att leda och samordna sina insatser för att hantera situationen. För att kunna trygga kommunikationen för samhällsviktiga funktioner bygger staten upp Rakelsystemet. Av kapitel 12 framgår att det därför är viktigt att aktörer som är inblandade i krishantering har åtkomst till detta system. Som ett komplement till Rakelsystemet kan ytterligare åtgärder vidtas, så som att en abonnent vid en kris kan använda andra operatörers mobilnät då abonnentens eget operatörsnät inte ger täckning (s.k. roaming) samt prioritering i elektroniska kommunikationsnät.

Roaming vid kriser

Vid olika former av störningar kan tillgängligheten och funktionen i de allmänna telenäten variera på så sätt att vissa operatörers nät är tillgängliga och andra inte är det. Som exempel på en störning som påverkat funktionen i de allmänna telenäten kan nämnas stormen Gudrun som drabbade södra Sverige natten mellan den 8–9 januari 2005. I samband med stormen inrättade mobiltelefonioperatörer på frivillig basis en möjlighet till roaming för att öka tillgängligheten och funktionaliteten i mobiltelefoninäten. Med roaming menas att en abonnent automatiskt kan använda andra operatörers mobilnät då abonnentens eget operatörsnät av någon anledning inte ger täckning. En sådan lösning skulle innebära att behövande grupper i samhället kan ges bättre möjlighet att få tillgång till fungerande telefoni vid svåra störningar i telenäten, t.ex. äldre som vårdas i hemmet och som bor kvar trots längre elavbrott.

Regeringen anser att ett inrättande av en funktion för roaming vid kriser bör användas restriktivt både med avseende på utnyttjande och vilka som bör tilldelas denna möjlighet. Utdelningen av abonnemang som möjliggör sådan roaming bör administreras av den områdesansvariga myndigheten. Användning av funktionen bör föregås av ett beslut från en central myndighet. Abonnemangen kan ges till sådana grupper i samhället som normalt inte på eget initiativ införskaffar mobiltjänster med hög tillgänglighet.

Avsikten är inte att denna roaming skall ersätta den möjlighet som i dag finns att genom avtal med operatören få denna tjänst. Varje abonnent har ett eget ansvar att införskaffa den tjänst som passar dess behov avseende bl.a. tillgänglighet och funktion. De användare som har ett behov att alltid kunna kommunicera bör införskaffa en tjänst för detta. Flera mobiltelefonioperatörer tillhandahåller i dag sådana tjänster genom att erbjuda roaming med andra operatörer i händelse av bristande tillgänglighet i det egna nätet.

Post- och telestyrelsen arbetar med att se över möjligheterna att på frivillig basis komma fram till en lösning för roaming i mobiltelefoninäten vid kriser. I arbetet som Post- och telestyrelsen genomfört tillsammans med mobiltelefonioperatörer har olika lösningar för en sådan roamingfunktion övervägts. Regeringen följer denna fråga noga och har i Post- och telestyrelsens regleringsbrev för 2006 uppdragit åt myndig-

Prioritet i de elektroniska kommunikationsnäten

Samhällets beroende av fungerande elektroniska kommunikationer vid stora olyckor och extraordinära händelser är stort. De senaste åren har ett antal händelser av katastrofkaraktär inträffat där behoven av kommunikation har överskridit tillgänglig kapacitet. En sådan brist på kapacitet kan leda till att räddningsarbete och arbetet med de elektroniska kommunikationsnätens återställande försvåras och försenas. Arbetet för att på olika sätt öka robustheten i den tekniska infrastrukturen är därför av stor betydelse för samhället. I svåra situationer kan också möjligheten att kunna prioritera trafiken i de elektroniska kommunikationsnäten vara av betydelse för att ge samhällsviktiga användare tillgång till fungerande kommunikationer. I dag erbjuder de allmänna kommunikationsnäten inga eller mycket begränsade möjligheter till att ge prioritet.

Post- och telestyrelsen utreder möjligheten till prioritetsfunktioner utifrån kravställningar såsom behov, teknik och kostnad. Ett eventuellt införande av möjlighet till prioritet bör ske i etapper för att minimera påverkan i operatörernas verksamhet. Utöver det arbete Post- och telestyrelsen genomfört återstår det dock ett antal frågor som bör bedömas utifrån en mer övergripande nivå. Som exempel på sådana återstående frågor kan nämnas bedömning av vilka grupper i samhället som bör omfattas av en prioriteringsfunktion, vid vilka situationer en prioriteringsfunktion bör användas och vilken aktör som bör administrera tilldelningen av prioriteringen.

Elförsörjning

De återkommande och långvariga elavbrotten de senaste åren har förorsakat elkunder och samhället omfattade skador. Det har föranlett regeringen att utarbeta ytterligare säkerhetskrav och åtgärder för att säkerställa en leveranssäker elöverföring och undvika att framtida svåra väderförhållanden leder till allvarliga konsekvenser.

I propositionen Leveranssäkra elnät (prop. 2005/06:27) föreslog regeringen ett lagstadgat funktionskrav samt en i lag reglerad skyldighet för nätföretag att betala ersättning till elanvändare vid långvariga oplanerade elavbrott som inte orsakats av händelser av exceptionell karaktär. Regeringen framhåller i propositionen att tillgången till el är av stor betydelse för den framtida krishanteringen. I motiveringen anger regeringen i fråga om risk- och sårbarhetsanalyserna att dessa inom nätverksamheten kan användas bl.a. till att optimera underhålls- och reparationsarbeten. Regeringen konstaterar vidare att nätbolagen är mycket viktiga aktörer i händelser av olyckor och kriser i samhället. Tillgången på el är grundläggande för samhällets funktion i stort och för en god krisberedskap. Som en självklar del av att upprätthålla leveranssäkerheten ingår därför förmågan att kunna hantera en situation med leveransavbrott, även under svåra förhållanden. Samverkan med andra krishanteringsaktörer är grundläggande för denna förmåga. Regeringen lämnade även förslag om

rapportering av långvariga och omfattande elavbrott samt om information till elanvändarna. Riksdagen har beslutat om ändringarna i ellagen (1997:857). Bestämmelserna om funktionskravet träder i kraft den 1 januari 2011. Övriga bestämmelser har trätt i kraft den 1 januari 2006 (SFS 2005:1110).

8.1.1 Beredskap för dricksvattenhanteringen

Regeringens bedömning: Vid de normerande inspektioner som utförs i kommunerna bör Livsmedelsverket även beakta krisberedskapsaspekter.

Skälen för regeringens bedömning: Livsmedelsverket och Naturvårdsverket har tillsammans med Krisberedskapsmyndigheten redovisat behoven av åtgärder för att förbättra dricksvattenberedskapen i rapporten Ansvar för dricksvattenberedskap m.m. (dnr M2004/4303/Na). Åtgärderna syftar till att förbättra beredskapen för hela dricksvattenkedjan. Bland annat föreslås att Livsmedelsverket bör ges möjlighet att föreskriva vilka försiktighetsmått som skall vidtas för att säkerställa dricksvattenkvaliteten och för att skydda dricksvattenförsörjningen. Regeringen delar de slutsatser som redovisas.

Regeringen har i en lagrådsremiss den 19 januari 2006 lämnat förslag till en ny livsmedelslag. I lagen föreslås bl.a. ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om försiktighetsmått för att förebygga och avhjälpa sabotage, terrorism och andra hot mot livsmedelsförsörjningen.

Systemet för dricksvattenförsörjning bedöms vara särskilt sårbart när det gäller sabotage med syfte att sprida smittsamma sjukdomar eller störa försörjningen på annat sätt och måste därför skyddas mot bl.a. sabotage, terrorism och andra kriminella handlingar. Även andra typer av livsmedel och livsmedelsverksamheter bör omfattas av försiktighetsåtgärderna. Bestämmelserna bör bl.a. gälla dricksvattenanläggningarnas skal-skydd samt hur ledningsnätskartor och annan känslig information hanteras. En annan viktig aspekt är IT-säkerheten vid styrning och övervakning av dricksvattenförsörjningen.

Enligt livsmedelslagen (1971:511) utövar Livsmedelsverket, länsstyrelserna och kommunerna tillsyn över livsmedelslagstiftningen. Kommunerna ansvarar för den operativa kontrollen av vattenverk. Det är viktigt att frågor om krisberedskap och krishantering är en del av den ordinarie livsmedelstillsynen. I samband med tillsynen av dricksvattenanläggningar och andra livsmedelanläggningar bör kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder eller motsvarande även fortsättningsvis utföra den operativa och direkta tillsynen av dessa aspekter. De lokala tillsynsmyndigheterna bör vid behov begära stöd hos andra myndigheter, exempelvis Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Säkerhetspolisen.

Livsmedelsverket utövar tillsyn av den kommunala verksamheten bland annat genom s.k. normerande inspektioner. De normerande inspektionerna genomförs med stöd av 46 a § i livsmedelsförordningen (1971:807). Syftet med inspektionerna är dels att likrikta tillsynen över landet, dels ge den lokala myndigheten stöd. De normerande inspektionerna inom dricksvattenområdet syftar till att undersöka hur tillsynen

av vattenverken fungerar. Det är viktigt att de normerande inspektionerna även innefattar krisberedskapsaspekter. Detta kan ligga till grund för förbättrade rutiner. De utbildnings- och informationsinsatser som genomförs är inte tillräckliga för att kommunerna skall stärka krisberedskapen i tillräcklig omfattning. Utbildningen måste även fortsättningsvis ligga kvar på minst samma nivå men en höjd nivå bör eftersträvas. Föreskrifterna och tillsynen säkerställer att de ökade kunskaperna i kommunerna även omsätts till åtgärder.

Livsmedelsverkets arbete för ökad säkerhet finansieras för närvarande genom Krisberedskapsmyndigheten. De medel som fördelas från anslaget 7:5 Krisberedskap har möjliggjort för Livsmedelsverket att driva frågorna på ett framgångsrikt sätt. Det kommer att krävas omfattande rådgivning från Livsmedelsverkets sida både till vattenproducenterna och till de lokala tillsynsmyndigheterna. För att uppnå de förbättringar som är önskvärda måste de normerande inspektionerna genomföras i något högre grad än i övrigt på livsmedelsområdet. Livsmedelsverket bör även i fortsättningen erhålla medel från anslaget 7:5 Krisberedskap.

8.1.2 Haveriutredning vid infrastrukturella störningar

Regeringens bedömning: Det är angeläget att ta tillvara dokumentation och erfarenheter samt att systematiskt och samlat lära av inträffade kriser. Därför bör ett system med haveriutredningar i samband med extraordinära händelser inom samhällsviktiga infrastrukturer utredas närmare.

Försvarsberedningens förslag: Ett system med att systematiskt tillsätta en s.k. haveriutredning, i likhet med vad som sker bl.a. vid fartygs- och flygolyckor, bör övervägas för situationer där den infrastrukturella säkerheten allvarligt har äventyrats. Detta kan på ett successivt och effektivt sätt stärka vår säkerhet genom att kunskapen kring sårbarheten i samhället ökar.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen anser liksom Försvarsberedningen att egna och andras erfarenheter från kriser är ett viktigt kunskapsunderlag för att stärka samhällets säkerhet och förbättra krishanteringsförmågan. Det är därför angeläget att utveckla en struktur för att ta tillvara dokumentation och erfarenheter samt att systematiskt och samlat lära av inträffade kriser. Regeringen finner att Försvarsberedningens resonemang angående en haveriutredning i samband med extraordinära händelser inom samhällsviktiga infrastrukturer är ett förslag som bör utredas närmare.

8.2.1 Inriktning av nationell strategi för informationssäkerheten

Regeringens bedömning: Den av regeringen 2002 fastställda strategin för informationssäkerhet bör utvecklas till att även omfatta att kunna upptäcka, ingripa mot och agera i samband med störningar i samhällsviktiga IT-system.

Förtroendet för och tryggheten att använda IT bör öka. En ökad säkerhet och ett förbättrat integritetsskydd bör eftersträvas.

En handlingsplan för informationssäkerhet bör utarbetas med utgångspunkt i en nationell strategi för informationssäkerhetsarbetet.

Försvarsberedningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Informationssäkerhetsutredningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna instämmer i stort med utredningens förslag. Vissa synpunkter har lämnats av *Riksbanken, Ekobrottsmyndigheten, Försvarmakten, Förvarets materielverk, Förvarets radioanstalt, Krisberedskapsmyndigheten, Förvarshögskolan, Totalförvarets forskningsinstitut, Försäkringskassan, Finansinspektionen, Datainspektionen, Kammarkollegiet, Skolverket, Kungliga Tekniska högskolan, Livsmedelsverket, Luftfartsverket, Verket för näringslivsutveckling, Post- och telestyrelsen, Göteborgs kommun, Östersunds kommun, Landstinget i Jönköpings län, Svensk Energi, Svenska Bankföreningen och Generic AB*. De huvudsakliga synpunkterna är:

- Förslaget till strategi är för allmänt hållen och det saknas konkreta förslag som är tydligt beskrivna.
- Ett mer globalt synsätt behövs och det är av vikt att tillvarata internationell kunskap.
- Det saknas spårbarhet mellan strategin och förslaget till handlingsplan. Det saknas klara resonemang för utredningens ställningstagande och förslag. Förslagen borde ha prioriterats inbördes.
- Om underrättelse- och säkerhetstjänsten skall förbättra informationsdelgivningen bör det ges möjlighet att inrikta underrättelseinhämtningen.
- Den personliga integriteten beaktas inte i förslaget till strategi.
- Begreppet samhällsviktig verksamhet används utan att definieras.
- Det saknas kriterier för bedömning av vad som är samhällsviktig verksamhet.

Skälen för regeringens bedömning

Ett av regeringens delmål för politiken för informationssamhället (prop. 2004/05:175, bet. 2005/06:TU4, rskr. 2005/06:142) innefattar tillgänglighet och säkerhet samt flera informationssäkerhetsfrågor. Ett förtroende för IT och att användandet stimuleras är viktigt för att nå delmålet. Informationssäkerhetsfrågor är därför en naturlig del i IT-utvecklingen.

Tillgång till korrekt och säker information vid rätt tillfälle är en förutsättning för trygghet, tillväxt, konkurrens, utveckling och välfärd. Informationstekniken har möjliggjort en explosionsartad utveckling inom informationsförsörjningen. Sverige har en internationellt framstående ställning i fråga om investeringar i och användning av ny teknik. Ny teknik – där uppgifter och information bearbetas, lagras och förmedlas elektroniskt – innebär emellertid inte bara ökade möjligheter, utan också sårbarheter och beroenden. Tekniken utvecklas ofta snabbare än säkerhetsarbetet.

En rad verksamheter är beroende av en fungerande informationsförsörjning för att kunna upprätthålla produktionen av tjänster och varor. Säker informationsförsörjning är viktig för att uppnå en robusthet i samhällsviktig verksamhet.

Sårbarheten berör ett mycket stort antal aktörer och intressen och området präglas av en stor dynamik. Bilden av dagens brister och hot är mycket komplex och därmed även behovet av åtgärder. Därför behövs enligt regeringen en mer sammanhållen politik inom informationssäkerhetsområdet. En nationell strategi och en bättre samordning av informationssäkerhetsfrågorna är av stor betydelse för det fortsatta arbetet.

En nationell strategi för informationssäkerhet

En övergripande strategi redovisades i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158 s. 103) som innebär att målet för informationssäkerhet i samhället och skydd av samhällsviktiga IT-beroende system är att kunna förhindra och hantera störningar i samhällsviktig verksamhet. I propositionen Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället (prop. 2004/05:175) gavs inriktningen för en strategi för ett säkrare Internet. En utvecklad strategi bör ha ett långsiktigt perspektiv och utvecklas kontinuerligt för att ligga till grund för handlingsplaner, prioriteringar och åtgärder på två till tre års sikt. Strategin vänder sig till alla aktörer – såväl privata som offentliga. Strategin innebär att formerna för samverkan behöver utvecklas.

Utvecklingen av strategin innebär att de förebyggande och förberedande åtgärderna bör bli en del av myndigheters sektorsansvar och instruktionsmässiga uppgifter för att ge en ökad säkerhet. I detta kan det ingå att också förbättra integritetsskyddet samt att kunna upptäcka, ingripa mot och agera i samband med störningar. Regeringen anser att det bör finnas en förmåga att förhindra och hantera allvarliga störningar i samhällsviktig verksamhet. Det behövs också insatser från rättsvårdande myndigheter och att frågan om den personliga integriteten uppmärksammas. Regeringen delar synen med de remissinstansers som påtalat att integritetsfrågan inte har belysts i Informationssäkerhetsutredningens förslag till strategi.

OECD:s riktlinjer om nät- och informationssäkerhet bör användas för informationssäkerhetsfrågor i samhället (OECD:s riktlinjer för säkerheten i informationssystem och nät – på väg mot en säkerhetskultur). Regeringen anser att informationssäkerhet är ett gemensamt, internationellt problem och att strategiska lösningar måste utvecklas i samverkan med andra länder, både inom EU och i internationella organ. En nationell strategi bör ligga till grund för att tillvarata Sveriges intressen och ett

Utarbetande av mål och handlingsplan

Den vardagliga verksamheten ställer krav på informationssäkerhet. Hög informationssäkerhet i det dagliga arbetet bidrar till skydd mot avancerade hot. Nivån på säkerheten måste därför anpassas efter verksamhetens krav för att ge en balans mellan funktionalitet och säkerhet med hänsyn till faktorer som t.ex. ekonomi och risktagande.

En del verksamheter ställer särskilt höga krav på informationssäkerhet då de kan vara t.ex. komplexa eller känsliga. Andra är utsatta för hot från resursstarka och avancerade aktörer. Ansvar och skyldigheter skiftar.

Informationssäkerhetsutredningen har lämnat förslag till en målstruktur för informationssäkerhet. Regeringen anser att denna bör kunna utgöra en grund för det fortsatta arbetet. Förslaget innebär att tre typer av mål bör formuleras som avser:

- krav på prestationsförmåga eller säkerhet för samhällsviktig verksamhet,
- krav på tillämpning av standarder samt
- kompletterande åtgärder för informationssäkerhet.

Regeringen delar Informationssäkerhetsutredningens bedömning om behovet av en handlingsplan för att genomföra strategin.

Regeringen avser att ge Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att i samråd med tillsyns- och sektorsmyndigheter lämna förslag till mål och att utarbeta en handlingsplan samt att lämna förslag på hur handlingsplanen skall förvaltas. Därutöver finns sektorsspecifika mål som tillsyns- och sektorsmyndigheterna arbetar för att uppnå. Ansvaret för att hålla samman arbetet innebär ingen förändring i ansvaret för informationssäkerhetsarbetet. Arbetet med handlingsplanen bör bedrivas i nära samverkan med berörda myndigheter, kommuner, landsting och med näringslivet. Tillsyns- och sektorsmyndigheternas ansvar bör särskilt beaktas liksom de synpunkter som vissa remissinstanser framfört.

Handlingsplanen kan enligt regeringens bedömning till viss del ligga till grund för arbetet i ett första skede.

Ansvar

Staten, kommuner och landsting står inför liknande problem inom informationssäkerhetsområdet. Det kan därför finnas skäl att genom en särskild överenskommelse få till stånd en samsyn inom den offentliga sektorn i informationssäkerhetsfrågor. Även ansvarsförhållanden mellan staten, kommuner och landsting behöver tydliggöras.

Informationssäkerhet bör ses som en integrerad del av verksamhetsansvaret. Det är varje medborgares eget ansvar att inhämta kunskaper och vara medveten om de säkerhetsrisker som följer med elektronisk hantering. Det är också varje företags ansvar att svara för såväl kompetensförsörjning som säkerhet i de egna informationssystemen.

Staten har ett särskilt ansvar för informationssäkerheten inom ett antal politikområden. Inom en rad områden ställer staten krav på säkerhet.

Exempel på detta är infrastruktur som elförsörjning och elektronisk kommunikation samt hantering av personuppgifter. I flera fall ombesörjs detta arbete av tillsyns- och sektorsmyndigheter som har eget ansvar, föreskriftsrätt, internationella frågor och andra styrmedel till sitt förfogande.

Kompetensförsörjning

En hög allmän kunskapsnivå om informationssäkerhet är nödvändig om Sverige skall kunna vara en ledande IT-nation. Den tekniska utvecklingen på IT-området är i allt väsentligt styrd av olika privata aktörer på marknaden. Offentliga aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet bör därför utveckla rollen som kravställare och beställare. Regeringen anser också att informationsutbyte och samarbete mellan den offentliga sektorn och näringslivet bör utvecklas för att på ett kostnadseffektivt sätt bygga upp informationssäkerhetskompetensen i samhället på bredden.

En god informationssäkerhet kräver goda kunskaper. Forskning och utveckling av hög teknisk kompetens inom informationssäkerhet är grundläggande för att kunna hantera informationssystem och de möjligheter och hot som är förknippade med dessa. Kunskaperna och medvetandet om risker måste också nå den enskilde användaren. Det gäller kunskaper om befintliga risker och hur den enskilda medborgaren kan skydda sig. Det finns flera risker med bristande kunskaper om informationssäkerhet hos enskilda. Regeringen är av den uppfattningen att det finns behov av en bred folkbildningsinsats inom detta område. Post- och telestyrelsen har regeringens uppdrag att sammanställa information om säkerhet vid Internetanvändning. På styrelsens webbplatser har över en miljon aktiviteter genomförts – besök, säkerhetstester av hemdatorer och lösenordstester i utbildningssyfte. Post- och telestyrelsen har föreslagit fortsatta insatser i rapporten Säkerhetsinformation till Internetanvändare. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Det är viktigt med en tidig kunskapsuppbyggnad i skolan. De initiativ när det gäller kunskap om IT som är under utveckling för gymnasieskolan är enligt regeringen en bra början för att höja den allmänna kunskapsnivån i samhället. Skolverket kommer även att behandla dessa frågor i kommande revideringar av grundskolans läroplaner. En ökad användning av IT ställer också ökade krav på utbildningen inom universitet och högskolor. En hög IT-kompetens, samt kunskaper i IT-säkerhet, är i dag naturlig inom en rad yrken, vid sidan av de rent IT-relaterade yrkena.

8.2.2 Organisatoriska konsekvenser inom informationssäkerhetsområdet

Regeringen anser att ett förutseende, tydligt och kommunicerat nationellt informationssäkerhetsarbete bidrar till att skapa förtroende för IT, vilket främjar en ökad användning av IT och bidrar till att bibehålla och utveckla Sveriges roll som en ledande IT-nation.

Ansvar för informationssäkerhetsarbetet måste vara tydligt och förutsägbart för alla involverade, inklusive näringslivet. Otydliga gränsdrag-

ningar eller dubbelkommando, i form av t.ex. tillsyn och regler, inom sektorer måste enligt regeringen undvikas för att inte hämma utvecklingen. Regeringens ställningstaganden innebär inte någon förändring i inriktningen, uppdragen eller ansvaret för de tillsyns- och sektorsmyndigheter som i dag har ansvar för informationssäkerhetsfrågor.

I propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158) redovisade regeringen vissa åtgärder inom informationssäkerhetsområdet. Berörda myndigheter har sedan 2002 vidtagit bl.a. följande åtgärder. Krisberedskapsmyndigheten har det sammanhållande myndighetsansvaret för informationssäkerhetsfrågorna. I arbetet ligger att bedriva omvärldsanalys och leverera en årlig lägesbedömning till regeringen. Privat – offentlig samverkan och stöd till de som bedriver samhällsviktig verksamhet är andra frågor som hanteras inom uppdraget. Post- och telestyrelsen har organiserat en rikscentral för incidentrapportering (Sitic). Försvarets radioanstalt har byggt upp teknikkompetens för att utföra IT-säkerhetsanalyser på uppdrag av statliga myndigheter. Försvarets radioanstalt skall också kunna stödja arbetet med att återställa samhällsviktiga verksamheter vilkas system drabbats av IT-attacker. Försvarets materielverk har under de senaste åren byggt upp en certifierings- och evalueringsfunktion.

Informationssäkerhetsutredningen har föreslagit att Krisberedskapsmyndigheten bör få det administrativa ansvaret för informationssäkerhet och signalskyddstjänst. Utredningen har också föreslagit att en ny myndighet, som bygger på den kompetens som i dag finns inom Försvarets radioanstalt, bör få det tekniska ansvaret för informationssäkerheten och signalskyddstjänsten.

Regeringen anser att det är angeläget med en bred syn på informationssäkerheten i samhället. Ett allt för snävt perspektiv vad det gäller t.ex. användningen av IT, utvecklingen av teknik eller hot måste undvikas. Därför är det viktigt att flera aktörer deltar i informationssäkerhetsarbetet och att formerna och ansvaret för detta klarläggs. Detta gäller inte minst förhållandet till tillsyns- och sektorsmyndigheterna.

Mot bakgrund av dels de förslag till översyn av myndighetsstrukturen som redovisas i denna proposition, dels den översyn av den samlade underrättelseverksamhetens och säkerhetstjänstens struktur och organisation som aviseras i regeringens skrivelse 2005/06:131 samt utvecklingen av den övriga informationssäkerhetspolitiken, avser regeringen att återkomma med ställningstagande i dessa frågor. När det gäller signalskyddsverksamheten avser regeringen att, med utgångspunkt i Informationssäkerhetsutredningens förslag, återkomma i annat sammanhang.

Regeringens bedömning: För att stärka samhällets förmåga att förebygga sårbarheter samt motstå hot och risker bör ett nationellt program för säkerhetsforskning upprättas som även beaktar nationella styrkeområden och pågående internationella forskningssatsningar.

Krisberedskapsmyndigheten bör få ett ansvar för att, i samverkan med Verket för Innovationssystem, kartlägga, följa upp och i vissa fall beställa relevant behovsmotiverad forskning, utvecklingsverksamhet och analyser.

Försvarsberedningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen har i kapitel 4 redovisat en strategi för Sveriges säkerhet. En viktig komponent för att stärka samhällets säkerhet är den forskningsverksamhet som nationellt och internationellt bedrivs på området. Forskning, teknikutveckling och analysverksamhet av intresse för säkerhetsområdet är under utveckling och uppvisar en stor bredd, både vad gäller utförare, användare och finansiärer. Säkerhetsforskning har fokus på den sårbarhetsreducering och krishanteringsförmåga som krävs för att samhället skall kunna värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter. Säkerhetsforskning i detta sammanhang bör avse åtgärder mot antagonistiska hot och risker och även omfatta andra former av extraordinära händelser. Den typ av komplexa problem som de aktörer som arbetar med samhällets säkerhet ställs inför kräver grundforskning, behovsmotiverad forskning, teknikutveckling, analys- och utredningsverksamhet samt expertstöd. Det är viktigt att många olika forskningsaktörer och -miljöer, inte minst inom universitet, högskolor och institut, kan bidra till utförandet.

Regeringen anser att ett behovsstyrt nationellt program för säkerhetsforskning bör upprättas för att stärka samhällets förmåga att motstå hot, risker och sårbarheter. Programmet bör även beakta nationella styrkeområden och pågående internationella forskningssatsningar. Inom ramen för det nationella programmet för säkerhetsforskning bör Krisberedskapsmyndigheten få ett ansvar för att kartlägga, följa upp och i vissa fall beställa relevant behovsmotiverad forskning, utvecklingsverksamhet och analyser. Det bedrivs redan i dag en hel del forskning och verksamhet inom olika sektorer som har relevans även för säkerhetsområdet. Det är viktigt att detta beaktas vid upprättandet av ett nationellt program för säkerhetsforskning. Krisberedskapsmyndigheten bör i sitt arbete tillvarata den kompetens som finns och genereras inom andra myndigheter och organisationer. Kompetens inom specifika områden, såväl militära som civila, bör kunna merutnyttjas av samhället i stort. Det är också viktigt att stimulera samverkan mellan statligt finansierad forskning och den forskning och teknikutveckling som sker på kommersiell grund i industrin. Det bör finnas goda förutsättningar för att skapa ett starkt nationellt innovationssystem för säkerhetsområdet med utgångspunkt i den kunskap som byggts upp genom åren inom svensk försvarsindustri. Det nationella forskningsprogrammet avses finansieras genom vissa

ominriktningar av de medel som Krisberedskapsmyndigheten redan i dag avsätter för forskning inom anslaget 7:5 Krisberedskap. Finansieringen bör kunna hanteras inom ramen för myndighetens ordinarie arbete med forskning. Programmet bör inrättas för en period av fyra år med start 2007. Därefter bör en eventuell förlängning till 2013 kunna ske efter att en utvärdering av de första åren har gjorts. Samverkan bör ske med det råd för beredning av forskningsfrågor som knyts till Försvarmakten.

I ett samlat system för säkerhetsforskning krävs att såväl beställare i form av myndigheter och kommuner som utförare i form av forskningsinstitut, universitet och företag tar sitt ansvar och säkerställer effektiv kunskapsöverföring. Användarna bör i samverkan med Krisberedskapsmyndigheten fungera som kompetenta kravställare, ta till sig resultaten av forskningen, förstå hur forskningsresultat och ny teknik kan implementeras samt förbättra förmågan att hantera kriser och reducera sårbarheter. Utförarna måste säkerställa att forskningsresultaten kan komma till konkret användning såsom i utbildning och övningar samt i omvandling till nya produkter och metoder. Programmet bör också innehålla möjligheter att utveckla gemensamma tekniska krav och standarder, åtgärder för att stärka innovationssystem inom säkerhetsområdet samt understödja aktivt stöd till deltagande i internationellt standardiseringsarbete. Stor vikt bör läggas på tillämpning av forskningen i samhället.

Krisberedskapsmyndigheten skall samverka med Verket för Innovationssystem i genomförandet av det nationella programmet för säkerhetsforskning genom att sammanföra samhällets olika användarbehov med forskning, teknikutveckling och tjänsteutveckling. Genomförandet av säkerhetsforskningsprogrammet bör verka för att åstadkomma ett framgångsrikt svenskt deltagande i EU:s ramprogram för forskning och utveckling liksom i de forskningsprogram som bedrivs i USA.

10 Förändringar på central myndighetsnivå

Regeringens bedömning: Som ett led i utvecklingen inom krishanteeringsområdet bör en översyn av verksamheterna vid Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk genomföras. Inriktningen för översynen är att relevanta delar av myndigheterna bör läggas samman och att övriga delar överförs till andra verksamheter. Även viss annan verksamhet, t.ex. de frågor som Styrelsen för psykologiskt försvar ansvarar för bör ingå i översynen.

Försvarsberedningens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Riksdagen beslutade den 23 maj 2002 om bildande av Krisberedskapsmyndigheten (prop. 2001/02:158, bet. 2001/02:FöU10, rskr. 2001/02:261). Grunden till beslutet var den struktur för samordning av planeringen för beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred och vid höjd beredskap som regeringen redogjorde för i propositionen Fortsatt förnyelse av totalförsvaret (prop. 2001/02:10). Samordningen bedömdes vara av sådan karaktär och omfattning att den hörde hemma på myndighetsnivå och att uppgiften

borde läggas på en planeringsmyndighet. Myndigheten skulle dock inte frånta andra myndigheter deras ansvar inom sakområden varför regeringen inte ansåg att Statens räddningsverks uppgifter borde ingå i den nya myndighetens ansvarsområde. Inrättandet av Krisberedskapsmyndigheten ändrade därmed inte krishanteringsarbetet inom de övriga myndigheternas verksamhet.

Krisberedskapsarbetet har utvecklats under de år som gått sedan Krisberedskapsmyndigheten bildades. Regeringen delar Försvärsberedningens uppfattning att förutsättningarna för krisberedskapen har ändrats och att de senaste årens händelser visar att gränsen mellan allvarliga olyckor och extraordinära händelser har blivit allt mer diffus. I EU-sammanhang går utvecklingen från räddningstjänst mot bredare fokus på skydd och säkerhet. Liksom Försvärsberedningen anser regeringen därmed att flera skäl talar för en sammanläggning av Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk. Att skapa förutsättningar för att bättre hantera ett brett spektrum från olyckor i vardagen till allvarliga kriser i samhället bör enligt regeringen ses som ett naturligt steg i den utveckling av krisberedskapsarbetet som bedrivits sedan mitten av 1990-talet. Mot bakgrund av detta anser regeringen att en översyn av myndighetsstrukturen bör göras. Regeringen har i avsnitt 5.4 redogjort för att ett system med krisledande myndighet bör kunna införas relativt snabbt och utvecklas successivt under 2006 och 2007, så att en väl förberedd och övad struktur kan vara i funktion senast under 2008 samt att det arbetet måste bedrivas tillsammans med nämnda myndighetsöversyn. Utöver rationaliseringsvinster och synergieffekter, bl.a. när det gäller utbildnings- och övningsverksamhet, skulle en förändring också underlätta för bl.a. kommunernas och länsstyrelsernas verksamhet. Därtill måste översynen också klarlägga frågan om kontaktpunkt i det internationella samarbetet om säkerhet och krishantering.

Inriktningen för översynen är att relevanta delar av myndigheterna bör läggas samman och att övriga delar överförs till andra verksamheter. Från rationaliserings- och synergisynpunkt bör översynen inkludera även viss annan verksamhet, t.ex. de frågor som Styrelsen för psykologiskt försvar ansvarar för. Översynen bör genomföras snarast.

11 Förslag till ny lagstiftning för krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting m.m.

11.1 Bakgrund och utgångspunkter

Lagen (1994:1720) om civilt försvar trädde i kraft den 1 juli 1995 och innehåller bestämmelser om kommunernas och landstingens ansvar inom det civila försvaret. Lagen innehåller också bestämmelser om hemskydd, verkskydd och befolkningskydd. Lagen kompletteras av förordningen (1995:128) om civilt försvar. Bestämmelserna i lagen tar sikte på höjd beredskap, dvs. krig, krigsfara eller sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att

Sverige har varit i krig eller krigsfara. Vid den tidpunkt då lagen beslutades stod i stor utsträckning kriget i fokus för hotbilden. Därefter har förutsättningarna för planeringen med utgångspunkt från hotbilden förändrats. Planeringsinriktningen avser numera en betydligt bredare hotbild än tidigare och tyngdpunkten har allteftersom flyttats från hanteringen av kriget till hanteringen av andra krissituationer. När hotbilden förskjutits är det andra åtgärder som är nödvändiga att genomföra. Det finns behov av en lagstiftning som beaktar behoven såväl vid extraordinära händelser i fredstid som vid höjd beredskap.

Begrepp

Totalförsvaret definieras i lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap som den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då skall bedrivas. Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). I fredstid är civilt försvar den verksamhet som genomförs för att höja samhällets förmåga att motstå ett väpnat angrepp. Det civila försvaret är alltså den verksamhet som ett flertal aktörer genomför i syfte att komplettera det fredstida samhällets förmåga.

Höjd beredskap definieras också i lagen om totalförsvaret och höjd beredskap. Av lagen framgår att beredskapen kan stärkas för att höja landets försvarsförmåga. Höjd beredskap är då antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap. Är Sverige i krig råder högsta beredskap. Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen besluta om skärpt eller högsta beredskap.

Det finns inte någon legaldefinition av vad en *svår påfrestning på samhället i fred* är. Däremot har regeringen i prop. 2001/02:158, s. 72, uttalat att en svår påfrestning inte utgör en enskild händelse i sig, exempelvis en olycka, ett sabotage osv., utan är ett tillstånd som kan uppstå när en eller flera händelser utvecklar sig eller trappas upp till att omfatta flera delar av samhället. Tillståndet är av en sådan omfattning att det uppstår allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner eller att det hotar grundläggande värden av olika slag i samhället och kräver att insatser från flera olika myndigheter och organ samordnas för att kunna hantera situationen och därmed begränsa konsekvenserna.

Begreppet *extraordinära händelser* definieras i lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. Det är fråga om händelser som ligger mellan normaltillstånd och höjd beredskap. En extraordinär händelse kan undantagsvis utgöra en svår påfrestning på samhället i fred (prop. 2001/02:184, s. 15).

Huvudprinciperna för ledning i samband med krishantering i samhället (ansvars-, likhets- och närhetsprinciperna) och strukturen för krishanteringen (bl.a. områdesansvar) har redovisats i prop. 2001/02:10, s. 76 ff.

11.2 Kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Prop. 2005/06:133

11.2.1 Gällande rätt

Förberedelser för höjd beredskap

Bestämmelser om kommunernas och landstingens förberedelser för höjd beredskap finns i 2 kap. lagen (1994:1720) om civilt försvar.

Enligt 1 § första stycket skall kommunerna och landstingen vidta de beredskapsförberedelser som behövs för deras respektive verksamhet under höjd beredskap. I bestämmelsen fastslås kommunernas och landstingens ansvar för att den egna verksamheten under krig redan i fred skall ha förberetts i den omfattning som behövs. Bland de beredskapsförberedelser som åsyftas kan nämnas planläggning av verksamheten under höjd beredskap, utbildning samt anskaffning av ledningsplatser, skyddade uppehållsplatser och andra anläggningar som behövs för det civila försvaret. Bestämmelsen syftar alltså på alla de olika typer av förberedelser som är nödvändiga för att en kommuns verksamhet skall fungera under de svåra förhållanden som kan råda under krig.

Landstingen skall på motsvarande sätt genomföra de beredskapsförberedelser som behövs för att i krig kunna upprätthålla hälso- och sjukvård och den övriga verksamhet som landstinget skall bedriva enligt annan lagstiftning.

Det är kommunstyrelsen och landstingsstyrelsen inom respektive organisation som har det yttersta ansvaret för att beredskapsförberedelserna kommer till stånd och genomförs på ett ändamålsenligt sätt samt att de får en enhetlig inriktning. Beredskapsförberedelserna skall genomföras i samverkan med berörda statliga myndigheter, kommuner och landsting. Kommunen skall verka för att beredskapsförberedelserna för den civila verksamhet som bedrivs i kommunen av statliga myndigheter, landstinget samt organisationer och företag får en enhetlig inriktning och för att samverkan kommer till stånd mellan dem. När det är fråga om statliga myndigheter och landsting är det endast den verksamhet som bedrivs med inriktning på kommunens verksamhet som avses. Kommunen har givetvis inget ansvar för rikstäckande eller regional verksamhet som en statlig myndighet bedriver (1 och 2 §§).

Varje kommun och landsting skall medverka i sådan utbildning som utgör ett led i beredskapsförberedelserna och som genomförs av något annat sådant organ eller av en statlig myndighet och som berör kommunen eller landstinget (4 §).

Kommunen skall hålla den myndighet som regeringen bestämmer underrättad om de beredskapsförberedelser som vidtagits och om de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen (5 §).

Kommuner har rätt till ersättning av staten för sådana beredskapsförberedelser som de ålagts att utföra enligt ovan redovisade bestämmelser. Ersättningen skall bestämmas med utgångspunkt i varje kommuns utsatthet och risker i krig. Landstingen har rätt till ersättning för kostnaderna för sådan utbildning som utgör ett led i beredskapsförberedelserna.

Ersättningarna skall bestämmas av och betalas ut av den myndighet som regeringen bestämmer (6 §).

I förordningen (1995:128) om civilt försvar har regeringen föreskrivit närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen om civilt försvar. Beträffande beredskapsförberedelser föreskrivs att varje kommun och landsting skall ha de planer som behövs för verksamheten under höjd beredskap. Dessa skall innehålla uppgifter om den verksamhet som är avsedd att bedrivas under höjd beredskap. Av planerna skall också krigsorganisationen framgå, den personal som skall tjänstgöra i denna och vad som i övrigt behövs för att kommunen eller landstinget skall kunna höja sin beredskap och bedriva verksamheten under höjd beredskap. Planeringen skall avse såväl beredskapshöjningar efter hand som omedelbart intagande av högsta beredskap. Varje kommun och landsting har dessutom en skyldighet att se till att de förtroendevalda och den personal som skall ingå i krigsorganisationen får den utbildning som behövs för verksamheten under höjd beredskap. Även 7 § lagen om totalförsvar och höjd beredskap innehåller uppgifter av betydelse för kommunernas och landstingens beredskapsplanering.

Enligt förordningen om civilt försvar bestäms och betalas ersättningen till kommunerna ut av Krisberedskapsmyndigheten, medan ersättningen till landstingen bestäms och betalas ut av Socialstyrelsen. Ersättningsbeloppen till kommunerna framgår av förordningen. Bestämmelserna om ersättning och vilka uppgifter kommunerna har att utföra bygger på den överenskommelse som träffades mellan staten och Svenska Kommunförbundet år 1994 inför riksdagsbehandlingen av lagen om civilt försvar. Ersättningen till landstingen bestäms år för år inom ramen för det sedvanliga budgetarbetet.

Verksamhet under höjd beredskap

Bestämmelser om verksamhet under höjd beredskap finns i 3 kap. lagen om civilt försvar.

Det är kommunstyrelsen som under höjd beredskap ansvarar för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen skall bedriva. Med detta åsyftas det övergripande ansvaret för ledningen av det civila försvaret. Det är däremot inte meningen att kommunstyrelsen skall ägna sig åt att leda operativ verksamhet som räddningsinsatser och liknande (1 § första stycket).

Som tidigare nämnts har kommunen ett ansvar för att beredskapsförberedelserna för olika verksamheter inom kommunens område samordnas. I 1 § andra stycket ges en motsvarande bestämmelse för verksamheten sedan höjd beredskap inträtt. Av bestämmelsen framgår att det under höjd beredskap är kommunstyrelsen som har ansvaret för detta.

Landstingsstyrelsen ansvarar under höjd beredskap för ledningen av den civila hälso- och sjukvården samt den övriga verksamhet för det civila försvaret som landstinget skall bedriva (2 §).

I 5 § finns en bestämmelse om bistånd mellan kommuner och landsting. Omfattningen av hjälpen bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Kommunen är under höjd beredskap skyldig att hålla den myndighet som regeringen bestämmer underrättad om beredskapsläget och de

övriga förhållanden som är av betydelse för det civila försvaret i kommunen (6 §). Rapporteringen skall enligt vad som sägs i förordningen ske till länsstyrelsen.

Ansvar och organisation vid extraordinära händelser i fred

Kommunernas och landstingens ansvar och organisation vid extraordinära händelser i fredstid regleras i lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2003. Syftet med lagen är att ge kommuner och landsting särskilda befogenheter under extraordinära händelser (1 §). Bestämmelserna i lagen ger kommuner och landsting en möjlighet att inrätta en organisation där snabba beslutsvägar kan skapas om situationen så kräver.

Genom lagen har kommuner och landsting fått en uttrycklig skyldighet att planera för hur de skall kunna hantera extraordinära händelser. En plan för hur detta skall gå till skall antas en gång per mandatperiod (2 §).

Enligt lagen skall en särskild krisledningsnämnd finnas i kommuner och landsting för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser (3 §). Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen eller landstinget i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning (5 §).

I lagen ges också möjlighet till bistånd över kommun- och landstingsgränserna vid en extraordinär händelse (8 §).

11.2.2 Ny överenskommelse mellan staten och Svenska Kommunförbundet om kommunernas uppgifter och ersättning i det nya krishanteringssystemet

Staten skall enligt lagen om civilt försvar betala ersättning till kommunerna för deras kostnader för de beredskapsförberedelser som behövs för kommunernas verksamhet under höjd beredskap. I samband med tillkomsten av lagen om civilt försvar träffade staten och Svenska Kommunförbundet år 1994 en överenskommelse som styr fördelningen av medel till kommunerna. Överenskommelsen grundar sig på en numera föråldrad hotbild och är inte längre relevant.

En ny överenskommelse har därför den 23 juni 2004 träffats mellan staten och Svenska Kommunförbundet om kommunernas uppgifter och ersättning i det nya krishanteringssystemet (2004 års kommunavtal). Överenskommelsen innebär att kommunernas uppgifter i krisberedskapen anpassas till den breddade hotbild som samhället möter i dag. Den innebär bland annat att kommunerna skall genomföra risk- och sårbarhetsanalyser för all verksamhet som måste upprätthållas vid en extraordinär händelse i fredstid samt inom respektive kommuns geografiska område verka för en samordning av statens, landstingets, företags och organisationers förberedelser för hanteringen av en extraordinär händelse och regelbundet utbilda och öva politiker och tjänstemän så att de kan lösa sina uppgifter.

11.2.3 Förslag till ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Prop. 2005/06:133

Regeringens förslag: Lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting och lagen (1994:1720) om civilt försvar upphävs och ersätts av en ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I den nya lagen regleras kommuners och landstings ansvar inom det civila försvaret. Bestämmelserna om hemskydd, verkskydd, varning och mörkläggnings i lagen om civilt försvar avskaffas helt.

Den nya lagen innehåller även bestämmelser som syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. På så sätt uppnås också en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Kommuner och landsting får i arbetet med fredstida krishantering

- en skyldighet att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser,
- ett ansvar för att se till att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser och
- en skyldighet att till regional och central nivå rapportera om krisberedskapsläget före, under och efter en kris.

Dessutom får kommunerna ett ansvar för att verka för samordning och samverkan mellan inom kommunen aktiva krishanteringsaktörer (geografiskt områdesansvar).

Kommun- resp. landstingsstyrelsen ges rätt att besluta att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra. Fullmäktige kan dock fortfarande fatta ett sådant beslut om styrelsen inte gjort detta.

Kommunerna och landstingen skall få ersättning av staten för sådana uppgifter som de utför och enligt lagen är skyldiga att utföra under förutsättning att verksamheten är till nytta för hanteringen av extraordinära händelser av mycket omfattande och svårt slag samt höjd beredskap.

Utredningen Lagen om civilt försvar: Utredningens förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningen har dock föreslagit att det även fortsättningsvis skall vara fullmäktige som beslutar om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra. Dessutom har utredningen inte föreslagit någon motsvarighet till bestämmelsen i 1 kap. 4 § lagen om civilt försvar, som klargör förhållandet till elberedskapslagen (1997:288).

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har tillstyrkt utredningens förslag eller ställt sig positiva till huvuddragen. Exempelvis har *Riksdagens ombudsmän*, *Länsrätten i Göteborg*, *Åklagarmyndigheten*, *Styrelsen för psykologiskt försvar*, *Tullverket*, *Statens kärnkraftinspektion*, *Sjöfartsverket*, *Affärsverket svenska kraftnät*, *Tierps kommun* och *Orsa kommun* tillstyrkt förslagen eller lämnat dem utan erinran.

Beträffande utredningens förslag att föra samman bestämmelserna om kommunernas och landstingens åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap har bl.a. *Kustbevakningen*, *Total-*

försvarets forskningsinstitut, Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting, Oskarshamns kommun och Stockholms läns landsting ställt sig positiva till en sådan ordning. Livsmedelsverket har påpekat att en ordning där bestämmelserna om extraordinära händelser istället samlades i en lag och de speciella bestämmelserna om civilt försvar som behövs i en annan skulle medverka till större fokus på de fredstida hoten och inte innebära en sammanblandning med planeringen för krig.

När det gäller förslaget att kommunerna och landstingen skall vara skyldiga att göra risk- och sårbarhetsanalyser har bl.a. Livsmedelsverket, Banverket och Trollhättans kommun framhållit att en sådan ordning är till stor nytta för krishanteringsarbetet. Öckerö kommun konstaterar att det i och för sig inte är fel att lagstifta om krav på genomförande av risk- och sårbarhetsanalyser, men framhåller att tyngdpunkten bör läggas på utbildning och övning. Krisberedskapsmyndigheten, Sveriges Kommuner och Landsting, Helsingborgs kommun och Göteborgs kommun har beträffande föreskriftsrätten avseende risk- och sårbarhetsanalyser och planer framhållit att föreskriftsrätten bör användas med försiktighet.

Vikten av att kommunerna i förslaget ges ett lagstadgat geografiskt områdesansvar framhålls av Verket för näringslivsutveckling och Trollhättans kommun. Stockholms kommun ställer sig tveksam till om det i samtliga fall är realistiskt att respektive kommun är den samordnande länken för alla myndigheter och andra aktörer som är aktiva i en given krissituation. Stockholms läns landsting och Östergötlands läns landsting delar inte betänkandets förslag att lagreglera kommunernas geografiska ansvar och den samordning som åläggs kommunerna för all krishantering. Detta eftersom extraordinära händelser eller höjd beredskap oftast berör flera kommuner och då länsstyrelsens regionala geografiska områdesansvar bör lyftas fram. Västra Götalands läns landsting stödjer inte förslaget med motiveringen att landstinget är en regional aktör med ett helt annat geografiskt område än en kommun. Landstingets ansvar för hälso- och sjukvården bör inte ingå i kommunernas samordningsansvar. Totalförsvarets forskningsinstitut och Värnamo kommun anser att det skulle vara befogat med ett starkare krav på kommunerna att ansvara för samordningen än vad rekvisitet ”verka för” ger uttryck för.

Uppgiften att ansvara för utbildning och övning bejakas uttryckligen av bl.a. Försvarshögskolan, Livsmedelsverket, Stockholms kommun, Norrbottens läns landsting och Landsorganisationen i Sverige. Krisberedskapsmyndigheten anser att det bör övervägas om det bör föras in ett ansvar för kommuner och landsting att kräva att även entreprenörer och andra som kan få uppgifter vid extraordinära händelser har den förmåga som behövs för att fullgöra sina uppgifter. Sveriges Civi-
lförsvarsförbund anser att kravet på samövning bör omfatta alla lokala aktörer. Banverket anser att kommuner och landsting bör ha en uttrycklig skyldighet att medverka i extern utbildnings- och övningsverksamhet anordnad av andra kommuner, regionala myndigheter och andra organisationer.

Sveriges Kommuner och Landsting har vidare påpekat att vid beslut om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra bör ett undantag från beredningstvånget införas. Ett fullmäktigebeslut i denna fråga, särskilt i situationer där krisledningsnämnden tagit över många verk-

samheter från ett flertal ordinarie nämnder, kan ta tid, troligen minst en vecka.

Livsmedelsverket och *Trollhättans kommun* tillstyrker utredningens förslag att koppla ersättningen till fullgjord prestation. Bland annat *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Stockholms läns landsting*, *Länsstyrelsen i Hallands län*, *Länsstyrelsen i Södermanlands län*, *Länsstyrelsen i Värmlands län* och *Göteborgs kommun* anför att ersättningsparagrafen och de bakomliggande motiven behöver förtydligas. *Krisberedskapsmyndigheten* konstaterar att ersättningsparagrafen ger uttryck för utgångspunkten för överenskommelsen mellan staten och Kommunförbundet, att statens intresse främst gäller kommunernas hantering av svåra påfrestningar i fred och kommunernas roll i det civila försvaret. Däremot framgår det inte tydligt av förslaget att rätten till ersättning endast gäller förberedande åtgärder och inte verksamhet under en fredstida kris eller höjd beredskap. Detta måste förtydligas i lagtexten. Eftersom det är just förberedande åtgärder som berättigar till ersättning är det tveksamt om det finns något behov av den föreslagna andra meningen i 5 kap. 1 § första stycket. *Malmö kommun* och *Svedala kommun* anser att lagen skall föreskriva att ersättningen till kommuner och landsting skall fastställas i avtal mellan Sveriges Kommuner och Landsting och staten. Bland annat *Gislaveds kommun* och *Värnamo kommun* tar upp behovet av statlig ersättning när en händelse har inträffat och kommuner kan drabbas av betydande kostnader.

När det gäller hemskyddet delar bl.a. *Försvarsmakten*, *Krisberedskapsmyndigheten* och *Trollhättans kommun* utredningens förslag. *Sveriges Civilförsvarsförbund* delar utredarens syn på hemskyddet i fredstid, men anser att det bör föras in en bestämmelse i den nya lagen om att det under höjd beredskap skall finnas ett hemskydd med en funktion som i huvudsak motsvarar dagens bestämmelser om hemskyddet i lagen om civilt försvar och som kommunen ansvarar för. *Statens strålskyddsinstitut* anser att en författningsberedskap på området bör övervägas och att det eventuellt bör övervägas om det är möjligt att utvidga hemskyddets möjlighet att verka även under svåra påfrestningar på samhället i fred snarare än att, som utredningen föreslår, upphäva bestämmelserna om hemskydd. *Banverket* anser att hemskyddet är en beredskapsorganisation i kommunen som bl.a. bidrar till kommunernas uppgifter att värna om sina medborgare och att en frivilligverksamhet byggts upp. Om den lagstadgade skyldigheten att ha ett hemskydd tas bort finns det en uppenbar risk att kommunen drar bort en stor del av sitt stöd till frivilligverksamheten.

Beträffande verkskyddet delar bl.a. *Försvarsmakten*, *Statens räddningsverk* och *Banverket* utredningens förslag att bestämmelserna skall tas bort. *Statens strålskyddsinstitut* efterlyser en analys av möjligheterna att istället förändra lagstiftningen så att verkskyddet kan ianspråkta även vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

Bland annat *Försvarsmakten*, *Statens räddningsverk*, *Statens strålskyddsinstitut* och *Trollhättans kommun* delar utredningens bedömning att bestämmelserna om mörkläggnings och varning kan upphävas.

En gemensam lag för fredstida krishantering och höjd beredskap

Riksdagens beslut år 1995 och 1996 om säkerhets- och försvarspolitiken för försvarsbeslutsperioden 1997–2001 innebar en utvidgad syn på samhällets hantering av hot och risker.

Förmågan att hantera en extraordinär händelse i fredstid i stort utgör grunden för förmågan att hantera en situation vid en svår påfrestning på samhället i fred och under höjd beredskap. Krishanteringsförmågan i samhället skapas med utgångspunkt i de åtgärder som vidtas i den normala fredsverksamheten. För att uppnå en så god förmåga som möjligt är det av väsentlig betydelse att aktörerna redan i vardagen beaktar de krav som kan ställas vid fredstida krissituationer. Genom att på så sätt säkerställa att en särskild förstärkt fredstida förmåga finns för att möta svåra påfrestningar på samhället i fred uppnås också en grundläggande förmåga för det civila försvaret vid höjd beredskap.

Planeringsprocessen för beredskapssystemets aktörer, som infördes under år 2002, innebär att en gemensam planering nu skall ske för åtgärder mot svåra påfrestningar på samhället i fred och för höjd beredskap. Planeringen skall ske inom avgränsade samverkansområden. Det nya systemet innebär också att perspektivet på hot och risker skall anläggas underifrån. Krishanteringsförmågan skall byggas upp från lokal nivå via regional nivå till nationell nivå. Dessutom skall verksamhetsansvaret ligga fast i hela hotskalan. Den som har ansvaret för en verksamhet under normala förhållanden behåller alltså detta ansvar även om en allvarlig kris skulle inträffa.

Livsmedelsverket har i sitt remissvar framhållit att en ordning där bestämmelserna om extraordinära händelser istället samlades i en lag och de speciella bestämmelserna om civilt försvar som behövs i en annan skulle medverka till större fokus på de fredstida hoten och inte innebära en sammanblandning med planeringen för krig. Helhetssynen på krisberedskapssystemet bör enligt regeringen komma till uttryck i lagstiftningen genom att reglerna om kommunernas och landstingens ansvar för krisberedskapssystemet i huvudsak samlas i en författning. På så sätt förenklas planeringen och onödiga gränsdragningsproblem mellan olika områden och åtgärder undviks. Det är också av väsentlig betydelse att se på alla olika former av allvarliga hot i ett sammanhang. Så har redan skett när det gäller bestämmelserna om krishantering på myndighetsnivå genom förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap. Regeringen anser därför, i likhet med vad bland annat *Kustbevakningen* och *Sveriges Kommuner och Landsting* givit uttryck för i sina remissvar, att det är en fördel att hålla samman regelverket i en lag.

Regeringen föreslår därför att bestämmelserna om kommunernas och landstingens ansvar inom det civila försvaret och bestämmelserna om deras organisation och befogenheter och vissa utpekade uppgifter för hanteringen av extraordinära händelser i fredstid samlas i en lag. Bestämmelserna i lagen tar sikte på de uppgifter som kommuner och landsting enligt gällande författningar har att utföra i Sverige.

Ansvar för att kunna hantera skilda slag av olyckor och påfrestningar är uppdelat på samhällets olika aktörer. I de flesta situationer är det på kommunal nivå som olyckor och påfrestningar skall hanteras. Uppdelningen av ansvar regleras i bland annat lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Enligt 3 kap. 3 § i den lagen skall kommunerna ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet som anger målet för kommunens verksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till behov av räddningsinsatser. Handlingsprogrammet skall antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod. Innan programmet antas skall samråd ha skett med de myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

För varje ny mandatperiod skall kommunerna redan enligt gällande lagstiftning även fastställa en plan för hur de skall hantera extraordinära händelser. Skyldigheten att upprätta en handlingsplan gäller också för landstingen och regleras i 2 § lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. I förarbetena till bestämmelsen anges att det är lämpligt att planen baseras på nämndvisa risk- och sårbarhetsanalyser (prop. 2001/02:184 s. 26). Någon i lag reglerad skyldighet att göra risk- och sårbarhetsanalyser finns dock inte enligt gällande lagstiftning.

För att en så god krisberedskap som möjligt skall kunna uppnås är det som redan tidigare framhållits av väsentlig betydelse att aktörerna i samhället redan i vardagen beaktar de krav som kan ställas på dem vid en allvarlig fredstida krissituation. På så sätt läggs också samtidigt grunden för en god beredskap inför det värsta tänkbara, nämligen en krigssituation.

Hantering av risker och sårbarhet är först och främst en angelägenhet för den som har ett verksamhetsansvar. I det ansvaret ligger att så långt som möjligt sörja för att verksamheten är säker och kan genomföras också under störda förhållanden om så behövs. Detta kommer till uttryck i den s.k. ansvarsprincipen (se avsnitt 5.1 och 11.1), som är en av grundstenarna i krishanteringssystemet.

Det viktigaste syftet med att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser är att öka medvetandet och kunskapen hos beslutsfattare och verksamhetsansvariga om vilka hot och risker som finns inom det egna verksamhetsområdet. Ett annat viktigt syfte är naturligtvis att få fram ett underlag för planering och genomförande av åtgärder som minskar riskerna och sårbarheten i kommunen. Underlaget utgör dessutom en viktig källa till information som måste lämnas till kommuninvånarna och de anställda. Arbetet med risk- och sårbarhetsanalyserna utgör också ett värdefullt stöd i den fysiska planeringen för att kunna hantera en extraordinär händelse och utvecklar dessutom förmågan att hantera inträffade kriser.

Alltsedan den 1 juli 2002 skall i princip alla statliga myndigheter göra risk- och sårbarhetsanalyser för sina respektive ansvarsområden. Eftersom kommunerna ansvarar för ett stort antal viktiga samhällsuppgifter som måste kunna upprätthållas även under störda förhållanden behövs en inventering även på lokal nivå. Kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser är också ett viktigt underlag för analyserna på läns- och riksnivå och kan bidra till en helhetsbild av vilka risker och sårbarheter som finns i hela samhället. Risk- och sårbarhetsanalyserna

skall omfatta även sådan verksamhet som bedrivs av hel- eller delägda kommunala företag och som kan komma att beröras av en extraordinär händelse.

I 2004 års kommunavtal har genomförandet av risk- och sårbarhetsanalyser tagits med som en av de uppgifter som kommunerna har att utföra. Krisberedskapsmyndigheten har i sin rapport om landstingens uppgifter vid extraordinära händelser i fred, som överlämnades till regeringen i september 2004, redovisat slutsatsen att samma regler bör gälla även för landstingen. Myndigheten framhåller att analyserna utgör ett viktigt underlag för landstingens egen planering liksom för statlig planering och för utformningen av det statliga stödet till landstingen.

När det gäller förslaget att kommunerna och landstingen skall vara skyldiga att göra risk- och sårbarhetsanalyser har bl.a. *Livsmedelsverket*, *Banverket* och *Trollhättans kommun* framhållit att en sådan ordning är till stor nytta för krishanteringsarbetet. Regeringen anser att det är av stor vikt att en skyldighet införs för kommuner och landsting att analysera vilka extraordinära händelser som kan inträffa i kommunen respektive landstinget och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten inom området. Resultatet av arbetet skall värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys. Dessa analyser utgör mycket värdefulla verktyg i kommunernas och landstingens arbete med att upprätta handlingsplanen för extraordinära händelser. Redan i dag föreligger en skyldighet att upprätta en sådan plan.

En förutsättning för att kommunerna och landstingen med framgång skall kunna utveckla sin krisberedskap är att de får ett stöd i sitt arbete från såväl regional som central nivå. Enhetliga riktlinjer och vägledningar från myndigheter är naturligtvis ett betydelsefullt hjälpmedel i sammanhanget. Som ett ytterligare stöd i arbete finns det enligt regeringens mening även skäl att i den nya lagen, samtidigt som uppgiften för kommuner och landsting att göra risk- och sårbarhetsanalyser görs till en skyldighet, ta in en föreskriftsrätt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Närmare föreskrifter om risk- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner för extraordinära händelser bör således kunna meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Detta för att säkerställa att arbetet bedrivs på ett sådant sätt att krisberedskapen främjas, samtidigt som kommuner och landsting får vetskap om vilka faktorer som skall ligga till grund för arbetet. Såsom framhållits av bland annat *Krisberedskapsmyndigheten* och *Sveriges Kommuner och Landsting*, bör föreskriftsrätten avseende risk- och sårbarhetsanalyser och planer givetvis användas med försiktighet. Föreskrifter skall naturligtvis utfärdas endast i den mån det anses nödvändigt för att ytterligare skapa en enhetlig inriktning på krishanteringsområdet.

Kommuner och landsting kan också i andra sammanhang ha till uppgift att göra analyser som till viss del sammanfaller med de analyser som skall göras enligt detta förslag. Det arbete som utförs för en analys på ett annat område kan givetvis vara till nytta även för de risk- och sårbarhetsanalyser som skall göras enligt denna lag. Den skyldighet att göra analyser som följer av annan lagstiftning påverkas dock inte av den analysverksamhet som skall bedrivas enligt den här föreslagna lagen.

Enligt 2 kap. 1 § lagen om civilt försvar skall kommuner och landsting vidta de beredskapsförberedelser som behövs för deras respektive verksamhet under höjd beredskap. Kommunstyrelsen och landstingsstyrelsen ansvarar inom kommunen respektive landstinget för att beredskapsförberedelserna får en enhetlig inriktning och genomförs på ett ändamålsenligt sätt. Enligt samma bestämmelse skall beredskapsförberedelserna genomföras i samverkan med berörda statliga myndigheter, kommuner och landsting.

Ett sårbart samhälle kräver mer långtgående åtgärder för kriget. Det omvända, dvs. ett robust samhälle som kan hantera olika former av olyckor och hot, kräver å andra sidan mindre kompletterande åtgärder för krigets krav. Den grundläggande försvarsförmågan säkerställs bl.a. genom att områdes- och sektorsansvariga myndigheter, inom ramen för sina ordinarie verksamheter, genomför åtgärder. Den åtgärdsmissiga gränsdragningen mellan svåra fredstida påfrestningar och krig kan emellertid upplevas som diffus. Som exempel kan nämnas områdena för el och elektroniska kommunikationer. Oavsett anledningen till avbrott krävs i stort sett samma slag av åtgärder. Det är dessutom ofta samma aktörer som planerar för alla händelser i hotskalan.

Det rådande gynnsamma säkerhetspolitiska läget har som tidigare framhållits medfört att fokus flyttats och i dag ligger på andra hot och risker i samhället än risken för väpnat angrepp. Planering som direkt tar sikte på krig förekommer inte heller i någon nämnvärd utsträckning i dag. Det torde vara tillräckligt att kommuner och landsting vidtar de beredskapsförberedelser som bedöms behövas för att de skall kunna anpassa sin verksamhet inför en förändrad säkerhetspolitisk situation. Skulle det säkerhetspolitiska läget i landet försämrats måste självklart kommuner och landsting i likhet med alla andra aktörer i samhället förskjuta sitt fokus när det gäller krisplaneringen och inrikta sig mer på beredskapsförberedelser för höjd beredskap. Reglerna för kommunernas och landstingens planeringsskyldighet i krishanteringssystemet bör utformas så att ett sammanhängande system för hela hotskalan skapas. Kommunernas och landstingens ansvar för att vidta de beredskapsförberedelser som behövs för deras respektive verksamhet under höjd beredskap kvarstår alltså. Kommunerna och även landstingen har även en rapporteringsskyldighet under höjd beredskap. Kommunerna har en sådan skyldighet sedan tidigare, men nu föreslås alltså även landstingen få en sådan skyldighet. Landstingens rapportering bör ske till såväl länsstyrelsen som till Socialstyrelsen. Såsom konstaterats i prop. 1994/95:7, s. 55 får det ankomma på regeringen att meddela de verkställighetsföreskrifter som behövs för kommunernas och landstingens beredskapsförberedelser.

För att tydliggöra att bestämmelserna om planering etc. i elberedskapslagen (1997:288) skall tillämpas före den här föreslagna nya lagen har en bestämmelse om detta lagts in i lagen i likhet med vad som anges i lagen om civilt försvar.

Samhällets krishanteringsförmåga skall förbättras framför allt genom att förmågan till tvärspektoriell samordning utvecklas. Det skall främst ske genom att det på lokal, regional och nationell nivå som stöd för sektorsansvaret skall finnas ett geografiskt områdesansvar. Detta skall utövas av kommunen, länsstyrelsen och regeringen. Områdesansvaret kan beskrivas så, att det inom ett geografiskt område skall finnas ett organ som verkar för inriktning, prioritering och samordning av tvärspektoriella åtgärder som behöver vidtas i en krissituation (se avsnitt 5.1). Vid de flesta svårare kriser berörs, förutom kommunen, även en rad andra aktörer som verkar inom kommunens geografiska område. Det kan exempelvis vara fråga om statliga myndigheter, landsting, trossamfund, företag och olika organisationer som i detta sammanhang blir att betrakta som lokala krisaktörer. Dessa, de lokala krisaktörerna, hanterar samma kris i kommunen men har olika uppgifter. Varje aktör agerar självständigt och leder sin egen verksamhet. Samtidigt finns ett starkt beroendeförhållande mellan de lokala krisaktörerna. För att krisen som helhet skall hanteras på ett effektivt sätt krävs samordning. Aktörerna måste försäkra sig om att man har samma uppfattning om vad som hänt, hur krisen kommer att utvecklas, vilken inriktning man bör ha för sina åtgärder och vilka prioriteringar som bör göras. Aktörerna är beroende av information från varandra. Den information om händelsen som skall förmedlas till allmänheten och media måste vara samstämmig. Områdesansvaret på den lokala nivån handlar om att få till stånd denna samordning.

Områdesansvaret är en viktig del i den akuta krishanteringen när en extraordinär händelse har inträffat. I områdesansvaret finns också en förberedande och planerande del som är nödvändig för att den akuta krishanteringen skall kunna fungera. Den förberedande delen, som till stor del handlar om informationsutbyte och samråd, äger i många kommuner rum i ett särskilt forum, ett krishanteringsråd eller motsvarande, där kommunen är sammankallande.

Områdesansvaret har också en vertikal dimension, nämligen att den ansvarige skall kunna svara för en samlad rapportering för all verksamhet som genomförs inom kommunens område i samband med en kris. Det är i första hand den områdesansvariga aktören på den regionala nivån som är mottagare av rapporterna. Omvänt skall den regionalt områdesansvarige kunna vända sig till kommunen för att nå alla aktörer i kommunen med information från den regionala eller centrala nivån.

I 2004 års kommunavtal har parterna enats om att det ankommer på kommunen att verka för att de förberedelser för hantering av en extraordinär händelse som inom kommunens geografiska område genomförs av statliga myndigheter, landstinget samt organisationer och företag samordnas. Vidare innebär överenskommelsen att kommunen vid en inträffad extraordinär händelse skall verka för samordningen av krishanteringen inom kommunens geografiska område.

Kommunens områdesansvar under höjd beredskap regleras i 2 kap. 2 § lagen om civilt försvar. Ett sådant geografiskt områdesansvar bör även omfatta de fredstida krissituationerna. Vikten av att kommunerna i förslaget ges ett lagstadgat geografiskt områdesansvar framhålls av

Verket för näringslivsutveckling och Trollhättans kommun. Stockholms kommun ställer sig tveksam till om det i samtliga fall är realistiskt att respektive kommun är den samordnande länken för alla myndigheter och andra aktörer som är aktiva i en given krissituation. *Stockholms läns landsting* och *Östergötlands läns landsting* delar inte betänkandets förslag att lagreglera kommunernas geografiska ansvar och den samordning som åläggs kommunerna för all krishantering. Detta eftersom extraordinära händelser eller höjd beredskap oftast berör flera kommuner och då länsstyrelsens regionala geografiska områdesansvar bör lyftas fram. Såsom ovan konstaterats berörs vid de flesta svåra kriser, förutom kommunen, även en rad andra aktörer som verkar inom kommunens geografiska område. Varje aktör agerar självständigt och leder sin egen verksamhet. Samtidigt finns ett starkt beroendeförhållande mellan de lokala krisaktörerna. För att krisen som helhet skall hanteras på ett effektivt sätt krävs samordning. Områdesansvaret på den lokala nivån handlar om att få till stånd denna samordning. På det lokala planet är det kommunen som i första hand kan verka för och främja sådan samordning. Det geografiska områdesansvaret innebär dock inte på något sätt att kommunen tar över andra aktörers ansvarsområden. Det faktum att olika verksamheter spänner över olika geografiska områden förhindrar dock inte att det är en fördel om kommunen i största möjliga mån verkar för att skapa en enhetlig lägesbild etc. Med tanke på den komplexitet som givetvis kan förutsättas råda inom det geografiska område som en kommun omfattar, får det dock anses rimligt att kommunerna skall vara skyldiga att verka för en samordning. Skäl att, såsom *Totalförsvarets forskningsinstitut* och *Värnamo kommun* påtalar, gå ännu längre och ställa högre krav än vad rekvisitet verka för ger uttryck för, får mot denna bakgrund däremot anses vara för långtgående. Regeringen anser att utredningens förslag med ett lagfäst områdesansvar även med avseende på extraordinära händelser i fredstid, där kommunerna är skyldiga att verka för samverkan och samordning, är väl avvägt och bör ligga till grund för lagstiftningen på området. En viktig förutsättning för att områdesansvaret skall kunna utövas är att kommunen har tillgång till ett relevant nätverk. Ett lämpligt sätt att bedriva samordningsarbetet i kommunen kan vara att inrätta ett forum där representanter för de lokala krisaktörerna deltar. Det faller då inom kommunens ansvar att vara sammankallande i ett sådant krishanteringsråd eller motsvarande. En viktig uppgift för kommunen är därför att bygga upp och underhålla ett lämpligt kontaktnät.

I det geografiska områdesansvaret ingår också att kommunen skall göra en samlad analys av sådana risker och sådan sårbarhet i det geografiska området som kan leda till en extraordinär händelse och göra denna analys känd för berörda aktörer. Den analys som kommunen skall göra enligt 2 kap. 1 i § den föreslagna lagen, med inriktning främst på den egna verksamheten, är naturligtvis en viktig del i den samlade analys som kommunen skall göra känd för berörda aktörer.

Vidare anser regeringen, i likhet med utredningen, att skyldigheten för kommuner och landsting att lämna information till den regionalt områdesansvariga myndigheten samt till berörd sektorsansvarig myndighet om krisberedskapsläget såväl före som under en extraordinär händelse bör lagfästas. På den regionala nivån har länsstyrelserna ett områdes-

ansvar för arbetet med allvarliga kriser i fred och höjd beredskap. Rapporteringen bör därför ske till länsstyrelsen. På central nivå bör rapporteringen ske till Krisberedskapsmyndigheten.

När det gäller landstingens arbete på krishanteringsområdet är det viktigt att rapportering även sker till Socialstyrelsen, som sektorsansvarig myndighet för hälso- och sjukvården. Beroende på situationen kan det alltså vara aktuellt att rapportera till olika myndigheter och i vissa lägen kan det vara nödvändigt att rapportera till fler än en myndighet.

Kommunerna och landstingen skall, i enlighet med vad som föreskrivs i 5 kap. 1 § den föreslagna lagen, få ersättning av staten för de uppgifter på krishanteringsområdet som de utför och är skyldiga att utföra. Rapporteringsskyldigheten om beredskapsläget är också av betydelse för att staten skall kunna följa upp hur dessa medel används och hur krisberedskapen utvecklas.

Utbildning och övning

Övning är många gånger det bästa sättet att få ett ökat engagemang och en förbättrad förmåga att hantera kriser i en organisation. Regeringen har också i olika sammanhang framhållit att övningsverksamheten måste utvecklas. Bland annat i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap framhölls det att det är väsentligt att en kontinuerlig övnings- och utbildningsverksamhet bedrivs (prop. 2001/02:158 s. 53).

Övning och utbildning på krishanteringsområdet skall syfta till att förstärka samordningsförmågan, förmågan att klara såväl väntade som oväntade krissituationer samt förmågan att lära av erfarenheter som gjorts i samband med tidigare kriser och av andra aktörer.

Enligt 2 kap. 4 § lagen om civilt försvar skall varje kommun och landsting medverka i sådan utbildning som utgör ett led i beredskapsförberedelserna och som genomförs av något annat sådant organ eller av en statlig myndighet och som berör kommunen eller landstinget. Någon utbildning speciellt inriktad på en höjd beredskapssituation förekommer inte i dagsläget och är inte heller befogad under rådande säkerhetspolitiskt gynnsamma läge. Övning som tar sikte på extraordinära händelser inkl. svåra påfrestningar på samhället i fred stärker emellertid även förmågan att hantera en situation under höjd beredskap. Även när det gäller utbildning och övning bör därför en helhetssyn anläggas på hela hotskalan för krishantering.

2004 års kommunavtal innehåller en uppgift för kommunerna att svara för att förtroendevalda och anställda får erforderlig utbildning för att kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid och att övning av kommunens ledning och berörda förvaltningar sker regelbundet. Uppgiften att ansvara för utbildning och övning bejakas uttryckligen av flera remissinstanser, bl.a. *Försvarshögskolan, Livsmedelsverket, Stockholms kommun, Norrbottens läns landsting och Landsorganisations i Sverige. Krisberedskapsmyndigheten* anser att det bör övervägas om det bör föras in ett ansvar för kommuner och landsting att kräva att även entreprenörer och andra som kan få uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid har den förmåga som behövs för att fullgöra sina uppgifter. Regeringen konstaterar här att kommuner och landsting har ett övergripande ansvar för sin verksamhet, oavsett om man väljer att köpa

in tjänster eller väljer att utföra uppgifterna med hjälp av personal inom den egna organisationen. Regeringen förutsätter att kommuner och landsting med utgångspunkt från de säkerhetskrav etc. som verksamheten kräver beaktar dessa faktorer i samband med att exempelvis avtal med externa aktörer ingås. En skyldighet för kommuner och landsting att se till att samtliga anställda och förtroendevalda får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser innebär ett högt ställt krav på kommunerna och landstingen. I detta ligger att kommunerna och landstingen allvarligt måste överväga samtliga utbildningsmöjligheter som erbjuds och se till att berörda aktörer deltar i en sådan utsträckning att skyldigheten uppfylls. I detta sammanhang är det kommunernas och landstingens ansvar för utbildning och övning för den egna personalen och de förtroendevalda som regleras. Utredningens förslag till bestämmelse på detta område får mot denna bakgrund anses vara väl avvägd. Regeringen anser därför att kommunernas och landstingens ansvar för utbildning och övning för förtroendevalda och anställda på krishanteringsområdet skall lagfästas i enlighet med utredningens förslag.

Det kan vara lämpligt att fullmäktige, i samband med att den antar planen för hur extraordinära händelser skall hanteras, beslutar om hur utbildning och övning skall ske.

Ersättning

Enligt 2 kap. 6 § lagen om civilt försvar har kommunerna rätt till ersättning av staten för sådana beredskapsförberedelser som de ålagts att utföra enligt bestämmelser i samma kapitel i lagen. Ersättningen skall bestämmas med utgångspunkt i varje kommuns utsatthet och risker i krig. Enligt samma bestämmelse har landstingen rätt till ersättning för kostnaderna för sådan utbildning som utgör ett led i beredskapsförberedelserna. Fördelningen av medel till kommunerna har gjorts med utgångspunkt från 1994 års avtal mellan staten och Svenska Kommunförbundet.

Staten finansierar åtgärder som motiveras av behovet vid höjd beredskap över utgiftsområde 6, Försvar samt beredskap mot sårbarhet. Riksdagens beslut med anledning av propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158) innebar att medel från utgiftsområdet även kan användas för åtgärder som stärker samhällets robusthet mot och förmåga att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred under förutsättning att dessa åtgärder samtidigt stärker beredskapen inom det civila försvaret.

Det är dock nödvändigt att eftersträva en generell förmåga att förebygga och hantera händelser som kan leda till svåra påfrestningar på samhället i fred (prop. 2004/05:5, s. 210). Vissa åtgärder kan behöva vidtas för att förstärka samhällets förmåga att förhindra och hantera situationer och händelser som, utan att direkt hota landets fred och självständighet, hotar befolkningens liv och hälsa, stora miljömässiga eller ekonomiska värden och som ytterst hotar grundläggande värden i samhället. Det behöver därför avsättas särskilda medel så att fredstida förstärkt förmåga kan åstadkommas.

Den fredstida robustheten mot och förmågan att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred utgör grunden för det civila försvarets förmåga vid höjd beredskap och utgiftsområde 6 kan därför finansiera:

- förberedande och förebyggande åtgärder för att bibehålla och förbättra samhällets robusthet mot och förmåga att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred,
- åtgärder som behöver genomföras i nuvarande omvärldsläge för att säkerställa samhällets beredskap inför ett väpnat angrepp och
- åtgärder för att kunna stödja och ta emot stöd från andra länder vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

Regeringen betonar att det finns tydliga inbördes samband mellan de åtgärder som genomförs för att säkerställa en fredstida förstärkt förmåga och de åtgärder som avser höjd beredskap. En satsning på förebyggande och förberedande åtgärder som ökar robustheten och flexibiliteten i samhällsviktiga system och funktioner och som förstärker förmågan att hantera en svår påfrestning på samhället i fred, medför att mindre resurser behöver satsas på det civila försvaret. Kraven på det civila försvaret kan i stor utsträckning tillgodoses inom ramen för samhällets fredstida beredskap under förutsättning att en fredstida förstärkt förmåga skapas. I avsaknad av en tillräcklig fredstida förstärkt förmåga skulle det i stället krävas en förstärkning av det civila försvaret för att kompensera för brister i fredsorganisationen. Finansieringsprinciperna bör därför enligt regeringen tillgodose möjligheterna att säkerställa en sådan fredstida förstärkt förmåga.

När det gäller de övergripande principerna och avgränsningen för statliga åtgärder och finansiering är utgångspunkten att de säkerhets- och sårbarhetsreducerande åtgärder som inte avser åtgärder för höjd beredskap bör finansieras inom ramen för respektive myndighets eller annat organs ordinarie verksamhet. Det övergripande ansvar som staten har för att skapa en fredstida förstärkt förmåga innebär inte att staten har ett finansieringsansvar för alla de åtgärder som behöver vidtas. Den grundläggande ansvarsfördelningen för finansiering av den fredstida förmågan kvarstår därmed.

Statens ansvar gentemot övriga aktörer avser endast de åtgärder där det inte rimligen kan förväntas att någon annan part skall eller kan vidta behövliga åtgärder. Samhället, dvs. allt från näringsliv och organisationer till myndigheter och kommuner, måste beakta vissa grundläggande krav i sin verksamhet för att skydda verksamheten mot olika typer av störningar. Statens ansvar därutöver bör endast omfatta extrema situationer, motsvarande en svår påfrestning på samhället i fred, där det inte finns någon annan aktör som kan tillse att det finns en tillräcklig förmåga i samhället och som inte på egen hand kan vidta effektiva åtgärder för att minska skadeverkningarna. Det handlar om förberedelser för ledning, samordning och information. Vidare handlar det om förmågan att agera under ett allvarligt krisförlopp, något som kräver övning och utbildning, men även andra typer av åtgärder kan komma ifråga. När det gäller händelser som fysiska eller juridiska personer kan skydda sig mot genom försäkringslösningar eller genom egna säkerhetsåtgärder skall staten i princip inte ta på sig ett finansieringsansvar.

Den finansiering som sker genom utgiftsområde 6, Försvar samt beredskap mot sårbarhet, kan och skall alltså bara avse sådana åtgärder

som vidtas på marginalen av samhällets totala förmåga och som har stor betydelse på enskilda områden vars funktion är av väsentlig betydelse för den totala förmågan. Utgångspunkten är således att säkerhets- och sårbarhetsreducerande åtgärder som inte avser höjd beredskap i huvudsak skall finansieras inom ramen för respektive myndighets eller annat organs ordinarie verksamhet. Riksdagen har delat denna bedömning (bet. 2004/05:FöU5, rskr. 2004/05:143). Grundprincipen är att de kostnader som utförs i direkt anslutning till krisberedskapshöjande åtgärder för svåra påfrestningar på samhället i fred får belasta anslaget för åtgärder inom beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred och inom det civila försvaret (anslaget 7:5 Krisberedskap). Kostnader för grundläggande administration och planering, generell kompetensutveckling och deltagandet i krisberedskapsarbetet bör i princip bäras av den ansvariga aktören själv.

Som tidigare redogjorts för har en ny överenskommelse träffats mellan staten och Svenska Kommunförbundet den 23 juni 2004 om kommunernas uppgifter och ersättning i det nya krishanteringssystemet. Krisberedskapsmyndigheten har vidare på regeringens uppdrag beskrivit vilka uppgifter som landstingen bör ha under höjd beredskap och vid sådana extraordinära händelser i fred som kan betecknas som svåra påfrestningar på samhället i fred. Uppdraget har genomförts i samråd med Socialstyrelsen. I arbetet har även Landstingsförbundet deltagit.

De uppgifter som kommunerna och landstingen blir skyldiga att utföra enligt det förslag som regeringen nu lämnar får, när det gäller den fredstida krishanteringen, anses vara av sådant slag att staten bör lämna ersättning för dessa. Regeringen återkommer till de ekonomiska konsekvenserna i avsnittet om konsekvenser av förslagen (avsnitt 13).

Den ersättning som utgår för kommunernas och landstingens fullgörande av uppgifterna är kopplad till fullgjord prestation. Regeringen eller den myndighet som regeringen föreskriver meddelar föreskrifter och fattar beslut i enskilda fall om ersättningarnas storlek och utbetalning. Av 2004 års kommunavtal framgår att ersättningen kan komma att sättas ned i de fall där en kommun eller ett landsting inte fullgjort sina skyldigheter, något som också utredningen föreslår. En sådan ordning är enligt regeringens mening till hjälp för att understryka nödvändigheten av att ett organiserat krishanteringsarbete bedrivs av alla kommuner och landsting. Även remissinstanser som *Livsmedelsverket* och *Trollhättans kommun* tillstyrker utredningens förslag att koppla ersättningen till fullgjord prestation. Några remissinstanser, som t.ex. *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Stockholms läns landsting*, *Länsstyrelsen i Hallands län* och *Göteborgs kommun* anför att ersättningsparagrafen och de bakomliggande motiven behöver förtydligas. *Krisberedskapsmyndigheten* konstaterar att ersättningsparagrafen ger uttryck för utgångspunkten för 2004 års kommunavtal, att statens intresse främst gäller kommunernas hantering av svåra påfrestningar i fred och kommunernas roll i det civila försvaret. Däremot framgår det inte tydligt av förslaget att rätten till ersättning endast gäller förberedande åtgärder och inte verksamhet under en fredstida kris eller höjd beredskap. Regeringen delar denna inställning och föreslår därför att den av utredningen föreslagna ersättningsparagrafen justeras något för att tydliggöra att ersättning skall utgå för de förberedande uppgifter som specificeras i de

föreslagna andra och tredje kapitlen i lagen. När det gäller uppgifter som rör extraordinära händelser skall ersättning utgå endast i den mån verksamheten är till nytta för hanteringen av sådana mycket omfattande och svåra extraordinära händelser som allvarligt kan påverka kommunens respektive landstingets verksamhet. Det är här av stor vikt att poängtera att de åtgärder som vidtas för hanteringen av mycket omfattande och svåra extraordinära händelser givetvis är till nytta även för sådana extraordinära händelser i övrigt som kan tänkas inträffa. Arbetet med beredskapen inför hot – från händelser av mindre allvarligt slag till mycket svåra och omfattande sådana – är i mycket stor omfattning till ömsesidig nytta. Det är dock självklart att för att uppnå syftet med samhällets krishanteringssystem, en förmåga att hantera även de svåraste av påfrestningar, måste siktet vara högt ställt i det förberedande arbete i form av exempelvis den analysverksamhet och övningsverksamhet som skall bedrivas. Det är i detta sammanhang alltså ersättning till kommuner och landsting för vissa, klart uttalade förberedande uppgifter som avses. Frågor om behov av statlig ersättning när en händelse har inträffat omfattas inte av den här aktuella lagstiftningen. För att under år 2006 möjliggöra utbetalning vid den tidpunkt som stipuleras i kommunavtalet, senast den 30 juni varje år, föreslår regeringen att delar av lagen skall träda i kraft från och med den 30 juni 2006.

Regeringen anser således att ett ersättningssystem för statens ersättning till kommunerna för deras särskilt utpekade förberedande uppgifter i samhällets krishanteringssystem skall utformas i enlighet med vad som sägs i 2004 års kommunavtal. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har att utforma och administrera ersättningen. Skäl att frångå denna ordning, såsom *Malmö kommun* och *Svedala kommun* föreslår, har inte framkommit. När det gäller finansieringen och utformningen av ersättningen för landstingens del återkommer regeringen till denna fråga i avsnittet om konsekvenser av förslagen (kapitel 13).

Hemskydd och verkskydd m.m.

Begreppet befolkningsskydd finns i lagen om civilt försvar som legaldefinition (1 kap. 2 §). Begreppet innefattar sådana åtgärder som utrymning och inkvartering, tillhandahållande och iordningställande av skyddsrum och skyddade utrymmen, tillhandahållande av andningsskydd, mörkläggningsinformation om självskydd och kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att den verksamhet som inryms i begreppet skall kunna bedrivas. Med befolkningsskydd avses alltså åtgärder för att skydda befolkningen och civil egendom från krigets verkningar. Begreppet befolkningsskydd kan, enligt utredningen tas bort som lagteknisk term. Mot bakgrund av den ändrade inriktning som arbetet med civilt försvar fått, med ökat fokus på den fredstida krishanteringen m.m. och med den nya inriktning som lagstiftningen på området föreslås få, delar regeringen bedömningen att det saknas anledning att behålla befolkningsskydd som legaldefinition såsom den kommit till uttryck i lagen om civilt försvar.

Någon motsvarighet till nuvarande bestämmelser om hemskydd, verkskydd, varning och mörkläggning eller någon bestämmelse om andningskydd föreslås inte av utredningen. I likhet med remissinstanser som bland annat *Försvarsmakten*, *Krisberedskapsmyndigheten* och *Trollhättans kommun* delar regeringen utredningens inställning att bestämmelserna om hemskyddet kan upphävas. Enligt gällande regler skall det finnas ett hemskydd i varje kommun. Hemskyddet är en beredskapsorganisation som under höjd beredskap har till uppgift att bland annat förmedla information mellan kommunen och befolkningen. Under rådande säkerhetspolitiskt gynnsamma läge finns det inte skäl att upprätthålla en hemskyddsorganisation som uteslutande är inriktad på krigsförhållanden. Vid ett försämrat säkerhetspolitiskt läge finns det tid och möjlighet att bygga upp en organisation motsvarande dagens hemskydd. Nuvarande Frivilliga resursgrupper och motsvarande former av fredstida verksamhet kan även bidra till en ökad förmåga i samhället att hantera situationer såväl under fredstid som vid höjd beredskap. Skäl att i nuläget införa bestämmelser om vad som skall gälla i händelse av höjd beredskap, såsom *Sveriges Civilförsvarsförbund* och *Statens strålskyddsinstitut* föreslår föreligger därför inte.

Regeringen delar även, i likhet med bland annat *Försvarsmakten*, *Statens räddningsverk* och *Banverket*, utredningens inställning att bestämmelserna om verkskydd kan upphävas. Under rådande förhållanden saknas skäl att behålla ett verkskydd enbart inriktat på höjd beredskap. Även bestämmelserna om mörkläggning och varning kan upphävas, något som även framhållits av bland annat *Försvarsmakten*, *Statens räddningsverk* och *Statens strålskyddsinstitut*. Detta eftersom mörkläggning får antas ha spelat ut sin roll som åtgärd vid krig. När det gäller varning kan, såsom utredningen konstaterat, det regelverk som finns i lagen om skydd mot olyckor användas. I 10 kap. 1 § lagen om skydd mot olyckor finns det bemyndigande som fortsättningsvis kan användas även för varning under höjd beredskap. Det är samma skäl som gör sig gällande för att behov av varning skall uppkomma, såväl vid höjd beredskap som i fredstid. Räddningstjänsten har till uppgift att rädda liv, även om det råder höjd beredskap. Någon särskild reglering av varning behövs därmed inte i den här föreslagna lagstiftningen.

Krisledningsnämndens verksamhet

Sveriges Kommuner och Landsting har i sitt remissvar påpekat att vid beslut om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra bör ett undantag från beredningstvånget införas. Ett fullmäktigebeslut i denna fråga, särskilt i situationer där krisledningsnämnden tagit över många verksamheter från ett flertal ordinarie nämnder kan enligt förbundet ta tid, troligen minst en vecka. Regeringen anser i och för sig att ett beslut om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra i de flesta fall bör kunna hanteras av fullmäktige. För att undvika att hamna i situationer där en tidsutdräkt kan komma att ställa till problem anser regeringen dock att även kommun- resp. landstingsstyrelsen kan ges befogenheten att fatta beslut om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra. Fullmäktige kan dock fortfarande alltid fatta ett sådant beslut om inte styrelsen gjort det.

För att under krig skydda befolkningen skall det enligt gällande lagstiftning finnas skyddsrum och skyddade utrymmen i områden som kan antas bli särskilt utsatta för verkningar av stridsmedel. Skyddade utrymmen skall också finnas i andra utsatta områden. Skyddsrum byggandet har numera i princip upphört. Det finns dock ett stort antal färdigställda skyddsrum runt om i landet.

11.3.1 Gällande rätt

Bestämmelser om skyddsrum och skyddade utrymmen finns i 6 kap. lagen om civilt försvar.

För att under krig skydda befolkningen skall det finnas skyddsrum och skyddade utrymmen i områden som kan antas bli särskilt utsatta för verkningar av stridsmedel. Skyddade utrymmen skall också finnas i andra utsatta områden. Med *skyddsrum* avses ett utrymme som redan under fred utformas och utrustas så att det ger skydd mot de stridsmedel som kan antas komma till användning i krig. Innebörden av detta är att skyddsrummen inte skall konstrueras för att motstå de kraftigaste tänkbara vapnen utan för att motstå de vapen en motståndare kan antas förfoga över och komma att använda. Detta innefattar också skydd mot indirekta verkningar av stridsmedel såsom att den byggnad i vilken skyddsrummet är beläget rasar samman. Med *skyddat utrymme* avses ett utrymme som utformas och utrustas så att det ger ett skäligt skydd mot radioaktiv strålning och splitter samt i särskilt utsatta områden mot byggnadsras. Med skäligt skydd avses en skyddsnivå som är lägre än den som gäller för skyddsrum. Det skyddade utrymmet behöver vidare inte skydda mot andra effekter av stridsmedel än de uppräknade. De skyddade utrymmena ställs i ordning först under höjd beredskap, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i visst fall beslutar annorlunda (1 §).

Det ankommer på kommunen att i samråd med länsstyrelsen besluta inom vilka områden det skall finnas skyddsrum och skyddade utrymmen. Det skall således råda enighet mellan kommunen och länsstyrelsen i frågan. Om enighet inte kan nås, skall kommunen hänskjuta frågan till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (2 §). Statens räddningsverk har bemyndigats att fatta det avgörande beslutet i en sådan tvist efter hörande av Krisberedskapsmyndigheten. Statens räddningsverk får också besluta om ett skyddat utrymme skall anordnas redan innan regeringen beslutar om höjd beredskap (6 kap. 1 § förordningen om civilt försvar).

Kommunen skall besluta om byggande av skyddsrum samt, i den omfattning staten ställer medel till förfogande, kontrollera att inrättade skyddsrum har en tillfredsställande skyddsförmåga. Kommunen skall också besluta om byggande av skyddade utrymmen (3 §).

Kommunen skall föra ett register över samtliga skyddsrum i kommunen och över de skyddade utrymmen som planlagts (4 §).

Skyddsrummen skall placeras och utformas med hänsyn till befolkningens möjligheter att efter varning hinna fram till dem i tid och att uppehålla sig där under den tid som behövs (5 §).

Skyddsrummen skall vidare utformas så att de under fredstid kan användas för andra ändamål. De skall dock skyndsamt (inom 48 timmar) kunna ställas i ordning. Syftet är att hålla kostnaderna för skyddsrummen nere genom att de i fred kan användas för andra ändamål. Regeringen har bemyndigat Statens räddningsverk att meddela föreskrifter eller i särskilda fall besluta om hur skyddsrum och skyddade utrymmen skall utformas, utrustas och underhållas samt om hur de får användas (6 kap. 4 § förordningen om civilt försvar).

I 11–16 §§ finns närmare bestämmelser om vem som bär ansvaret för att skyddsrum byggs och underhålls.

Skyddsrum har i första hand inrättats vid ny-, till- och ombyggnadsarbeten. För att sådana byggnadsarbeten skall få påbörjas krävs som huvudregel att en bygganmälan görs till byggnadsnämnden i kommunen minst tre veckor i förväg. Bestämmelser om bygganmälan finns i 9 kap. 2 § plan- och bygglagen (1987:10). En bygganmälan krävs bl.a. vid uppförande eller tillbyggnad av en byggnad (p. 1) och i de fall arbetena avser sådana ändringar av en byggnad som berör konstruktionen av de bärande delarna eller som avsevärt påverkar dess planlösning (p. 3).

Förutom bygganmälan skall en särskild skriftlig underrättelse lämnas till kommunen av den som har för avsikt att utföra sådana byggnadsåtgärder som anges i 9 kap. 2 § 1 och 3 plan- och bygglagen inom ett område där skyddsrum skall byggas. Kommunen skall till den som lämnat en sådan underrättelse lämna besked om skyddsrum skall byggas i byggnaden eller anläggningen (s.k. skyddsrumsbesked) och, om så är fallet, lämna uppgift om det antal personer som skall kunna få plats i skyddsrummet. Kommunen skall vidare förelägga den som lämnat underrättelsen att vidta åtgärder i enlighet med beskedet (8 §).

Enligt 9 kap. 12 § plan- och bygglagen får byggnadsarbeten inte påbörjas förrän skyddsrumsbesked har företetts för byggnadsnämnden om sådant krävs.

Lagen om civilt försvar innehåller inte någon bestämmelse motsvarande den som förut fanns i 68 § civilförsvarslagen (1960:74) och som innebar en skyldighet för fastighetsägare att tåla ett intrång i byggnaden för skyddsrummbyggnad. I propositionen till lagen om civilt försvar (prop. 1994/95:7) föreslogs att den nämnda bestämmelsen skulle tas bort och att reglerna om expropriation i stället, vid behov, skulle tillämpas.

Enligt 2 kap. 6 § expropriationslagen (1972:719) får expropriation ske för det militära försvaret eller för annat ändamål som är av särskild betydelse för totalförsvaret. I praktiken kommer expropriation som regel till användning bara när alla andra utvägar att nå det avsedda målet är stängda. I de flesta fall torde den enskilde vara beredd att överlåta mark eller tåla ett intrång på skäliga villkor till den som vill tillgodose ett expropriationsändamål. Principen är att möjligheten till frivillig uppgörelse först bör undersökas innan expropriation tillgrips. Detta har ansetts komma till uttryck i lagen genom 2 kap. 12 § första stycket expropriationslagen där det sägs att expropriationstillstånd inte skall meddelas, om ändamålet lämpligen bör tillgodoses på annat sätt.

Den formella gången för byggande av ett skyddsrum kan beskrivas enligt följande.

- Byggherren anmäler sin avsikt att bygga (8 §). Den som avser att bygga inom ett skyddsrumsområde skall anmäla detta till kommunen, så att denna kan avgöra om skyddsrum skall byggas eller inte. För att efterföljande projektering, byggande och kontroll inte skall försenas bör denna anmälan göras i god tid före planerad byggstart.
- Kommunen lämnar därefter besked om byggande av skyddsrum (8 §), ett s.k. skyddsrumsbesked. Beskedet är ett tidsbegränsat föreläggande kopplat till ett byggobjekt, som beträffande uppförandet följer plan- och bygglagens regler. Skyddsrummet skall vara en funktion i detta bygge.
- Därefter sker projektering av byggherren. Skyddsrumsbeskedet ger byggherren vetskap om att skyddsrumsfunktionen skall projekteras in i den byggnad han avser att bygga. Det är hans eller hennes ansvar att skyddsrumsfunktionen projekteras enligt de regler som följer av lagen om civilt försvar och därtill knutna förordningar och föreskrifter.
- När projekteringen är avslutad gör byggherren en bygganmälan. Skyddsrummbygget är kopplat till att byggobjektet som sådant förutsätter bygganmälan enligt plan- och bygglagen för att få utföras. Skyddsrumsfunktionen ingår då som en del i projekteringen och kommer att omfattas av kontrollsystemet.
- Kommunen kallar därefter till byggsamråd. Ett sådant skall alltid hållas såvitt gäller skyddsrumsfunktionen. Det är dock samma samråd som gäller för hela byggprojektet.
- Vid byggsamrådet sker en genomgång av hur gällande föreskrifter på området skall kunna uppfyllas (9 §). Byggherren skall kunna visa att skyddsrummbygget kommer att fullföljas på ett korrekt sätt. Detta gör han eller hon genom att visa upp den genomförda projekteringen av skyddsrumsfunktionen och föreslå en kontrollplan med tillhörande förslag till en sakkunnig på fysiskt skydd (en av Statens räddningsverk certifierad person).
- Byggnadsnämnden beslutar därefter om kontrollplan och sakkunnig. Eftersom kommunen inte får utfärda det slutliga beviset för skyddsrummet förrän alla krav är uppfyllda, är det viktigt att det finns en heltäckande kontroll under tiden från byggsamrådet fram till färdigställt skyddsrum. Utan beslutad kontrollplan och sakkunnig kontrollant för skyddsrummet kan därför inte bygget fortsätta.
- Under byggnationen utför en sakkunnig (fysiskt skydd) kontroller enligt kontrollplan. Kontroll sker genom att samtliga handlingar granskas före byggstart, besiktning sker därefter när schaktning utförts och innan gjutning av golv sker. Vidare skall besiktning utföras före dubbling av väggform och före gjutning av tak. Efter varje besiktning utfärdas ett sakkunnigintyg. Nu nämnda moment är de ur säkerhets-synpunkt viktigaste, men även övriga moment skall kontrolleras. För dessa räcker det dock att byggherren gör en egen kontroll som dokumenteras.
- Sakkunnigintygen om att olika byggmoment är avklarade utan anmärkning enligt den fastställda kontrollplanen skall lämnas in till

byggnadsnämnden. Dessa intyg fordras eftersom byggmomenten inte kan kontrolleras när byggnationen är färdigställd.

- När skyddsrummet har färdigställts gör byggnadsnämnden en besiktning med utgångspunkt från de sakkunnigintyg som finns enligt kontrollplanen. Detta är en myndighetsbesiktning inför den ersättning som staten skall betala ut när skyddsrummet är färdigställt.
- Därefter utfärdar byggnadsnämnden ett skyddsrumbevis. Beviset innebär att skyddsrummet formellt är ett skyddsrum och att ägaren har underhållsansvar.
- Byggnadsnämnden utfärdar också ett slutbevis. Själva byggnationen, i vilken skyddsrumsfunktionen ingår, är underkastad reglerna i plan- och bygglagen. Detta betyder att ett slutbevis utfärdas när byggprojektets kontrollplan är uppfylld. Skyddsrumbeviset kan ses som en del i detta uppfyllande men har formellt inte med plan- och bygglagens kontrollsystem att göra.

11.3.2 Synen på skyddsrumbyggandet

Regeringens direktiv till Statens räddningsverk har sedan år 2002 varit att någon skyddsrumproduktion inte skall förekomma. Kontrollen av befintliga skyddsrum skall emellertid fortsätta. Innan föreläggande om åtgärder som skall bekostas av staten görs skall kommunen dock förvissa sig om att det finns statliga medel tillgängliga. Dessa kan tas i anspråk för åtgärder inom de särskilt utsatta områdena samt för åtgärdande av särskilt allvarliga fel utanför dessa områden. Om statliga medel inte finns tillgängliga skall åtgärderna noteras som kvarstående brister som skall åtgärdas med statliga medel vid ett senare tillfälle under ett s.k. anpassningsskede.

Kontroll av skyddsrum

Enligt 6 kap. 3 § lagen om civilt försvar är det, som tidigare sagts, kommunens ansvar att kontrollera att inrättade skyddsrum har en tillfredsställande skyddsförmåga. Kontroll skall ske i den omfattning staten ställer medel till förfogande.

Det finns i dag ungefär 70 000 skyddsrum i Sverige. Dessa har byggts under lång tid och har olika byggtekniska förutsättningar och anpassningsmöjligheter till den användning byggnaden är avsedd för. Gemensamt för skyddsrummen är dock att de skall uppfylla vissa tekniska krav för att anses kunna ge ett tillfredsställande skydd. Uppgiften för den kommunala kontrollverksamheten är att tillse att dessa krav uppfylls.

Det skyddsrumregister som kommunen enligt 6 kap. 4 § i lagen om civilt försvar är skyldig att föra utgör underlag för kontrollverksamheten. Varje år kontrolleras ungefär 5–7 procent av skyddsrumbeståndet. Antalet kontroller styrs som tidigare nämnts av hur mycket medel som anslås därtill av staten. För år 2005 uppgick budgeten till 25 miljoner kronor.

Enligt 6 kap. 19 § lagen om civilt försvar får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer besluta att ett utrymme inte längre skall vara skyddsrum. Ett sådant bemyndigande har genom 6 kap. 14 § förordningen (1995:128) om civilt försvar getts till länsstyrelsen, som efter hörande av Statens räddningsverk, får besluta om avveckling av skyddsrum om det finns särskilda skäl. Berörda fastighetsägare och kommunen skall underrättas om ett sådant beslut. Enligt 10 kap. 1 § förordningen om civilt försvar får ett beslut av länsstyrelsen överklagas hos Statens räddningsverk. Någon rätt till domstolsprövning finns emellertid inte när det gäller frågan om avveckling av skyddsrum.

Skyddsrum började byggas i Sverige redan i slutet av 1930-talet. Först genom bestämmelser som tillkom år 1945 fick emellertid skyddsrummen den tekniska standard som i dag kan förknippas med begreppet skyddsrum. Enligt riktlinjer från Statens räddningsverk bör därför skyddsrum som är byggda före 1945 avvecklas, såvida det inte finns särskilda skäl för att de skall få vara kvar.

När det gäller skyddsrum byggda senare än 1945 måste det enligt Statens räddningsverk finnas mycket starka och tydliga skäl för att avveckling skall få ske. Grundregeln måste enligt verket vara att skyddsrum skall bevaras och vårdas genom fastighetsägarnas försorg.

Bestämmelser om ersättning

Den som är skyldig att bygga och utrusta ett skyddsrum har rätt till ersättning av staten för de merkostnader som därigenom uppkommer. Ersättningen bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (6 kap. 20 § lagen om civilt försvar).

En ansökan om ersättning görs hos länsstyrelsen. Skyddsrumbevis skall bifogas till ansökan. Ersättningen, som består av grundbelopp och tilläggsbelopp, betalas ut av Statens räddningsverk enligt länsstyrelsens beslut. Ersättningen beräknas enligt schablonbelopp som fastställs genom förordningen. I ersättningen ingår även ersättning för framtida underhåll av skyddsrummet (6 kap. 15 och 20 § förordningen om civilt försvar).

Även den som skall bygga, utrusta eller underhålla ett skyddat utrymme eller ett skyddsrum i en befintlig byggnad har rätt till ersättning av staten för sina kostnader. Ersättning lämnas dock inte för åtgärder som har föranletts av att ägaren eftersatt underhållet av skyddsrummet, gjort otillåtna ingrepp i det eller på annat sätt varit försumlig. Ersättning beslutas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (6 kap. 22 § lagen om civilt försvar).

Även kommunen har viss rätt till statlig ersättning för kostnader som den haft för att bygga skyddsrum (6 kap. 23 § förordningen om civilt försvar).

Regeringens förslag: En ny lag om skyddsrum införs.

Begreppet skyddat utrymme avskaffas. Alla utrymmen för skydd av befolkningen i krig skall ha samma status och vara utformade och utrustade för att motstå verkningarna av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig. Om läget skulle kräva skyndsamma åtgärder för skydd av befolkningen i krig får skyddsrummen utformas och utrustas så att de i största möjliga utsträckning motstår sådana verkningar.

Planeringsansvaret för skyddsrumproduktionen centraliseras och läggs över på en statlig myndighet. Även ansvaret för byggande, besiktning och kontroll av skyddsrum, som i dag ligger på kommunerna, förs över till myndigheten som har planeringsansvaret.

Utredningen Lagen om civilt försvar: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit att vitesförelägganden skall kunna prövas i domstol först i samband med att en ansökan om utdömmande av vite prövas och en något förändrat straffbestämmelse i förhållande till utformningen i lagen om civilt försvar. Vidare har utredningen inte föreslagit någon motsvarighet till bestämmelsen i 7 kap. 5 § lagen om civilt försvar.

Remissinstanserna: Bland annat *Riksdagens ombudsmän, Länsrätten i Göteborg, Åklagarmyndigheten, Styrelsen för psykologiskt försvar, Tullverket, Statens kärnkraftinspektion, Sjöfartsverket, Affärsverket svenska kraftnät, Tierps kommun* och *Orsa kommun* har tillstyrkt utredningens förslag eller lämnat dem utan erinran. Några remissinstanser, bl.a. *Krisberedskapsmyndigheten, Statens strålskyddsinstitut, Enköpings kommun, Askersunds kommun* och *Trollhättans kommun*, delar uttryckligen utredningens uppfattning att skyddsrumshanteringen skall centraliseras och ansvaret läggas på en statlig myndighet.

Kammarrätten i Jönköping kan inte se någon anledning att utesluta överprövning av ett föreläggande av vite.

Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Banverket, Vägverket, Örnköldsviks kommun och *Sollefteå kommun* ifrågasätter det lämpliga i att centralisera skyddsrumshanteringen. *Stockholms kommun* anser att den statliga myndigheten bör ges möjlighet att kunna delegera hela eller delar av kontrollverksamheten till kommuner med dokumenterad kompetens. Detta så att kommunen kan utföra besiktningar för myndighetens räkning på den lokala nivån.

Statens räddningsverk biträder utredningens förslag. Verket anför dock att det bör övervägas att införa en skyldighet för kommunen att, i lägen där det finns skyddsrum i byggnader som blir föremål för kommunal handläggning enligt plan- och bygglagen, samråda med den myndighet som får ansvaret för kontroll och registerhållning av skyddsrum. Vidare bör det övervägas i vilken utsträckning regeringsformen (RF) 11 kap. 6 § föranleder behov av lagreglering av besiktningsverksamheten om myndigheten behöver anlita privata konsulter eller sakkunniga i vissa kommuner i delar av arbetet.

Som redan framgått föreskriver lagen om civilt försvar att befolkningen skall kunna erbjudas fysiskt skydd i krig i form av skyddsrum och skyddade utrymmen. De förstnämnda uppförs i fred och skyddar efter iordningställande mot olika typer av vapenverkan. Skyddade utrymmen är ett enklare skydd som planeras i fred och byggs ut under höjd beredskap.

Skyddsrumbygget har numera i princip upphört. Regeringens direktiv till Statens räddningsverk har sedan år 2002 varit att någon ny skyddsrumproduktion inte skall förekomma.

Behovet av lagstiftning och den lagtekniska lösningen

Som tidigare nämnts har skyddsrumbygget numera i princip upphört. Vid en översyn av lagen om civilt försvar är det därför nödvändigt att ta ställning till om det finns anledning att behålla det tämligen detaljerade regelverk som i dag finns på området. Mot bakgrund av att det inte går att utesluta att ett förändrat säkerhetspolitiskt läge kan komma att innebära ett behov av att på nytt uppta produktionen av skyddsrum är det dock av stor vikt att det finns ett regelverk på plats som möjliggör att produktion kan ske vid behov. Regeringen anser därför, i likhet med vad utredningen kommit fram till, att det även fortsättningsvis skall finnas en lagstiftning som reglerar såväl hanteringen av befintliga skyddsrum som produktion av nya skyddsrum. Utredningens förslag i denna del har inte heller föranlett några invändningar från remissinstanserna. Regeringen delar således även utredningens utgångspunkt att det skyddsrumbestånd som finns i dag är en resurs som skall bevaras och kontrolleras för att i framtiden, om det skulle uppstå ett behov av fysiskt skydd i krig, kunna användas för sitt ändamål.

Det befintliga beståndet av skyddsrum skall alltså även i fortsättningen underhållas och kontrolleras. Regler behövs därför för denna verksamhet. Dessutom behövs bestämmelser om vem som skall ha planeringsansvaret för skyddsrumproduktionen samt en närmare reglering av hur skyddsrumproduktionen skall gå till. Om en produktion skulle behöva sättas i gång får det i första hand förmodas bli fråga om s.k. bristtäckningsproduktion i befintlig bebyggelse. Regelverket bör därför fokusera mera på denna typ av byggande än på ren nyproduktion.

En hel del av de befintliga reglerna på skyddsrumsområdet bör således finnas kvar även i framtiden. Övervägande skäl talar för att dessa samlas i en särskild lag. Ett alternativ skulle kunna vara att inordna dem i lagen om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Den lagen skulle då emellertid förlora i stringens. Bestämmelserna kommer inte heller att få någon naturlig anknytning till den lagen mot bakgrund av att planeringsansvaret för skyddsrumproduktionen enligt regeringens förslag inte längre kommer att ligga på kommunerna. Regeringen föreslår därför, i likhet med vad utredningen föreslagit, att det införs en ny lag om skyddsrum.

Den av *Statens räddningsverk* lämnade synpunkten om behov av ytterligare reglering i plan- och bygglagen behandlas närmare i avsnitt 11.6.

I 6 kap. 1 § lagen om civilt försvar definieras skyddsrum respektive skyddade utrymmen.

Utgångspunkten måste vara att ett fysiskt skydd skall vara utformat så att det står emot sådana vapen som kan antas komma att användas mot befolkningen vid ett krig. Någon planering under fredstid för skydd med en lägre skyddsgrad än skyddsrum bör därför i princip inte ske. Regeringen föreslår därför inte någon reglering motsvarande den som i dag finns om skyddade utrymmen.

Om världsläget skulle utvecklas så att det krävs skyndsamma åtgärder för skydd av befolkningen bör det dock vara möjligt att göra avsteg från den tidigare nämnda utgångspunkten och skapa ett så fullgott skydd som möjligt. Det bör därför finnas en möjlighet att under nämnda förhållanden få utforma och utrusta skyddsrummen så att de i största möjliga utsträckning motstår verkningarna av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning.

Även i fortsättningen bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter eller i särskilda fall besluta om hur skyddsrum skall utformas, placeras och utrustas samt inom vilken tid de skall kunna iordningsställas.

Ansvar för skyddsrumsverksamheten centraliseras

Som tidigare nämnts har skyddsrumproduktionen alltsedan år 2002 i princip avstannat. Mot bakgrund av den positiva säkerhetspolitiska bedömning som nu görs bör det inte på grund av risken för krig bli fråga om att återuppta en produktion av skyddsrum inom överskådlig tid. Och även om det säkerhetspolitiska läget i framtiden skulle förändras till det sämre är det inte i dag möjligt att närmare förutse hur behovet av skyddsrum då kommer att se ut. Det får mot denna bakgrund antas att det kan bli svårt för många kommuner att i framtiden upprätthålla en kompetens på skyddsrumsområdet. Regeringen anser därför, i likhet med flera av de remissinstanser som uttalats sig särskilt i frågan, att planeringsansvaret för skyddsrumproduktionen bör centraliseras och läggas över på en statlig myndighet. En sådan lösning synes också ur ett samhällsekonomiskt perspektiv vara en bättre lösning än att behålla planeringsansvaret på kommunal nivå. Genom att beslutsfattandet centraliseras bör man också lättare kunna få en överblick av det befintliga skyddsrumbeståndet. *Lagrådet* har efterfrågat ett klagande av vad som blir följden om ett skyddsrumbeslut inte fattas inom åtta veckor i enlighet med vad som föreslås i lagrådsremissens 3 kap. 4 § skyddsrumslagen. Mot bakgrund av att *Lagrådet* ser ett behov av förtydligande kan följande konstateras. Det får anses skäligt att ett skyddsrumbeslut lämnas inom åtta veckor från det att frågan väckts hos den beslutsfattande myndigheten. Det kan dock finnas situationer där så visar sig inte vara möjligt, exempelvis till följd av ett förändrat säkerhetspolitiskt läge, ett stort antal ärenden under kort tid etc. Mot denna bakgrund framstår det inte som lämpligt att reglera tidsfristen i lag. Bestämmelsen har justerats i enlighet härmed.

Även ansvaret för byggande, besiktning och kontroll av skyddsrum, som i dag ankommer på kommunerna, bör ligga på den myndighet som ges planeringsansvaret för skyddsrumproduktionen. En sådan ordning skulle befrämja att kompetensen på området bibehålls. Någon nämnvärd praktisk skillnad för verksamheten innebär förslaget dock inte i denna del. Redan i dag upprättar Statens räddningsverk listor på vilka skyddsrum som skall kontrolleras under året och den faktiska kontrollen utförs av sakkunniga, som utbildas och certifieras av Statens räddningsverk

Om kommunen, utan att det är frågan om en om- eller tillbyggnad, beslutar att ett skyddsrum skall finnas i en befintlig byggnad har kommunen enligt 6 kap. 13 § lagen om civilt försvar ansvar för att skyddsrummet byggs, utrustas och underhålls. Det medför naturligtvis svårigheter för kommunen att ansvara för underhållet av skyddsrum som är belägna i byggnader som tillhör någon annan. I praktiken har detta lösts genom avtal mellan kommunen och fastighetsägaren. Det är en lämpligare ordning att ansvaret för underhållet även i dessa fall i framtiden, när nya sådana skyddsrum inrättas, läggs på fastighetsägaren. För de redan inrättade skyddsrummen, där avtal vanligen ingåtts mellan kommuner och fastighetsägare och ersättning betalats ut för framtida underhåll etc. bör dock det gamla regelverket fortsätta att gälla.

Enligt 6 kap. 4 § lagen om civilt försvar ankommer det på kommunerna att föra register över samtliga skyddsrum i kommunen och över de skyddade utrymmen som planlagts. Eftersom kommunerna inte längre skall ha något ansvar för skyddsrumspaneringen finns det inte anledning att i framtiden ålägga dem ett ansvar att föra ett skyddsrumregister. Denna uppgift bör i stället överföras till den myndighet som i framtiden får ansvaret för skyddsrumspaneringen. Här kan nämnas att Statens räddningsverk redan har ett centralt skyddsrumregister och att det därmed inte skulle innebära något nämnvärt merarbete för verksamheten att ta över detta ansvar. Statens räddningsverk får även anses vara en lämplig myndighet att ta över ansvaret för uppgifterna på skyddsrumsområdet i stort.

Vitesföreläggande och skyldigheter för nyttjanderättsinnehavare m.fl.

Utredningen har föreslagit att de förelägganden som utfärdas med stöd av den föreslagna skyddsrumslagen skall kunna överklagas först i samband med att rätten prövar om vite skall dömas ut. *Kammarrätten i Jönköping* har i sitt remissvar påpekat att man inte kan se något skäl till en sådan ordning. Regeringen anser att det saknas skäl att i detta sammanhang, där det är fråga om förelägganden om åtgärder som skall vidtas av fastighetsägare etc, införa en begränsning i möjligheten att överklaga själva föreläggandet redan vid utfärdandet.

I lagen om civilt försvar finns en bestämmelse om att nyttjanderättsinnehavare i vissa sammanhang har att betala ett skäligt bidrag till ägaren (7 kap. 5 § lagen om civilt försvar). Regeringen anser att denna bestämmelse fyller en funktion genom att den möjliggör en rimlig fördelning av kostnader i situationer där annars en orimligt stor börda skulle hamna på ägaren. En motsvarande bestämmelse bör därför föras in i den nya skyddsrumslagen. Bestämmelserna om skyldighet att förmedla meddelanden m.m. och svara på frågor (7 kap. 8–9 §§ lagen om civilt

försvar) fyller för skyddsrumshanteringen i dag ingen direkt funktion. De framstår som föråldrade och några motsvarande bestämmelser har därför inte föreslagits på detta område. Som en följd av att dessa skyldigheter inte längre finns med i regelverket bortfaller även det straffansvar som var kopplat till skyldigheterna på detta område.

Kontrollverksamheten

Ansvar för den besiktningsverksamhet som behövs för upprätthållandet av skyddsrumbeståndet skall alltså enligt förslaget flyttas över från kommunerna till staten. *Statens räddningsverk*, som tillstyrker denna förändring, har efterlyst en diskussion i anslutning till vad som sägs i RF 11 kap. 6 § tredje stycket för de fall myndigheten anlitar privata konsulter eller sakkunniga i vissa kommuner för delar av arbetet. Enligt den nu nämnda grundlagsbestämmelsen skall överlämnande av förvaltningsuppgift till enskild som innefattar myndighetsutövning ske med stöd av lag. För överlämnande av sådan uppgift till kommun krävs enligt samma bestämmelse inget lagstöd.

Regeringen konstaterar att den myndighetsutövning som här kan komma i fråga kommer att fullgöras av den statliga myndigheten i form av t.ex. utfärdande av förelägganden. Själva besiktningen är klart avgränsad från den statliga myndighetens övriga uppgifter och innefattar inte något moment av myndighetsutövning. Fråga är i stället om utövande av förvaltningsuppgift i form av så kallad faktisk förvaltningsverksamhet. I den mån själva besiktningen överläts på ett enskilt rättssubjekt och det vid denna verksamhets fullgörande skulle uppkomma behov av ett ingripande eller någon annan form av myndighetsutövning, ankommer det på den statliga myndigheten att ta ställning till detta och vidta erforderliga åtgärder. Detsamma gäller när besiktningen är utförd och resultatet av denna har överlämnats till myndigheten.

Mot bakgrund av det anförda gör regeringen den bedömningen att det inte är påkallat med någon särskild lagreglering av de fall där besiktning på den statliga myndighetens uppdrag kommer att utföras av enskilda.

Ersättning och mervärdesskatt

Är den ersättningsberättigade inte skyldig att redovisa mervärdesskatt skall enligt 6 kap. 21 § lagen om civilt försvar ersättningsbeloppet räknas upp på visst sätt. I ersättningen skall alltså ingå kompensation för sådan mervärdesskatt som inte är avdragsgill. De nya reglerna innebär ingen ändring i sak. Eftersom skälig ersättning skall ges för de kostnader som uppkommit och den ingående mervärdesskatten utgör en kostnad för den som inte har rätt att dra av den i sin mervärdesskatteredovisning är bestämmelsen i lagen om civilt försvar överflödig. Den kan därför tas bort.

Utrymning och inkvartering är åtgärder som under höjd beredskap kan vidtas till skydd för befolkningen vid stridshandlingar eller om det i området behöver vidtas militära åtgärder av väsentlig betydelse och åtgärderna allvarligt försvåras om inte utrymning sker. I dagens säkerhetspolitiska läge förutsätts all sådan förberedande verksamhet för utrymning och inkvartering ske under en anpassningsperiod. Det är inte enbart under höjd beredskap som det kan bli aktuellt att utrymma befolkningen. Även av andra skäl och i fredstid kan en förflyttning av människor vara nödvändig för att skydda deras liv och hälsa i en hot- eller nödsituation. Utrymning kan ske för att underlätta räddningsinsatser eller för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Bestämmelser finns bland annat i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m., polislagen (1984:387) och ordningslagen (1993:1617).

11.4.1 Historik

Bestämmelser om utrymning vid höjd beredskap till följd av stridshandlingar eller till följd av militära behov författningsreglerades i början av 1940-talet mot bakgrund av erfarenheterna från andra världskriget. Utrymning ansågs vid den tidpunkten utgöra en viktig del av skyddet för civilbefolkningen eftersom tillgången till skyddsrum var begränsad. Efter det att hotet om kärnvapenkrig tillkommit var bedömningen den att behovet av en möjlighet till omfattande utrymningar ytterligare hade förstärkts. Samhällsstrukturen var då ännu sådan att utrymningar i stor skala ansågs möjliga att genomföra.

Vid mitten av 1990-talet, då lagen om civilt försvar tillkom, bedömdes det konventionella kriget med korta förvarningstider och snabba stridsförlopp utgöra det största säkerhetspolitiska hotet. Möjligheterna att genomföra utrymningar för att skydda befolkningen ansågs därmed som begränsade. Landsbygdens avfolkning och därmed bristande förmåga att klara inkvarteringen, socialtjänsten och livsmedelsförsörjningen för den utrymda befolkningen utgjorde också en faktor som i hög grad ändrade förutsättningarna för möjligheten att använda utrymning över längre avstånd enligt tidigare intentioner. Koncentrationen av befolkningen till tätorterna innebar också att transportsystemen förmodligen inte skulle kunna klara av omfattande utrymningar på kort tid.

I förarbetena till lagen om civilt försvar (prop. 1994/95:7) betonades att det moderna samhällets komplexa infrastruktur ställer höga krav på att de viktigaste samhällsfunktionerna kan hållas i gång även i krigstid. Vidare framhölls i propositionen att kraven på det civila försvaret utökats när det gäller förmågan att understödja det militära försvaret med t.ex. sjukvård, transporter, samband och försörjning. Önskemålet angavs därför vara att en så stor del av befolkningen som möjligt skulle kunna stanna kvar på hemorten för att upprätthålla totalförsvarsfunktionerna.

Utgångspunkten var således att befolkningen i första hand skulle ges ett bra skydd där den bor och arbetar och att utrymning borde ses som ett komplement till skyddsrum. Eftersom det förutsågs komma att råda en

11.4.2 Gällande rätt

Bestämmelser om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap finns i 8 kap. lagen om civilt försvar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får under höjd beredskap besluta att de som uppehåller sig inom ett område skall utrymma området om området blivit eller kan antas bli utsatt för stridshandlingar och utrymningen är nödvändig för att skydda befolkningen, eller om det i området behöver vidtas militära åtgärder av väsentlig betydelse och åtgärderna allvarligt försvåras om inte utrymning sker (1 §).

Ett beslut om utrymning innebär inte bara en skyldighet för dem som omfattas av beslutet att lämna området utan även ett förbud för dem att återvända dit så länge beslutet om utrymning gäller. Finns det behov av att förhindra att människor som inte omfattas av utrymningsbeslutet flyttar in i ett område måste inflyttningsförbud tillgripas (4 §).

Ett beslut om utrymning innebär som nämnts en skyldighet för de berörda att lämna det angivna området. De utrymmande måste ofta styras till vissa platser för att en jämn fördelning på mottagningsområdena skall uppnås. Dessutom är det viktigt att befolkningen inte samlas på platser där militära operationer kan komma att äga rum. När många människor koncentreras till ett område kan det också bli nödvändigt att meddela föreskrifter för deras vistelse där. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har därför givits behörighet att besluta att de som omfattas av ett utrymningsbeslut skall vistas på en viss plats och har även möjlighet att meddela föreskrifter för vistelsen där. Ett sådant beslut får inte utformas så att det inskränker den enskildes frihet mer än vad som är nödvändigt med hänsyn till syftet med utrymningen och till de förhållanden som råder på den plats där den utrymde enligt beslutet är skyldig att vistas (2 §).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får under höjd beredskap meddela förbud för dem som uppehåller sig inom ett visst område att lämna detta om en utflyttning allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret, eller en utflyttning skulle vara förenad med uppenbar livsfara (utflyttningsförbud). Ett utflyttningsförbud skall upphävas så snart förutsättningarna för det upphört att gälla (3 §).

Vidare får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer under höjd beredskap meddela förbud för dem som inte är bosatta inom ett visst område att annat än tillfälligt uppehålla sig inom området (inflyttningsförbud), om en inflyttning allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret (4 §).

I likhet med vad som gäller vid utflyttningsförbud skall ett beslut om inflyttningsförbud upphävas så snart som förutsättningarna för att meddela ett sådant beslut inte längre föreligger.

En kommun får förelägga innehavaren av en byggnad eller bostadslägenhet (inkvarteringsvärd) att under höjd beredskap upplåta bostad och

utrustning åt den som behöver en bostad (inkvarteringsbostad) på grund av beslut om utrymning eller på grund av att denne till följd av krigshändelser tvingats lämna sin ordinarie bostad. Ett sådant föreläggande får meddelas endast om behovet av bostad inte kan tillgodoses på annat lämpligt sätt. Beslutet får inte medföra större olägenhet för inkvarteringsvärden än vad som är nödvändigt och får inte avse utrymmen som behövs för inkvarteringsvärden och hans eller hennes familj eller någon dem närstående (5 §). Möjlighet till handräckning finns (6 §).

Inkvarteringsvärden har viss rätt till ersättning samtidigt som den som disponerat inkvarteringsbostaden kan vara skyldig att återbetala beloppet till kommunen (7–10 §§).

Kommuners och landstings skyldighet att ta hand om utrymmande och utläningar som söker skydd i Sverige regleras i socialtjänstlagen (2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. En hänvisning till dessa lagar finns i 11 §. Enligt socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Något undantag för utrymmande finns i princip inte. Migrationsverket har dock huvudansvaret för mottagandet av asylsökande och utläningar som beviljats uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd (se 2 § lagen om mottagande av asylsökande m.fl.). De riktlinjer som gäller för socialtjänsten och Migrationsverket i fred gäller som huvudregel också under höjd beredskap.

De kommuner och landsting som befolkningen under höjd beredskap lämnar på grund av utrymning är skyldiga att i skäligen omfattning lämna hjälp till de kommuner och landsting som i större omfattning får ta emot befolkningen. Bestämmelsen innebär att de resurser, t.ex. materiel och personal, som finns i en kommun eller ett landsting i möjligaste mån skall följa med befolkningen när den på grund av utrymningsbeslut flyttas till en ny kommun eller ett nytt landsting (12 §).

Om den kommun och det landsting som befolkningen kommer ifrån har fullgjort sin skyldighet och den mottagande kommunen och landstinget alltjämt är i behov av hjälp har de sistnämnda rätt till hjälp från andra kommuner och landsting enligt bestämmelsen i 3 kap. 5 § lagen om civilt försvar, som reglerar den allmänna skyldigheten för kommuner och landsting att hjälpa andra kommuner och landsting som drabbats särskilt hårt.

Statens räddningsverk får, efter hörande av Försvarmakten, Krisberedskapsmyndigheten och Rikspolisstyrelsen, meddela föreskrifter för hur utrymning skall planläggas. Vidare får Krisberedskapsmyndigheten, i samråd med Försvarmakten, fastställa de områden som skall planläggas för utrymning. Regeringen har vidare bemyndigat länsstyrelsen att fatta beslut om utrymning inom det egna länet och att meddela beslut och föreskrifter om vistelsen gällande det egna länet. Länsstyrelsen får vidare besluta om utflyttnings- och inflyttningsförbud (8 kap. 1, 2, 3 och 4 §§ förordningen om civilt försvar).

Regeringens förslag: Bestämmelserna om utrymning och inkvartering under höjd beredskap samlas i en lag. I den nya lagen införs en bestämmelse som förtydligar polismyndighetens roll vid beslut om utrymning.

Utredningen Lagen om civilt försvar: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit en något förändrad straffbestämmelse i förhållande till vad som stadgas för området i lagen om civilt försvar och valt en annan lagstiftningsteknik än den som använts i lagen om civilt försvar. Vidare har utredningen inte föreslagit någon motsvarighet till bestämmelserna i 7 kap. 8–9 §§ och 8 kap. 11–12 §§ lagen om civilt försvar.

Remissinstanserna: Bland annat *Försvarsmakten*, *Statens strålskyddsinstitut*, *Banverket* och *Enköpings kommun* har i sina remissvar framhållit att de delar utredningens uppfattning.

Arvidsjaurs kommun anser att reglerna om utrymning och inkvartering bör ges plats i en utökad lag för extraordinära händelser som avser såväl fredstid som höjd beredskap.

Skälen för regeringens förslag: Utrymning kan under vissa omständigheter vara en sådan typ av åtgärd som kan vara aktuell för att Sverige under en väpnad konflikt skall anses ha uppfyllt sina förpliktelser enligt artikel 58 i Tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter. Att redan i fredstid ha författningsbestämmelser som tydligt visar att Sverige avser att leva upp till den humanitära rättens krav är därför ett viktigt skäl till att behålla nuvarande regler.

Även om det finns tämligen goda möjligheter att med stöd av andra, redan i fredstid gällande, bestämmelser besluta om utrymning, anser regeringen att det fortfarande är befogat att ha kvar en motsvarighet till de särskilda bestämmelser om utrymning och inkvartering vid höjd beredskap som finns i lagen om civilt försvar.

Den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (Europakonventionen) medger att en person kan berövas rätten till frihet om det sker i syfte att säkerställa ett fullgörande av någon i lag föreskriven skyldighet (art. 5.1 b) och att rätten till privat- och familjeliv kan inskränkas om det sker med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten m.m. (art. 8). Vidare följer av tilläggsprotokoll nr 4 (d. 16 september 1963) till konventionen att rättigheten att fritt röra sig inom en stats territorium och välja sin bosättningsort samt att lämna varje land får inskränkas genom lag om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet eller den allmänna säkerheten, för att upprätthålla den allmänna ordningen, skydda hälsa etc. (art. 2). Regeringen gör bedömningen att bestämmelserna i denna lag inte står i strid med de nämnda artiklarna i Europakonventionen.

Eftersom bestämmelserna om utrymning och inkvartering, i likhet med vad som gäller i dag, föreslås vara tillämpliga endast i krig, krigsfara eller under sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara

är det enligt regeringen lämpligt att sammanställa dem i en egen lag. Ett alternativ skulle kunna vara att, såsom *Arvidsjaur kommun* föreslagit, inordna regelverket i ett eget kapitel i den föreslagna lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. En sådan lösning skulle dock onödigt tynga den lagen med bestämmelser som i princip inte har någon fredstida anknytning. Den beredskapsplanering för inkvartering under höjd beredskap som kommunerna självfallet måste företa om det säkerhetspolitiska läget i en framtid skulle kräva det har enligt utredningen inte någon avgörande betydelse för var bestämmelserna bör placeras. Regeringen delar utredningens bedömning och föreslår att en ny lag om utrymning och inkvartering under höjd beredskap skall införas.

Bestämmelserna i den nya lagen motsvarar vad som i dag gäller enligt 8 kap. lagen om civilt försvar. Av regelverket framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får fatta beslut om utrymning etc. Utrymning och inkvartering bör endast bli aktuellt att tillämpa i undantagsfall. Det handlar då om situationer då det, för att undvika risk för livsfara, är nödvändigt att kunna fatta snabba beslut om att utrymma platser etc. I en ny bestämmelse förtydligas polismyndighetens roll. Av bestämmelsen följer att polismyndigheten har det övergripande ansvaret för att se till att ett beslut om utrymning genomförs. En liknande bestämmelse finns i 6 kap. 3 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

För att tydliggöra att skyldigheten att ta hand om de som utryms regleras i andra författningar har regeringen dock även fört in den informationsparagraf som i dag finns i 8 kap. 11 § lagen om civilt försvar i den nya utrymningslagen. Dessutom har en motsvarighet till den reglering i 8 kap. 12 § lagen om civilt försvar som tydliggör att kommuner och landsting som utryms har en skyldighet att i skälig omfattning hjälpa de kommuner och landsting som vid utrymningen får ta emot befolkningen, lagts in i lagen. Detta för att tydliggöra att så är fallet, även om skyldigheten även kan läsas in i den allmänna skyldighet att hjälpa andra kommuner och landsting som finns reglerad i den nya lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (4 kap. 2 §). Regeringen ser dock ett behov av att i utrymningslagen tydliggöra att en sådan skyldighet som särskilt riktar sig till de direkt berörda kommunerna och landstingen fortfarande skall gälla och att den allmänna skyldigheten sedan ger ytterligare möjligheter att ta till vid behov. Någon förändring i förhållande till vad som gäller enligt lagen om civilt försvar bör alltså inte göras på detta område.

Vidare anser regeringen att det av lagen bör framgå att ägaren och nyttjanderättshavare m.fl. har vissa skyldigheter att förmedla beslut och meddelanden. Skyldigheten bör motsvara vad som i dag gäller enligt 7 kap. 8 § lagen om civilt försvar, med undantag av första stycket 2. En skyldigt för var och en att på fråga från en statlig eller kommunal myndighet ange om han eller hon har egendom som kan behöva tas i anspråk för verksamhet enligt bestämmelserna i lagen bör även komma till uttryck i lagtexten. Skyldigheten bör motsvara vad som i dag gäller enligt 7 kap. 9 § lagen om civilt försvar. Regeringen anser alltså i likhet med utredningen att en lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap bör införas. Regeringen anser dock att det inte finns anledning

att frånga den lagtekniska utformning som använts i lagen om civilt försvar. Regeringen anser inte heller att det finns anledning att ändra de straffbestämmelser som finns på området. Detta eftersom det är fråga om lagstiftning som enbart tar sikte på höjd beredskap. Det ligger därmed i sakens natur att ett brott mot bestämmelserna alltid kan komma att få allvarliga konsekvenser.

11.5 Sekretess och tystnadsplikt

Regeringens förslag: Sekretess med hänsyn till skyddet för enskildas ekonomiska förhållanden m.m. i 8 kap. 23 § sekretesslagen (1980:100) skall gälla även i kommunernas och landstingens verksamhet med fredstida krishantering. Den tystnadsplikt som följer av punkten 2 i paragrafens första stycke skall få företräde framför meddelarfriheten. Vidare skall en följdändring göras i 7 kap. 14 § sekretesslagen i form av en hänvisning till den nya lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Tystnadsplikt skall gälla för enskilda som deltar eller har deltagit i en kommuns eller ett landstings verksamhet med beredskap för eller åtgärder under extraordinära händelser och höjd beredskap för uppgifter av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser, uppgift av betydelse för totalförsvaret eller rikets säkerhet i övrigt, uppgift om en enskilds ekonomiska förhållanden eller ett företags affärs- eller driftförhållanden. Denna tystnadsplikt skall, såvitt avser uppgifter av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser, få företräde framför meddelarfriheten.

Utredningen Lagen om civilt försvar: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock inte lämnat något förslag till ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

Remissinstanserna: *Helsingborgs kommun* framhåller att den förstärkning av sekretessen som föreslås är betydelsefull. *Justitiekanslern* har påpekat att för att kvalificerad sekretess skall gälla för tystnadsplikten som föreslås i 7 kap. 1 § 1 lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap måste meddelarfriheten begränsas genom sekretesslagen (1980:100).

Skälen för regeringens förslag

Sekretess i det allmännas verksamhet

Från och med den 1 januari 2005 gäller i det allmännas verksamhet sekretess enligt 5 kap. 8 § sekretesslagen för uppgift som hänför sig till myndighets verksamhet som består i risk- och sårbarhetsanalyser avseende fredstida krissituationer eller planering och förberedelser för hantering av sådana situationer, om det kan antas att det allmännas möjlighet att förebygga och hantera fredstida kriser motverkas om uppgiften röjs. Den tystnadsplikt som följer av den nya sekretessbestämmelsen har

enligt 16 kap. 1 § 3 samma lag företräde framför meddelarfriheten enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen (prop. 2004/05:5 s. 251 ff.).

Den verksamhet med risk- och sårbarhetsanalyser som nu föreslås för kommuner och landsting har därigenom ett sekretesskydd i det allmännas verksamhet.

Av 8 kap. 6 § sekretesslagen följer att sekretess gäller, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i statlig myndighets verksamhet som består i bl.a. utredning och planering med avseende på t.ex. näringslivet för uppgift om enskilda affärs- och driftförhållande, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Under motsvarande förhållanden gäller sekretess för uppgifter om andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet. Enligt 2 § sekretessförordningen (1980:657) och punkten 134 i tillhörande bilaga gäller från och med den 1 januari 2005 sekretess för sådana uppgifter i statliga myndigheters verksamhet som består i utredning och planering enligt förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap.

I arbetet med risk- och sårbarhetsanalyserna skall kommunerna och landstingen samverka med bl.a. näringsidkare. Det är viktigt att en öppen dialog kan förekomma i dessa kontakter och att inte privata aktörer undanhåller viktig information av det skälet att de befarar att uppgifterna skall komma till allmän kännedom. Det finns därför skäl att införa en sekretessbestämmelse motsvarande den som gäller för statliga myndigheter i kommunernas och landstingens verksamhet som avser förberedelser för extraordinära händelser. Sekretess till skydd för enskilda ekonomiska förhållanden och vissa andra förhållanden gäller hos kommuner och landsting i verksamhet som avser beredskapsförberedelser enligt 8 kap. 23 § sekretesslagen. Regeringen föreslår att även den bestämmelsen utvidgas till att gälla förberedelser för fredstida kriser

Ändringen som föreslås i 8 kap. 23 § sekretesslagen innebär alltså att sekretess med hänsyn till skyddet för enskildas ekonomiska förhållanden m.m. införs i kommunernas och landstingens verksamhet med fredstida krishantering.

Såsom konstaterats ovan gäller sekretess i det allmännas verksamhet för arbetet med fredstida krishantering enligt vad som stadgas i 5 kap. 8 § sekretesslagen. Denna sekretessbestämmelse tillkom som en följd av att statliga myndigheter bland annat fick en skyldighet att göra risk- och sårbarhetsanalyser för att identifiera sårbarheter etc. Om uppgifter om t.ex. allvarliga sårbarheter i myndigheternas processer blir allmänt kända och utnyttjas för angrepp mot myndigheterna skulle det kunna leda till stora skador för myndigheterna, enskilda och samhället i stort. Den verksamhet som omfattas av 5 kap. 8 § sekretesslagen utgörs av analys- och förberedelseverksamhet med beaktande av ett helhetsperspektiv. Kommuner och landsting blir enligt den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 1 § lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap skyldiga att bland annat göra risk- och sårbarhetsanalyser. I detta arbete är det av stor vikt att kunna inhämta uppgifter från enskilda. Behovet av stark sekretess för

uppgifter om enskilda är detsamma för en kommun eller ett landstings verksamhet som avser förberedelser för fredstida krishantering som det tidigare har ansetts vara för beredskapsförberedelser enligt lagen (1994:1720) om civilt försvar. Mot bakgrund av detta bör den sekretess som följer av 8 kap. 23 § första stycket 2 sekretesslagen vara absolut även vad gäller arbetet med beredskap för extraordinära händelser i fredstid. Bestämmelsen skall alltså i övrigt inte ändras.

Som en konsekvens av att bestämmelsen i 8 kap. 13 § lagen om civilt försvar föreslås bli överförd till 6 kap. 1 § lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ändras hänvisningen i 7 kap. 14 § åttonde stycket sekretesslagen till att avse den nya bestämmelsen.

Tystnadsplikt för enskilda

Handlingar som utarbetas vid genomförandet av risk- och sårbarhetsanalyser kan komma att innehålla uppgifter som är känsliga ur säkerhetssynpunkt. Om uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysningar om risker och sårbarhet sprids kan de komma att utnyttjas för att skada samhället. I arbetet med att genomföra risk- och sårbarhetsanalyser förutsätts som tidigare nämnts att även privata aktörer i kommunerna och landstingen medverkar på olika sätt. De enskilda som på detta sätt är delaktiga i arbetet kan komma att få del av information som i vissa fall inte bör röjas. En bestämmelse om tystnadsplikt för den enskilde som på detta sätt får reda på känsliga uppgifter bör därför införas i den föreslagna lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I den första punkten i den föreslagna bestämmelsen om tystnadsplikt anges att sådana förhållanden som är av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser omfattas av tystnadsplikten. Den tystnadsplikten avser uppgifter motsvarande sådana förhållanden som sekretessen i 5 kap. 8 § sekretesslagen har till syfte att skydda. Detta eftersom det arbete som bedrivs av kommuner och landsting för att minska sårbarheten vid fredstida krissituationer annars kan komma att omintetgöras om uppgifterna kommer ut. Den andra punkten i bestämmelsen, som tar sikte på förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller rikets säkerhet i övrigt har sin motsvarighet i 9 kap. 1 § lagen om civilt försvar och motsvaras av den sekretess som följer av 2 kap. 2 § sekretesslagen. Punkterna 3 och 4, som har sin motsvarighet i 8 kap. 23 § sekretesslagen innebär att tystnadsplikt skall gälla för enskilda om sådana uppgifter som gäller andra personers ekonomiska förhållanden eller ett företags affärs- och driftförhållanden.

Om meddelarfrihet

Med meddelarfrihet avses rätten enligt 1 kap. 1 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att lämna uppgift i vilket ämne som helst för publicering i de medier som de båda grundlagarna omfattar. Meddelarfriheten är dock inte oinskränkt. Det är inte tillåtet att uppsåtligen lämna ut en allmän handling som

omfattas av sekretess. Det är inte heller tillåtet att åsidosätta tystnadsplikt i de fall som anges i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen eller i 16 kap. 1 § sekretesslagen. Tystnadsplikten har företräde framför meddelarfriheten på vissa områden.

Den tystnadsplikt som följer av 5 kap. 8 § sekretesslagen har i sin helhet givits företräde framför meddelarfriheten, se kap. 16 1 § 3. Skälet för denna inskränkning av meddelarfriheten är att om uppgifter om t.ex. allvarliga sårbarheter i myndigheternas processer blir allmänt kända och utnyttjas för angrepp mot myndigheterna skulle det kunna leda till stora skador för myndigheterna, enskilda och samhället i stort (prop. 2004/05:5, s. 265).

Tystnadsplikt enligt 8 kap. 23 § första stycket 2 sekretesslagen har i dag företräde framför meddelarfriheten (16 kap. 1 § p. 3). Det är av lika stor vikt att uppnå ett kvalificerat skydd för verksamheten med fredstida krishantering som för verksamheten med beredskapsförberedelser för höjd beredskap på detta område. Tystnadspliktens företräde framför meddelarfriheten enligt 8 kap. 23 § första stycket 2 och 16 kap. 1 § 3 bör fortsätta att gälla även efter den utökning av tillämpningsområdet till att även omfatta verksamhet som avser beredskap för extraordinära händelser som nu föreslås.

Tystnadsplikt föreslås nu också gälla för enskilda (se föreslagen bestämmelse i 7 kap. 1 § lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap). Såsom *Justitiekanslern* påpekat har avsikten med att föreslå en tystnadsplikt som tar sikte på sådana förhållanden som är av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser (punkten 1 i den föreslagna bestämmelsen i 7 kap. 1 §) varit att ett motsvarande sekretesskydd som gäller för 5 kap. 8 § sekretesslagen skall tillskapas. Såsom *Justitiekanslern* konstaterar är en förutsättning för att så skall bli fallet att den tystnadsplikt som skall följa av 7 kap. 1 § 1 i den föreslagna lagen också ges företräde framför meddelarfriheten. Regeringen anser att de skäl som motiverar att tystnadsplikt enligt 5 kap. 8 § och 8 kap. 23 § första stycket 2 sekretesslagen har, respektive föreslås få, företräde framför meddelarfriheten gör sig gällande även för den tystnadsplikt som föreslås gälla för enskilda i detta sammanhang. Regeringen föreslår därför, i enlighet med *Justitiekanslerns* påpekande, att en begränsning av meddelarfriheten vad gäller uppgifter som faller in under 7 kap. 1 § 1 i den föreslagna lagen skall ske genom en ändring i 16 kap. 1 § 3 sekretesslagen.

11.6 Lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)

Regeringens förslag: Byggnadsnämnden skall, i de fall ett byggprojekt rör en befintlig byggnad, kontrollera om denna innehåller ett skyddsrum. Innehåller byggnaden ett skyddsrum skall nämnden ge den myndighet som avses i 3 kap. 1 § lagen om skyddsrum tillfälle att yttra sig över projektet.

Utredningen Lagen om civilt försvar: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens vad gäller följdändringen i 9 kap. 12 § plan-

och bygglagen 1987:10). Utredningen har inte i övrigt föreslagit någon ändring i denna lag.

Remissinstanserna: Några invändningar mot utredningens förslag till följdändring har inte lämnats. *Statens räddningsverk* har dock påpekat att det finns behov av en samrådsskyldighet för kommunen i lägen där det finns skyddsrum i byggnader som blir föremål för kommunal handläggning enligt plan- och bygglagen.

Skälen för regeringens förslag: Det finns ett stort antal användbara skyddsrum runt om i landet. Såsom tidigare konstaterats anser regeringen att det är av stor vikt att dessa skyddsrum bevaras och underhålls (se vidare avsnitt 11.3.3). Det handlar om mycket stora investeringar som under årens lopp gjorts på skyddsrumsområdet. Ingrepp i byggnader som innehåller skyddsrum och som inte görs på ett korrekt sätt kan medföra att skyddsrummet förlorar i skyddsförmåga, även om senare försök att rätta till de felaktiga ingreppen görs. Vidare kan enskilda drabbas av onödiga merkostnader om ett skyddsrum förstörs genom byggnadsåtgärder. Den enskilde kan då föreläggas att återställa skyddsrummet. För att i möjligaste mån förhindra att byggherrar/fastighetsägare försätter sig i sådana situationer bör en kontrollfunktion läggas in i form av en bestämmelse i plan- och bygglagen. Regeringen delar således *Statens räddningsverks* bedömning att det behövs någon form av reglering i plan- och bygglagen som uppmärksammar de i byggprojekt inblandade aktörerna på att skyddsrumslagstiftningen måste beaktas vid byggprojekt som rör befintliga skyddsrum. Förslaget till ny skyddsrumslag innebär att ansvaret för skyddsrumshanteringen flyttas från kommunerna till staten. Kommunerna skall dock ändå förse staten med de uppgifter som är av betydelse för skyddsrumsverksamheten. Mot bakgrund av detta föreslås ett tillägg i 9 kap. 8 § plan- och bygglagen som innebär att byggnadsnämnden i samband med byggsamrådet får till uppgift att kontrollera om det finns skyddsrum i befintliga byggnader som berörs av ett byggprojekt. I de fall där det finns ett skyddsrum skall nämnden bereda den myndighet som avses i 3 kap. 1 § lagen om skyddsrum tillfälle att yttra sig över åtgärderna. I och med detta skapas ett skydd dels för den enskilde, dels för att ett användbart skyddsrumsbestand skall kunna upprätthållas.

Alla byggnadsåtgärder som kan komma att påverka skyddsrumsfunktionen omfattas av bestämmelsen. Förutom direkta ingrepp i skyddsrummet kan det exempelvis vara fråga om tillbyggnader som helt blockerar eller försvårar inrymningsvägen, dvs. möjligheterna att ta sig in i skyddsrummet. Regeringen anser även att den ansvariga myndigheten på skyddsrumsområdet bör upprätthålla ett register över de skyddsrum som finns i landet. Därmed kan uppgifter om vilka byggprojekt som berörs av skyddsrumslagstiftningen tas fram.

Regeringens förslag: Med anledning av att lagen (1994:1720) om civilt försvar och lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting upphävs och delvis ersätts med bland annat lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och lagen om skyddsrum, skall vissa följdändringar göras i annan lagstiftning.

Utredningen Lagen om civilt försvar: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit att begreppet befolkningskydd i lagtext skall ersättas med en hänvisning till det folkrättsliga civilförsvarsbegreppet.

Remissinstanserna: Några invändningar mot utredningens förslag i dessa delar har inte lämnats.

Skälen för regeringens beslut: Förslaget att upphäva lagen (1994:1720) om civilt försvar och lag (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting och delvis ersätta dessa lagar med bland annat lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och lagen om skyddsrum innebär att följdändringar måste göras i ett antal lagar (se avsnitt 14.6–14.11).

Befolkningskydd och lagen om skydd mot olyckor

Såsom framgår i avsnitt 11.2.3 föreslås att begreppet befolkningskydd kan avskaffas som legaldefinition.

Begreppet befolkningskydd används i dag i 10 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. I det sammanhanget har inget behov av att låta bemyndigandet omfatta sådana åtgärder som faller inom befolkningskyddet fortsättningsvis ansetts föreligga. Begreppet befolkningskydd förekommer även i 8 kap. 2 § lagen om skydd mot olyckor. Strävan har i detta sammanhang varit att säkerställa att kommunens organisation för räddningstjänst i krig skall kunna åtnjuta det särskilda folkrättsliga skydd som beskrivs i Kapitel VI i 1977 års tilläggsprotokoll I till 1949 års Genèvekonventioner. Utformningen av bestämmelsen i lagen om skydd mot olyckor har, liksom definitionen av befolkningskydd i 1 kap. 2 § lagen om civilt försvar, utgått från det folkrättsligt definierade civilförsvarsbegreppet.

Även om begreppet befolkningskydd inte längre behövs som legaldefinition fyller ordet fortfarande en funktion i författningstext. Detta eftersom någon ändring i sak av vilka åtgärder som skall omfattas inte avses och befolkningskydd numera är ett inarbetat begrepp inom området civilt försvar. Regeringen anser därför att en skrivning, där ordet befolkningskydd används, är att föredra framför den skrivning som utredningen föreslagit i form av en hänvisning till tilläggsprotokoll I den 8 juni 1977 till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter. I syfte att skapa en mer lättillgänglig skrivning bör ordet befolkningskydd användas även fortsättningsvis i författningstext. Någon förändring i sak är inte avsedd.

De nya lagarna, lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, lagen om skyddsrum och lagen om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap och samtliga ändringar i övrigt till följd av dessa förslag föreslås träda i kraft den 1 september 2006. Delar av lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap föreslås dock träda i kraft från och med den 30 juni 2006. Såsom omnämnts i avsnitt 11.2.3 är syftet med detta att möjliggöra att utbetalningen av ersättningen till kommunerna för år 2006 skall kunna göras senast den 30 juni 2006. Detta eftersom tanken är att utbetalningarna till kommunerna skall ske senast vid detta datum en gång per år framöver.

Till lagen om skyddsrum föreslås vissa övergångsbestämmelser i syfte att underlätta övergången. Av övergångsbestämmelserna till lag om skyddsrum följer att förelägganden som utfärdats med stöd av bestämmelserna om skyddsrum i lagen om civilt försvar skall anses som förelägganden enligt den nya lagen. I fråga om ersättning som bestämts före ikraftträdandet gäller ersättningsbestämmelserna i lagen om civilt försvar och för sådana skyddsrum, som inrättats med stöd av 6 kap. 13 § lagen om civilt försvar, gäller även fortsättningsvis bestämmelserna i lagen om civilt försvar (se även avsnitt 11.3.3). Vidare skall den som innehar en egendom med fideikommissrätt jämföras med en ägare när lagen om skyddsrum tillämpas.

12 Det gemensamma radiokommunikations-systemet Rakel

12.1 Utgångspunkter

Bakgrund

Ett flertal utredningar, bl.a. Rakelkommittén i betänkandet Trygga medborgare – säker radiokommunikation (SOU 2003:10), har konstaterat att det finns allvarliga brister i de nuvarande kommunikationssystemen inom skydds- och säkerhetsområdet. För att stärka medborgarnas trygghet pågår därför inrättandet av ett gemensamt radiokommunikations-system (Rakel – Radiokommunikation för effektiv ledning). Systemet bygger på en europeisk standard (Tetra) som är specialutvecklad för skydds- och säkerhetsfunktioner.

Rakelsystemet är avsett att kunna användas för ledning och samverkan i samhällets verksamheter för att skydda väsentliga säkerhetsintressen såsom att upprätthålla allmän ordning, bekämpa brottslighet, skydda och ingripa vid olyckor och hantera fredstida krissituationer samt vid de förberedelser som behövs för dessa åtgärder. Till verksamheterna hör också övervakning och kontroll av landets gränser och territorium. Även övervakning och andra åtgärder för säker drift av för samhällets skydd

och säkerhet viktiga anläggningar och försörjningssystem hör hit. Den teknik som används (Tetra-standard) har en stor flexibilitet och en hög säkerhet som gör det möjligt att bygga upp dels en gemensam infrastruktur, dels låta olika organisationer ha egna nät och samtalsgrupper. Detta innebär att systemet kan användas för gemensam kommunikation mellan berörda organisationer samtidigt som varje organisation kan kommunicera internt. Detta medför att man kan bygga samtalsgrupper för olika behov. Dessa samtalsgrupper kan då enbart användas och avlyssnas av de som ingår i gruppen.

I enlighet med förslagen i Rakelkommitténs betänkande är användarkretsen för närvarande begränsad till de av kommittén föreslagna s.k. skydds- och säkerhetsmyndigheterna, dvs. polisen, Kustbevakningen, Tullverket, kommunal räddningstjänst, akutsjukvården och Försvarsmakten.

Krisberedskapsmyndigheten har i en skrivelse till regeringen den 6 april 2005 hemställt om en utökad användarkrets för Rakelsystemet. Enligt myndigheten bör användarkretsen utvidgas till att omfatta flera av aktörerna inom krishanteringssystemet.

I propositionen Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället (prop. 2004/05:175) bedömde regeringen att en utökad användarkrets för Rakelsystemet bör eftersträvas för att tillfredsställa behovet av säkerställd och tvärsektorieell kommunikation i samhällets arbete med ordning, säkerhet och krisberedskap.

Lagen om elektronisk kommunikation

Rakelsystemet är ett radiokommunikationssystem och är därmed ett elektroniskt kommunikationsnät enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK).

LEK bygger på EG-direktiv, ett direktivpaket som består av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektivet) och fyra särdirektiv, bland dessa Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/20/EG av den 7 mars 2002 om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (auktorisationsdirektivet). I ramdirektivet anges bl.a. allmänna mål och regleringsprinciper. Det anges att de nationella regleringsmyndigheterna skall främja konkurrens vid tillhandahållandet av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster m.m. och därvid bl.a. säkerställa att det inte uppstår någon snedvridning eller begränsning av konkurrensen inom sektorn för elektronisk kommunikation. De nationella regleringsmyndigheterna skall bidra till utvecklingen av den inre marknaden bl.a. genom att säkerställa att företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster inte behandlas olika under lika omständigheter.

Den nuvarande ordningen enligt LEK, med undantag från kravet på inbjudningsförfarande, bör enligt regeringens bedömning bibehållas.

Grunden för tillståndsgivningen för att använda radiosändare enligt 3 kap. LEK är principen om en positiv inriktning som innebär att tillstånd skall beviljas om vissa förutsättningar är uppfyllda (6 §). Det innebär att ”först till kvarn” gäller som grundprincip för tilldelning av frekvenser.

Ett undantag från denna princip görs när fråga uppkommer om att meddela tillstånd att använda radiosändare för nya eller väsentligt ändrade radioanvändningar och det kan antas att det frekvensutrymme som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för att ge tillstånd åt alla som vill och skulle kunna bedriva sådan verksamhet. I sådana fall skall i stället tillstånd meddelas efter en prövning efter allmän inbjudan till ansökan om inte särskilda skäl föranleder annat (8 § första stycket). Detta krav på allmänt inbjudningsförfarande gäller dock inte sådan radioanvändning som

1. huvudsakligen avser utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen,
2. är avsedd för privat bruk, eller
3. uteslutande avser verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning och säkerhet.

12.2 En utökad användarkrets behövs för att stärka samhällets säkerhetsarbete

Regeringens bedömning: Den grundläggande användarkretsen i det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel består i dag av de s.k. skydds- och säkerhetsmyndigheterna, dvs. polisen, Kustbevakningen, Tullverket, kommunal räddningstjänst, akutsjukvården och Försvarsmakten samt alarmeringsföretag som bistår dessa myndigheter. Användarkretsen bör utökas för att stärka samhällets arbete med ordning, säkerhet och krisberedskap.

Utökningen av användarkretsen bör bestämmas utifrån det ansvar och de skyldigheter som kommuner, landsting, statliga myndigheter, ägare av och verksamhetsutövare vid farliga anläggningar, elnätsföretag, elleverantörer och programföretag har enligt olika författningar med syfte att skydda väsentliga säkerhetsintressen.

Alla användare bör ha permanent tillgång till systemet.

Försvarsberedningen bedömning: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Arbetsgruppens överväganden och förslag om utökad användarkrets: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning. I arbetsgruppens förslag ingick dock inte elleverantörer i användarkretsen som en egen grupp.

Remissinstanserna: Nästan alla remissyttranden stödjer arbetsgruppens överväganden och förslag om utökad användarkrets. Några remissinstanser vill vidga kretsen, bl.a. *Rikspolisstyrelsen*, som menar att polisen bör få befogenhet att besluta om att ordningsvakter och väktare som är verksamma inom polisens ansvarsområde skall få tillgång till radiokommunikationssystemet. *Affärsverket svenska kraftnät* tillstyrker rapportens förslag om en utökad användarkrets och pekar på betydelsen av att den omfattar alla sådana företag och verksamheter som har betydelse för säker elförsörjning samt andra säkerhetsfunktioner knutna till el- och gasanläggningar. Svenska kraftnät menar också att den föreslagna kostnadsfördelningen mellan offentliga och kommersiella

aktörer är rimlig. *Svenska tidningsutgivarföreningen* framhåller massmedias betydelse vid olika krissituationer och menar att för allmänhetens informationsbehov och massmedias möjligheter till rapportering är det av synnerlig vikt att tidningar och medieföretag får tillgång till Rakel. *Styrelsen för psykologiskt försvar* pekar också på denna fråga. *Konkurrensverket* har inget att erinra mot att den grundläggande användarkretsen även omfattar Kriminalvården eller mot att användarkretsen utökas enligt de i rapporten angivna kriterierna. Flera kommuner och några länsstyrelser tar upp betydelsen av att abonnemangsavgifterna sjunker vid en utökad användarkrets och framhåller behovet av stabilt underlag för beräkning av avgifterna på längre sikt.

Skälen för regeringens bedömning

Den grundläggande användarkretsen

Den nuvarande kretsen för permanent användning av Rakelsystemet är begränsad till de s.k. skydds- och säkerhetsmyndigheterna, dvs. polisen, Kustbevakningen, Tullverket, kommunal räddningstjänst, akutsjukvården och Försvarsmakten samt den alarmeringstjänst som bistår dessa myndigheter. Krisberedskapsmyndigheten har med utgångspunkt i kriminalvårdens uppgifter för allmän ordning och säkerhet samt behoven av samverkan med polisen bedömt att även dåvarande Kriminalvårdsverket, med de lokala kriminalvårdsmyndigheterna och Transporttjänsten bör ingå i den grundläggande användarkretsen.

Den grundläggande användarkretsen som statsmakterna på Rakelkommitténs förslag redan har godtagit bör enligt regeringen inte inskränkas. Regeringen delar Krisberedskapsmyndighetens bedömning och arbetsgruppens förslag om att även Kriminalvården bör ingå i den grundläggande användarkretsen. I kretsen skall, liksom i dag, även ingå alarmeringsföretag som bistår dessa myndigheter.

Ansvaret bör avgöra utökningen av användarkretsen

En utökning av användarkretsen för Rakelsystemet bör enligt regeringen ske med utgångspunkt i utvecklingen av samhällets åtgärder för skydd mot olyckor och för hantering av extraordinära händelser.

Den utökade användarkretsen, utöver de s.k. skydds- och säkerhetsmyndigheterna, bör enligt regeringens mening bestämmas utifrån det ansvar och de skyldigheter som kommuner, landsting, statliga myndigheter och enskilda har enligt olika författningar med syfte att skydda väsentliga säkerhetsintressen. Detta innebär att de aktörer som har uppgifter inom området skydd mot olyckor eller är operativa vid hantering av extraordinära händelser bör ingå i den utökade användarkretsen.

Om ett utökat tillträde till Rakelsystemet skulle ske först vid en allvarlig händelse skulle inte nödvändiga förberedelser som t.ex. utbildning och övning kunna genomföras på ett effektivt sätt. Detta innebär enligt regeringen att alla användare som har behov av Rakel vid en krissituation

Skydd mot olyckor – kommunal och statlig räddningstjänst

Flertalet faror och händelser i samhället som hotar medborgarna ställer krav på snabba och effektiva räddningstjänstinsatser från samhällets sida för att hindra och begränsa skador på liv, hälsa, egendom eller miljö. Olika verksamheters behov av Rakelsystemet för räddningstjänst har därför övervägts.

Med räddningstjänst avses i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön (1 kap. 2 §). Till räddningstjänst hänförs också vissa insatser, som utförs av statliga myndigheter som har ansvar för räddningstjänst, utan att det inträffat någon olycka eller föreligger överhängande fara för någon sådan.

Mot bakgrund av de för aktörerna gemensamma kraven på hög beredskap genom förberedelser, snabba och effektiva insatser samt samordning och samarbete bör de statliga räddningstjänstansvariga myndigheterna enligt regeringen ha tillträde till Rakelsystemet för de uppgifter som föreskrivs i lagen (2003:778) respektive förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor. Detsamma gäller Statens strålskyddsinstitut då det gäller rådgivning om strålskydd enligt samma förordning.

Den verksamhet som följer av länsstyrelsens ansvar och planering för omfattande räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst ingår redan i dag i den grundläggande användarkretsen som består av de s.k. skydds- och säkerhetsmyndigheterna.

Skydd mot olyckor – farlig verksamhet

I lagen om skydd mot olyckor föreskrivs att vid en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka skall orsaka allvarliga skador på människor eller miljön, är anläggningens ägare eller den som utövar verksamheten på anläggningen skyldig att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa sådana skador (2 kap. 4 §).

I förordningen om skydd mot olyckor föreskrivs att länsstyrelsen, efter samråd med kommunen, skall besluta vilka anläggningar som omfattas av dessa skyldigheter. Föreskrifterna i lagen respektive förordningen om anläggningar med farlig verksamhet syftar till att säkerställa ett snabbt och effektivt ingripande vid en olycka från såväl anläggningens ägare eller verksamhetsutövare som de s.k. skydds- och säkerhetsmyndigheterna, i första hand den kommunala räddningstjänsten och polisen.

Länsstyrelsens beslut om att en anläggning skall omfattas av skyldigheterna vid farlig verksamhet bör enligt regeringen öppna för tillträde till Rakelsystemets användarkrets.

Kommuners och landstings hantering av extraordinära händelser regleras för närvarande i lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

Överenskommelsen mellan staten och Svenska Kommunförbundet, som ingicks den 23 juni 2004, preciserar kommunernas uppgifter vid fredstida krishantering och uppgifter för höjd beredskap. För att villkoren i överenskommelsen skall bli bindande för kommunerna måste uppgifterna regleras i lag, se vidare kapitel 11. Kommuners och landstings skyldigheter enligt lagförslaget innebär enligt regeringen att kommuners och landstings respektive organisation för hanteringen av extraordinära händelser bör ha tillträde till Rakelsystemet.

Hantering av allvarliga krissituationer – katastrofmedicinsk beredskap

Landstingens katastrofmedicinska beredskap är en betydelsefull del av landets samlade förmåga att kunna hantera stora olyckor och extraordinära händelser. Landstingen behöver ständigt ha personal i beredskap för att kunna ta emot larm vid en allvarlig händelse samt för att leda insatser och ta emot skadade människor. Insatserna ställer stora krav på samordning och samverkan med i första hand andra landsting, kommunal- och statlig räddningstjänst samt polisen.

Den katastrofmedicinska beredskapen bör därför enligt regeringens mening ha tillträde till Rakelsystemet.

Hantering av extraordinära händelser – statliga myndigheters krishantering

Föreskrifter om statliga myndigheters krishantering finns i förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering samt höjd beredskap.

De åtgärder och den rapportering som de i förordningen särskilt utpekade myndigheterna skall vidta motiveras att de enligt regeringens bedömning skall ha permanent tillträde till Rakelsystemet.

Beträffande regeringens roll anges i förordningen bara att myndigheterna skall hålla regeringen informerad om läget under kriser. För att sambandet mellan myndigheterna och regeringen skall kunna garanteras vid extraordinära händelser måste även Regeringskansliet ha tillträde till Rakelsystemet. De bedömningar om samordning och samverkan som gjorts av Försvarsberedningen visar i hög grad på betydelsen av att regeringen med Regeringskansliet och statliga myndigheter med viktiga uppgifter för samhällets krishantering har permanent tillgång till Rakelsystemet. Regeringen anser därför att även dessa skall ha tillträde till Rakelsystemet.

Meddelanden genom radio och TV

Information genom radio och TV har stor och ibland avgörande betydelse för de enskilda människornas och samhällets hantering av såväl olyckor som extraordinära händelser.

För att effektivt säkerställa att rutinerna för myndighetsmeddelanden och varnings- och informationssystemet VMA kan fungera effektivt behöver berörda aktörer ha tillgång till Rakel. Regeringen anser att den som bedriver sändningsverksamhet som omfattas av villkor enligt 3 kap. 2 § radio- och TV-lagen (1996:844) eller av skyldighet enligt 6 kap. 7 b § samma lag bör ha tillträde till Rakelsystemet för detta ändamål.

Regeringen delar *Svenska tidningsutgivareföreningens* och *Styrelsen för psykologiskt försvars* uppfattning om massmedias betydelse vid olika krissituationer. För att säkerhetsarbetet och Rakelsystemet skall kunna fungera effektivt vid samhällsorganens insatser för ordning, säkerhet och krishantering måste emellertid användarkretsen begränsas till de aktörer som enligt olika författningar eller avtal har direkt ansvar och skyldighet att medverka. Den kriskommunikation som behövs genom massmedier i övrigt får därför ske genom andra medel.

Säker elförsörjning

De återkommande och långvariga elavbrotten under de senaste åren har förorsakat elkunder och samhället i övrigt omfattande skador, vilket har föranlett regeringen att utarbeta ytterligare säkerhetskrav och åtgärder för att säkerställa en leveranssäker elöverföring och undvika att framtida svåra väderförhållanden leder till allvarliga konsekvenser.

I propositionen *Leveranssäkra elnät* (prop. 2005/06:27) föreslog regeringen ett lagstadgat funktionskrav samt en i lag reglerad skyldighet för nätföretag att betala ersättning till elanvändare vid långvariga oplanerade elavbrott som inte orsakats av händelser av exceptionell karaktär. Regeringen lämnade även förslag om rapportering av långvariga och omfattande elavbrott samt om information till elanvändarna. Riksdagen har beslutat om ändringarna i ellagen (1997:857) om funktionskrav som träder i kraft den 1 januari 2011. Övriga bestämmelser har trätt i kraft den 1 januari 2006 (SFS 2005:1110).

Elförsörjningen är starkt beroende av väl fungerande tele- och radiokommunikationer. Det gäller både vid reparationer och vid återstart av elsystemet. Vid omfattande störningar av elsystemet krävs som regel kraftsamling av reparationsresurser till de drabbade områdena. Flera olika elnätsföretag och deras entreprenörer blir inblandade i reparationsarbetena och återstart av elsystemet. För att få effekt och tillräcklig säkerhet på fältet, måste insatserna styras och samordnas med stöd av säker kommunikation. Samverkan behövs med främst länsstyrelser, kommuner, räddningstjänst och polis.

Regeringen bedömer att de skärpta säkerhetskraven i ellagen motiverar att nätbolagen får tillträde till Rakelsystemet på permanent basis för att effektivt kunna använda systemet vid extraordinära händelser. Erfarenheterna från de senaste stormarna och elavbrotten talar också för detta. En daglig användning av systemet är nödvändig för att vid störningar kunna optimera underhålls- och reparationsåtgärder, samverka med kommuner och statliga myndigheter samt rapportera och informera vid elavbrott och om de reparations- och återställningsåtgärder som nätbolagen vidtar.

Affärsverket svenska kraftnät och *Svensk energi* framhåller att även produktionsföretagen bör ingå i denna krets av samhällsviktiga aktörer.

Elleverantörerna är i allmänhet ägare av eller verksamhetsutövare vid sådana farliga anläggningar som avses ingå i användarkretsen. Användningsområdet för Rakelsystemet är dock enligt förslaget för deras del inskränkt till skydd mot olyckor. Även upprätthållandet av balansen mellan produktion och förbrukning av el, som är av vital betydelse för leveranssäkerheten, samhällets robusthet och krishanteringsförmåga, bör enligt regeringen få tillträde till Rakelsystemet. Användarkretsen för Rakelsystemet bör därmed enligt regeringen även omfatta elleverantörer, som enligt 8 kap. 4 § ellagen bara får leverera el i uttagspunkter där någon åtagit sig balansansvaret.

12.3 Förslag till ändring av lagen om elektronisk kommunikation

Regeringens förslag: Kravet på inbjudningsförfarande enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation inför beslut om att meddela tillstånd att använda radiosändare vid frekvensbrist skall inte gälla sådan radioanvändning som behövs för verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter om vilken radioanvändning som omfattas av undantaget.

Regeringens bedömning: Kommersiella aktörer bör betala avgifter som är beräknade på kostnaderna för systemet utan hänsyn till det statliga anslaget till investeringskostnaderna. Övriga aktörer bör betala kostnader där hänsyn har tagits till det statliga anslaget.

Arbetsgruppen utökad användarkrets i Rakels förslag: Överensstämmer med regeringens förslag med undantag för att arbetsgruppen föreslår övergångsbestämmelser till ändringen av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslagen eller har inget att erinra. *Kommerskollegium* efterlyser ett s.k. EG-rättsligt test om skyddsvärt intresse och proportionalitet beträffande huruvida det just för svensk del är nödvändigt med ett sådant undantag som föreslås i promemorian. Kollegiet anför också att bestämmelserna i artikel 87 i EG-fördraget kan vara en otillräcklig grund för differentierad avgiftsättning mellan kommersiella aktörer och de övriga användarna. En förutsättning för att artikel 87 skall vara tillämplig på verksamheten är enligt kollegiet att verksamheten är konkurrensutsatt. Om den är konkurrensutsatt måste en djupare analys av situationen göras av om anslutning till Rakelsystemet utgör en konkurrensfördel innan det med säkerhet kan fastställas att artikeln är tillämplig. *Affärsverket svenska kraftnät* ser Rakelsystemet som den enda rimliga lösningen för elbranschens behov av mobil talkommunikation. *Post- och telestyrelsen* tillstyrker inte förslaget då, enligt myndigheten, den utredning som förslaget grundas på i många avseenden behöver kompletteras. Således saknas utredning om följderna för mobiltäckningen i glesbygd som kan bli en konsekvens av att en del av kundunderlaget för de kommersiella operatörerna minskar till följd av den utvidgade användarkretsen för

Rakelsystemet. Det saknas vidare enligt Post- och telestyrelsens utredning om alternativa kommunikationsnät som Försvarets telenät (FTN), CDMA 450 eller UMTS som kan spela en stor roll i sammanhanget. Vidare saknas utredning om det faktiska behovet av samordning mellan de aktörer som föreslås få tillträde till Rakelsystemet. *Konkurrensverket* har inget att erinra mot att den grundläggande användarkretsen även omfattar Kriminalvården eller mot att användarkretsen utökas enligt de i rapporten angivna kriterierna. *TeliaSonera Sverige AB* anser inte att lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation bör ändras på det sätt som arbetsgruppen föreslår i promemorian, eftersom ett sådant utökat undantag från kravet på inbjudningsförfarande med permanent tillgång för vissa aktörer till Rakelsystemet för krishanteringsverksamhet riskerar konkurrensneutraliteten. Om fler aktörer än de s.k. skydds- och säkerhetsmyndigheterna, däribland kommersiella aktörer, ges möjlighet att ansluta sig till Rakelsystemet bör detta ske på likvärdiga villkor som gäller för mobiloperatörer i publika nät.

Skälen för regeringens förslag

Undantag från kravet på inbjudningsförfarande

Ett problem i arbetet med att införa ett gemensamt radiokommunikationssystem för "blåljusmyndigheterna" har varit att det varit svårt att få till stånd ett fungerande förfarande i uppstarten med hänsyn till reglerna om ett allmänt inbjudningsförfarande och reglerna om offentlig upphandling som skulle tillämpas för nätet. Svårigheterna gällde att det fanns en "hönan och ägget-problematik", eftersom upphandlingen torde fordra att den som vann upphandlingen verkligen hade eller skulle komma att få tillstånd för radiofrekvenserna i fråga och omvänt att den som tilldelades tillstånd verkligen skulle vinna upphandlingen.

Regeringen gav den 27 september 2001 Post- och telestyrelsen i uppdrag att utreda hur kraven i telelagen och i lagen om radiokommunikation på ett allmänt inbjudningsförfarande vid frekvenstilldelning förhöll sig till möjligheten att genomföra upphandling av radiokommunikationssystem enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling. Post- och telestyrelsen redovisade uppdraget till regeringen i januari 2002 och lämnade förslag som innebar att inbjudningsförfarande inte krävdes för radioanvändning som uteslutande avser verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning och säkerhet. Förslagen togs även med i e-komutredningens betänkande Lag om elektronisk kommunikation (SOU 2002:60) i förslaget till LEK och togs in i den nya lagen (SFS 2003:389).

Allmän ordning, säkerhet eller hälsa

Regeringen delar arbetsgruppens bedömning att det nuvarande begreppet allmän ordning och säkerhet i 3 kap. 8 § LEK bör tolkas utifrån EU-fördraget och ramdirektivet och att de allmänintressen som omnämns i artikel 46 i EU-fördraget bör vara de som radioanvändningen i Rakelsystemet skall tillgodose, nämligen allmän ordning, säkerhet *eller hälsa*.

Utifrån vad som ovan har anförts framstår det som klart att nationella bestämmelser som tillförsäkrar tillgång till nödvändigt frekvensutrymme för de användare som utgörs av de s.k. skydds- och säkerhetsmyndigheterna inte står i strid med vare sig EU-fördraget eller ramdirektivet även om de är fördelaktiga jämfört med vad som gäller för ett rättssubjekt från en annan medlemsstat som önskar etablera en verksamhet i landet vilken består i att tillhandahålla elektroniska kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster under förutsättning att åtgärderna är proportionerliga till sina syften.

Andra användare som det enligt regeringen i dagsläget finns ett samhällsintresse av att ge tillträde till Rakelsystemet är den statliga räddningstjänsten, ägare av eller verksamhetsutövare vid en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka skall orsaka allvarliga skador på människor eller miljön – för verksamhet som avser skydd mot olyckor, Statens strålskyddsinstitut – för verksamhet som består i att ge råd om strålningsmätningar samt samordna och biträda med strålningsmätningar, aktörer som har uppgifter för den fredstida krishantering – för sådan användning som behövs för krishantering, Krisberedskapsmyndigheten – dels för att kunna utöva sina uppgifter som central förvaltningsmyndighet för frågor om samhällets säkerhet när det gäller krishantering, dels för att kunna säkerställa själva driften av Rakelsystemet, regeringen med Regeringskansliet för användning som behövs för krishantering, elnätsföretag, dvs. koncessionshavare enligt ellagen (1997:857), och elleverantörer – för användning som är av betydelse för att upprätthålla elförsörjningen, den som bedriver sändningsverksamhet enligt radio- och TV-lagen (1996:844) – för användning som behövs för att sända varningsmeddelanden och myndighetsmeddelanden till allmänheten eller meddelanden som är av vikt för allmänheten, om myndighet begär det. Gemensamt för dessa aktörer är att de samhällsviktiga uppgifterna är reglerade i en författning och därmed tydligt går att urskilja från annan verksamhet. Uppgifterna är sådana att de ryms under begreppet allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

Affärsverket svenska kraftnät pekar på motsvarande behov även inom gasförsörjningen. Regeringen utesluter inte att även de företag som har betydelse för driftsäkerheten för gasleveranser kan ge tillträde till systemet. Principiellt torde samma skäl tala för att dessa aktörer skall ingå i användarkretsen som beträffande elförsörjningen. Denna fråga bör dock enligt regeringen avgöras i samband med att användarkretsen bestäms närmare.

Beträffande sådana aktörer som på uppdrag av nät- och produktionsföretagen utför tillsyn, felavhjälpning och reparationsarbeten framhåller *Affärsverket svenska kraftnät* att även dessa bör ingå i användarkretsen. Regeringen delar denna bedömning.

Rikspolisstyrelsen framhåller att även ordningsvaktens och väktares betydelse för samhällets trygghet, ordning och säkerhet måste beaktas i detta sammanhang, i synnerhet avseende kommunikationer mellan ordningsvakter, väktare och polisen i samband med stora publika arrangemang, och erinrar om att ordningsvakter enligt lag står under polismans förmanskap. Regeringen anser att det för sådana tillfällen kan

vara en lösning att polisen tillhandahåller kommunikationsutrustning till ordningsvakterna. Denna ordning bör enligt regeringen kunna rymmas under polisens användning. Regeringen utesluter dock inte att det kan bli aktuellt att även låta ordningsvakter och väktare få ingå i användarkretsen avseende särskilt samhällsviktig verksamhet. Detta är dock en fråga som bör behandlas i samband med att användarkretsen närmare bestäms.

Beredskapsplanering och åtgärder vid höjd beredskap ryms under begreppet allmän säkerhet och den radioanvändning som behövs för sådan verksamhet kan därför undantas från kravet på inbjudningsförfarande enligt LEK. I princip samtliga myndigheter har uppgifter som avser beredskapsplanering och åtgärder vid höjd beredskap. Även enskilda har sådana uppgifter. Alla dessa aktörer har dock inte behov av tillgång till radiokommunikation för dessa syften. Hur många nya aktörer det slutligen blir fråga om är i dag oklart. Regeringen anser att med nu rådande omvärldsläge är det sannolikt att den radioanvändning som avser sådan verksamhet hos de aktuella användarna skulle bli mycket begränsad i förhållande till deras övriga verksamhet, varför det i nuläget skulle vara omotiverat att ge dessa myndigheter, företag och andra användare med beredskapsuppgifter tillgång till Rakelsystemet. I ett annat säkerhetspolitiskt läge kan dock detta ställningstagande behöva omprövas.

Regeringen anser således att fler användare än i dag måste ges möjlighet att använda Rakelsystemet för att tillgodose viktiga samhällsintressen. Gemensamt för användarna av Rakelsystemet skall vara att de på grund av stöd i författning bedriver verksamhet av betydelse för allmän ordning, säkerhet eller hälsa och att de i fullgörandet av dessa uppgifter har ett behov av att i krissituationer ha tillgång till en säker och effektiv radiokommunikation i sådan utsträckning att verksamheterna bör föranleda undantag från kravet på inbjudningsförfarande enligt LEK. Verksamheten måste vara av sådan samhällsviktig art att den motiverar en sådan särbehandling. I detta ligger det s.k. EG-rättsliga test som *Kommerskollegium* efterlyser. Det skall vara fråga om ett så viktigt samhällsintresse att det framstår som proportionerligt med ett undantag från kravet för inbjudningsförfarande enligt LEK. Regeringen bedömer att de ovan uppräknade verksamheterna är sådana att de motiverar undantag. Vad *Post- och telestyrelsen* har anfört om följderna för glesbygden av en utvidgad användarkrets för Rakelsystemet kan enligt regeringen i detta sammanhang inte anses relevant. De tillståndsvillkor som gäller för de kommersiella mobiloperatörerna påverkas inte av en utvidgad användarkrets för Rakelsystemet. Det saknas enligt regeringen grund i LEK för att åberopa ändringar avseende undantagen från kravet på inbjudningsförfarande som skäl för att ändra tillståndsvillkoren för mobiloperatörerna. När det gäller behovet av samverkan och kommunikation mellan de aktörer som nu föreslås ingå i användarkretsen hänvisas till kapitel 5. *Post- och telestyrelsen* anser även att allmänna kommunikationsnäts betydelse i myndigheters och organisationers arbete med krishantering borde ha analyserats närmare. Möjligheten att införa prioriteringsfunktioner i allmänna nät nämns särskilt. Det är dock regeringens bedömning att sådana funktioner inte kan ersätta de funktioner som Rakelsystemet innehåller och som säkerställts genom den

upphandling av systemet som skett. *Vodafone Sverige AB* anser att den utökade användarkretsen bör föranleda minskade åtaganden för operatörerna när det gäller t.ex. prioritet i telenätet. Regeringen förutsätter att Post- och telestyrelsen i sitt fortsatta arbete med sådana frågor beaktar effekterna av det förslag som regeringen nu för fram. Beträffande Post- och telestyrelsens farhågor om att det inte finns kapacitet i Rakelsystemet för en utvidgad användarkrets med hänsyn till det avsatta frekvensutrymmet förutsätter regeringen att Krisberedskapsmyndigheten beaktar kapaciteten i nätet vid tilldelningen av abonnemang.

Regeringen anser att det kan vara en fördel med en tydlig reglering av användarkretsen. Detta förenklar tillämpningen såväl för tillståndsmyndigheten enligt LEK, Post- och telestyrelsen, som för Krisberedskapsmyndigheten som skall tilldela abonnemang inom Rakelsystemet. Regeringen föreslår därför att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken radioanvändning som omfattas av undantaget enligt 3 kap. 8 § andra stycket LEK.

Radioanvändningen skall vara nödvändig för verksamheten

Enligt nuvarande bestämmelser i LEK fordras för att radioanvändningen skall vara undantagen från kravet på inbjudningsförfarande att den *uteslutande* skall avse sådan verksamhet som tillgodoser allmän ordning och säkerhet. Detta innebär en begränsning för myndigheter och företag som bedriver verksamhet som ligger såväl inom som utom begreppet allmän ordning och säkerhet. Exempel på sådana användare kan vara länsstyrelser och elnätsföretag. En länsstyrelses verksamhet rymmes inom begreppet när det avser räddningstjänst och krishantering medan övrig verksamhet som länsstyrelsen bedriver ligger utanför.

Svårigheterna beträffande sådana användare som har verksamhet som till viss del tillgodoser allmän ordning och säkerhet och till övrig del avser annan verksamhet, uppkommer om Rakelsystemet används även i den övriga verksamheten. Den lösning som Rakelkommittén föreslog var att andra aktörer än skydds- och säkerhetsmyndigheterna som verkar för att upprätthålla samhällets skydd och säkerhet borde kunna få tillgång till radiokommunikationssystemet vid särskilda händelser. Denna lösning menar emellertid Krisberedskapsmyndigheten inte vara genomförbar i praktiken. Ett system som inte används i det dagliga arbetet kommer sannolikt inte att fungera i en krissituation. Arbetsgruppen hade samma uppfattning. Regeringen delar denna bedömning.

En slutsats av detta är att rekvisitet uteslutande i 3 kap. 8 § LEK innebär en begränsning som gör att vissa aktörer som har funktioner som kan hänföras till allmän ordning och säkerhet inte kan använda Rakelsystemet, eftersom det inte är praktiskt genomförbart att använda systemet endast vid stora katastrofer. Regeringen anser att denna begränsning är för snäv och inte motiverad från juridisk utgångspunkt. En avgränsning som är så snäv att undantagen för allmän ordning, säkerhet eller hälsa i praktiken inte går att tillämpa kan inte anses vara i enlighet med EG-rätten. Avgränsningen bör i stället vara sådan att undantaget är proportionerligt med hänsyn till de skyddsintressen som föreligger.

Enligt nuvarande planeringsinriktning för krishanteringssystemet skall en helhetssyn anläggas på planeringen för kriser för alla slag av hot, allt

ifrån mindre allvarliga händelser i fredstid, extraordinära händelser, inklusive svåra påfrestningar i fredstid, till krav under höjd beredskap. Regeringen har lagt fast ett antal grundläggande principer som skall gälla för planering, organisation och ledning inom området. Dessa principer är även giltiga för det skydds- och säkerhetsarbete som bedrivs i ett normalt fungerande samhälle. Ansvarsprincipen innebär att verksamhetsansvaret ligger fast i hela hotskalan, dvs. den som har ansvaret för en verksamhet under normala förhållanden skall behålla ansvaret även om en kris skulle inträffa. Likhetsprincipen innebär att en verksamhets organisation, lokalisering och metodiken i arbetet så långt det är möjligt skall överensstämma i fred, kris och krig. Principerna och behovet av förberedelser medför att även det normala arbetet i en organisation som är av betydelse för arbete med skydd mot olyckor och krishantering ingår i förberedelserna för att kunna hantera en sådan situation om och när den inträffar.

Konkurrensverket har inget att erinra mot att utöka användarkretsen på det sätt som arbetsgruppen har föreslagit. Verket anser dock att det bör förtydligas i regelverket att användning av Rakel enbart skall få ske inom ramen för de uppgifter som abonnenterna har för skydd mot olyckor och för hantering av fredstida krissituationer. Tillsynen för detta bör enligt verket läggas på lämplig myndighet.

TeliaSonera Sverige AB bedömer att avgränsningen av de tillkommande användarnas nyttjande av Rakelsystemet kommer bli mycket svår att upprätthålla.

Nuvarande ordning enligt LEK, med krav på att användningen uteslutande skall avse verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning och säkerhet, måste enligt regeringen anses otillräcklig, i första hand med hänsyn till behoven av förberedelser genom planering, utbildning och övning samt andra åtgärder för att vidmakthålla och utveckla tillräcklig förmåga för ledning, samordning och samverkan för att samhället skall kunna vidta skyndsamma och effektiva åtgärder vid särskilda händelser. Användare inom en organisation med uppgifter för krishantering måste ha regelbunden tillgång till Rakel för att systemet skall vara en tillgång i en krissituation. Det är dock viktigt att framhålla att det bara är de personer hos aktörerna som har sådana uppgifter som faller inom det avsedda området som skall ha tillgång till systemet. Det innebär således inte att alla i en organisation som visserligen har uppgifter inom krishanteringssystemet men även bedriver annan verksamhet skall ha tillgång till Rakelsystemet. Som exempel kan nämnas att det beträffande koncessionshavare enligt ellagen kan vara motiverat att de som arbetar vid driftscentraler och linjemontörer samt deras arbetsledning har tillgång till systemet medan det inte är motiverat att alla anställda, t.ex. de som handhar fakturering eller andra ekonomifunktioner, har denna tillgång. De övriga behöver då ofta i stället ha tillgång till kommersiella system. Härigenom bör Konkurrensverkets synpunkter om avgränsningen av användningsområdet ha beaktats. Användningen bör däremot inte vara begränsad till krissituationer utan omfatta även den dagliga användningen för dem som har behov av systemet i händelse av en krissituation. Beträffande frågan om tillsyn över att användningen bara avser sådan verksamhet som tillgodoser allmän ordning, säkerhet eller hälsa som Konkurrensverket efterfrågar anser regeringen att detta kan förtydligas i de tillägg till nuvarande uppdrag till Krisberedskaps-

myndigheten beträffande Rakelsystemet som kommer att lämnas om riksdagen antar regeringens förslag. Krisberedskapsmyndighetens uppdrag framgår av förordningen (2002:518) med instruktion för Krisberedskapsmyndigheten. Myndigheten är central förvaltningsmyndighet för frågor om samhällets säkerhet när det gäller krishantering och civilt försvar och myndigheten skall införa, förvalta och utveckla Rakelsystemet. Det ingår givetvis inte i uppdraget att utnyttja nätet för att konkurrera med mobiloperatörerna på den öppna marknaden. Även nätets kapacitet utgör skäl för Krisberedskapsmyndigheten att se till att endast sådana användare tillåts i nätet som har sådana samhällsviktiga uppgifter som tillgodoser allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Någon särskild tillsynsfunktion avseende detta bör inte vara nödvändig utan det bör vara tillfyllest med den uppföljning och revision av myndighetens arbete som sker fortlöpande.

Med dessa utgångspunkter anser regeringen att det är den radioanvändning som *behövs för* verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa som skall omfattas av undantaget i LEK från kravet på inbjudningsförfarande. Detta medför att de användare som vid en krissituation behöver använda sig av Rakel skall ha permanent tillgång till systemet.

Förhållandet till lagstiftningen om konkurrens och statsstöd

I det föregående har behandlats frågor som rör begränsningar för marknadstillträde och konkurrens ur aspekter som rör näringsidkares ställning på den inre marknaden i förhållande till de begränsningar som ställs upp av hänsyn till viktiga samhällsintressen grundade på allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Begränsningar för marknadstillträde och konkurrens kan också härröra från andra företag och dessa frågor regleras av EG:s konkurrensrätt.

Regeringen delar den bedömning som Konkurrensverket har anfört att användarkretsen kan utökas enligt arbetsgruppens förslag utan att det medför hinder från konkurrensrättslig synpunkt.

I budgetpropositionen för 2004 (prop. 2003/04:1), utgiftsområde 22, redovisades hur Rakelsystemet skall finansieras under uppbyggnaden då staten anslagssubventionerar utbyggnaden, innan systemet övergår till lånefinansiering och avgiftsfinansiering. Riksdagen har slagit fast att Rakelsystemet, när det är utbyggt, fullt ut skall finansieras genom avgifter (bet. 2003/04:FöU1, rskr. 2003/04:98).

I artikel 87 i EG-fördraget fastställs principen att stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, är oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Kommerskollegium ifrågasätter om EG-bestämmelserna om statsstöd utgör tillräcklig grund för att motivera en differentierad avgiftsättning för Rakelsystemet. En förutsättning för detta är enligt kollegiet att verksamheten är konkurrensutsatt och att avgiftsättningen innebär en konkurrensfördel. Regeringen kan här konstatera att de kommersiella aktörer som föreslås ingå i användarkretsen framförallt är ägare av eller

den som utövar verksamhet vid vissa farliga anläggningar samt koncessionshavare och elleverantörer enligt ellagen. Enligt regeringen kan det vara svårt att överblicka och utesluta konkurrenspåverkande konsekvenser av en subventionering med hänsyn till EG-bestämmelserna om statligt stöd för samtliga de branscher som här kommer i fråga. En grundläggande princip bör vara att varje verksamhetsgren får bära sina egna kostnader. Remissvaren från branschaktörerna har inte ifrågasatt den differentierade avgiftssättningen. Tvärtom har *Affärsverket svenska kraftnät* funnit den föreslagna modellen för fördelning av kostnaderna mellan myndigheter och kommersiella aktörer rimlig. Det saknas enligt regeringen skäl för att de kommersiella aktörerna subventioneras genom statliga medel utan dessa verksamheter bör alla kunna bära sina kostnader för användningen av Rakelsystemet fullt ut.

Genom att kommersiella aktörer åsätts avgifter som är beräknade på kostnaderna utan hänsyn till det statliga anslaget för uppbyggnaden av systemet undviks samtidigt varje risk för att EG:s bestämmelser om statsstöd blir tillämpliga. Övriga aktörer, som inte bedriver kommersiell verksamhet, skall däremot erhålla en lägre avgift som är beräknad med hänsyn till det statliga anslaget.

Allmänt nät

Enligt 2 kap. 1 § LEK får allmänna kommunikationsnät av sådant slag som vanligen tillhandahålls mot ersättning eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster endast tillhandahållas efter anmälan till den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten). Post- och telestyrelsen är tillsynsmyndighet enligt LEK. Enligt 2 § samma kapitel får regeringen eller efter regeringens bemyndigande tillsynsmyndigheten meddela föreskrifter om ytterligare undantag från anmälningsplikten. I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2002/03:110, s. 124) anges att försiktighet måste iakttas med att ge undantag med hänsyn till de skyldigheter som enligt EG-direktiven gäller för den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig, t.ex. avseende integritetsskydd. Som ett exempel när undantag kan göras nämns särskilt när ett nät byggs upp för att betjäna särskilt viktiga samhällsfunktioner, såsom polis och räddningstjänst m.fl. samhällsviktiga funktioner, för det fall tillhandahållandet annars skulle utgöra anmälningspliktig verksamhet.

Post- och telestyrelsen har bedömt att Rakelnätet och de tjänster som avses tillhandahållas däri inte omfattas av anmälningsplikt. Detta framgår av en skrivelse från Post- och telestyrelsen till Krisberedskapsmyndigheten den 1 juni 2004. Post- och telestyrelsens bedömning grundas på den användarkrets som Rakelkommittén förordat, dvs. de s.k. skydds- och säkerhetsmyndigheterna.

TeliaSonera Sverige AB bedömer att Rakelsystemet med den föreslagna användarkretsen med hänsyn till förarbetsuttalanden till lagstiftningen är att betrakta som allmänt tillgängligt.

Ett nät anses som allmänt om det står öppet för en vid krets av användare. Med den lösning som regeringen föreslår kommer användarkretsen att bestämmas i en förordning och vara begränsad till de samhällsviktiga aktörer som har ett författningsreglerat ansvar för allmän ordning, säkerhet eller hälsa samt har ett behov av radiokommunikation

vid hantering av en krissituation. Användarkretsen blir således begränsad.

Prop. 2005/06:133

Kostnadskonsekvenser och ikraftträdande

I budgetpropositionen för 2004, utgiftsområde 22, redovisas hur Rakelsystemet skall finansieras under uppbyggnaden då staten anslagssubventionerar utbyggnaden, innan systemet övergår till lånefinansiering och avgiftsfinansiering. Riksdagen har beslutat att Rakelsystemet, när det är utbyggt, skall finansieras genom avgifter (bet. 2003/04:FöU1, rskr. 2003/04:98). När systemet är utbyggt enligt nuvarande plan beräknas den årliga kostnaden till drygt 342 miljoner kr. Med nu beräknat antal användare hamnar abonnemangavgiften på ca 11 000 kr per användare och år.

Enligt regeringens bedömning bör kommersiella aktörer betala avgifter som är beräknade på kostnaderna för systemet utan hänsyn till den statliga subventionen enligt budgetpropositionen 2004. Arbetsgruppen utökad användarkrets i Rakel har i ett exempel bedömt antalet abonnemang för kommersiella aktörer till 9 600, även om ett antal ägare eller innehavare av anläggningar med farlig verksamhet kan vara statliga myndigheter, kommuner eller landsting. Med denna förutsättning beräknas avgiften per abonnemang till drygt 7 000 kronor för användare som får del av statsstödet och till ca 8 000 kronor för de kommersiella aktörerna. Regeringens förslag till utökad användarkrets kan således leda till en betydande sänkning av alla användares abonnemangavgifter.

Några länsstyrelser och flera kommuner har framhållit betydelsen av sänkta abonnemangavgifter och av att kommunerna kan göra fleråriga beräkningar av kostnaderna för avgifterna. Regeringen avser att uppdra åt Krisberedskapsmyndigheten att i samråd med Ekonomistyrningsverket lämna förslag till ett avgiftssystem som ger ett flerårigt underlag för användarnas kostnadsberäkningar.

Regeringen anser att lagändringen lämpligen bör träda i kraft så att den fortsatta uppbyggnaden av systemet kan fortsätta utan onödiga förseningar, och föreslår därför ett ikraftträdande till 1 januari 2007.

Övergångsbestämmelser

Under den fortsatta etappvisa utbyggnaden av Rakelsystemet kommer ytterligare tillstånd för att använda radiosändare för viss radioanvändning att behöva sökas av Krisberedskapsmyndigheten hos Post- och telestyrelsen, varvid tillämpning av 3 kap. 8 § LEK kommer att bli aktuellt. I den mån befintliga, redan gällande tillstånd behöver utökas till att gälla en vidgad användarkrets kan detta ske genom förnyade tillståndsansökningar. Med anledning av detta saknas behov av övergångsbestämmelser till de lagändringar i LEK som nu görs.

Utredningen Lagen om civilt försvars bedömning: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Stockholms kommun* anser att för att nå upp till den robusthet i den kommunala organisationen, som utredningen förordar, krävs ekonomiskt stöd från staten. Det gäller kostnader för såväl förberedelser, övningar som konkreta investeringar. *Askersund kommun* påpekar att även om kommunerna nu blir av med vissa ansvarsuppgifter, såsom skyddsrumshanteringen, så är kommunerna inte på något sätt ekonomiskt överkompenserade i den uppgörelse som träffats mellan staten och Svenska Kommunförbundet. Kommunernas ansvar för krishantering och civilt försvar har blivit allt mer omfattande och kräver kontinuerliga arbets- och utbildningsinsatser inom och även utanför den kommunala organisationen. De dramatiska händelserna under vintern 2004/05 i och utanför vårt land kan tjäna som exempel på detta. Kommunen är övertygad om att kommunernas kostnader för ovan nämnda kontinuerliga arbets- och utbildningsinsatser är betydligt större än den statliga ersättning som kommunerna kan erhålla. Även *Helsingborgs kommun* anser att det nya avtalet mellan staten och Svenska Kommunförbundet inte ger tillräcklig ekonomisk kompensation för dessa uppgifter. I förslaget finns inget förslag till statlig finansiering av de utökade kraven.

Sveriges Kommuner och Landsting anser att det avsnitt som handlar om landstingens ekonomiska konsekvenser av utredningens förslag är klart bristfälligt och inte kan ligga till grund för regeringens fortsatta arbete och att finansieringsfrågan för landstingens del måste beredas ytterligare och avstyrker således med anledning av detta att landstingen åläggs några tillkommande uppgifter enligt förslaget.

Stockholms läns landsting, Östergötlands län landsting och Västra Götalands läns landsting förutsätter att en överenskommelse om ersättning för landstingen finns innan lagförslaget träder i kraft.

Skälen för regeringens bedömning

Grunden för förmågan att möta extraordinära händelser är den verksamhet som bedrivs i vardagen. Det är viktigt att redan då beakta kraven som ställs vid mer extrema situationer. Detta är innebörden av helhetssynen. Därmed finansieras sådana åtgärder inom ramen för den ordinarie verksamheten. Inom vissa områden avsätts dessutom särskilda medel för att ytterligare förstärka samhällets förmåga. Det handlar om förebyggande och förberedande åtgärder för att förhindra och hantera situationer som kan hota befolkningens liv och hälsa samt grundläggande värden, utan att vara ett hot mot landets fred och självständighet. Dessa särskilda åtgärder finansieras bl.a. genom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

I propositionen Vårt framtida försvar redogjorde regeringen för de finansieringsprinciper som bör gälla för samhällets krisberedskap. Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet bör när det gäller krisberedskapen kunna finansiera åtgärder som bibehåller och förbättrar

samhällets robusthet mot och förmåga att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, som behöver genomföras i nuvarande omvärldsläge för att säkerställa samhällets beredskap inför ett väpnat angrepp och för att kunna stödja och ta emot stöd från andra länder vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Riksdagen hade inte någon annan inställning (prop. 2004/05:5, bet. 2004/05:FöU5, rskr. 2004/05:143).

Regeringen har i denna proposition redovisat en bedömning av hur samhällets säkerhet bör förbättras och hur förmågan att hantera extraordinära händelser bör utvecklas. I propositionen lämnas förslag som dels innebär att helt ny verksamhet tillkommer, dels att nya krav eller ambitioner ställs på befintlig verksamhet. Regeringens bedömning är att de åtgärder som redovisas i denna proposition bör finansieras enligt de ovan angivna principerna och i huvudsak genom omprioriteringar inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet. Den nya verksamheten bör antingen finansieras över anslaget 7:5 Krisberedskap eller genom en fördelning över flera anslag inom utgiftsområdet. Exempel på helt nya verksamheter är den samlade lägesbildsfunktionen på central myndighetsnivå. I vissa fall bör befintlig verksamhet flyttas från anslaget 7:5 Krisberedskap till annat anslag. Detta gäller bl.a. för delar av länsstyrelsernas verksamhet. I de fall regeringens bedömning avser tjänstemän i beredskap, i de få fall som är aktuella, bör detta dock kunna finansieras från berörd myndighets förvaltningsanslag.

I propositionen finns emellertid åtgärder som kräver fortsatt utredning innan slutligt ställningstagande om finansiering kan tas. Regeringen återkommer således till riksdagen i denna fråga. Beträffande sådana åtgärder som träder i kraft fr.o.m. 2007 återkommer regeringen med närmare förslag till finansiering redan i budgetpropositionen för 2007. I nuläget bedömer regeringen att kostnaden för de åtgärder som föreslås i denna proposition uppgår till ca 60 miljoner kronor exklusive de förslag som rör kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Konsekvenser av ny lagstiftning för krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting m.m.

Genom förslaget till en ny lag på krishanteringsområdet – lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap – läggs nya uppgifter på kommunerna och landstingen inom ramen för samhällets beredskap mot extraordinära händelser och svåra påfrestningar på samhället i fred. Kommuner och landsting skall göra risk- och sårbarhetsanalyser. De skall vidare ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid en extraordinär händelse. Slutligen skall de rapportera om beredskapsläget till utpekade myndigheter. Kommunerna får dessutom ett geografiskt områdesansvar, som innebär att de skall verka för att det sker en samordning av all krishantering som genomförs av andra aktörer i kommunen.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2006 (prop. 2005/06:1) uttalat att kommunerna har en mycket viktig funktion att fylla i samhällets krishanteringssystem och att ett värdefullt arbete utförs också

i detta sammanhang redan i dag. I 2004 års kommunavtal har de formella grunderna för kommunernas utökade uppgifter lagts fast. För att kommunerna skall bli skyldiga att utföra uppgifterna krävs lagstöd. Ett sådant lagstöd åstadkoms genom det här lämnade förslaget till lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Genom avtalet flyttas fokus från höjd beredskap till svåra påfrestningar. Enligt nuvarande överenskommelse skall hälften av medlen betalas ut senast den 31 mars och den andra hälften skall betalas ut senast den 30 september. Den nya överenskommelsen föreskriver att utbetalning skall ske senast den 30 juni. Utbetalningen för 2006 avses att ske den 30 juni 2006 och gälla för hela den verksamhet som kommunerna förväntas bedriva under året. För 2006 har 250 miljoner kronor beräknats under utgiftsområde 6 upptagna anslaget 7:5 Krisberedskap för detta ändamål. Den ökade kostnaden om 70 miljoner kronor per år avses komma att finansieras genom en omfördelning inom ovan nämnda anslag.

Vissa tillkommande uppgifter skall även gälla landstingen. Kostnaderna för dessa har av Krisberedskapsmyndigheten beräknats till högst 15 miljoner kronor per år. I den föreslagna lagen föreslås de författningsändringar som de tillkommande uppgifterna kan motivera. Kostnaderna har beräknats under utgiftsområde 6 upptagna anslaget 7:5 Krisberedskap. Beträffande frågan om ett särskilt avtal mellan staten och Landstingsförbundet anser regeringen att ersättningen till landstingen liksom hittills bör bestämmas inom ramen för Krisberedskapsmyndighetens årliga planering och i nära dialog med Sveriges Kommuner och Landsting. Erfarenheterna får utvisa om denna ordning bör ersättas med ett särskilt avtal. Kontakter har i denna fråga ägt rum och kommer att fortsätta mellan Regeringskansliet och Sveriges Kommuner och Landsting.

Förslaget till en ny lag om skyddsrum innebär lättnader för kommunerna eftersom deras nuvarande uppgifter avseende skyddsrumspanering och annan verksamhet på skyddsrumsområdet föreslås läggas över på en statlig myndighet. Den avsedda myndigheten är Statens räddningsverk. En överföring av ansvaret för skyddsrumspaneringen och övrig verksamhet på skyddsrumsområdet till Statens räddningsverk innebär inga ökade kostnader. När det gäller besiktningsverksamheten får Statens räddningsverk i dag medel för denna från staten, som verket sedan betalar ut till kommunerna. Statens räddningsverk torde för dessa medel kunna utföra motsvarande prestationer, eventuellt även till lägre administrativa kostnader. Övriga förslag på skyddsrumsområdet medför att vissa uppgifter – och därtill kopplade kompetenskrav – som i dag ligger på länsstyrelserna, överförs till Statens räddningsverk. I dessa förslag torde inte heller ligga någon kostnadsökning utan på längre sikt snarare en besparingspotential.

Den nya lagen innebär att nuvarande regler om att kommunerna skall vara skyldiga att upprätthålla en hemmskyddsorganisation upphävs. Detsamma gäller reglerna om verkskydd.

Förslagen leder till en minskning av det civila försvarets uppgifter. Genom den nya säkerhetspolitiska inriktning som statsmakterna successivt utformat har möjligheterna till besparingar emellertid redan tagits till vara när det t.ex. gäller utbildningen av hemskydd och verk-

skydd men också genom att planering, övning och utbildning för höjd beredskap sedan tidigare upphört. Den nuvarande statliga ersättningen för beredskapsförberedelser enligt lagen om civilt försvar upphör i konsekvens med detta. Som tidigare nämnts får kommunerna och landstingen samtidigt rätt till ersättning för vissa åtgärder i samband med extraordinära händelser i fred.

Förslaget innebär att nya uppgifter läggs på kommunerna och landstingen inom ramen för samhällets beredskap mot extraordinära händelser inkl. svåra påfrestningar på samhället i fred. Förslaget berör på så sätt den kommunala självstyrelsen. I dessa delar bygger förslaget på den tidigare nämnda överenskommelsen mellan staten och Svenska Kommunförbundet. En del av dessa uppgifter såsom risk- och sårbarhetsanalyser är sådana som många kommuner redan i dag utför på frivillig grund. Även utbildning och övning samt samverkan är uppgifter som kommunerna redan tidigare ägnat sig åt inom ramen för det civila försvaret. När fokuseringen förskjuts till fredstida krishantering måste även resurserna flyttas över till detta område.

För företagare som har en verkskyddsorganisation innebär förslaget en lättnad, eftersom reglerna om verkskydd föreslås upphävas. Det saknas anledning att tro att förslagen i övrigt skulle komma att innebära några konsekvenser i de avseenden som anges i 15 § kommittéförordningen, t.ex. konsekvenser som har betydelse för den kommunala självstyrelsen.

14 Författningskommentar

14.1 Förslaget till lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte

1 §

Bestämmelsen anger syftet med denna lag, dvs. att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och landsting skall därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Någon motsvarande målsättningsparagraf finns inte i dag i lagen om civilt försvar eller i lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

Paragrafen ger uttryck för den helhetssyn som skall anläggas på planering för kriser över hela hotskalan, från mindre allvarliga händelser i fredstid över extraordinära händelser i alla dess former upp till mycket omfattande och svåra extraordinära händelser i fred, till krig i vårt land.

2 §

I paragrafen klargörs att vad som sägs i denna lag om landsting också gäller för kommuner som inte ingår i något landsting.

3 §

I paragrafen klargörs att de bestämmelser om beredskapsförberedelser som finns i elberedskapslagen (1997:288) skall tillämpas framför bestämmelserna i denna lag. I den mån reglering saknas i elberedskapslagen skall i stället denna lag tillämpas. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 4 § lagen om civilt försvar.

Definition**4 §**

I paragrafen definieras begreppet extraordinär händelse. Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

Definitionen överensstämmer med den som i dag finns i 1 § andra stycket lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

2 kap. Förberedelser för och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid**Analys och planering****1 §**

Paragrafens *första stycke* är nytt. Genom bestämmelsen lagfästs en skyldighet för kommuner och landsting att analysera vilka extraordinära händelser som kan inträffa och hur sådana händelser kan påverka deras egen verksamhet. Sådana risk- och sårbarhetsanalyser som det är fråga om görs redan i dag i många kommuner och landsting som underlag till den plan för hantering av extraordinära händelser som kommuner och landsting är skyldiga att fastställa enligt 2 § lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

Analyserna skall ta sikte på hur extraordinära händelser i fredstid kan påverka den egna verksamheten i kommunen respektive landstinget. Men arbetet med att ta fram analyserna kan även antas komma att vara till stor nytta för kommunerna och landstingen när det gäller deras arbete med att reducera sårbarheten i verksamheten över hela hotskalan.

Arbetet med att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser kräver samarbete och samordning mellan olika aktörer i kommunen och får på så sätt en koppling till kommunens geografiska områdesansvar som regleras i detta kapitel 7 §.

Det är viktigt att kommunernas och landstingens förberedelser för hantering av allvarliga kriser sker i ett sammanhang för hela hotskalan olycka – kris – krig med utgångspunkt i förmågan att motstå allvarliga störningar i samhällsverksamhet som alltid måste kunna upprätthållas. På så sätt skapas också grunden för förmågan att klara en svår påfrestning i fred och kraven för höjd beredskap.

Andra stycket i paragrafen motsvarar i sak 2 § lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting, dvs. en skyldighet för

kommuner och landsting att för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de skall hantera extraordinära händelser. Nytt i bestämmelsen är att planen skall fastställas med beaktande av den risk- och sårbarhetsanalys som tagits fram.

Av 3 kap. 9 § kommunallagen (1991:900) följer att det är fullmäktige som skall anta planen.

Som framhölls i förarbetena till lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting, måste kommunen och landstinget, för det fall en verksamhet lagts ut på entreprenad, i planen beakta om det finns ett behov av att anlita entreprenören vid en extraordinär händelse (se prop. Extraordinära händelser i kommuner och landsting, 2001/02:184, s. 26).

I *tredje stycket* ges ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om risk- och sårbarhetsanalyser samt planer för hanteringen av extraordinära händelser.

Krisledningsnämnd

2 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 § lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. För att förtydliga att bestämmelserna om krisledningsnämnden inte skall tillämpas under höjd beredskap har dock ett tillägg gjorts i form av att orden *i fredstid* lagts till, dvs. att krisledningsnämnden skall finnas för uppgifter under extraordinära händelser i fredstid. En krisledningsnämnd har således ingen uppgift att fullgöra under höjd beredskap. Under sådana förhållanden gäller för ledningsansvaret i stället vad som sägs i 3 kap. 2 § i denna lag.

Av bestämmelsen framgår att närmare bestämmelser om krisledningsnämnden finns i detta kapitel. I övrigt skall bestämmelserna i kommunallagen tillämpas.

Krisledningsnämndens verksamhet

3 §

Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 4 § lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

4 §

Paragrafen motsvarar 5 § lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

5 §

Paragrafen motsvarar 6 § lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. Den i paragrafen föreskrivna rapporteringskyldigheten motsvarar vad som gäller enligt 3 kap. 15 § kommunallagen. Syftet är att fullmäktige skall få information om krisledningsnämndens aktivitet och om krisens förlopp (se vidare prop. 2001/02:184, s. 20).

6 §

Paragrafen motsvarar 7 § lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting med den ändringen att, förutom fullmäktige, även kommun- resp. landstingsstyrelsen får besluta att krisledningsnämndens verksamhet till följd av en extraordinär händelse skall upphöra. I vissa fall kan beslut om återgång till ordinarie verksamhetsformer tänkas komma att genomföras på kortare tid om styrelsen kan fatta beslutet. När styrelsen eller fullmäktige fattar ett sådant beslut återgår de verksamhetsområden som krisledningsnämnden har övertagit till respektive ordinarie nämnd. Mot bakgrund av att även fullmäktige kan fatta beslut om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra har fullmäktige alltid möjlighet att gå in och fatta beslutet om styrelsen inte gjort det.

Geografiskt områdesansvar**7 §**

Paragrafen är ny.

I bestämmelsen anges kommunernas geografiska områdesansvar för den fredstida krishantering. Det geografiska områdesansvaret avser ett samordnings- och samverkansansvar för kommunen särskilt på detta område. Kommunen skall verka för att det sker en samordning av all den krishantering som genomförs av olika aktörer i kommunen, t.ex. statliga myndigheter, landsting, organisationer och företag. Om en extraordinär händelse skulle inträffa skall kommunen verka för att de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer samordnas och att den information som lämnas till allmänheten är samordnad.

En effektiv krishantering förutsätter förebyggande arbete. Områdesansvaret innefattar därför åtgärder såväl före (planerings- och förberedelsearbete) som under och efter en krissituation.

Områdesansvaret innebär inte att kommunen tar över andra aktörers ansvar. Det handlar istället om ett ansvar för kommunerna att verka för att samordning och samverkan kan åstadkommas. För kommunen innebär ansvaret därmed att vara den part som stödjer andra aktörer i syfte att skapa gemensamma målsättningar och en gemensam inriktning. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att krishantering på lokal nivå sker samordnat och effektivt. Det geografiska områdesansvaret påverkar inte heller det faktum att kommunen givetvis har ansvar för sin verksamhet på vanligt sätt i övrigt.

Utbildning och övning**8 §**

Paragrafen är ny.

Genom bestämmelsen får kommunerna och landstingen ett författningsreglerat ansvar för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter om en extraordinär händelse i fredstid skulle inträffa. Bestämmelsen har även kommenterats i avsnitt 11.2.3.

9 §

Paragrafen är ny.

Av *första stycket* följer att kommuner och landsting är skyldiga att hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om krisberedskapsläget i kommunen respektive landstinget. Beroende på situation kan rapporteringsskyldigheten omfatta en eller flera myndigheter.

För att staten skall kunna få en helhetsbild av vilka risker och vilken sårbarhet som finns i samhället och hur det förebyggande arbetet planeras, är det viktigt att det arbete på krishanteringsområdet som görs på lokal nivå vidarebefordras till regional och central nivå.

I *andra stycket* regleras rapportering vid en extraordinär händelse i fredstid. Även under en inträffad krissituation är det av stor betydelse att en kontinuerlig rapportering sker. Vid behov kan då stöd och hjälp sättas in från andra aktörer i krishanteringsystemet för att minimera konsekvenserna av en inträffad händelse.

3 kap. Förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap**Förberedelser****1 §**

Paragrafen motsvarar 2 kap. 1 § första stycket lagen om civilt försvar.

Med beredskapsförberedelser avses alla de åtgärder som normalt sett behövs för att kunna hantera verksamheten under höjd beredskap.

Kommuner och landsting skall alltså även fortsättningsvis vidta de beredskapsförberedelser som behövs för deras respektive verksamhet under höjd beredskap. Förberedelser skall också ske för extraordinära händelser i fredstid i enlighet med vad som stadgas i 2 kap. denna lag. Genom att vidta förberedelser enligt 2 kap. skapas även en struktur för verksamheten under höjd beredskap. I planeringen för den fredstida krishanteringen är det emellertid då viktigt att helhetssynen inte glöms bort. Ett av målen med att ha en god krishanteringsförmåga i fred är att skapa en grundläggande förmåga för civilt försvar. Arbetet med den fredstida krishanteringen är således en viktig och grundläggande del av de beredskapsförberedelser som behövs för höjd beredskap.

Ett av de viktigaste områdena som berörs av beredskapsförberedelse är att se till att personal och förtroendevalda får den utbildning och övning som behövs. Enligt 2 kap. 4 § lagen om civilt försvar skall varje kommun och landsting medverka i sådan utbildning som utgör ett led i beredskapsförberedelserna och som genomförs av något annat sådant organ eller av en statlig myndighet och som berör kommunen eller landstinget. Enligt 2 kap. 8 § den nu föreslagna lagen får kommuner och landsting ett ansvar för att utbildning och övning ges till förtroendevalda och anställd personal. Skulle det säkerhetspolitiska läget försämrats skall den utbildning och övning som ges få den inriktning som de ändrade förhållandena kan komma att kräva. Detta följer av denna paragraf, dvs. är en sådan beredskapsförberedelse som skall vidtas av kommuner och landsting.

2 §

Första stycket i paragrafen motsvarar 3 kap. 1 § första stycket lagen om civilt försvar medan andra stycket motsvarar 3 kap. 2 § samma lag.

I paragrafen slås fast vem som har ledningsansvaret för det civila försvaret inom kommunen respektive landstinget under höjd beredskap. Vid höjd beredskap skall även lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. tillämpas.

Lokal kristidsverksamhet**3 §**

Paragrafen motsvarar 3 kap. 4 § lagen om civilt försvar.

Geografiskt områdesansvar**4 §**

Paragrafen motsvarar i sak 3 kap. 1 § andra stycket lagen om civilt försvar.

Rapportering**5 §**

Paragrafen motsvarar 3 kap. 6 § lagen om civilt försvar när det gäller kommunens rapporteringsskyldighet.

Nytt är att en motsvarande rapporteringsskyldighet under höjd beredskap införs för landstingen.

4 kap. Bistånd mellan kommuner och landsting samt stöd till enskilda**Bistånd mellan kommuner och landsting****1 §**

Första stycket i paragrafen motsvarar 8 § första stycket lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. Andra stycket motsvarar 10 § och tredje stycket motsvarar 8 § andra stycket i samma lag.

2 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 5 § lagen om civilt försvar.

Stöd till enskilda**3 §**

Paragrafen motsvarar 9 § lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

1 §

I paragrafens *första stycke* regleras att kommuner och landsting skall få statlig ersättning för sådana förberedande uppgifter som de enligt lagen är skyldiga att utföra och som är till nytta för hanteringen av extraordinära händelser av mycket omfattande och svårt slag samt höjd beredskap. Med mycket omfattande och svåra extraordinära händelser avses vad som i diskussioner om finansiering brukar beskrivas som svåra påfrestningar på samhället i fred. De åtgärder som vidtas för svåra påfrestningar på samhället i fred är givetvis till nytta även för sådana extraordinära händelser i övrigt som kan tänkas inträffa. Arbetet med beredskapen inför hot – från extraordinära händelser av mindre allvarligt slag upp till svåra påfrestningar på samhället i fred – kan givetvis antas vara till ömsesidig nytta i mycket stor utsträckning. Genom att skapa en förmåga att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred får kommunerna och landstingen i praktiken också en förmåga att hantera övriga extraordinära händelser. Bestämmelsen har även behandlats i avsnitt 11.2.3.

En förutsättning för att ersättning skall utgå är att de uppgifter som skall utföras enligt lagen också har fullgjorts.

I andra stycket erinras om den direkt på regeringsformen (RF 8 kap. 13 § första stycket) grundade befogenhet som regeringen har att meddela s.k. gynnande föreskrifter, till exempel om ekonomisk ersättning. Regeringen får i sådant fall överlåta åt myndighet under regeringen att meddela bestämmelser i ämnet (RF 8 kap. 13 § tredje stycket). Det innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan utfärda föreskrifter om exempelvis storlek på ersättningen, nedsättning av ersättning i förhållande till uppställda schablonbelopp om uppgifterna inte fullgörs och fatta beslut i enskilda fall.

6 kap. Skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer**1 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 13 § lagen om civilt försvar.

Genom ett avtal mellan staten och Svenska Röda Korset har Svenska Röda Korset fått i uppdrag att lösa de uppgifter som enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna skall utföras av en nationell upplysningsbyrå i Sverige (se prop. 1996/97:4 s. 202.)

I bestämmelsen regleras kommunernas och landstingens skyldighet att lämna den nationella upplysningsbyrån de uppgifter som folkrätten kräver. En motsvarande upplysningskyldighet för de statliga myndigheterna regleras i förordningen (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. rörande krigsfångar och andra skyddade personer.

2 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 14 § lagen om civilt försvar.

1 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak till sitt innehåll 9 kap. 1 § lagen om civilt försvar. Nytt är dock att tystnadsplikten även avser verksamhet med beredskap för eller åtgärder under extraordinära händelser i fredstid.

Av *punkten 1* följer att tystnadsplikt råder för den som deltagit i en kommuns eller ett landstings verksamhet med förberedelser för eller åtgärder under extraordinära händelser. Den som deltagit i sådan verksamhet får inte obehörigen föra uppgifter vidare om förhållanden av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser.

Sekretess för det allmännas verksamhet på området fredstida kris-hantering regleras i 5 kap. 8 § sekretesslagen (1980:100). Uppgifter som kommer fram vid exempelvis genomförandet av arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser kan komma att innehålla uppgifter som är känsliga ur säkerhetssynpunkt. I arbetet med att genomföra risk- och sårbarhetsanalyser förutsätts även privata aktörer i kommunerna och landstingen medverka på olika sätt. De enskilda som på detta sätt är delaktiga i arbetet kan komma att få del av information som i vissa fall inte bör föras vidare. I paragrafen har därför införts en bestämmelse om tystnadsplikt för sådana personer som får kännedom om sådana uppgifter utan att omfattas av 1 kap. 6 § sekretesslagen vilket bland annat anställda och uppdragstagare gör.

Tystnadsplikt enligt *punkterna 2–4* motsvarar när det gäller förberedelser för höjd beredskap i huvudsak bestämmelsen i 9 kap. 1 § lagen om civilt försvar. Genom bestämmelsen utvidgas tystnadsplikten till att även gälla fredstida krishantering.

För de kommunanställda och landstingsanställda gäller tystnadsplikt enligt sekretesslagen.

2 §

Bestämmelsen motsvarar 9 kap. 2 § lagen om civilt försvar.

8 kap. Överklagande av beslut

1 §

En statlig myndighets beslut enligt 5 kap. 1 § får överklagas hos regeringen. Bestämmelsen motsvarar 11 kap. 5 § lagen om civilt försvar, av vilken följer att Krisberedskapsmyndighetens beslut om ersättning till kommunerna för beredskapsförberedelser enligt lagen om civilt försvar kan överklagas till regeringen. Detsamma gäller Socialstyrelsens beslut om ersättning till landstingen för sådan utbildning som utgör ett led i beredskapsförberedelserna.

5 kap. 1 § denna lag har, i förhållande till vad som gällde enligt lagen om civilt försvar, utökats till att omfatta även fredstida krishantering. Möjligheten att överklaga en statlig myndighets beslut om ersättning för krisberedskapsåtgärder för fredstid är således ny i förhållande till tidigare lagstiftning.

2 §

Paragrafen motsvarar vad som gäller om överklagande av beslut som meddelats i fråga om 3 kap. 4 lagen om civilt försvar (motsvarande 3 kap. 3 § denna lag) enligt 11 kap. 8 § lagen om civilt försvar.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. *Lagrådet* har föreslagit en annan utformning av övergångsbestämmelsen till denna lag än vad som föreslagits i lagrådsremissen för det fall att inte hela lagstiftningen kan träda i kraft vid samma tidpunkt. Mot bakgrund av att ett fåtal bestämmelser behöver kunna tillämpas från och med den 30 juni 2006 har regeringen ändrat utformningen av övergångsbestämmelserna med utgångspunkt från vad *Lagrådet* föreslagit. För att undvika att sätta fler bestämmelser än absolut nödvändigt i kraft vid det tidigare tillfället har dock regeringen valt att inskränka de bestämmelser som skall träda i kraft den 30 juni 2006 något i förhållande till *Lagrådets* förslag. Dessutom har regeringen kompletterat övergångsbestämmelsen med ett förtydligande av vid vilken tidpunkt upphävandet av den nu gällande lagstiftningen på området skall ske. Lagen om civilt försvar upphävs genom punkten 2 till övergångsbestämmelserna i denna lag. Övergångsbestämmelser av betydelse för upphävandet av lagen om civilt försvar finns även i lagen om skyddsrum som föreslås träda i kraft vid samma tidpunkt som denna lag. Se vidare avsnitt 11.8.

14.2 Förslaget till lag om skyddsrum

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §

I paragrafen anges vad som regleras i lagen. Bestämmelserna om skyddsrum har samlats i denna lag. I lagen om civilt försvar återfinns bestämmelserna i huvudsak i 6 kap.

2 §

I paragrafens *första stycke* ges en definition av begreppet skyddsrum. Skyddsrum är utrymmen för skydd av befolkningen i krig. Till skillnad från vad som gäller enligt lagen om civilt försvar anges inte särskilt att skyddsrum utformas och utrustas endast under fredstid. Uppdelningen i skyddsrum och skyddade utrymmen som finns i lagen om civilt försvar tas bort och istället används endast begreppet skyddsrum. De bestämmelser om skyddsrum som finns i denna lag omfattar därmed även de skyddsrum som inrättas för att, när det krävs skyndsamma åtgärder, i största möjliga mån motstå verkningarna av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig (se 2 kap. 1 §).

I paragrafens *andra stycke* anges den inriktning som skall gälla för skyddsrumspaneringen. Ansvaret för skyddsrumsverksamheten läggs på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I lagen om civilt försvar var det kommunerna som var ansvariga för skyddsrumsverksamheten.

1 §

I paragrafen slås fast att skyddsrum skall utformas så att de ger skydd mot sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig. Detta gäller även enligt lagen om civilt försvar och innebörden är också densamma, nämligen att skyddsrummen inte skall konstrueras för att stå emot de kraftigaste tänkbara vapen utan för att kunna stå emot sådana vapen som en motståndare kan antas förfoga över och komma att använda. Såväl direkta som indirekta verkningar av stridsmedel avses.

Enligt paragrafen ges även en möjlighet att, om det krävs skyndsamma åtgärder, utforma skyddsrummen så att de i största möjliga utsträckning motstår verkningarna av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig. Till skillnad mot vad som gäller för skyddade utrymmen i lagen om civilt försvar (ett begrepp som inte används i denna lag) gäller således alltid att ett skyddsrum, även om det tillkommer under sådana omständigheter som kräver skyndsamma åtgärder, skall vara utformat och konstruerat med det uttalade huvudsyftet att kunna motstå de angrepp som kan tänkas genomföras i krig.

2 §

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med bestämmelsen i 6 kap. 5 § lagen om civilt försvar med den skillnaden att ordet befolkningen ersatts med uttrycket skyddsbehövande. Härigenom tydliggörs att det är den förutsedda nyttan och behovet av skyddsrum som styr, inte befolkningens storlek som sådan.

3 §

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 6 kap. 6 § lagen om civilt försvar. Graden av anpassning för fredstida ändamål måste sättas i relation till det säkerhetspolitiska läge som råder när skyddet inrättas. Skyddsrum kan inrättas under såväl fredstid som höjd beredskap.

4 §

Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med 6 kap. 7 § lagen om civilt försvar. En nyhet är dock att föreskriftsrätten även omfattar fastställande av den tid som gäller för iordningställande av skyddsrum.

Bemyndigandet gäller även för enskilda fall. Härigenom ges en möjlighet att skapa särskilda lösningar, exempelvis när det gäller inrättande av skyddsrum när det krävs skyndsamma åtgärder. Största möjliga flexibilitet för användningen av skyddsrum bör eftersträvas och enskilda bör i så stor utsträckning som möjligt få möjlighet att använda sig av utrymmena i fredstid.

3 kap. Byggnad och kontroll av skyddsrum

1 §

Paragrafen ger uttryck för den nya planeringsinriktning som gäller för skyddsrum. Centraliseringen av ansvaret för skyddsrumsverksamheten till staten har behandlats i avsnitt 11.3.3.

Den myndighet som får ansvaret för skyddsrumsverksamheten kommer i sitt arbete att vara beroende av att kunna få information från kommunen om planer för byggverksamhet eller andra förhållanden av betydelse för beslutsfattandet om skyddsrum. Enligt andra stycket är kommunerna skyldiga att, på begäran av myndigheten, bistå denna med det material om sådana förhållanden av betydelse för myndighetens beslut som behövs.

Skyddsrum i befintlig byggnad eller anläggning

2 §

Den myndighet som enligt 1 § beslutar om byggande av skyddsrum får även ansvaret för att skyddsrum som skall inrättas i redan befintliga byggnader eller anläggningar byggs och utrustas. Frågan om underhåll av skyddsrummet regleras i 4 kap. 1 och 2 §§.

Skyddsrum i samband med nybyggnation

3 §

Bestämmelsens *första stycke* motsvarar 6 kap. 8 § första stycket första meningen lagen om civilt försvar. Anmälan skall dock i fortsättningen inte göras till kommunen utan i stället till den myndighet som får i uppgift att besluta i frågor om inrättande av skyddsrum enligt 3 kap. 1 § denna lag.

Enligt *andra stycket* får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva om undantag från underrättelseskyldigheten. Ett bemyndigande av motsvarande innehåll, förutom att regeringen då kunde delegera till kommunen, finns i 6 kap. 8 § tredje stycket lagen om civilt försvar.

4 §

Den som skall utföra sådana byggnadsåtgärder som enligt 3 § förutsätter att underrättelse sker till den myndighet som avses i 1 § har enligt *första stycket* denna bestämmelse rätt att få ett beslut i skyddsrumsfrågan. I likhet med vad som gäller i dag enligt 6 kap. 8 § första stycket lagen om civilt försvar skall beslutet, om det innebär att ett skyddsrum skall byggas, även innehålla en uppgift om antalet platser som skall inrättas. Se vidare avsnitt 11.3.3, vad gäller *Lagrådets* synpunkter.

Enligt *andra stycket* får myndigheten förelägga den som lämnat underrättelsen att vidta åtgärder med anledning av beslutet i skyddsrumsfrågan. Bestämmelsen överensstämmer med vad som i dag gäller för kommunen enligt 6 kap. 8 § första stycket lagen om civilt försvar.

Bestämmelsen i *tredje stycket* om skyddsrumsbeslutets giltighet överensstämmer med vad som i dag gäller enligt 6 kap. 8 § andra stycket lagen om civilt försvar. Tiden är knuten till giltighetstiden för en byggnmälan, som enligt 9 kap. 2 § tredje stycket plan- och bygglagen (1987:10) upphör att gälla om arbetena inte påbörjats inom två år från dagen för anmälan.

5 §

Paragrafen motsvarar i sak 6 kap. 9 § lagen om civilt försvar.

6 §

Paragrafen motsvarar i sak 6 kap. 11 § första stycket lagen om civilt försvar.

4 kap. Fastighetsägares och nyttjanderättshavares skyldigheter**Ansvar för att underhålla skyddsrum****1 §**

Enligt bestämmelsen är det alltid ägaren till en byggnad eller anläggning som är skyldig att underhålla ett i byggnaden eller anläggningen inrättat skyddsrum. Ägaren kommer således, till skillnad från vad som gäller enligt 6 kap. 13 § lagen om civilt försvar, att svara för underhållet även när det gäller sådana skyddsrum som inrättats i en befintlig byggnad utan att han själv företagit någon byggnadsåtgärd. För med stöd av 6 kap. 13 § lagen om civilt försvar redan inrättade skyddsrum gäller dock enligt övergångsbestämmelse till lagen även fortsättningsvis lagen om civilt försvar (se avsnitt 11.8).

2 §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 6 kap. 15 § lagen om civilt försvar. Med hänsyn till att ansvaret för skyddsrumsförådringarna har överflyttats från kommunerna till den myndighet som regeringen utser, har nödvändiga justeringar gjorts i paragrafen.

Skyldighet att bereda plats**3 §**

Bestämmelsen motsvarar 6 kap. 17 § lagen om civilt försvar. Skyldigheten att under höjd beredskap bereda skyddsbehövande plats i ett skyddsrum straffsanktioneras i 8 kap. 1 §. *Lagrådet* har i sitt yttrande efterfrågat ett klargörande av om det finns situationer där det kan krävas att ägaren eller nyttjanderättshavaren tar emot fler skyddsbehövande än vad skyddsrummet är avsett för. Av ett skyddsrumsbeslut skall framgå hur många personer skyddsrummet är avsett för enligt 3 kap. 4 §. Uppgift kan även inhämtas från den myndighet som enligt 3 kap. 1 § har ansvar för skyddsrumsförådringarna om vad som gäller för ett skyddsrum. Skyldigheten att bereda plats enligt denna bestämmelse innebär att en ägare eller nyttjanderättshavare måste bereda skyddsbehövande plats i skyddsrum under höjd beredskap vid behov av skydd. Därmed avses t.ex. att skyddsrummet skall vara iordningställt för så många skyddsbehövande som det är avsett för och hållas tillgängligt (upplåst, ej blockerad ingång etc.) under höjd beredskap. Skyldigheten innefattar således en skyldighet att tillhandahålla lokalen, det iordningställda skyddsrummet, inte att räkna antalet personer som går in. Denna skyldighet är straffsanktionerad.

4 §

Bestämmelsen motsvarar 6 kap. 18 § lagen om civilt försvar med den skillnaden att det är den myndighet som regeringen bestämmer som har att kontrollera skyltningen (3 kap. 1 §). Om ägaren inte fullgör sin skyldighet kan myndigheten enligt 7 kap. 1 § förelägga den försumlige att sätta upp skyltar. Ett sådant föreläggande kan förenas med vite. Enligt 7 kap. 2 § kan myndigheten under vissa förhållanden som en sista utväg se till att skyltning sker på ägarens bekostnad.

Skyldighet att tillåta inrättande av skyddsrum**5 §**

Paragrafen motsvarar 6 kap. 16 § lagen om civilt försvar. Med andra åtgärder avses exempelvis underhåll av inrättade skyddsrum.

Särskilt om nyttjanderättshavare**6 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 5 § lagen om civilt försvar. Mot bakgrund av de ersättningsbestämmelser som finns i lagen skall dock som huvudregel några kostnader att fördela enligt denna bestämmelse inte behöva bli aktuella.

5 kap. Avveckling av skyddsrum**1 §**

Bestämmelsen motsvarar 6 kap. 19 § lagen om civilt försvar.

6 kap. Ersättning**1 §**

Bestämmelsen motsvarar i sak 6 kap. 20 § första stycket lagen om civilt försvar.

2 §

Bestämmelsen motsvarar i sak 6 kap. 22 § lagen om civilt försvar vad gäller ersättning för kostnader med anledning av föreläggande med stöd av 4 kap. 2 §. Vidare ersätts kostnader för underhåll förutsatt att åtgärderna inte har föranletts av att ägaren eftersatt underhållet, gjort otillåtna ingrepp eller på annat sätt varit försumlig.

3 §

I bestämmelsen erinras om den direkt på regeringsformen (8 kap. 13 § första stycket) grundade befogenhet som regeringen har att meddela s.k. gynnande föreskrifter, till exempel om ekonomisk ersättning. Regeringen får i sådant fall överlåta åt myndighet under regeringen att meddela bestämmelser i ämnet (regeringsformen 8 kap. 13 § tredje stycket). Det

innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer exempelvis kan utfärda föreskrifter om storlek på ersättningen och fatta beslut i enskilda fall. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 6 kap. 20 § andra stycket och 22 § tredje stycket lagen om civilt försvar.

7 kap. Föreläggande och andra åtgärder

Förelägganden och vite

1 §

I paragrafen ges den myndighet som beslutar om byggande eller kontroll av skyddsrum möjlighet att utfärda de förelägganden som behövs i enskilda fall för att denna lag samt de föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen skall efterlevas. En motsvarande möjlighet att utfärda förelägganden för byggande, utrustande och underhåll av skyddsrum finns i 6 kap. 11, 12, 15 och 18 §§ lagen om civilt försvar.

Förelägganden enligt paragrafen får förenas med vite utom i de situationer som regleras i 3 § detta kapitel om tillträde. En motsvarande möjlighet finns i 10 kap. 4 § lagen om civilt försvar.

Åtgärd på försumligs bekostnad

2 §

Bestämmelsen motsvarar 10 kap. 5 § lagen om civilt försvar.

Tillträde

3 §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 7 kap. 3 § lagen om civilt försvar. Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning är skyldig att lämna den myndighet som avses i 3 kap. 1 § tillträde till byggnaden eller anläggningen för att utföra besiktning eller annan kontroll för ändamål som har samband med tillämpningen av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Av *andra stycket* följer att handräckning av polismyndigheten kan begäras om ägaren eller nyttjanderättshavaren inte frivilligt lämnar den som har att utföra kontroll och besiktning enligt lagen tillträde till en byggnad eller annan anläggning.

8 kap. Straff

1 §

Straffbestämmelsen motsvarar vad som gäller enligt 10 kap.

1 § 2 samt 2 § lagen om civilt försvar.

2 §

Straffbestämmelsen motsvarar vad som gäller enligt 10 kap. 3 § lagen om civilt försvar i den del den bestämmelsen hänvisar till 6 kap. 7 § samma lag.

1 §

I paragrafen första stycke anges vilka beslut som får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Av andra stycket framgår att det krävs prövningstillstånd för att få ett beslut av länsrätten prövat av kammarrätten. Motsvarande gäller i dag enligt 11 kap. 3 § andra stycket lagen om civilt försvar.

2 §

I paragrafen anges vilka beslut enligt lagen som inte får överklagas.

Till sitt innehåll finns vad gäller 1 kap. 2 § en motsvarande bestämmelse i 11 kap. 8 § lagen om civilt försvar. Det är vidare enligt 1 kap. 2 § denna lag regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som beslutar om behov av skyddsrum och inom vilka områden inom landets kommuner som sådana skall vara belägna. I detta ligger även en möjlighet att besluta att ett utrymme inte längre skall vara skyddsrum. En sådan möjlighet att besluta om avveckling av skyddsrum finns i 5 kap. 1 §. Beslut om att avveckla skyddsrum är enligt denna paragraf inte överklagbara. Detta motiveras dels av att beslut om att avveckla ett skyddsrum innebär att alla skyldigheter för ägaren eller nyttjanderättshavaren upphör, dels av att det är staten som har att besluta om behovet enligt 1 kap. 2 § denna lag. Det saknas anledning att låta en enskild överklaga ett beslut om avveckling av ett skyddsrum, oavsett om den enskilda vill att skyddsrummet skall finnas kvar eller avvecklas. Det är regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som avgör i vilken omfattning och var skyddsrum behövs. Någon möjlighet till domstolsprövning av avvecklingsbeslut följer inte heller av lagen om civilt försvar.

3 §

Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 11 kap. 7 § lagen om civilt försvar.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser, se avsnitt 11.8.

14.3 Förslaget till lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap

Bestämmelserna om utrymning och inkvartering m.m. överensstämmer i stort med det regelverk som finns på området sedan tidigare i lagen om civilt försvar. Bestämmelserna i lagen om civilt försvar behandlas bland annat i författningskommentaren till lagen om civilt försvar (prop. 1994/95:7, s. 111–116).

1 kap. Inledande bestämmelser**1 §**

I paragrafen anges vad som regleras i lagen. Motsvarande bestämmelser om utrymning och inkvartering under höjd beredskap finns i 8 kap. lagen om civilt försvar.

2 §

Under höjd beredskap skall 2 och 3 kap. i denna lag tillämpas.

Vissa bestämmelser i lagen måste emellertid gälla även sedan ett krig eller krigsförhållande upphört. Till dessa hör skyldigheterna i 4 kap., straffbestämmelserna i 5 kap. och reglerna i 6 kap. om överklagande m.m. Bestämmelserna räknas inte upp i paragrafen och blir därigenom tillämpliga även under fredsförhållanden.

Av paragrafen framgår att de angivna bestämmelserna automatiskt skall tillämpas vid höjd beredskap. De befogenheter som ges med stöd av lagen träder alltså då i kraft utan något särskilt beslut om detta. Att Sverige är i krig liksom att skärpt beredskap råder tillkännages – förutom på det sätt som föreskrivs i 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar – i ljudradion och televisionen. Tillkännagivandet kan också vid högsta beredskap ske genom beredskapslarm (14 § förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap).

2 kap. Utrymning m.m.**Utrymning****1 §**

Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 1 § lagen om civilt försvar.

2 §

Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 8 kap. 2 § lagen om civilt försvar.

3 §

Av bestämmelsen, som är ny, följer att polismyndigheten har det övergripande ansvaret för att ett beslut om utrymning genomförs.

4 §

Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 11 § lagen om civilt försvar och är en informationsparagraf. Följande kan bland annat sägas om de lagar som omnämns i paragrafen. Kommunen har enligt 2 kap. 2 § socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Regeringen får enligt 16 kap. 9 § socialtjänstlagen meddela särskilda föreskrifter om socialtjänst, om riket kommer i krig eller krigsfara eller om det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som riket har befunnit sig i. Av 3 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen följer att landstingen skall verka för en god hälsa hos hela befolkningen. I 4 § samma lag stadgas att om någon som vistas inom landstinget utan att

vara bosatt där behöver omedelbar hälso- och sjukvård, skall landstinget erbjuda sådan vård. Regeringen bemyndigas vidare i 33 § den lagen att meddela särskilda föreskrifter om hälso- och sjukvården i krig, vid krigsfara eller under sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige varit i krig eller krigsfara. Beträffande lagen om mottagande av asylsökande m.fl. har Migrationsverket enligt 2 § huvudansvaret för mottagandet av asylsökande och personer som beviljats uppehållstillstånd med eller efter särskilt skydd. Enligt 3 § andra stycket är kommunen ansvarig för bistånd till personer som ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl beviljats rätt att vistas här medan ansökan prövas. Enligt 3 a § är kommunen även skyldig att lämna bistånd enligt lagen till utlänningar som beviljats uppehållstillstånd med eller efter särskilt skydd om det behövs fram till dess Migrationsverket tar över ansvaret. Av 25 § följer att regeringen även får meddela särskilda föreskrifter vid krig eller krigsfara.

5 §

Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 12 § lagen om civilt försvar.

Utflyttningsförbud

6 §

Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 8 kap. 3 § lagen om civilt försvar. Bestämmelsen har dock omformulerats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Någon förändring i sak är inte avsedd.

Inflyttningsförbud

7 §

Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 4 § lagen om civilt försvar.

3 kap. Inkvartering

Skyldighet att upplåta inkvarteringsbostad

1 §

Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 5 § lagen om civilt försvar.

2 §

Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 6 § lagen om civilt försvar.

Ersättning

3 §

Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 7 § lagen om civilt försvar.

4 §

Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 8 § lagen om civilt försvar.

5 §

Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 9 § lagen om civilt försvar.

6 §

Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 10 § lagen om civilt försvar.

4 kap. Skyldighet att förmedla meddelanden m.m.

1 §

Bestämmelsen motsvarar 7 kap. 8 § första stycket 1 och andra stycket lagen om civilt försvar.

2 §

Bestämmelsen motsvarar 7 kap. 9 § lagen om civilt försvar.

5 kap. Straff

1 §

Bestämmelsen motsvarar i sak 10 kap. 1 § 3 och 4 och 2 § lagen om civilt försvar.

6 kap. Överklagande m.m.

1 § Bestämmelsen överensstämmer i sak med vad som gäller om överklagande enligt 11 kap. 3 § lagen om civilt försvar.

2 §

Bestämmelsen överensstämmer med vad som gäller om förbud mot att överklaga enligt 11 kap. 8 § lagen om civilt försvar.

3 §

Bestämmelsen motsvarar 11 kap. 4 § lagen om civilt försvar.

4 §

Bestämmelsen motsvarar 11 kap. 7 § lagen om civilt försvar.

**14.4 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen
(1980:100)**

7 kap.

14 §

Ändringen är en konsekvens av att bestämmelsen i 8 kap. 13 § lagen om civilt försvar flyttas till 6 kap. 1 § lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

8 kap.**23 §**

Ändringen innebär att sekretess med hänsyn till skyddet för enskildas ekonomiska förhållanden och vissa andra i paragrafen uppräknade förhållanden införs i kommunernas och landstingens verksamhet med fredstida krishantering. Bestämmelsen har behandlats närmare i avsnitt 11.5.

Den tystnadsplikt som följer av första stycket punkten 2 har företräde framför meddelarfriheten.

16 kap.**1 §**

Ett tillägg görs i 16 kap. 1 § med anledning av den tystnadsplikt som följer av 7 kap. 1 § 1 lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Tillägget innebär att tystnadsplikten enligt denna punkt har företräde framför meddelarfriheten.

Den tystnadsplikt som följer av försvarssekretessen (2 kap. 2 § sekretesslagen) finns inte upptagen i uppräknningen i 16 kap. 1 § sekretesslagen. Det framgår dock av 7 kap. 3 § första stycket 1 tryckfrihetsförordningen och 5 kap. 3 § första stycket 1 yttrandefrihetsgrundlagen att meddelarfriheten är inskränkt om ett uppgiftslämnande är straffbart som högförräderi, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift, uppror, landsförräderi, landssvek eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott (prop. 2004/05:5, s. 264 f, jmf. prop. 1979/80:2, del A, s. 369 f.).

14.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

16 kap.**1 §**

Den 15 september 2005 utfärdades lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100). Genom denna lag ändrades bl.a. 16 kap. 1 § sekretesslagen. Lagen skall träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Den 23 november 2005 antog riksdagen ytterligare en ändring i 16 kap. 1 § som trädde i kraft den 1 januari 2006. För att åstadkomma en författningsteknisk samordning mellan den ändring i 16 kap. 1 § som då hade antagits (lag [2005:699]), men som ännu inte har trätt i kraft, och det då föreliggande förslaget föreslog Konstitutionsutskottet två lagar, vilka antogs av riksdagen, se dels lagen (2005:838) om ändring i sekretesslagen (1980:100), dels lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100) (prop. 2004/05:163, bet. 2005/06:KU9 s. 10 och bilaga 3, rskr. 2005/06:33).

Det i denna lagrådsremiss framlagda förslaget till ändring i 16 kap. 1 § föreslås träda ikraft den 1 september 2006. Förslaget har, på motsvarande

sätt som skett i bet. 2005/06:KU9, utformats som dels en lag om ändring i sekretesslagen (1980:100), se avsnitt 14.4, dels en lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100). Prop. 2005/06:133

14.6 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)

9 kap.

8 §

Ändringen innebär att ett tillägg till tredje stycket införs. Byggnadsnämnden skall i de fall ett byggprojekt rör en befintlig byggnad, kontrollera om denna innehåller ett skyddsrum. Innehåller byggnaden ett skyddsrum skall nämnden ge den myndighet som avses i 3 kap. 1 § lagen om skyddsrum tillfälle att yttra sig över projektet vid byggsamrådet. Ett byggprojekt som rör en befintlig byggnad med skyddsrum kan påverka skyddsrummets funktion även om inga ingrepp görs direkt i skyddsrummet. Även åtgärder som exempelvis en tillbyggnad kan påverka funktionen genom att inrymningsvägen, dvs. möjligheten att ta sig in i skyddsrummet, blockeras eller försämrats. Myndigheten skall därför ges tillfälle att yttra sig över alla byggprojekt som rör byggnader där det finns skyddsrum.

12 §

Ändringen innebär att en hänvisning till lagen om civilt försvar som gäller skyddsrumsbeked i stället görs till lagen om skyddsrum. Skyddsrumsbeked utfärdas i situationer som gäller skyddsrum i samband med nyproduktion av byggnad eller anläggning.

14.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

10 kap.

2 §

Termen befolkningsskydd har tagits bort i paragrafen. (I fråga om vad som avses med befolkningsskydd, se avsnitt 11.2.3). Den övningsverksamhet som skall bedrivas för räddningstjänst under höjd beredskap blir därmed avgörande för regeringens, eller den myndighet som regeringen bestämmer, beslut enligt denna paragraf.

14.8 Förslaget till lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288)

Ändringen föranleds av att bestämmelserna om verkskydd upphävs. Verkskyddet var en beredskapsorganisation som under höjd beredskap hade till uppgift att medverka vid skyddet av verksamheten etc. (5 kap. i den upphävda lagen om civilt försvar).

14.9 Förslaget till lag om ändring i kommunallagen
(1991:900)

Prop. 2005/06:133

Ändringarna innebär att hänvisningarna till lagen om civilt försvar och lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting ändras till att avse motsvarande bestämmelser i lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

14.10 Förslaget till lag om ändring i begravningslagen
(1990:1144)

Ändringarna innebär att hänvisningarna till lagen om civilt försvar i fortsättningen i stället görs till motsvarande bestämmelser i lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

14.11 Förslaget till lag om ändring i hälso- och
sjukvårdslagen (1982:763)

Ändringen föranleds av att lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting ersätts av lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I samband med att följdändringen görs flyttas, i enlighet med *Lagrådets* förslag, 4 a § tillsammans med sin rubrik och placeras i stället som en 26 c § under huvudrubriken "Gemensamma bestämmelser om landstingens och kommunernas hälso- och sjukvård" i hälso- och sjukvårdslagen.

14.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om
elektronisk kommunikation

3 kap.

8 §

Paragrafens andra stycke 3 samt fjärde stycke ändras.

Andra stycket 3 ändras för att klargöra att det inbjudningsförfarande som skall tillämpas enligt första stycket inte gäller för sådan radioanvändning som behövs för verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Att radioanvändningen skall behövas för verksamheten i stället för, som tidigare, uteslutande avse sådan verksamhet, medför att undantaget i andra stycket 3 blir tillämpligt för myndigheter och företag som bedriver verksamhet såväl inom som utom områdena för allmän ordning, säkerhet och hälsa. Undantaget omfattar därmed inte enbart den verksamhet som i dessa organisationer bedrivs vid s.k. skarpa krissituationer och där det finns ett behov av en säker och effektiv radiokommunikation. Avsikten är att därutöver inbegripa det dagliga arbete som vanligtvis bedrivs i organisationerna

och som är av betydelse för deras förmåga att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa när situationer som aktualiserar ett sådant behov uppstår.

Genom tillägg till andra stycket 3 framgår vidare att den undantagna verksamheten kan vara hänförlig inte enbart till allmän ordning och säkerhet utan även till hälsa. Detta motsvarar de områden inom vilka Rakelsystemet är avsett att användas. Rekvisiten ansluter vidare till de allmänintressen som omnämns i artikel 46 i EU-fördraget och som enligt denna och andra bestämmelser inom EU-rätten kan åberopas till stöd för inskränkningar i den fria rörligheten för varor och tjänster samt etableringsrätten.

Ändringen i *fjärde stycket* innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer genom föreskrifter får ange vilken radioanvändning som omfattas av undantaget i andra stycket 3. Därigenom ges möjlighet att i förordning eller myndighetsföreskrifter förtydliga vilken radioanvändning som är undantagen.

Ändringarna har behandlats i avsnitt 12.3.

Delbetänkandet Säker information – förslag till informationssäkerhetspolitik (SOU 2005:42)

Riksbanken, Riksrevisionen, Hovrätten för Övre Norrland, Kammarrätten i Göteborg, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Statens kriminaltekniska laboratorium, Migrationsverket, Kommerskollegium, Sveriges Standardiseringsråd, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Försvarmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk, Styrelsen för psykologiskt försvar, Kustbevakningen, Förvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut, Totalförsvarets pliktverk, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Smittskyddsinstitutet, Riksgäldskontoret, Tullverket, Statens fastighetsverk, Finansinspektionen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Fortifikationsverket, Arbetsgivarverket, Datainspektionen, Kammarkollegiet, Statskontoret, Nämnden för elektronisk förvaltning, Nämnden för offentlig upphandling, Statistiska centralbyrån, Statens pensionsverk, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Statens skolverk, Högskoleverket, Kungliga Tekniska högskolan, Lärarhögskolan i Stockholm, Högskolan i Skövde, Chalmers tekniska högskola, Statens jordbruksverk, Djurskyddsmyndigheten, Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, Konsumentverket, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Boverket, Lantmäteriverket, Post- och telestyrelsen, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen, Konkurrensverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Verket för näringslivsutveckling, TeliaSonera AB, Teracom AB, Vattenfall AB, Danderyds kommun, Enköpings kommun, Norrköpings kommun, Kalmar kommun, Helsingborgs kommun, Borås kommun, Göteborgs kommun, Skövde kommun, Bollnäs kommun, Sundsvalls kommun, Östersunds kommun, Storumans kommun, Umeå kommun, Bodens kommun, Kiruna kommun, Södermanlands läns landsting, Jönköpings läns landsting, Blekinge läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Juridiska fakulteten vid Lunds Universitet, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenskt Näringsliv, Svensk Energi, Svenska Bankföreningen, ABB, AerotechTelub AB, Avanza, Electrolux AB, Ericsson AB, Föreningssparbanken, Generic AB, Handelsbanken AB, IT-Företagen, LunarStorm, Lärarnas riksförbund, Microsoft AB, Saab AB, Scania AB, SE-Banken AB, Skanska AB, Stockholms e-handelskammare, Svenska lärarförbundet, Sydkraft AB och Tele2 AB.

Riksbanken, Riksrevisionen, Göta hovrätt, Kammarrätten i Göteborg, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Statens kriminaltekniska laboratorium, Migrationsverket, Kommerskollegium, Sveriges Standardiseringsråd, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Försvarmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk, Styrelsen för psykologiskt försvar, Kustbevakningen, Förvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut, Totalförsvarets pliktverk, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Smittskyddsinstitutet, Riksgäldskontoret, Tullverket, Statens fastighetsverk, Finansinspektionen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Fortifikationsverket, Arbetsgivarverket, Datainspektionen, Kammarkollegiet, Statskontoret, Nämnden för elektronisk förvaltning, Nämnden för offentlig upphandling, Statistiska centralbyrån, Statens pensionsverk, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Statens skolverk, Högskoleverket, Stockholms universitet juridiska fakulteten, Kungliga Tekniska högskolan, Lärarhögskolan i Stockholm, Högskolan i Skövde, Chalmers tekniska högskola, Statens jordbruksverk, Djurskyddsmyndigheten, Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, Konsumentverket, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Boverket, Lantmäteriverket, Post- och telestyrelsen, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsstyrelsen, Luftfartsverket, Arbetsmarknadsstyrelsen, Konkurrensverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Verket för näringslivsutveckling, TeliaSonera AB, Teracom AB, Vattenfall AB, Huddinge kommun, Enköpings kommun, Norrköpings kommun, Kalmar kommun, Helsingborgs kommun, Borås kommun, Göteborgs kommun, Skövde kommun, Bollnäs kommun, Sundsvalls kommun, Östersunds kommun, Storumans kommun, Umeå kommun, Bodens kommun, Kiruna kommun, Södermanlands läns landsting, Jönköpings läns landsting, Blekinge läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Juridiska fakulteten vid Lunds Universitet, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenskt Näringsliv, Svensk Energi, Svenska Bankföreningen, ABB, AerotechTelub AB, Avanza, Electrolux AB, Ericsson AB, Förenings Sparbanken, Generic AB, Handelsbanken AB, IT-Företagen, LunarStorm, Lärarnas riksförbund, Microsoft AB, Saab AB, Scania AB, Skandinaviska Enskilda Banken AB, Skanska AB, Stockholms e-handelskammare, Svenska lärarförbundet, Sydkraft AB och Tele2 AB.

Integrationsverket, Migrationsverket, Försvarsmakten, Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk, Styrelsen för psykologiskt försvar, Kustbevakningen, Försvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut, Totalförsvarets pliktverk, Rikshemvärnsrådet, Centralförbundet för befälsutbildning, Frivilliga Automobilkårens Riksförbund, Frivilliga skytterörelsen, Riksförbundet Sveriges lottakårer, Svenska blå stjärnan, Svenska Röda Korset, Sveriges Civilförsvarsförbund, Sveriges Kvinnliga Bilkårens Riksförbund, Socialstyrelsen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Skolverket, Myndigheten för skolutveckling, Ungdomsstyrelsen, Lärarhögskolan i Stockholm, Jordbruksverket, Statens energimyndighet, Linköpings kommun, Malmö kommun, Sundsvalls kommun, Umeå kommun, Svenska kyrkan, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Centralförbundet Folk och Försvar, Svenskt Näringsliv, Svensk Energi, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Civilpliktsrådet, Elevorganisationen, Flygfältsingenjör föreningarna, Flygvapenfrivilligas Riksförbund, Friskolornas Riksförbund, Frivilliga Flygkåren, Frivilliga motorcykelkårens riksförbund, Frivilliga Radioorganisationen, Förbundet Sveriges Reservofficerare, Föreningen för Lärare i Samhällskunskap, Försvarets Personaltjänstförbund, Hemvärnsbefällets Riksförbund, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU), Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Riksförbundet för personer som arbetar med integrationsbefrämjande verksamhet, Riksförbundet Hem och Samhälle, Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige, Sjövärnskårens Riksförbund, Skolledarförbundet, Svenska Brukshundklubben, Svenska Fallskärmsförbundet, Svenska Flottans Reservofficersförbund, Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Sportskytteförbundet, Svenska Värnpliktsofficersförbundet, Sveriges elevråd – SVEA, Sveriges Informationsförening och Värnpliktsrådet.

Rapporten En utvecklad krisberedskap – Krisberedskapsmyndighetens underlag inför 2005 års proposition om krisberedskap (dnr Fö2005/891/CIV)

Svea Hovrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Riksbanken, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Migrationsverket, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Statens räddningsverk, Styrelsen för psykologiskt försvar, Kustbevakningen, Försvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut, Totalförsvarets pliktverk, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Smittskyddsinstitutet, Riksgäldskontoret, Tullverket, Statens fastighetsverk, Finansinspektionen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Datainspektionen, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskydds-

institut, Statens kärnkraftinspektion, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Boverket, Lantmäteriverket, Post- och telestyrelsen, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen, Konkurrensverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Verket för näringslivsutveckling, Sollentuna kommun, Flens kommun, Nyköpings kommun, Linköpings kommun, Olofströms kommun, Malmö kommun, Karlsborgs kommun, Munkedals kommun, Tranemo kommun, Rättviks kommun, Härnösands kommun, Timrå kommun, Örnsköldsviks kommun, Arvidsjaur kommun, Kalix kommun, Uppsala läns landsting, Skåne läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Norrbottens läns landsting, Juridiska fakulteten vid Lunds Universitet, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenskt Näringsliv, Svensk Energi, 3, 3G Infrastructure Services AB, Nordisk Mobiltelefon AB, Tele2 Sverige AB, TeliaSonera Sverige AB, SOS Alarm och Vodafone Sverige AB.

Rapporten En ny krisberedskapsförordningen – återrapportering av uppdrag att se över förordning (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap (dnr Fö2005/678/CIV)

Remissinstanser som har anmodats att yttra sig:

Svea Hovrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Riksbanken, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Migrationsverket, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Försvarmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Statens räddningsverk, Styrelsen för psykologiskt försvar, Kustbevakningen, Försvårshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut, Totalförsvarets pliktverk, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Smittskyddsinstitutet, Riksgäldskontoret, Tullverket, Statens fastighetsverk, Finansinspektionen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Datainspektionen, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Boverket, Lantmäteriverket, Post- och telestyrelsen, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen, Konkurrensverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Verket för näringslivsutveckling, Sollentuna kommun, Flens kommun, Nyköpings kommun, Linköpings kommun, Olofströms kommun, Malmö kommun, Karlsborgs kommun, Munkedals kommun, Tranemo kommun, Rättviks kommun, Härnösands kommun, Timrå kommun, Örnsköldsviks kommun, Arvidsjaur kommun, Kalix kommun, Uppsala läns landsting, Skåne läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Norrbottens läns landsting, Juridiska fakulteten vid Lunds Universitet, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenskt Näringsliv, Svensk Energi, 3, 3G Infrastructure Services AB, Nordisk Mobiltelefon AB, Tele2 Sverige AB, TeliaSonera Sverige AB, SOS Alarm och Vodafone Sverige AB.

Rikspolisstyrelsen, Migrationsverket, Kommerskollegium, Stockholms Handelskammare, Försvarmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk, Styrelsen för psykologiskt försvar, Kustbevakningen, Förvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut, Totalförsvarets pliktverk, Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet, Riksgäldskontoret, Tullverket, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Statskontoret, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion, Lantmäteriverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Post- och telestyrelsen, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Luftfartsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen, Konkurrensverket, Verket för näringslivsutveckling, SOS Alarm AB, TeliaSonera AB, Teracom AB, Botkyrka kommun, Nyköpings kommun, Tranås kommun, Ljungby kommun, Borgholms kommun, Malmö stad, Ängelholms kommun, Göteborgs stad, Karlsborgs kommun, Stenungsunds kommun, Öckerö kommun, Kristinehamns kommun, Lekebergs kommun, Mora kommun, Gävle kommun, Storumans kommun, Umeå kommun, Arjeplogs kommun, Stockholms läns landsting, Östergötlands läns landsting, Skåne läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Norrbottens läns landsting, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenskt Näringsliv, Svensk Energi, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Ericsson AB, Green Network AB, Hi3G, IT-Företagen, Branschorganisationen Morgan, Nordisk Mobiltelefon AB, Swefour, Tele2 AB, Telenor AB, 3G Infrastructure Services AB och Vodafone Sverige AB.

Uppdraget

Utredningen har haft till uppdrag att göra en allmän översyn av lagen (1994:1720) om civilt försvar. Huvudsyftet med uppdraget har varit att få en lagstiftning som är väl anpassad till gällande planeringsinriktning för det civila försvaret och rådande omvärldsläge. Som en förutsättning har gällt att innebörden i begreppet civilt försvar inte skall ändras. En utgångspunkt har varit att det även framdeles behövs regler för kommuners och landstings planering inför höjd beredskap.

I uppdraget har också ingått att beakta den överenskommelse som träffats mellan staten och Svenska Kommunförbundet den 23 juni 2004 om kommunernas uppgifter i det nya krishanteringssystemet och föreslå de författningsändringar som är motiverade med anledning av överenskommelsen.

En uppgift som särskilt framhålls i direktiven har varit att överväga om det är en lämplig lösning att som i dag ha bestämmelser om kommunernas och landstingens planering inför höjd beredskap och regler om hantering av extraordinära händelser i fredstid i olika lagar.

Utredningen har haft att ägna särskilt intresse åt att minska den detaljreglering som finns i dag.

Kommunernas och landstingens fredstida krishantering och åtgärder vid höjd beredskap

Det planeringssystem som infördes för krishantering under år 2002 innebär att en gemensam planering skall ske för åtgärder mot svåra påfrestningar på samhället i fred och för höjd beredskap. Det nya systemet innebär också att perspektivet på hot och risker skall anläggas underifrån. Krishanteringsförmågan skall byggas upp från lokal nivå via regional nivå till nationell nivå. Dessutom skall verksamhetsansvaret ligga fast i hela hotskalan. Den som har ansvaret för en verksamhet under normala förhållanden skall alltså behålla detta ansvar även om en allvarlig kris skulle inträffa. En helhetssyn skall anläggas på planering för kriser i hela hotskalan från mindre allvarliga händelser i fredstid över extraordinära händelser och svåra påfrestningar på samhället i fred till det värsta tänkbara nämligen krig i vårt land.

Utredningen anser att helhetssynen på krishantering i hela hotskalan skulle komma bättre till uttryck i lagstiftningen om reglerna som gäller kommunernas och landstingens ansvar på krishanteringsområdet i huvudsak samlas i en författning. På så sätt förenklas planeringen och onödiga gränsdragningsproblem undviks. Därigenom blir det också tydligare att olika former av hot bör ses i ett sammanhållet sammanhang. Utredningen föreslår därför att bestämmelserna om kommunernas och landstingens ansvar inom det civila försvaret och bestämmelserna om

deras organisation och befogenheter vid extraordinära händelser i fredstid samlas i en lag.

Den nya lagen om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap föreslås ersätta den nuvarande lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. Till den nya lagen överförs vissa bestämmelser om kommunernas och landstingens ansvar inom det civila försvaret, som i dag finns i lagen om civilt försvar. Den lagen upphävs.

Bestämmelserna i den nya lagen syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Om detta mål uppnås får kommunerna och landstingen också en grundläggande förmåga för civilt försvar.

Förslaget innebär att ett antal uppgifter tillkommer för kommunerna och landstingen inom ramen för samhällets beredskap mot extraordinära händelser och svåra påfrestningar på samhället i fred. En skyldighet för kommuner och landsting att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser lagfästs. Vidare lagregleras kommunernas geografiska områdesansvar för den fredstida krishanteringen. Detta ansvar innefattar att kommunen skall verka för att det sker en samordning av all krishantering som genomförs av andra aktörer i kommunen, t.ex. statliga myndigheter, landstinget, organisationer och företag. Om en extraordinär händelse skulle inträffa skall kommunen verka för att de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer samordnas och att den information som lämnas till allmänheten är samordnad.

För att klara krishanteringen vid en extraordinär händelse måste kommunens och landstingets organisation vara förberedd. Förtroendevalda, främst ledamöterna i krisledningsnämnden, förvaltningschefer och andra nyckelpersoner måste vara väl förtrogna med vad som gäller om en kris inträffar och vilken deras egen roll i en sådan situation är. Det bästa sättet att förbereda sig för detta är genom regelbunden utbildning och övning. En bestämmelse införs om att kommuner och landsting skall ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser.

En rapporteringsskyldighet införs för kommuner och landsting. För att staten skall kunna få en helhetsbild av vilka risker och sårbarheter som finns i samhället och hur det förebyggande arbetet planeras, är det viktigt att det arbete på krishanteringsområdet som görs på lokal nivå vidarebefordras till regional och central nivå. På den regionala nivån har länsstyrelserna ett områdesansvar för arbetet med allvarliga kriser i fred och höjd beredskap. Rapporteringen bör därför ske till länsstyrelsen. På central nivå bör rapporteringen ske till Krisberedskapsmyndigheten. När det gäller landstingens arbete på krishanteringsområdet är det viktigt att rapportering även sker till Socialstyrelsen, som sektorsansvarig myndighet för hälso- och sjukvården. Även under en inträffad krissituation är det av stor betydelse att kontinuerlig rapportering sker. Vid behov kan då stöd och hjälp sättas in för att minimera konsekvenserna av en inträffad händelse. Rapporteringsskyldigheten är också av betydelse för att myndigheterna skall kunna följa upp hur den statliga ersättning som kommer att utgå till kommunerna och landstingen används och hur krisberedskapen utvecklas.

Kommunerna och landstingen skall få ersättning av staten för sådana uppgifter som de enligt lagen åläggs att utföra som gäller extraordinära händelser av omfattande och svårt slag samt höjd beredskap. Med beskrivningen av vilka extraordinära händelser som omfattas avses vad som i allmänhet brukar beskrivas som svåra påfrestningar på samhället i fred. De åtgärder som vidtas för svåra påfrestningar på samhället i fred är givetvis till nytta även för sådana extraordinära händelser i övrigt som kan tänkas inträffa. Arbetet med beredskapen inför hot – från extraordinära händelser av mindre allvarligt slag upp till svåra påfrestningar på samhället i fred – kan givetvis antas vara till ömsesidig nytta i mycket stor utsträckning. Genom att skapa en förmåga att hantera svåra påfrestningar på samhället i fred får kommunerna och landstingen i praktiken också en förmåga att hantera övriga extraordinära händelser.

En förutsättning för att ersättning skall utgå är att ålagda uppgifter också fullgjorts. Enligt den överenskommelse som träffats mellan regeringen och Svenska Kommunförbundet skall en uppföljning ske när det gäller kommunens användning av utbetalda medel. Med stöd av kommunens rapportering av genomförd verksamhet kan den uppnådda krishanteringsförmågan bedömas i förhållande till den målbild som satts upp. En del av ersättningen kan då komma att reduceras eller bortfalla för en kommun som inte anses ha fullgjort sina skyldigheter. Uppföljningen bör samordnas med den statliga tillsyn som skall ske enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

När det gäller landstingen skall en motsvarande uppföljning ske. Vem som skall svara för denna uppföljning blir beroende av hur den ekonomiska ersättningen till landstingen kommer att administreras.

Grunderna för ersättningssystemet till kommunerna vilar på den överenskommelse som träffats mellan staten och Svenska Kommunförbundet. Det avtalade systemet skall fortlöpande kunna utvärderas av parterna med en särskild avstämning år 2009, då systemet förväntas ha gällt under 3 år. Det är därför inte ändamålsenligt att närmare lagreglera grunderna för ersättningarna. I stället bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att utforma ersättningssystemen och svara för den fortlöpande administrationen av systemen.

Till den nya lagen överförs som tidigare nämnts vissa bestämmelser om kommunernas och landstingens ansvar inom det civila försvaret, som i dag finns i lagen om civilt försvar. Under rådande gynnsamma säkerhetspolitiska läge finns det emellertid i princip ingen anledning att vidta några beredskapsförberedelser med inriktning uteslutande på en höjd beredskapssituation. I planeringen för den fredstida krishanteringen är det dock viktigt att helhetssynen inte glöms bort. Ett av målen med att ha en god krishanteringsförmåga i fred är att skapa en grundläggande förmåga för civilt försvar.

En ändring görs i sekretesslagen för att uppgifter om enskildas ekonomiska förhållanden skall skyddas av sekretess i kommunernas och landstingens verksamhet med fredstida krishantering.

Lagen om civilt försvar föreslås upphävd. I den lagen finns förutom bestämmelser om kommunernas och landstingens ansvar inom det civila försvaret, bestämmelser om hemskydd, verkskydd, varning och befolkningsskydd. Med befolkningsskydd avses bl.a. åtgärder som utrymning och inkvartering, tillhandahållande och iordningställande av skyddsrum

Skyddsrum

Skydd för befolkningen i krig skall finnas i form av skyddsrum och skyddade utrymmen. De förstnämnda uppförs i fred och skyddar efter iordningställande mot olika typer av vapenverkan. Skyddade utrymmen är ett enklare skydd som planeras i fred och byggs ut under höjd beredskap.

Skyddsrumskonstruktionen har numera i princip upphört. Regeringens direktiv till Statens räddningsverk har sedan år 2002 varit att någon skyddsrumskonstruktion inte skall förekomma.

Utredningen har inte sett det som sin uppgift att ta ställning till om det bör förekomma någon skyddsrumskonstruktion i dag. Utredningen har inte heller försökt att besvara frågan om det finns ett överskott på skyddsrumskonstruktionsplatser eller en brist på sådana. Av avgörande betydelse för svaret på den frågan är naturligtvis hur behovet definieras.

En utgångspunkt som utredningen intagit är att det skyddsrumskonstruktionsbestånd som finns i dag är en resurs som skall bevaras och kontrolleras för att i framtiden, om det skulle uppstå ett behov av fysiskt skydd i krig, kunna användas för sitt ändamål.

Utredningen har övervägt behovet av lagstiftning och den lagtekniska lösningen. Eftersom det befintliga beståndet av skyddsrum även i fortsättningen bör underhållas och kontrolleras behövs regler på i vart fall dessa områden. Även om det för närvarande inte byggs några skyddsrum bör det även finnas ett regelverk som tillåter att produktionen kan sättas i gång om det skulle behövas i en framtid. Bestämmelser om vem som skall ha planeringsansvaret för skyddsrumskonstruktionen bör således finnas kvar. Det finns också skäl att behålla regler som tar sikte på själva skyddsrumskonstruktionen, eller med andra ord vem som har ansvaret för att planerade skyddsrum byggs och hur denna process skall gå till. Om en konstruktion skulle behöva sättas i gång får det förmodas bli i form av s.k. bristtäckningskonstruktion i befintlig bebyggelse. Regelverket bör därför fokusera mera på denna typ av byggande.

En hel del regler på skyddsrumskonstruktionsområdet bör således finnas kvar. Utredningen har övervägt var dessa lämpligen bör placeras och funnit att övervägande skäl talar för att de samlas i en särskild lag. Utredningen föreslår därför att det införs en ny lag om skyddsrum.

Utgångspunkten måste vara att ett fysiskt skydd skall vara utformat så att det står emot sådana vapen som kan antas komma att användas mot oss vid ett krig. Någon planering under fredstid för skydd med en lägre skyddsgrad än skyddsrum bör därför i princip inte ske. Utredningen föreslår därför inte någon reglering motsvarande den som i dag finns om skyddade utrymmen.

Som tidigare nämnts har skyddsrumskonstruktionen år 2002 i princip avstannat. Mot bakgrund av den positiva säkerhetspolitiska bedömning som statsmakterna nu gör kan det inte på grund av risken för krig bli frågan om att återuppta en konstruktion av skyddsrum inom överskådlig tid. Och även om det säkerhetspolitiska läget i framtiden skulle förändras

till det sämre är det inte i dag möjligt att närmare förutse hur behovet av skyddsrum då kommer att se ut. De kommunala skyddsrumspaner som finns i dag utgår ofta från föråldrade planeringsförutsättningar, som i flera fall inte uppdaterats alls under 1990-talet. I dagsläget är skyddsrumspaneringen i kommunerna inte heller en uppgift som har någon högre prioritet, vilket är lätt att förstå. Det får mot denna bakgrund antas att det blir svårt för många kommuner att i framtiden upprätthålla en kompetens på skyddsrumsområdet. Planeringsansvaret för skyddsrumspaneringen bör därför centraliseras och läggas över på en statlig myndighet. En sådan lösning synes också ur ett samhällsekonomiskt perspektiv vara en bättre lösning än att behålla planeringsansvaret på kommunal nivå. Genom att beslutsfattandet centraliseras bör man också lättare kunna få en överblick av det befintliga skyddsrumbeståndet. Statens räddningsverk, som är den myndighet som i dag har hand om skyddsrumspaneringen, ligger nära till hands för att få ansvaret för skyddsrumspaneringen i framtiden.

Även ansvaret för byggande, besiktning och kontroll av skyddsrum, som i dag ligger på kommunerna, bör överföras till en central myndighet, lämpligen Statens räddningsverk. En sådan ordning skulle befrämja att kompetensen på området bibehålls. Någon nämnvärd praktisk skillnad innebär förslaget dock inte i denna del. Redan i dag är det Statens räddningsverk som upprättar listor på vilka skyddsrum som skall kontrolleras under året och den faktiska kontrollen utförs av s.k. sakkunniga skyddsrum, som utbildas och certifieras av Statens räddningsverk. I linje med detta bör även befogenheten att fatta beslut om avveckling av skyddsrum föras över från länsstyrelsen till Statens räddningsverk.

Enligt lagen om civilt försvar skall kommunerna föra ett register över samtliga skyddsrum i kommunen och över de skyddade utrymmen som planlagts. Eftersom kommunerna inte längre skall ha något ansvar för skyddsrumspaneringen finns det inte anledning att i framtiden ålägga dem ett ansvar att föra ett skyddsrumregister. Denna uppgift bör i stället överföras till den myndighet som i framtiden får ansvaret för skyddsrumspaneringen. Som tidigare anförts ligger det nära till hand att den uppgiften läggs på Statens räddningsverk. Eftersom Statens räddningsverk redan har ett centralt skyddsrumregister skulle det inte innebära något nämnvärt merarbete för myndigheten att ta över detta ansvar.

Utrymning och inkvartering

Utredningen har vid sin genomgång av gällande bestämmelser om utrymning under fredstid funnit att de bestämmelser som finns på området i bl.a. lagen om skydd mot olyckor, skyddslagen och ordningslagen väl täcker det behov av regler till skydd för befolkningens säkerhet som kan uppkomma vid allvarliga fredstida kriser. Det finns därför inte något behov av att utvidga möjligheterna att beordra utrymning under extraordinära händelser i fredstid.

Utredningen har inte heller kunnat se att det finns ett behov av att införa närmare bestämmelser om ansvarsfördelning när det gäller verk-

ställigheten av ett utrymningsbeslut. Polismyndigheten har det övergripande ansvaret för att se till att ett beslut om utrymning genomförs.

Bestämmelser om utrymning och inkvartering under höjd beredskap finns i dag i 8 kap. lagen (1994:1720) om civilt försvar.

Även om det finns tämligen goda möjligheter att med stöd av andra bestämmelser besluta om utrymning har utredningen vid en samlad bedömning kommit fram till att det inte finns tillräckliga skäl att nu föreslå att reglerna om utrymning och inkvartering under höjd beredskap upphävs.

Eftersom bestämmelserna liksom för närvarande föreslås vara tillämpliga endast under höjd beredskap finns det enligt utredningens mening skäl att samla bestämmelserna i en särskild lag. Utredningen föreslår därför en ny beredskapslag om utrymning och inkvartering under krig och krigsfara.

Hemskydd

Enligt gällande regler skall det finnas ett hemskydd i varje kommun. Hemskyddet är en beredskapsorganisation som under höjd beredskap har till uppgift att förmedla information mellan kommunen och befolkningen, verka för att skydda, rädda och i övrigt hjälpa befolkningen i samband med stridshandlingar och verka för att trygga sådan försörjning som är nödvändig för befolkningens överlevnad.

Under rådande säkerhetspolitiskt gynnsamma läge finns det inte skäl att upprätthålla en hemskyddsorganisation som uteslutande är inriktad på krigsförhållanden.

Hemskyddets uppgifter är mycket betydelsefulla under höjd beredskap. Vid ett försämrat säkerhetspolitiskt läget i framtiden finns det tid och möjlighet att bygga upp en organisation motsvarande dagens hemskydd. Utredningen föreslår därför att gällande bestämmelser om hemskydd som finns i 4 kap. lagen om civilt försvar upphävs.

Frivilliga resursgrupper och motsvarande former av fredstida verksamhet kan bidra till en ökad förmåga i samhället att hantera situationer under såväl svåra påfrestningar på samhället i fred som höjd beredskap. Utredningen har därför övervägt om det finns skäl att lagreglera dessa frivilligformer, men funnit att så inte bör ske.

Verkskydd

Verkskyddets funktion inom totalförsvaret är att skapa förutsättningar för att viktiga anläggningar skall kunna hållas i gång även under krig och på så sätt bidra till landets försvarsförmåga. Verkskyddet kan vid behov sättas in snabbt för att skydda personalen och verksamheten och arbeta effektivt eftersom det har en god kännedom om de speciella förhållanden som råder vid den egna anläggningen. Det utgör därför ett värdefullt komplement till räddningstjänsten under krig.

Behovet av beredskapsplanering för verkskydd har emellertid minskat i och med den för Sverige grundläggande positiva säkerhetspolitiska

utvecklingen under 1990-talet och en avveckling av verkskydden har också skett successivt under senare delen av 90-talet.

Prop. 2005/06:133
Bilaga 2

Under rådande förhållanden saknas skäl att behålla ett verkskydd enbart inriktat på höjd beredskap. En verkskyddsorganisation kan byggas upp under en anpassningsperiod som omfattar tio år eller mera. Utredningen föreslår därför att reglerna upphävs.

Andningsskydd

Enligt inriktningen i 1982 års försvarsbeslut skall hela Sveriges befolkning ha tillgång till andningsskydd. Eftersom andningsskydden har en begränsad livslängd har i olika sammanhang frågan väcks om denna inriktning skall fullföljas genom ersättningsanskaffning eller om nuvarande lager av andningsskydd skall tillåtas minska. Alternativet att avveckla befintliga lager har också diskuterats. Utredningen har inte sett det som sin uppgift att ta ställning i denna fråga. Utredningen har däremot övervägt behovet av lagreglering på området och kommit fram till att det inte finns något behov av en lagreglering som ålägger kommunerna ett ansvar för förvaring och utdelning av andningsskydd.

Varning och mörkläggnings

Bestämmelserna om varning och mörkläggnings som i dag finns i lagen om civilt försvar upphävs.

Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ger tillräckligt lagstöd för att anordningar för utomhusvarning skall kunna placeras där det anses behövas. Föreskrifter om varning under höjd beredskap bör även framdeles kunna få meddelas av Statens räddningsverk.

Faktiska förberedelser för mörkläggnings av byggnader eller anläggningar torde inte ha varit aktuella sedan andra världskriget och tiden närmast därefter. Åtgärdernas betydelse från försvarssynpunkt har också minskat sedan dess. Under nuvarande förhållanden saknas det anledning att behålla några lagbestämmelser om mörkläggnings och förberedelser för mörkläggnings.

Konsekvenser av utredningens förslag

Utredningens förslag syftar i stor utsträckning till att bringa lagstiftningen i överensstämmelse med de faktiska förändringar som redan genomförts. Förslagen bör därför inte ge upphov till kostnader som kräver ökade anslag.

Förslagen antas inte ge några konsekvenser av de slag som anges i 15 § kommittéförordningen.

1 Förslag till lag (0000:000) om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och landsting skall därigenom också uppnå en grundläggande förmåga för civilt försvar.

2 § Vad som sägs i denna lag om landsting gäller också kommuner som inte ingår i något landsting.

Definition

3 § Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

2 kap. Förberedelser för och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid

Förberedelser

1 § Kommuner och landsting skall analysera vilka extraordinära händelser som kan inträffa i kommunen respektive landstinget och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet skall värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Kommuner och landsting skall vidare, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för att hantera extraordinära händelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om risk- och sårbarhetsanalyser samt planer för extraordinära händelser.

Krisledningsnämnd

2 § I kommuner och landsting skall det finnas en nämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid (*krisledningsnämnd*).

Krisledningsnämndens verksamhet

3 § Ordföranden i krisledningsnämnden eller, om han eller hon har förhinder, vice ordföranden bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden skall träda i funktion.

Ordföranden eller, om han eller hon har förhinder, vice ordföranden får besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut skall därefter snarast anmälas till nämnden.

4 § Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen eller landstinget i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning.

När förhållandena medger det skall krisledningsnämnden besluta att de uppgifter som nämnden har övertagit från andra nämnder skall återgå till ordinarie nämnd.

5 § Krisledningsnämndens beslut skall anmälas vid närmast följande fullmäktigesammanträde. Fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för denna.

6 § Fullmäktige får besluta att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra. Om fullmäktige fattar ett sådant beslut återgår de verksamhetsområden som krisledningsnämnden har övertagit till ordinarie nämnd.

Geografiskt områdesansvar

7 § Kommuner skall inom sitt geografiska område verka för att olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet. Kommunen skall vidare verka för att de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en extraordinär händelse samordnas. Kommunen skall också verka för att informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

Utbildning och övning

8 § Kommuner och landsting skall ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser.

Rapportering

9 § Kommuner och landsting skall hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om beredskapsläget till följd av de åtgärder som vidtagits enligt detta kapitel i kommunen respektive landstinget. Kom-

munen och landstinget skall under en extraordinär händelse ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder.

Prop. 2005/06:133
Bilaga 3

3 kap. Förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap

Förberedelser

1 § Kommuner och landsting skall vidta de beredskapsförberedelser som behövs för deras respektive verksamhet under höjd beredskap.

Ledningsansvar

2 § Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen skall bedriva.

Under höjd beredskap ansvarar landstingsstyrelsen för ledningen av den civila hälso- och sjukvården samt den övriga verksamhet för det civila försvaret som landstinget skall bedriva.

Lokal kristidsverksamhet

3 § Kommunen skall under höjd beredskap eller när ransoneringslagen (1978:268) i annat fall tillämpas, i den omfattning som regeringen bestämmer,

1. vidta de åtgärder som behövs för försörjningen med nödvändiga varor,
2. medverka vid allmän prisreglering och ransonering,
3. medverka i övrigt vid genomförandet av åtgärder som är viktiga för landets försörjning.

Geografiskt områdesansvar

4 § Kommunstyrelsen skall under höjd beredskap verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

Rapportering

5 § Kommunen och landstinget skall under höjd beredskap hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen respektive landstinget.

Bistånd mellan kommuner och landsting

1 § Kommuner och landsting får på begäran bistå andra kommuner och landsting som drabbats av en extraordinär händelse. Om bistånd har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skäligen ersättning av den andra kommunen eller landstinget.

Bestämmelser om kommuners och landstings möjlighet att bistå annan kommun eller annat landsting med hälso- och sjukvårdsresurser vid extraordinär händelse finns i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

När en enskild persons vistelse i en kommun är föranledd av en extraordinär händelse, har vistelsekommunen rätt till ersättning från den kommun som drabbats av den extraordinära händelsen.

2 § Om en kommun eller ett landsting har en för totalförsvaret viktig uppgift och denna blir oskäligt betungande till följd av krigsskada eller andra utomordentliga förhållanden som orsakats av krig eller krigsfara, är andra kommuner och landsting skyldiga att lämna hjälp.

Omfattningen av hjälpen bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Stöd till enskild

3 § Kommuner och landsting får under en extraordinär händelse lämna begränsat ekonomiskt stöd till en enskild som drabbats av händelsen.

5 kap. Statlig ersättning

1 § Kommunerna och landstingen har rätt till ersättning av staten för kostnader för uppgifter som de utför enligt 2 och 3 kap. Uppgifter som rör extraordinära händelser berättigar till ersättning endast i den mån de avser mycket omfattande och svåra extraordinära händelser som allvarligt kan påverka kommunens respektive landstingets verksamhet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter och fatta beslut i enskilda fall om ersättningarnas storlek och utbetalning.

6 kap. Skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer

1 § Enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna skall uppgifter om identitet, vistelseort, hälsotillstånd och liknande förhållanden som avser krigsfångar och andra skyddade personer som är i Sveriges våld lämnas till en officiell nationell upplysningsbyrå. Varje kommun och landsting som har sådana uppgifter skall, under tid när den nationella upplysningsbyrån är upprättad, lämna dessa uppgifter i fråga om krigsfångar till Totalförsvarets pliktverk och i fråga om andra skyddade personer till Migrationsverket. Totalförsvarets

pliktverk och Migrationsverket skall vidarebefordra uppgifterna till den nationella upplysningsbyrån.

Varje kommun och landsting skall också till Totalförsvarets pliktverk respektive Migrationsverket lämna uppsamlade värdeföremål och handlingar, som kvarlämnats av skyddade personer eller som efterlämnats av avlidna skyddade personer, om värdeföremålen eller handlingarna är av vikt för de närmast anhöriga. Uppgift skall även lämnas om var avlidna skyddade personers gravar är belägna. Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket skall lämna vidare uppsamlade värdeföremål och handlingar samt vidarebefordra uppgifter om gravars belägenhet till den nationella upplysningsbyrån.

2 § På begäran av Svenska röda korset skall varje kommun och landsting, som i krig eller under neutralitet kan få sådan information som avses i 1 §, i fred lämna Svenska röda korset biträde med att förbereda den nationella upplysningsbyråns verksamhet.

7 kap. Tystnadsplikt

1 § Den som deltar eller har deltagit i en kommuns eller ett landstings verksamhet med förberedelser för eller åtgärder under extraordinära händelser och höjd beredskap får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon därigenom har fått veta om

1. förhållanden av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser,
2. förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller rikets säkerhet i övrigt,
3. en enskild persons ekonomiska förhållanden eller
4. ett företags affärs- eller driftförhållanden.

2 § Den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos den nationella upplysningsbyrå som avses i 6 kap. 1 § får inte obehörigen röja vad han eller hon i sin verksamhet har fått veta om en krigsfånge eller annan skyddad person som avses i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna, såvitt gäller vistelseort, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden.

Utan hinder av tystnadsplikten får den som deltar i verksamhet hos den nationella upplysningsbyrån till Central Tracing Agency vid Internationella rödakorskommittén i Genève vidarebefordra sådana uppgifter som avses i 6 kap. 1 § och motsvarande uppgifter som lämnats till den nationella upplysningsbyrån av statliga myndigheter.

3 § I det allmännas verksamhet tillämpas bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

8 kap. Överklagande av beslut

1 § En statlig myndighets beslut enligt 5 kap. får överklagas hos regeringen.

2 § Beslut som meddelats i frågor enligt 3 kap. 3 § får inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den
 2. Genom lagen upphävs
 - lagen (1995:1720) om civilt försvar
 - lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.
 3. För det arbete med beredskapsförberedelser som kommuner och landsting har fullgjort före lagens ikraftträdande gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om hur skyddsrum skall byggas, utrustas och underhållas. I lagen finns också ersättningsbestämmelser.

2 § Skyddsrum är utrymmen för skydd av befolkningen i krig.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar om behovet av skyddsrum och inom vilka områden inom landets kommuner som sådana skall vara belägna.

2 kap. Utformning och placering av skyddsrum

1 § Skyddsrum skall vara utformade och utrustade för att motstå verkningarna av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig. Om det krävs skyndsamma åtgärder för skydd av befolkningen i krig får skyddsrummen utformas och utrustas så att de i största möjliga utsträckning motstår sådana verkningar.

2 § Skyddsrum skall vara placerade och utformade med hänsyn till skyddsbehövandes möjligheter att efter varning hinna fram till dem i tid och att uppehålla sig där under den tid som behövs.

3 § Skyddsrum skall vara utformade så att de under fredstid kan användas för andra ändamål.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i särskilda fall besluta om hur skyddsrum skall utformas och utrustas samt inom vilken tid de skall kunna iordningställas.

3 kap. Byggande och kontroll av skyddsrum

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer skall, i den omfattning staten ställer medel till förfogande, besluta om byggande av skyddsrum samt kontrollera att inrättade skyddsrum har en tillfredsställande skyddsförmåga.

Kommunen skall på begäran av den myndighet som avses i första stycket lämna upplysningar om planer för byggverksamhet i kommunen och om andra förhållanden av betydelse för myndighetens beslut i frågor om byggande av skyddsrum.

Skyddsrum i befintlig byggnad eller anläggning

2 § Skall ett skyddsrum byggas utan att frågan uppkommit i samband med att någon sådan byggnadsåtgärd skall utföras som anges i 9 kap. 2 §

1 och 3 plan- och bygglagen (1987:10) och som kräver bygganmälan, Prop. 2005/06:133
skall den myndighet som enligt 1 § fattat beslutet ombesörja att Bilaga 3
skyddsrummet byggs och utrustas.

Skyddsrum i samband med nybyggnation

3 § Den som inom ett område där skyddsrum skall byggas avser att utföra sådana byggnadsåtgärder som anges i 9 kap. 2 § 1 och 3 plan- och bygglagen (1987:10) och som kräver bygganmälan skall underrätta den myndighet som avses i 1 § om sin avsikt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från underrättelseskyldigheten enligt första stycket.

4 § Den som har lämnat en underrättelse enligt 3 § har rätt att inom åtta veckor få beslut i skyddsrumsförslaget. Innebär beslutet att ett skyddsrum skall byggas skall beslutet även innehålla uppgift om det antal personer som skall kunna få plats i utrymmet.

I samband med att ett beslut enligt första stycket delges, får den som lämnat underrättelsen föreläggas att vidta åtgärder i enlighet med beslutet.

Ett beslut enligt första stycket gäller i två år eller, om bygganmälan enligt 9 kap. 2 § plan- och bygglagen (1987:10) har gjorts, under två år från dagen för bygganmälan. Ett sådant beslut får ändras endast om den som beslutet gäller godtar ändringen.

5 § Vid byggsamråd enligt 9 kap. 7 § plan- och bygglagen (1987:10) skall en genomgång göras av de åtgärder för besiktning, tillsyn och övrig kontroll som är nödvändiga för att ett skyddsrum skall kunna antas komma att uppfylla de krav som ställs i 2 kap. 3 § och med stöd av 2 kap. 4 §.

Bestämmelserna i 9 kap. 9 och 10 §§ plan- och bygglagen om kontroll m.m. och om slutbevis skall tillämpas på arbetet med att bygga ett skyddsrum.

6 § En byggherre som utför sådana byggnadsåtgärder som avses i 3 § skall bygga och utrusta sådant skyddsrum som enligt ett föreläggande skall finnas i byggnaden eller anläggningen. Han skall därvid se till att utrymmet stämmer överens med givet föreläggande enligt 4 § andra stycket samt med vad som sägs i 2 kap. 3 § och vad som bestämts med stöd av 2 kap. 4 §.

4 kap. Fastighetsägares och nyttjanderättshavares skyldigheter

Ansvaret för att underhålla skyddsrum

1 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är skyldig att underhålla skyddsrummet med därtill hörande utrustning.

2 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är skyldig att, efter föreläggande av den myndighet som avses i 3 kap. 1 §, vidta de åtgärder som behövs för att förbättra utrymmets skyddsförmåga.

Skyldighet att bereda plats

3 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är under höjd beredskap skyldig att bereda plats i skyddsrummet åt dem som behöver skydd.

Skyltning

4 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum skall genom skyltning på byggnaden eller anläggningen ge anvisning om var utrymmet finns.

Skyldighet att tillåta inrättande av skyddsrum

5 § Den som innehar en byggnad eller annan anläggning med nyttjanderätt får inte hindra ägaren att inrätta skyddsrum eller att företa andra åtgärder enligt denna lag.

5 kap. Avveckling av skyddsrum

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att ett utrymme inte längre skall vara skyddsrum.

6 kap. Ersättning

1 § Den som skall bygga och utrusta ett skyddsrum enligt 3 kap. 6 § har rätt till ersättning av staten för sina merkostnader.

2 § Den som är skyldig att underhålla ett skyddsrum har rätt till ersättning av staten för sina kostnader. Detsamma gäller den som vidtagit åtgärder som anges i 4 kap. 2 §. Ersättning lämnas dock inte för åtgärder som har föranletts av att ägaren eftersatt underhållet av skyddsrummet, gjort otillåtna ingrepp i det eller på annat sätt varit försumlig.

3 § Ersättning enligt detta kapitel beslutas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

7 kap. Förelägganden och andra åtgärder

Förelägganden och vite

1 § Den myndighet som beslutar om byggande eller kontroll av skyddsrum får meddela de förelägganden som behövs i enskilda fall för att

denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Prop. 2005/06:133
Bilaga 3

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite. Ett föreläggande som tar sikte på sådana situationer som regleras i 7 kap. 3 § denna lag får dock inte förenas med vite.

Åtgärd på försumligs bekostnad

2 § Om ett föreläggande enligt 1 § inte följs, får åtgärden vidtas av den som meddelat förelägget. En sådan åtgärd vidtas på den försumliges bekostnad, om han eller hon inte på grund av någon bestämmelse i denna lag är berättigad till ersättning för åtgärden om den vidtas frivilligt.

Tillträde

3 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning är skyldig att lämna den myndighet som avses i 3 kap. 1 § tillträde till byggnaden eller anläggningen för att utföra besiktning eller annan kontroll för ändamål som har samband med tillämpningen av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för tillträde enligt första stycket.

8 Kap. Straff

1 § Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet inte fullgör sin skyldighet enligt 4 kap. 3 § döms till böter eller fängelse i högst ett år. Är brottet att anse som grovt skall dömas till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

2 § Till böter döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot någon bestämmelse som meddelats med stöd av 2 kap. 4 §.

9 kap. Överklagande m.m.

1 § Beslut i frågor enligt 3 kap. 1 och 4 §§, 4 kap. 2 §, 6 kap. och 7 kap. 1 § första stycket, 2 och 3 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

2 § Beslut enligt 1 kap. 2 § och 5 kap. 1 § får inte överklagas.

3 § En myndighets beslut att förena ett föreläggande med vite enligt 7 kap. 1 § andra stycket får överklagas endast i samband med rättens beslut att döma ut vitet.

4 § Ett beslut av en myndighet som meddelas under höjd beredskap enligt denna lag eller enligt föreskrift som utfärdats med stöd av denna lag gäller omedelbart, om inte annat bestäms i beslutet.

5 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av beslut enligt denna lag.

Prop. 2005/06:133
Bilaga 3

-
1. Denna lag träder i kraft den
 2. Bestämmelserna i denna lag om ägare till fastighet äger motsvarande tillämpning på den som innehar fastighet med fideikommissrätt.
 3. För underhåll av skyddsrum som inrättats med stöd av 6 kap. 13 § lagen (1994:1720) om civilt försvar gäller äldre bestämmelser.
 4. Ett föreläggande enligt äldre bestämmelser skall anses som ett föreläggande enligt denna lag.
 5. I fråga om ersättning som bestämts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

3 Förslag till lag (0000:000) om utrymning och inkvartering m.m. under krig och krigsfara

Prop. 2005/06:133
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Är Sverige i krig skall 2–3 kap. tillämpas.

2 § Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen föreskriva att de bestämmelser som anges i 1 § skall tillämpas.

En sådan föreskrift skall underställas riksdagen inom en månad från utfärdandet. Föreskriften upphör att gälla, om den inte underställs riksdagen i rätt tid eller om riksdagen inte godkänner den inom två månader från det att den underställdes.

3 § Regeringen skall föreskriva att de bestämmelser som anges i 1 § inte skall tillämpas, när det inte längre råder sådana förhållanden som anges i 2 § första stycket.

2 kap. Utrymning m.m.

Utrymning

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att de som uppehåller sig inom ett område skall utrymma detta om området blivit eller kan antas bli utsatt för stridshandlingar och utrymningen är nödvändig för att skydda befolkningen, eller det i området behöver vidtas militära åtgärder av väsentlig betydelse och åtgärderna allvarligt försvåras om inte utrymning sker.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta, att de som omfattas av ett utrymningsbeslut skall vistas på en viss plats, och meddela föreskrifter för vistelsen.

Beslutet får inte utformas så att det inskränker den enskildes frihet mer än vad som är nödvändigt med hänsyn till syftet med utrymningen och förhållandena på vistelseplatsen.

3 § Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs vid utrymning enligt 1–2 §§.

Utflyttningsförbud

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som uppehåller sig inom ett visst område att lämna detta om en utflyttning allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret, eller vara förenad med uppenbar livsfara.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som inte är bosatta inom ett visst område att annat än tillfälligt uppehålla sig inom området, om en inflyttning allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret.

3 kap. Inkvartering

Skyldighet att upplåta inkvarteringsbostad

1 § En kommun får förelägga innehavaren av en byggnad eller bostadslägenhet (inkvarteringsvärd) att upplåta bostad och utrustning åt den som behöver en bostad (inkvarteringsbostad) på grund av beslut om utrymning eller på grund av att denne till följd av krigshändelser tvingats lämna sin ordinarie bostad.

Ett sådant föreläggande får meddelas endast om behovet av bostad inte kan tillgodoses på annat lämpligt sätt. Beslutet får inte medföra större olägenhet för inkvarteringsvärden än vad som är nödvändigt och får inte avse utrymmen som behövs för inkvarteringsvärden och hans familj eller någon dem närstående.

2 § Om inkvarteringsvärden inte följer föreläggandet enligt 1 §, får kommunen hos polismyndigheten begära den hjälp som behövs för att den som skall inkvarteras skall få tillträde till inkvarteringsbostaden.

Ersättning

3 § Inkvarteringsvärden har rätt till skälig ersättning av kommunen för inkvarteringsbostaden.

4 § Om bostaden eller dess utrustning skadas när bostaden används som inkvarteringsbostad, är den skadelidande berättigad till ersättning av kommunen. Är skadan ringa, betalas dock ingen ersättning.

5 § Ersättningen enligt 3 och 4 §§ prövas på det sätt som anges i förfogandelagen (1978:262).

Om taxa enligt 33 § förfogandelagen har fastställts, bestämmer kommunen ersättningen. I annat fall bestäms ersättningen av den lokala värderingsnämnden.

6 § Den som disponerat en inkvarteringsbostad enligt 1 § skall till kommunen betala tillbaka vad kommunen betalat till inkvarteringsvärden enligt 3 och 4 §§.

Om det med hänsyn till den inkvarterades ekonomiska förhållanden eller annars är oskäligt, skall kommunen helt eller delvis befria den inkvarterade från återbetalningsskyldigheten.

4 kap. Straff

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet som inte är ringa underlåter att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller inte följer ett föreläggande eller förbud som meddelats med stöd av lagen döms till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som lämnar oriktig uppgift vid fullgörandet av sina skyldigheter enligt lagen.

Är gärning som avses i första stycket att anse som ringa skall inte dömas till ansvar.

Har en gärning enligt första stycket medfört avsevärt men för totalförsvaret eller är den av annan anledning att anse som grov, döms till fängelse lägst sex månader och högst fyra år.

5 kap. Överklagande m.m.

1 § Beslut enligt denna lag skall gälla omedelbart om inte något annat bestäms i beslutet.

2 § Beslut enligt 2 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ får inte överklagas.

3 § Beslut enligt 3 kap. 1 och 6 §§ överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

4 § Beslut av en kommun enligt 3 kap. 5 § andra stycket får överklagas till den lokala värderingsnämnden. Värderingsnämndens beslut i ett sådant ärende får inte överklagas.

Den lokala värderingsnämndens beslut i andra fall överklagas hos Riksvärderingsnämnden.

Riksvärderingsnämndens beslut får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den.....

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 14 § och 8 kap. 23 § sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.
14 §¹

Sekretess gäller för uppgift som rör utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlänningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. I verksamhet för kontroll över utlänningar gäller sekretess också för anmälan eller annan utsaga av enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Beträffande beslut i ärende som avses i detta stycke gäller sekretessen dock endast för uppgifter i skälen.

Sekretessen enligt andra stycket gäller även hos myndighet som lämnar biträde i ett ärende eller verksamhet som avses där.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess hos Integrationsverket

1. i ärende om statlig ersättning för kostnader för mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande som beviljats uppehållstillstånd och av personer som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till sådana utlänningar och

2. i verksamhet som avser medverkan till bosättning för personer som omfattas av 1, för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess hos Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket i verksamhet som avser mottagande och vidarebefordran av upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer som avses i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna, för uppgift om enskilds vistelseort, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men.

Sekretess gäller, i den mån riksdagen har godkänt avtal om detta med främmande stat eller mellanfolklig organisation, för uppgifter som avses i första och andra styckena och som en myndighet fått enligt avtalet.

¹ Senaste lydelse 2004:507.

Föreskrifterna i 14 kap. 1–3 §§ får i fråga om denna sekretess inte tillämpas i strid med avtalet.

Prop. 2005/06:133
Bilaga 3

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Utan hinder av sekretess enligt första eller femte stycket eller enligt 2 kap. 1 eller 2 § får uppgifter som avses i femte stycket lämnas till den nationella upplysningsbyrån enligt vad som föreskrivs i 8 kap. 13 § lagen (1994:1720) om civilt försvar och förordningen (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer.

Utan hinder av sekretess enligt första eller femte stycket eller enligt 2 kap. 1 eller 2 § får uppgifter som avses i femte stycket lämnas till den nationella upplysningsbyrån enligt vad som föreskrivs i 7 kap. 2 § lagen (0000:000) om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och förordningen (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer.

8 kap. 23 §²

Sekretess gäller hos kommuner och landsting i verksamhet som avser *beredskapsförberedelser enligt lagen (1994:1720) om civilt försvar* eller planering enligt förfogandelagen (1978:262), för uppgift om

1. enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs,

2. andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för verksamheten.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Sekretess gäller hos kommuner och landsting i verksamhet som avser *förberedelser för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap enligt lagen (0000:000) om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* eller planering enligt förfogandelagen (1978:262), för uppgift om

1. enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs,

2. andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för verksamheten.

Denna lag träder i kraft den.....

² Senaste lydelse 1995:490.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

Prop. 2005/06:133
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 2 § och 10 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

2 §

I syfte att skydda och rädda befolkningen och civil egendom från verkningar av krig skall kommunens organisation för räddningstjänst under höjd beredskap, utöver vad som i övrigt framgår av denna lag, ansvara för

1. upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,
2. indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel,
3. kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att verksamhet enligt denna paragraf skall kunna fullgöras.

Personal inom kommunens organisation för räddningstjänst skall under samma tid delta i åtgärder för första hjälp åt och transport av skadade *samt för befolkningsskydd*.

Vad som gäller vid kommunal räddningstjänst skall gälla även när personalen inom kommunens organisation för räddningstjänst utför uppgifter enligt första och andra styckena.

I syfte att skydda och rädda befolkningen och civil egendom från verkningar av krig skall kommunens organisation för räddningstjänst under höjd beredskap, utöver vad som i övrigt framgår av denna lag, ansvara för

1. upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,
2. indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel,
3. kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att verksamhet enligt denna paragraf skall kunna fullgöras.

Personal inom kommunens organisation för räddningstjänst skall under samma tid delta i åtgärder för första hjälp åt och transport av skadade. *Personalen skall vid behov även delta i andra åtgärder, om de kan anses hänförliga till civilförsvaret enligt tilläggsprotokoll I den 8 juni 1977 till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter.*

Vad som gäller vid kommunal räddningstjänst skall gälla även när personalen inom kommunens organisation för räddningstjänst utför uppgifter enligt första och andra styckena.

10 kap.

2 §

Prop. 2005/06:133

Bilaga 3

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att fysiska eller juridiska personer skall medverka vid övningar av betydelse för *befolkningsskyddet* eller den räddningstjänst som skall bedrivas under höjd beredskap.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att fysiska eller juridiska personer skall medverka vid övningar av betydelse för den räddningstjänst som skall bedrivas under höjd beredskap.

Denna lag träder i kraft den.....

6 Förslag till lag om ändring i elberedskapslagen
(1997:288)

Prop. 2005/06:133
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om elberedskapslagen (1997:288) att 2 § tredje stycket skall upphöra att gälla den0000.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1285) om försöksverksamhet med gemensam nämnd för flera landsting

Prop. 2005/06:133
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1995:1285) om försöksverksamhet med gemensam nämnd för flera landsting skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Två eller flera landsting får tillsätta en gemensam nämnd för att fullgöra den ledning av hälso- och sjukvården som anges i 10 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Respektive landstingsstyrelse ansvarar dock för att beredskapsförberedelserna får en enhetlig inriktning och genomförs på ett ändamålsenligt sätt enligt 2 kap. 1 § lagen (1994:1720) om civilt försvar. Under höjd beredskap ansvarar respektive landstingsstyrelse för ledningen av hälso- och sjukvården enligt 3 kap. 2 § samma lag.

Respektive landstingsstyrelse ansvarar dock för att beredskapsförberedelserna får en enhetlig inriktning och genomförs på ett ändamålsenligt sätt enligt 3 kap. 1 § lagen (0000:000) om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Under höjd beredskap ansvarar respektive landstingsstyrelse för ledningen av hälso- och sjukvården enligt 3 kap. 2 § andra stycket samma lag.

Med landsting avses även de kommuner som inte tillhör något landsting.

Denna lag träder i kraft den.....

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § och 3 kap. 3a § kommunallagen (1991:900) skall ha följande lydelse.

1 kap.
3 §³

Föreskrifter om indelningsändringar finns i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting.

Föreskrifter om den kommunala organisationen under krig eller krigsfara finns i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Föreskrifter om kommuners och landstings organisation och befogenheter vid extraordinära händelser i fredstid finns i *lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting*.

Föreskrifter om kommuners och landstings organisation och befogenheter vid extraordinära händelser i fredstid finns i *lagen (0000:000) om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*.

3 kap.
3 a §⁴

Kommuner och landsting får genom en gemensam nämnd fullgöra uppgifter enligt 3 §.

En gemensam nämnd får fullgöra uppgifter för vilka det enligt särskilda författningar skall finnas en eller flera nämnder i varje kommun eller landsting. Sådana uppgifter som kommun- eller landstingsstyrelsen har enligt *lagen (1994:1720) om civilt försvar* får dock inte fullgöras av en gemensam nämnd.

En gemensam nämnd får fullgöra uppgifter för vilka det enligt särskilda författningar skall finnas en eller flera nämnder i varje kommun eller landsting. Sådana uppgifter som kommun- eller landstingsstyrelsen har enligt *lagen (0000:000) om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* får dock inte fullgöras av en gemensam nämnd.

Särskilda bestämmelser om gemensam nämnd finns i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet.

En gemensam nämnd tillsätts i någon av de samverkande kommunerna eller landstingen och ingår i denna kommuns eller detta landstings organisation.

Denna lag träder i kraft den

³ Senaste lydelse 2002:835.

⁴ Senaste lydelse 2003:196.

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 och 4 §§ begravningslagen (1990:1144) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***8 kap.**3 §⁵

En församling som är huvudman för begravningsverksamheten skall vidta de beredskapsförberedelser som behövs för denna verksamhet under höjd beredskap.

Bestämmelser om vilket ansvar kommuner i detta sammanhang har inom det civila försvaret finns i *lagen (1994:1720) om civilt försvar*.

En församling som är huvudman för begravningsverksamheten skall vidta de beredskapsförberedelser som behövs för denna verksamhet under höjd beredskap.

Bestämmelser om vilket ansvar kommuner i detta sammanhang har inom det civila försvaret finns i *lagen (0000:000) om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*.

4 §⁶

Skyldigheten att lämna upplysningar m.m. enligt 8 kap. 13 § andra stycket och 14 § lagen (1994:1720) om civilt försvar gäller för huvudman och annan församling som innehar en eller flera allmänna begravningsplatser.

Skyldigheten att lämna upplysningar m.m. enligt 6 kap. 1 § andra stycket och 2 § lagen (0000:000) om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap gäller för huvudman och annan församling som innehar en eller flera allmänna begravningsplatser.

Denna lag träder i kraft den.....

⁵ Senaste lydelse 1999:943.

⁶ Senaste lydelse 1999:943.

10 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen
(1987:10)

Prop. 2005/06:133
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 12 § plan- och bygglagen (1987:10) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

12 §⁷

Om det krävs en sådan byggförsäkring eller ett sådant färdigställandeskydd som avses i lagen (1993:320) om byggförsäkring m.m., får byggnadsarbetena inte påbörjas förrän bevis om försäkringen respektive färdigställandeskyddet har visats upp för byggnadsnämnden. Motsvarande gäller, om det krävs ett besked om skyddsrum enligt 6 kap. 8 § lagen (1994:1720) om civilt försvar.

Om det krävs en sådan byggförsäkring eller ett sådant färdigställandeskydd som avses i lagen (1993:320) om byggförsäkring m.m., får byggnadsarbetena inte påbörjas förrän bevis om försäkringen respektive färdigställandeskyddet har visats upp för byggnadsnämnden. Motsvarande gäller, om det krävs ett besked om skyddsrum enligt 3 kap. 4 § lagen (0000:000) om skyddsrum.

I de fall en rivningsplan skall finnas enligt 4 §, får rivningsarbetena inte påbörjas förrän byggnadsnämnden godkänt rivningsplanen.

Denna lag träder i kraft den.....

⁷ Senaste lydelse 2004:551.

Härigenom föreskrivs att 4a § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) skall ha följande lydelse.

4 a §⁸

Kommuner och landsting får på begäran ställa hälso- och sjukvårdsresurser till förfogande för att bistå en annan kommun eller ett annat landsting som drabbats av en sådan extraordinär händelse i fredstid som avses i *lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting*. Vid sådant bistånd skall personer som tas emot från en annan kommun eller ett annat landsting omfattas av kommunens och landstingets skyldigheter enligt denna lag.

Kommuner och landsting får på begäran ställa hälso- och sjukvårdsresurser till förfogande för att bistå en annan kommun eller ett annat landsting som drabbats av en sådan extraordinär händelse i fredstid som avses i *lagen (0000:000) om kommunernas och landstingens åtgärder för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*. Vid sådant bistånd skall personer som tas emot från en annan kommun eller ett annat landsting omfattas av kommunens och landstingets skyldigheter enligt denna lag.

Om bistånd har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skälig ersättning av den kommun eller det landsting som drabbats av den extraordinära händelsen.

Denna lag träder i kraft den.....

⁸ Införd genom lag 2002:834.

Riksdagens ombudsmän, Hovrätten för Nedre Norrland, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Göteborg, Justitiekanslern, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Migrationsverket, Försvarmakten, Försvarets radioanstalt, Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk, Styrelsen för psykologiskt försvar, Kustbevakningen, Förvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut, Totalförsvarets pliktverk, Sveriges Civilförsvarsförbund, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet, Riksgäldskontoret, Tullverket, Finansinspektionen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Statens jordbruksverk, Livsmedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion, Lantmäteriverket, Post- och telestyrelsen, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Arbetsmarknadsstyrelsen, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Verket för näringslivsutveckling, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Svenskt Näringsliv, Svensk Energi, Danderyds kommun, Stockholms kommun, Enköpings kommun, Tierps kommun, Nyköpings kommun, Gislaveds kommun, Åtvidabergs kommun, Ödeshögs kommun, Värnamo kommun, Oskarshamns kommun, Västerviks kommun, Gotlands kommun, Ronneby kommun, Askersunds kommun, Torsby kommun, Karlskoga kommun, Leksands kommun, Orsa kommun, Örensköldsviks kommun, Helsingborgs kommun, Höör kommun, Malmö kommun, Kungsbacka kommun, Borås kommun, Göteborgs kommun, Stenungsunds kommun, Tjörns kommun, Öckerö kommun, Trollhättans kommun, Svedala kommun, Arvidsjaurs kommun, Kiruna kommun, Stockholms läns landsting, Östergötlands läns landsting, Skåne läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Dalarnas läns landsting, Jämtlands läns landsting, Norrbottens läns landsting, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige.

1 Förslag till lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och landsting skall därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.

2 § Vad som sägs i denna lag om landsting gäller också kommuner som inte ingår i något landsting.

3 § Vad som sägs i denna lag gäller inte om annat följer av elberedskapslagen (1997:288).

Definition

4 § Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

2 kap. Förberedelser för och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid

Analys och planering

1 § Kommuner och landsting skall analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen respektive landstinget och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet skall värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Kommuner och landsting skall vidare, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de skall hantera extraordinära händelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om risk- och sårbarhetsanalyser samt planer för extraordinära händelser.

2 § I kommuner och landsting skall det finnas en nämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid (krisledningsnämnd). Närmare bestämmelser om krisledningsnämnden finns i detta kapitel. I övrigt tillämpas kommunallagens (1991:900) bestämmelser.

Krisledningsnämndens verksamhet

3 § Ordföranden i krisledningsnämnden eller, om han eller hon har förhinder, vice ordföranden bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden skall träda i funktion.

Ordföranden eller, om han eller hon har förhinder, vice ordföranden får besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut skall därefter snarast anmälas till nämnden.

4 § Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen eller landstinget i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning.

När förhållandena medger det skall krisledningsnämnden besluta att de uppgifter som nämnden har övertagit från andra nämnder skall återgå till ordinarie nämnd.

5 § Krisledningsnämndens beslut skall anmälas vid närmast följande fullmäktigesammanträde. Fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för denna.

6 § Kommun- respektive landstingsstyrelsen får, när krisledningsnämndens verksamhet inte längre behövs, besluta att denna skall upphöra. Om styrelsen fattar ett sådant beslut återgår de verksamhetsområden som krisledningsnämnden har övertagit till ordinarie nämnd. Ett sådant beslut om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra kan även fattas av fullmäktige.

Geografiskt områdesansvar

7 § Kommuner skall inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att

1. olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet,
2. de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas, och
3. informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

8 § Kommuner och landsting skall ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

Rapportering

9 § Kommuner och landsting skall hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om beredskapsläget till följd av de åtgärder som vidtagits enligt detta kapitel i kommunen respektive landstinget. Kommunen och landstinget skall under en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder.

3 kap. Förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap

Förberedelser

1 § Kommuner och landsting skall vidta de beredskapsförberedelser som behövs för deras respektive verksamhet under höjd beredskap.

Ledningsansvar

2 § Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen skall bedriva.

Under höjd beredskap ansvarar landstingsstyrelsen för ledningen av den civila hälso- och sjukvården samt den övriga verksamhet för det civila försvaret som landstinget skall bedriva.

Lokal kristidsverksamhet

3 § Kommunen skall under höjd beredskap eller när ransoneringslagen (1978:268) i annat fall tillämpas, i den omfattning som regeringen i särskilda fall beslutar,

1. vidta de åtgärder som behövs för försörjningen med nödvändiga varor,
2. medverka vid allmän prisreglering och ransonering, och
3. medverka i övrigt vid genomförandet av åtgärder som är viktiga för landets försörjning.

Geografiskt områdesansvar

4 § Kommunstyrelsen skall under höjd beredskap verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

5 § Kommuner och landsting skall under höjd beredskap hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen respektive landstinget.

4 kap. Bistånd mellan kommuner och landsting samt stöd till enskilda

Bistånd mellan kommuner och landsting

1 § Kommuner och landsting får på begäran lämna hjälp till andra kommuner och landsting som drabbats av en extraordinär händelse i fredstid. Om hjälp har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skälig ersättning av den andra kommunen eller landstinget.

Bestämmelser om kommuners och landstings möjlighet att hjälpa annan kommun eller annat landsting med hälso- och sjukvårdsresurser vid extraordinär händelse finns i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

När en enskild persons vistelse i en kommun är föranledd av en extraordinär händelse i fredstid, har vistelsekommunen rätt till ersättning från den kommun som drabbats av den extraordinära händelsen.

2 § Om en kommun eller ett landsting har en för totalförsvaret viktig uppgift och denna blir oskäligt betungande till följd av krigsskada eller andra utomordentliga förhållanden som orsakats av krig eller krigsfara, är andra kommuner och landsting skyldiga att lämna hjälp.

Omfattningen av hjälpen beslutas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Stöd till enskilda

3 § Kommuner och landsting får under en extraordinär händelse i fredstid lämna begränsat ekonomiskt stöd till en enskild som drabbats av händelsen.

5 kap. Statlig ersättning

1 § Kommunerna och landstingen skall få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 och 3 kap. Uppgifter som rör extraordinära händelser i fredstid berättigar till ersättning endast i den mån verksamheten är till nytta för hanteringen av sådana mycket omfattande och svåra extraordinära händelser som allvarligt kan påverka kommunens respektive landstingets verksamhet.

Regeringen meddelar föreskrifter om ersättningens storlek.

1 § Enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna skall uppgifter om identitet, vistelseort, hälsotillstånd och liknande förhållanden som avser krigsfångar och andra skyddade personer som är i Sveriges våld lämnas till en officiell nationell upplysningsbyrå. Varje kommun och landsting som har sådana uppgifter skall, under tid när den nationella upplysningsbyrån är upprättad, lämna dessa uppgifter i fråga om krigsfångar till Totalförsvarets pliktverk och i fråga om andra skyddade personer till Migrationsverket. Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket skall vidarebefordra uppgifterna till den nationella upplysningsbyrån.

Varje kommun och landsting skall också till Totalförsvarets pliktverk respektive Migrationsverket lämna uppsamlade värdeföremål och handlingar, som kvarlämnats av skyddade personer eller som efterlämnats av avlidna skyddade personer, om värdeföremålen eller handlingarna är av vikt för de närmast anhöriga. Uppgift skall även lämnas om var avlidna skyddade personers gravar är belägna. Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket skall lämna vidare uppsamlade värdeföremål och handlingar samt vidarebefordra uppgifter om gravars belägenhet till den nationella upplysningsbyrån.

2 § På begäran av Svenska Röda Korset skall varje kommun och landsting, som i krig eller under neutralitet kan få sådan information som avses i 1 §, i fred hjälpa Svenska Röda Korset med att förbereda den nationella upplysningsbyråns verksamhet.

7 kap. Tystnadsplikt

1 § Den som deltar eller har deltagit i en kommuns eller ett landstings verksamhet med beredskap för eller åtgärder under extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon därigenom har fått veta om

1. förhållanden av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser,
2. förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller rikets säkerhet i övrigt,
3. en enskild persons ekonomiska förhållanden, eller
4. ett företags affärs- eller driftsförhållanden.

2 § Den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos den nationella upplysningsbyrå som avses i 6 kap. 1 § får inte obehörigen röja vad han eller hon i sin verksamhet har fått veta om en krigsfånge eller annan skyddad person som avses i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna, såvitt gäller vistelseort, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden.

Trots tystnadsplikten får den som deltar i verksamhet hos den nationella upplysningsbyrå till Central Tracing Agency vid Internationella

rödakorskommittén i Genève vidarebefordra sådana uppgifter som avses i 6 kap. 1 § och motsvarande uppgifter som lämnats till den nationella upplysningsbyrån av statliga myndigheter. Prop. 2005/06:133
Bilaga 5

8 kap. Överklagande av beslut

1 § En statlig myndighets beslut om ersättning enligt 5 kap.1 § får överklagas hos regeringen.

2 § Beslut som meddelats i frågor enligt 3 kap. 3 § får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2006. Bestämmelserna i 2 och 5 kap. skall dock tillämpas för tid från och med den 30 juni 2006.

2. Genom lagen upphävs

- lagen (1994:1720) om civilt försvar
- lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns det bestämmelser om hur skyddsrum skall byggas, utrustas och underhållas. I lagen finns det också bestämmelser om ersättning.

2 § Skyddsrum är utrymmen för skydd av befolkningen i krig.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar om behovet av skyddsrum och inom vilka områden inom landets kommuner som skyddsrummen skall vara belägna.

2 kap. Utformning och placering av skyddsrum

1 § Skyddsrum skall vara utformade och utrustade för att stå emot verkningarna av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig. Om det krävs skyndsamma åtgärder för skydd av befolkningen i krig får skyddsrummen utformas och utrustas så att de i största möjliga utsträckning står emot sådana verkningar.

2 § Skyddsrum skall vara placerade och utformade med hänsyn till de skyddsbehövandes möjligheter att efter varning hinna fram till dem i tid och att uppehålla sig där under den tid som behövs.

3 § Skyddsrum skall vara utformade så att de under fredstid kan användas för andra ändamål.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i särskilda fall besluta om skyddsrumms placering, utformning och utrustning samt inom vilken tid de skall kunna iordningställas.

3 kap. Byggande och kontroll av skyddsrum

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer skall, i den omfattning staten ställer medel till förfogande, besluta i enskilda fall om byggande av skyddsrum samt kontrollera att inrättade skyddsrum har en tillfredsställande skyddsformåga och att skyltning skett i enlighet med lagen.

Kommunen skall på begäran av den myndighet som avses i första stycket lämna upplysningar om planer för byggverksamhet i kommunen och om andra förhållanden av betydelse för myndighetens beslut i frågor om byggande av skyddsrum.

2 § Skall ett skyddsrum byggas utan att frågan uppkommit i samband med att någon sådan byggnadsåtgärd skall utföras som anges i 9 kap. 2 § 1 och 3 plan- och bygglagen (1987:10) och som kräver bygganmälan, skall den myndighet som enligt 1 § fattat beslutet ombesörja att skyddsrummet byggs och utrustas.

Skyddsrum i samband med nybyggnation

3 § Den som inom ett område där skyddsrum skall byggas avser att utföra sådana byggnadsåtgärder som anges i 9 kap. 2 § 1 och 3 plan- och bygglagen (1987:10) och som kräver bygganmälan skall underrätta den myndighet som avses i 1 § om sin avsikt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från underrättelseskyldigheten enligt första stycket.

4 § Den som har lämnat en underrättelse enligt 3 § har rätt att inom åtta veckor få ett beslut i skyddsrumsförfrågan enligt 1 §. Innebär beslutet att ett skyddsrum skall byggas skall beslutet även innehålla uppgift om det antal personer som skall kunna få plats i utrymmet.

I samband med att ett beslut enligt första stycket delges, får den som lämnat underrättelsen föreläggas att vidta åtgärder i enlighet med beslutet.

Ett beslut enligt första stycket gäller i två år eller, om bygganmälan enligt 9 kap. 2 § plan- och bygglagen (1987:10) har gjorts, under två år från dagen för bygganmälan. Ett sådant beslut får ändras endast om den som beslutet gäller godtar ändringen.

5 § Vid byggsamråd enligt 9 kap. 7 § plan- och bygglagen (1987:10) skall en genomgång göras av de åtgärder för besiktning, tillsyn och övrig kontroll som är nödvändiga för att ett skyddsrum skall kunna antas komma att uppfylla de krav som ställs i 2 kap. 3 § och med stöd av 2 kap. 4 § denna lag.

Bestämmelserna i 9 kap. 9 och 10 §§ plan- och bygglagen om kontroll m.m. och om slutbevis skall tillämpas på arbetet med att bygga ett skyddsrum.

6 § En byggherre som utför sådana byggnadsåtgärder som avses i 3 § skall bygga och utrusta sådant skyddsrum som enligt ett föreläggande skall finnas i byggnaden eller anläggningen. Byggherren skall se till att utrymmet stämmer överens med givet föreläggande enligt 4 § andra stycket samt med det som anges i 2 kap. 3 § och det som bestämts med stöd av 2 kap. 4 §.

Ansvar för att underhålla skyddsrum

1 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är skyldig att underhålla skyddsrummet och den utrustning som hör till skyddsrummet.

2 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är skyldig att, efter föreläggande av den myndighet som avses i 3 kap. 1 §, vidta de åtgärder som behövs för att förbättra utrymmets skyddsförmåga.

Skyldighet att bereda plats

3 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är under höjd beredskap skyldig att bereda plats i skyddsrummet åt dem som behöver skydd.

Skyltning

4 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum skall genom skyltning på byggnaden eller anläggningen ge anvisning om var utrymmet finns.

Skyldighet att tillåta inrättande av skyddsrum

5 § Den som innehar en byggnad eller annan anläggning med nyttjanderätt får inte hindra ägaren att inrätta skyddsrum eller att företa andra åtgärder enligt denna lag.

Särskilt om nyttjanderättshavare

6 § En nyttjanderättshavare är skyldig att på begäran av ägaren till en byggnad eller annan anläggning betala ett skäligt bidrag till kostnader som ägaren får på grund av skyldigheter enligt denna lag. Detta gäller dock endast om

1. ägaren inte kände till att åtgärderna skulle vidtas då nyttjanderättsavtalet träffades eller senast kunde sägas upp och minst två år återstod av nyttjanderätten då skyldigheten att vidta åtgärderna blev kända för ägaren, och

2. det kan anses uppenbart oskäligt att ägaren skall svara för hela kostnaden.

5 kap. Avveckling av skyddsrum

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att ett utrymme inte längre skall vara skyddsrum.

6 kap. Ersättning

1 § Den som skall bygga och utrusta ett skyddsrum enligt 3 kap. 6 § har rätt till skäligen ersättning av staten för sina merkostnader.

2 § Den som är skyldig att underhålla ett skyddsrum har rätt till skäligen ersättning av staten för sina kostnader. Detsamma gäller den som vidtagit åtgärder som anges i 4 kap. 2 §. Ersättning lämnas dock inte för åtgärder som har föranletts av att ägaren eftersatt underhållet av skyddsrummet, gjort otillåtna ingrepp i det eller på annat sätt varit försumlig.

3 § Regeringen meddelar föreskrifter om ersättningens storlek.

7 kap. Förelägganden och andra åtgärder

Förelägganden och vite

1 § Den myndighet enligt 3 kap. 1 § som beslutar om byggande eller kontroll av skyddsrum får meddela de förelägganden som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite. Ett föreläggande som tar sikte på sådana situationer som regleras i 7 kap. 3 § denna lag får dock inte förenas med vite.

Åtgärd på försumligs bekostnad

2 § Om ett föreläggande enligt 1 § inte följs, får åtgärden vidtas av den som meddelat föreläggandet. En sådan åtgärd vidtas på den försumliges bekostnad, om han eller hon inte på grund av någon bestämmelse i denna lag är berättigad till ersättning för åtgärden om den vidtas frivilligt.

Tillträde

3 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning är skyldig att lämna den myndighet som avses i 3 kap. 1 § tillträde till byggnaden eller anläggningen för att utföra besiktning eller annan kontroll för ändamål som har samband med tillämpningen av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för tillträde enligt första stycket.

8 Kap. Straff

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin skyldighet enligt 4 kap. 3 § döms till böter eller fängelse i högst ett år. Har gärningen medfört avsevärt men för totalförsvaret eller är den av någon annan anledning att anse som grov, döms till fängelse, i lägst sex månader och högst fyra år.

2 § Till böter döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot någon föreskrift som meddelats med stöd av 2 kap. 4 §.

Prop. 2005/06:133
Bilaga 5

9 kap. Överklagande m.m.

1 § Beslut i frågor enligt 3 kap. 1 och 4 §§, 4 kap. 2 §, 6 kap. och 7 kap. 1–3 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Beslut enligt 1 kap. 2 § och 5 kap. 1 § får inte överklagas.

3 § Beslut enligt 1–7 kap. som meddelas under höjd beredskap skall gälla omedelbart om inte något annat bestäms i beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2. Bestämmelser i denna lag om ägare till fastighet tillämpas även på den som innehar fastighet med fideikommissrätt.

3. För underhåll av skyddsrum som inrättats med stöd av 6 kap. 13 § lagen (1994:1720) om civilt försvar gäller fortfarande 6 kap. 11–16 §§ i den upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar.

4. Ett föreläggande som utfärdats enligt 6 kap. 8, 11, 12, 14, 15 och 18 §§ och 7 kap. 3 § i den upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar skall anses som ett föreläggande enligt denna lag.

5. I fråga om ersättning som bestämts före ikraftträdandet av denna lag gäller 6 kap. 20–22 §§ i den upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar.

3 Förslag till lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap

Prop. 2005/06:133
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om utrymning och inkvartering under höjd beredskap.

2 § Bestämmelserna i 2 och 3 kap. skall tillämpas endast under höjd beredskap.

2 kap. Utrymning m.m.

Utrymning

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att de som uppehåller sig inom ett område skall utrymma detta om området blivit eller kan antas bli utsatt för stridshandlingar och utrymningen är nödvändig för att skydda befolkningen, eller det i området behöver vidtas militära åtgärder av väsentlig betydelse och åtgärderna all-varligt försvåras om inte utrymning sker.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta

1. att de som omfattas av ett utrymningsbeslut skall vistas på en viss plats, och

2. vilka villkor som skall gälla för vistelsen.

Beslutet får inte utformas så att det inskränker den enskildes frihet mer än vad som är nödvändigt med hänsyn till syftet med utrymningen och förhållandena på vistelseplatsen.

3 § Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs vid utrymning enligt 1 och 2 §§.

4 § Kommuners och landstings skyldighet att ta hand om utrymmande och utläningar som söker skydd i Sverige regleras i socialtjänstlagen (2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

5 § Kommuner och landsting som befolkningen lämnar på grund av utrymning är skyldiga att i skälig omfattning lämna hjälp till de kommuner och landsting som i större omfattning får ta emot befolkningen.

Utflyttningsförbud

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som uppehåller sig inom ett visst område att lämna

detta om en utflyttning allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret, eller vara förenad med uppenbar livsfara.

Prop. 2005/06:133
Bilaga 5

Inflyttningsförbud

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som inte är bosatta inom ett visst område att annat än tillfälligt uppehålla sig inom området, om en inflyttning allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret.

3 kap. Inkvartering

Skyldighet att upplåta inkvarteringsbostad

1 § En kommun får förelägga innehavaren av en byggnad eller bostadslägenhet (inkvarteringsvärd) att upplåta bostad och utrustning åt den som behöver en bostad (inkvarteringsbostad) på grund av beslut om utrymning eller på grund av att denne till följd av krigshändelser tvingats lämna sin ordinarie bostad.

Ett sådant föreläggande får meddelas endast om behovet av bostad inte kan tillgodoses på annat lämpligt sätt. Beslutet får inte medföra större olägenhet för inkvarteringsvärden än vad som är nödvändigt och får inte avse utrymmen som behövs för inkvarteringsvärden och hans eller hennes familj eller någon dem närstående.

2 § Om inkvarteringsvärden inte följer föreläggandet enligt 1 §, får kommunen hos polismyndigheten begära den hjälp som behövs för att den som skall inkvarteras skall få tillträde till inkvarteringsbostaden.

Ersättning

3 § Inkvarteringsvärden har rätt till skälig ersättning av kommunen för inkvarteringsbostaden.

4 § Om bostaden eller dess utrustning skadas när bostaden används som inkvarteringsbostad, är den skadelidande berättigad till ersättning av kommunen. Är skadan ringa, betalas dock ingen ersättning.

5 § Ersättningen enligt 3 och 4 §§ prövas på det sätt som anges i förfogandelagen (1978:262).

Om taxa enligt 33 § förfogandelagen har fastställts, beslutar kommunen ersättningen. I annat fall beslutas ersättningen av den lokala värderingsnämnden.

6 § Den som disponerat en inkvarteringsbostad enligt 1 § skall till kommunen betala tillbaka vad kommunen betalat till inkvarteringsvärden enligt 3 och 4 §§.

Om det med hänsyn till den inkvarterades ekonomiska förhållanden eller annars är oskäligt, skall kommunen helt eller delvis befria den inkvarterade från återbetalningsskyldigheten.

4 kap. Skyldighet att förmedla meddelanden m.m.

1 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning eller den som i fråga om förvaltning och skötsel företräder honom eller henne är skyldig att förmedla myndigheternas beslut och meddelanden i frågor som rör verksamhet enligt denna lag till dem som bor eller bedriver verksamhet i byggnaden eller anläggningen.

Samma skyldighet gäller också för arbetsgivare i fråga om de anställda.

2 § Var och en är skyldig att på fråga av en statlig eller kommunal myndighet ange om han eller hon har egendom som kan behöva tas i anspråk för verksamhet enligt denna lag.

5 kap. Straff

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet som inte är ringa underlåter att fullgöra sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 och 2 §§, eller vid fullgörandet lämnar oriktiga uppgifter, döms till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som inte följer ett föreläggande eller förbud som meddelats med stöd av denna lag.

Har en gärning enligt första stycket begåtts under höjd beredskap och medfört avsevärt men för totalförsvaret eller är den av någon annan anledning att anse som grov, döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

6 kap. Överklagande m.m.

1 § Beslut enligt 3 kap. 1 och 6 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Beslut enligt 2 kap. 1, 2, 6 och 7 §§ får inte överklagas.

3 § Beslut av en kommun enligt 3 kap. 5 § andra stycket får överklagas till den lokala värderingsnämnden. Värderingsnämndens beslut i ett sådant ärende får inte överklagas.

Den lokala värderingsnämndens beslut i andra fall enligt 3 kap. 5 § andra stycket överklagas hos Riksvärderingsnämnden.

Riksvärderingsnämndens beslut får inte överklagas.

4 § Beslut enligt 2–4 kap. som meddelas under höjd beredskap skall gälla omedelbart om inte något annat bestäms i beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 14 §, 8 kap. 23 § och 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100)⁵ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

14 §⁶

Sekretess gäller för uppgift som rör utlännning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlännningen och utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlämningar.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlämningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. I verksamhet för kontroll över utlämningar gäller sekretess också för anmälan eller annan utsaga av enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Beträffande beslut i ärende som avses i detta stycke gäller sekretessen dock endast för uppgifter i skälen.

Sekretessen enligt andra stycket gäller även hos myndighet som lämnar biträde i ett ärende eller verksamhet som avses där.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess hos Integrationsverket

1. i ärende om statlig ersättning för kostnader för mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande som beviljats uppehållstillstånd och av personer som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till sådana utlämningar och

2. i verksamhet som avser medverkan till bosättning för personer som omfattas av 1, för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess hos Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket i verksamhet som avser mottagande och vidarebefordran av upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer som avses i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna, för uppgift om enskilds vistelseort, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men.

Sekretess gäller, i den mån riksdagen har godkänt avtal om detta med främmande stat eller mellanfolklig organisation, för uppgifter som avses

⁵ Lagen omtryckt 1992:1474.

⁶ Senaste lydelse 2004:507.

i första och andra styckena och som en myndighet fått enligt avtalet. Föreskrifterna i 14 kap. 1–3 §§ får i fråga om denna sekretess inte tillämpas i strid med avtalet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Utan hinder av sekretess enligt första eller femte stycket eller enligt 2 kap. 1 eller 2 § får uppgifter som avses i femte stycket lämnas till den nationella upplysningsbyrån enligt vad som föreskrivs i 8 kap. 13 § lagen (1994:1720) om civilt försvar och förordningen (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer.

Utan hinder av sekretess enligt första eller femte stycket eller enligt 2 kap. 1 eller 2 § får uppgifter som avses i femte stycket lämnas till den nationella upplysningsbyrån enligt vad som föreskrivs i 6 kap. 1 § lagen (2000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och förordningen (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer.

8 kap.

23 §⁷

Sekretess gäller hos kommuner och landsting i verksamhet som avser *beredskapsförberedelser enligt lagen (1994:1720) om civilt försvar* eller planering enligt förfogandelagen (1978:262), för uppgift om

Sekretess gäller hos kommuner och landsting i verksamhet som avser *beredskap för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap enligt lagen (2000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* eller planering enligt förfogandelagen (1978:262), för uppgift om

1. enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs,

2. andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för verksamheten.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

⁷ Senaste lydelse 1995:490.

16 kap.

1 §⁸

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

13. 7 kap. 1 § 1 lagen (0000:00) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

⁸ Senaste lydelse 2005:838.

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ att 16 kap. 1 § i stället för dess lydelse enligt lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

16 kap.

1 §²

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2005:838.

7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

Prop. 2005/06:133

Bilaga 5

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

13. 7 kap. 1 § 1 lagen (0000:00) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

6 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen
(1987:10)

Prop. 2005/06:133
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 8 och 12 §§ plan- och bygglagen (1987:10) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §¹

Vid byggsamrådet skall en genomgång göras av

1. arbetenas planering,
 2. de åtgärder för besiktning, tillsyn och övrig kontroll som är nödvändiga för att byggnaden eller anläggningen skall kunna antas komma att uppfylla de krav som avses i 3 kap.,
 3. den samordning som behövs.
- Över samrådet skall föras protokoll.

Om byggnadsnämnden finner anledning anta att ett projekt som inte kräver bygglov, fordrar tillstånd av någon annan myndighet, skall nämnden under samrådet upplysa byggherren om detta.

Om byggnadsnämnden finner anledning anta att ett projekt som inte kräver bygglov, fordrar tillstånd av någon annan myndighet, skall nämnden under samrådet upplysa byggherren om detta. *När ett projekt rör en befintlig byggnad skall byggnadsnämnden kontrollera om byggnaden innehåller ett skyddsrum och om så är fallet ge den myndighet som avses i 3 kap. 1 § lagen (0000:00) om skyddsrum tillfälle att yttra sig.*

12 §²

Om det krävs en sådan byggfelsförsäkring eller ett sådant färdigställandeskydd som avses i lagen (1993:320) om byggfelsförsäkring m.m., får byggnadsarbetena inte påbörjas förrän bevis om försäkringen respektive färdigställandeskyddet har visats upp för byggnadsnämnden. Motsvarande gäller, om det krävs ett besked om skyddsrum enligt 6 kap. 8 § lagen (1994:1720) om civilt försvar.

Om det krävs en sådan byggfelsförsäkring eller ett sådant färdigställandeskydd som avses i lagen (1993:320) om byggfelsförsäkring m.m., får byggnadsarbetena inte påbörjas förrän bevis om försäkringen respektive färdigställandeskyddet har visats upp för byggnadsnämnden. Motsvarande gäller, om det krävs ett besked om skyddsrum enligt 3 kap. 4 § lagen (0000:000) om skyddsrum.

I de fall en rivningsplan skall finnas enligt 4 §, får rivningsarbetena inte påbörjas förrän byggnadsnämnden godkänt rivningsplanen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Senaste lydelse 1994:852.

² Senaste lydelse 2004:551.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

Prop. 2005/06:133
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att fysiska eller juridiska personer skall medverka vid övningar av betydelse för *befolkningsskyddet* eller den räddningstjänst som skall bedrivas under höjd beredskap.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att fysiska eller juridiska personer skall medverka vid övningar av betydelse för den räddningstjänst som skall bedrivas under höjd beredskap.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

Härigenom föreskrivs att 2 § elberedskapslagen (1997:288) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Beredskapslagring av bränsle som används för elproduktion omfattas av lagen endast i fråga om rätt till ersättning enligt 10 §. Särskilda bestämmelser rörande beredskapslagring finns i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.

Bestämmelser om tillträdesbegränsning finns i lagen (1990:217) om skydd för vissa samhällsviktiga anläggningar m.m. och i säkerhetsskyddslagen (1996:627).

Bestämmelser om verkskydd finns i lagen (1994:1720) om civilt försvar.

2 §¹

Beredskapslagring av bränsle som används för elproduktion omfattas av lagen endast i fråga om rätt till ersättning enligt 10 §. Särskilda bestämmelser rörande beredskapslagring finns i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.

Bestämmelser om tillträdesbegränsning finns i lagen (1990:217) om skydd för vissa samhällsviktiga anläggningar m.m. och i säkerhetsskyddslagen (1996:627).

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § och 3 kap. 3 a § kommunallagen (1991:900) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.**3 §¹

Föreskrifter om indelningsändringar finns i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting.

Föreskrifter om den kommunala organisationen under krig eller krigsfara finns i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Föreskrifter om kommuners och landstings organisation och befogenheter vid extraordinära händelser i fredstid finns i *lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting*.

Föreskrifter om kommuners och landstings organisation och befogenheter vid extraordinära händelser i fredstid finns i *lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*.

3 kap.3 a §²

Kommuner och landsting får genom en gemensam nämnd fullgöra uppgifter enligt 3 §.

En gemensam nämnd får fullgöra uppgifter för vilka det enligt särskilda författningar skall finnas en eller flera nämnder i varje kommun eller landsting. Sådana uppgifter som kommun- eller landstingsstyrelsen har enligt *lagen (1994:1720) om civilt försvar* får dock inte fullgöras av en gemensam nämnd. Särskilda bestämmelser om gemensam nämnd finns i *lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet*.

En gemensam nämnd får fullgöra uppgifter för vilka det enligt särskilda författningar skall finnas en eller flera nämnder i varje kommun eller landsting. Sådana uppgifter som kommun- eller landstingsstyrelsen har *för höjd beredskap enligt lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* får dock inte fullgöras av en gemensam nämnd. Särskilda bestämmelser om gemensam nämnd finns i *lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet*.

¹ Senaste lydelse 2002:835.

² Senaste lydelse 2003:196.

En gemensam nämnd tillsätts i någon av de samverkande kommunerna eller landstingen och ingår i denna kommuns eller detta landstings organisation. Prop. 2005/06:133
Bilaga 5

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 och 4 §§ begravningslagen (1990:1144) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 §¹

En församling som är huvudman för begravningsverksamheten skall vidta de beredskapsförberedelser som behövs för denna verksamhet under höjd beredskap.

Bestämmelser om vilket ansvar kommuner i detta sammanhang har inom det civila försvaret finns i *lagen (1994:1720) om civilt försvar*.

Bestämmelser om vilket ansvar kommuner i detta sammanhang har inom det civila försvaret finns i *lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*.

4 §²

Skyldigheten att lämna upplysningar m.m. enligt 8 kap. 13 § andra stycket och 14 § lagen (1994:1720) om civilt försvar gäller för huvudman och annan församling som innehar en eller flera allmänna begravningsplatser.

Skyldigheten att lämna upplysningar m.m. enligt 6 kap. 1 § andra stycket och 2 § lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap gäller för huvudman och annan församling som innehar en eller flera allmänna begravningsplatser.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Senaste lydelse 1999:943.

² Senaste lydelse 1999:943.

11 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen
(1982:763)

Prop. 2005/06:133
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs i fråga om hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)
dels att rubriken närmast före 4 a § skall utgå,
dels att 4 a § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §¹

Kommuner och landsting får på begäran ställa hälso- och sjukvårdsresurser till förfogande för att bistå en annan kommun eller ett annat landsting som drabbats av en sådan extraordinär händelse i fredstid som avses i *lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting*. Vid sådant bistånd skall personer som tas emot från en annan kommun eller ett annat landsting omfattas av kommunens och landstingets skyldigheter enligt denna lag.

Kommuner och landsting får på begäran ställa hälso- och sjukvårdsresurser till förfogande för att bistå en annan kommun eller ett annat landsting som drabbats av en sådan extraordinär händelse i fredstid som avses i *lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*. Vid sådant bistånd skall personer som tas emot från en annan kommun eller ett annat landsting omfattas av kommunens och landstingets skyldigheter enligt denna lag.

Om bistånd har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skälig ersättning av den kommun eller det landsting som drabbats av den extraordinära händelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Senaste lydelse 2002:834.

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2006-01-26

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson, regeringsrådet Stefan Ersson och justitierådet Lars Dahllöf.

Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting

Enligt en lagrådsremiss den 15 december 2005 (Försvarsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap,
2. lag om skyddsrum,
3. lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap,
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
5. lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100),
6. lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10),
7. lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,
8. lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288),
9. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
10. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144) och
11. lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Cecilia Skjöldebrand.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

De tre nya lagar som remissen innehåller bygger väsentligen på nu gällande lag (1994:1720) om civilt försvar och lag (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. De föreslagna lagarna består också i stor utsträckning av bestämmelser överförda från gällande lagstiftning.

Förslaget till lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Övergångsbestämmelserna

Lagen skall enligt vad som anges i punkt 1 i övergångsbestämmelserna träda i kraft den 1 september 2006. Bestämmelserna i 2 och 5 kap. skall dock tillämpas från och med den 30 juni 2006. I punkt 2 anges att genom lagen upphävs lagen om civilt försvar och lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

Bestämmelserna i 2 och 5 kap. i lagen, som avses bli tillämpliga från och med den 30 juni 2006, behandlar dels förberedelser för och verksam-

het under extraordinära händelser i fredstid, dels den statliga ersättning som skall utgå till kommuner och landsting för förberedande åtgärder som de utför enligt 2 och 3 kap.

Lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting, som avses bli upphävd genom den föreslagna lagen, innehåller bestämmelser om förberedelser och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid, som motsvarar flera av bestämmelserna i 2 kap. i den föreslagna lagen.

Eftersom den föreslagna lagen anges träda i kraft den 1 september 2006 och lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting upphävs genom den föreslagna lagen kommer, om bestämmelserna i 2 kap. skall tillämpas från och med den 30 juni samma år, två lagar innehållande delvis likartade bestämmelser att formellt vara tillämpliga under tiden den 30 juni – 1 september 2006.

Den föreslagna ordningen att lagens bestämmelser i 2 och 5 kap. skall tillämpas från och med den 30 juni 2006 och att lagen skall träda i kraft den 1 september samma år innebär dock i praktiken att bestämmelserna i 2 och 5 kap. i lagen skall träda i kraft den 30 juni 2006 medan lagen i övrigt skall träda i kraft (och tillämpas fr.o.m.) den 1 september 2006. Ett annat synsätt skulle innebära att bestämmelserna i 2 och 5 kap. i lagen skall tillämpas innan de trätt i kraft.

Eftersom man, med hänsyn till de övergångsproblem som detta medför, bör undvika att låta skilda delar av en författning träda i kraft vid olika tidpunkter förordar Lagrådet i första hand att hela lagstiftningen skall träda i kraft vid en och samma tidpunkt. Om detta vid den fortsatta beredningen inte befinns vara möjligt förordar Lagrådet att övergångsbestämmelserna till den aktuella lagen ges följande lydelse:

1. Bestämmelserna i 2 och 5 kap. i denna lag skall träda i kraft den 30 juni 2006. Lagens övriga bestämmelser skall träda i kraft den 1 september 2006.
2. Genom lagen upphävs
 - lagen (1994:1720) om civilt försvar
 - lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

Förslaget till lag om skyddsrum

3 kap. 4 §

Inom ett område där skyddsrum skall byggas är, enligt 3 kap. 3 §, den som avser att utföra sådana byggnadsåtgärder som avses i 9 kap. 2 § 1 och 3 plan- och bygglagen (1987:10) och som kräver bygganmälan skyldig att underrätta den myndighet som beslutar om byggande av skyddsrum om sin avsikt.

Enligt 3 kap. 4 § har den som lämnat underrättelse enligt 3 § rätt att inom åtta veckor få ett beslut i skyddsrumsfrågan av den ovan nämnda myndigheten.

I förslaget sägs inget om vad följden blir om myndigheten inte skulle meddela beslut inom den angivna fristen. Detta bör enligt Lagrådets mening klargöras under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

I paragrafen föreslås att en ägare eller nyttjanderättshavare till en byggnad eller en annan anläggning där det finns ett skyddsrum under tid av höjd beredskap skall vara skyldig att bereda plats i skyddsrummet åt dem som behöver skydd.

Av paragrafens ordalydelse kan man få intrycket av att en ägare eller nyttjanderättshavare är skyldig att ge alla skyddsbehövande plats i skyddsrummet så länge något utrymme återstår att disponera där.

Samtidigt framgår av förslagets 3 kap. 4 § första stycke att en myndighets beslut om att ett skyddsrum skall byggas också skall innehålla uppgift om det antal personer som skall kunna få plats i skyddsrummet.

Enligt Lagrådets mening bör under det fortsatta lagstiftningsarbetet klargöras om det enligt 4 kap. 3 § finns situationer där det kan krävas av ägaren eller nyttjanderättshavaren till ett skyddsrum att denne tar emot flera skyddsbehövande än vad skyddsrummet är avsett för i enlighet med beslut av myndighet. Ett sådant klargörande framstår som särskilt angeläget med hänsyn till att den ägare eller nyttjanderättshavare som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin skyldighet enligt 4 kap. 3 § att bereda skyddsbehövande plats i skyddsrummet enligt förslagets 8 kap. 1 § kan komma att dömas till böter eller fängelse i högst ett år eller om gärningen anses som grov till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Förslaget till lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap

2 kap. 6 §

I paragrafen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som uppehåller sig inom ett visst område att lämna detta om en utflyttning allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret, eller vara förenad med uppenbar livsfara.

Avsikten är, enligt vad som upplysts vid föredragningen inför Lagrådet, att ett sådant förbud skall innebära ett förbud också att tillfälligt lämna området. Att beteckna även en sådan tillfällig vistelse utanför området som "utflyttning" är enligt Lagrådets mening inte lämpligt eftersom uttrycket oftast används för att beskriva en mer permanent flyttning.

Lagrådet förordar därför att paragrafen ges följande lydelse:

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som uppehåller sig inom ett visst område att lämna detta om förflyttningen eller vistelsen utanför området allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret, eller vara förenad med uppenbar livsfara.

4 a §

I paragrafen, som handlar om rätt för kommun och landsting att bestå annan kommun eller annat landsting som drabbats av en extraordinär händelse, föreslås en följdändring, föranledd av den nya lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Vidare föreslås att den nuvarande rubriken närmast före 4 a §, ”Hälso- och sjukvård vid extraordinära händelser i fredstid”, skall utgå.

Den nämnda bestämmelsen kommer enligt förslaget att stå under rubriken ”Landstingets ansvar”. Med hänsyn till bestämmelsens innehåll är det, enligt Lagrådets mening, lämpligare att bestämmelsen, med sin nuvarande rubrik, placeras som 26 c § under huvudrubriken ”Gemensamma bestämmelser om landstingens och kommunernas hälso- och sjukvård”.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Lagförslag i rapport från arbetsgruppen för utredning om utökad användarkrets i radiokommunikations-systemet Rakel

Prop. 2005/06:133
Bilaga 7

Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation att 3 kap. 8 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

8 §

När det uppkommer fråga om att meddela tillstånd att använda radiosändare för nya eller väsentligt ändrade radioanvändningar och det kan antas att det frekvensutrymme som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för att ge tillstånd åt alla som vill och skulle kunna bedriva sådan verksamhet, skall prövning ske efter allmän inbjudan till ansökan, om inte särskilda skäl föranleder annat. Detsamma gäller när det frekvensutrymme som avsatts för en viss radioanvändning utökas eller på annat sätt medger att ytterligare tillstånd meddelas.

Första stycket gäller inte sådan radioanvändning som

1. huvudsakligen avser utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen,

2. är avsedd för privat bruk, eller

3. *uteslutande avser* verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning *och* säkerhet.

3. *behövs för* verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet *eller hälsa*.

Prövning enligt första stycket skall ske efter ett jämförande urvalsförfarande, efter ett anbudsförfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande eller efter en kombination av dessa förfaranden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan enligt första stycket och om förfarande enligt tredje stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan enligt första stycket, *vilken radioanvändning som omfattas av undantaget i andra stycket 3 och* om förfarande enligt tredje stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2. Lagen skall tillämpas även på tillstånd att använda radiosändare som meddelats med stöd av undantaget i 3 kap. 8 § andra stycket 3 innan denna lag har trätt i kraft och som gäller vid lagens ikraftträdande.

Förkortningar och benämningar	Förklaring
CBRN	Kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen
EAPR	Euroatlantiska Partnerskapsrådet
ESFP	Europeisk säkerhets- och försvarspolitik
FRG	Frivilliga resursgrupper
FTN	Försvarets telenät
KrisSam	Regionalt webbaserat informationssystem som finns i Kronobergs respektive Skåne län
LEK	Lagen om elektronisk kommunikation
Nato	North Atlantic Treaty Organisation
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa
PFF	Partnerskap För Fred
Rakel	Radiokommunikation för effektiv ledning
SAMÖ-04	Samverkansövning 2005
Sitic	Rikscentral för incidentrapportering
WHO	World Health Organization
Vinnova	Verket för innovationssystem
WIS	Skyddat webbaserat informationssystem
VMA	Viktigt Meddelande till Allmänheten

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2006

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: Leni Björklund

Regeringen beslutar proposition 2005/06:133 Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap	2 kap. 1 §	
Lag om skyddsrum	2 kap. 4 § 3 kap. 3 §	
Lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation	3 kap. 8 §	
